

Düşünce ve Kuram Dergisi | SAYI 31

Demokratik Modernite

Üç Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi

Yerel Süreli Yayın

Sayı: 31

Nisan - Mayıs - Haziran - 2020

ISSN: 2147-1703

Roza Yayınları Adına Sahibi

Adnan Kumek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Berfin Dilan Güven

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmaması yayın kurulunun kararına bağlıdır.

Roza Yayınevi

İletişim
Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol Dernek Sk.
No: 7/3 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 243 59 59

www.demokratikmodernite.org
facebook.com/demokratikmodernite1
twitter.com/dmodernite
instagram.com/demokratikmodernite

editor@demokratikmodernite.org
demokratikmodernite@gmail.com

Kapak Mizanpaj
Nesimi Aday

İç Mizanpaj
Osman Akın

Abonelik Koşulları
Yıllık Abonelik Bedeli: 60 TL
Yurtdışı Abonelik Bedeli: 70 Euro
Türkiye İş Bankası
Yeşilpınar Şubesi / ADNAN KUMEK
Hesap No: 1289-0083769
IBAN: TR 65 0006 4000 0011 2890 0837 69

Basım Yeri
Ceylan Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. 318 Güven San. Sit.
B Blok Zeytinburnu, İstanbul
Tel: 0 212 613 10 79

İçindekiler

4 Editör

6 Kürt-Türk ilişkilerinde Merkezî İktidar İstisnai, Yerel Yönetimler İse Kuraldır
Ali Fırat

13 16.Yüzyılda Osmanlı-Kürt İlişki ve İttifakı
Turan Uysal

20 Kürt ve Türklerin Kader Ortaklığı!
Mesut Yurtsever

27 Son Dönem Kürt-Çerkes İlişkileri Üzerine
Nodar Zeynaloviç Mossak

34 Coğrafya Gerçekliğinde Oluşan Hakikat
Mehmet Akpolat

39 16. Yüzyılda Ortadoğu Konjonktürü
Suat Gökalp

45 İttihatçı Zihniyetin Günümüz Temsili: AKP-MHP
Jiyan Delal Söyler

52 İşbirlikçi Kürtler
Musa Şanak

58 Kürt'ün Yokluğu Üzerinden Kurulan Türklük
Çiğdem Doğa

68 İlişkilerde Yeni Dönem (1960-78)
Emran Emekçi

72 Kürtlerle Türklerin Devrimci Tarih Birliği
Mukaddes Erdoğdu Çelik

81 Çok Aktörlü Büyük Komplo
Ferda Çetin

86 Öcalan'ın Esareti, Kürtlüğün ve Türklüğün Ortak Esaretidir
Nasrullah Kuran

95 İmralı Görüşmeleri Üzerine
Hatip Dicle

104 TC'nin Kürt Fobisi, 'Çöktürme Harekatı' ve İlişkilerde Bozulma
Sezai Bulut

110 "Düşünmezseniz Kürt Sorunu Yoktur" Demek Çözümsüzlükten Çözüm Ummaktır
Zılar Bilmez

118 Kürt Ulusal Birliği
İmam Taşçıer

122 HDK Paradigmasında, Halklar Birliği ve Demokratik Çözüm
Sedat Şenoğlu

İlişkilerde Tarihsel Oluşum

Editör

Şunun altını özenle çizmek gerekir, Ortadoğu toplumlarının temel yönelimi, yani tarihsel diyalektiği birlikte yaşamdır. Bu ister merkezi hegemonik devletçi paradigma esasları açısından olsun, isterse de halkların komünal yaşam kültürü açısından olsun böyledir. Devlet sınırlarıyla Ortadoğu coğrafyasını bölen, parçalayan ve birbirinden yalıtan durum; bölgenin tarihsel zihniyet ve mantığına tezat oluşturmaktadır. Özellikle son yüzyılda somutlaşmış haliyle, bölgeye dayatılan ulus-devlet paradigması yüzyıllık çatışma ve savaşların düzlemini oluşturmuştur.

Bu bağlam içerisinde emperyalizm ve ulus-devletler halkları birbiriyle çatıştırmış ve günümüzde daha da yükselerek, 3. Dünya Savaşına dönüştürmüştür. Ulus-devlet eliyle üstten yapılara Jakoben tarzda müdahaleye karşı, halkların direnişi ortaya çıkmıştır. Kanayan bir yara olan Filistin sorunu bununla bağlantılıdır. Yine dört parçaya bölünen Kürdistan yıkımına karşı gelişen direniş ulus-devlet paradigmasına karşı çıkıştır.

Özellikle halklar ve inançlar; Ermeni, Asuri/Süryani, Hristiyan, Ezidi, Alevi ve Dürzi gibi farklılıkların yok edilmesine dönük sorunların kaynağında ulus-devlet bulunmaktadır. Özünde sorun olan bu halklar ve inançlar değildir, sorun olan bölge diyalektiğinde tepeden dayatılan bir mühendislik projesine dayanan ulus-devletlerdir. Ulus-devletlerin aşılması ve devlet sınırlarının yumuşatılıp geçirgenlik arz eden ve giderek anlamsızlaştıran bir düzleme çekilmesiyle, sorunların çözümü imkan dahiline girecektir. Zamanla ulus-devletler aşılarak Ortadoğu tarihsel diyalektiğine uygun ve güncellenmiş yeni bir yapılanmaya yol alınabilecektir. Bu durumun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi Kürt-Türk ilişkilerinin kazanacağı içerik ve biçimle doğrudan ilgilidir. Çünkü bu ilişki biçimi bölgeyi belirleyen temel parametrelerden biridi.

Ortadoğu'daki savaş gündemi belirleyen temel gelişmedir. O açıdan Kürt-Türk ilişkilerinin gündemleşmesi kaçınılmaz olmuştur. O yüzden bu ilişkileri gündemimize alıp tartışmaya açma gereği duyduk. Tartışmanın halklarımızın lehine sonuçlar üretmesi bir zorunluluk halini almıştır. İlişkileri anlamak ve anlamlandırmak geleceği aydınlatacak. Bu ilişkilerin tarihsel geçmişini anlamak, günümüze yön verme açısından sağlıklı olacak ve önemli katkılar sağlayacaktır.

Hiçbir varlık veya varlıklar geçmişinden bağımsız ele alınamaz. Çünkü bir varlık tarihi zaman içerisinde oluşur. Kişilik ve kimlik kazanır. Güncelde varlık, bu kimliğin yeni koşullarda, yeni oluşumlu haliyle geçmişteki kültür birikimine göre yön alıyor. Yine hiçbir varlık, ki, onların başında da toplumsal varlık geliyor; tümden çevresinden izole edilmiş, yalıtımlı bir oluşumu gerçekleştiremez. Çevresiyle daima ilişki halinde oluşum sürecini yaşar. Ortadoğudaki toplumsal varlıkları da coğrafyaya bağlı bir şekilde toplum veya topluluklarla etkileşim biçiminde, etkileyerek veya etkilenerek kültürel oluşumunu sürdürmektedir. Bu anlamda her toplumsal varlık için, üzerinde yaşadığı coğrafya onun kaderi niteliğindedir. Coğrafya değiştirilemediği için, kaderlerde değiştirilemez.

Kürtler Yukarı Mezopotamya ya da Kürdistan'da toplumsal varlık olma sürecini geliştirdiler. Dolayısıyla tarihte Fars, Ermeni, Arap ve son bin yıl da Türklerle çok yoğun bir ilişki ve karşılıklı etkileşim içinde oldular. Aynı şekilde son bin yıldır Anadolu'ya yönelen Türk boyları da Kürt, Fars, Arap, Ermeni ve benzeri bölge halklarıyla yoğun bir ilişki içinde varlık buldular. En yoğun ilişki içinde

olanlar da Kürt-Türk halkları olmuştur. Ortadoğu ekseninde ilişkiler değerlendirilirse, bin yıl çok uzun bir zaman sayılmayabilir. Ancak coğrafya iç içe ilişkilenmeleri yoğunluklu kılmıştır. Dolayısıyla Kürt ve Türk halkları arasında varlıksal oluşum, etki boyutu yüksek sonuçlar üretmiştir. Birinin varlığı diğerinin varlığıyla koşullanmıştır. Birinin başarı veya kazanımı diğerinin de başarı ve kazanımıdır, tersi birinin kaybedişi diğerinin de kaybetmesi sonucuna götürüyor. Bu anlamda Kürt Türksüz, Türk Kürtsüz olamaz, olmuyor da.

Son bin yıllık süreçte ilişkiler egemen sınıflar arasında gerçekleşmiş olsa bile stratejik sonuçlar yaratmıştır. Sonuçta Türk'ü Osmanlı denen bir imparatorluk kuruluşuna götürmüş ve büyütmüştür. Kürt de, toplumsal varlığını sürdürmenin ve geliştirmenin düzlemini sağlamıştır. Burada karşılıklı bir beslenme vardır. Kürt-Türk ilişkilerinde üç stratejik dönemden bahsedilir;

1- 1071 Malazgirt Savaşı

2- 1514 Çaldıran Muharebesi

3- 1919-23 arası Milli Mücadele Dönemi

Bu üç dönem Lozan antlaşmasına kadar devam eden bir süreçtir. Her üç dönemde de Kürtler ve Türkler kurdukları ilişki ve ittifaklardan ötürü varlıklarını geliştirip büyümüşlerdir. Belki ilişki ve ittifakları sürdürme ve büyümek çeşitli yönlerden eleştiri konusu olabilir, olmalıdır da. Ancak tepedeki bu ilişki şekli, yerellerde de Kürt ve Türk halklarının ilişkilenme koşullarını hazırlamıştır. Onların dayanışma ve paylaşımcı ilişkiler ve kültürün oluştuğu bu ilişkilerin dayanışma ve paylaşımcı ilişkiler ve kültür oluşturduğu yadsınamaz. Ve halklar arası ilişkilerde tarihsel bir diyalektik, mantik oluşturmuştur. Bu halklar arasında da ilişki diyalektiğinin oluşumunu gerçekleştirmiştir. Onları güncellemeye büyük ihtiyaç vardır. Türk-Kürt ve diğer halklar arasında ilişkilerin güncellenmesi, demokratik ve özgür bir Türkiye oluşumuna götütür. Bu yeni durumun, Ortadoğu halkları lehine sonuçlar yaratacağı ve bölgenin yeni yapılanmasına çok ciddi katkılar sunacağı tartışma götürmez bir hakikattir.

Lozan Antlaşması sonrası Kürt-Türk ilişkilerinde ciddi bir kırılma yaşanmaya başlandı. 1924 Anayasasıyla Kürt'ün varlığı ret ve inkar edilmiş, tek yanlı Türklüğe dayalı ulus-devlet inşasına geçilmiştir. Bu toplum inşa etme mühendisliğidir. Yani devlete bir ulus kurma, herşeyiyle tek olan; tek dil, tek bayrak, tek devlet biçiminde uzatılabilinir- bir zincirin halkaları şeklinde bir oluşuma gidildi. Ve bu, yereli yok sayan, farklılıkları inkar eden bir inşa olmaktadır. Tehlikeli bir kırılma olmuştur. Yani, tarihin oluşturduğu çoklu tarih esasının yerine, zorla tekli yapılanma dayatılmıştır. Yüzyıllık sorunların kaynağını bu oluşturmuştur. Bu durum sürekli savaş ve yıkım zemini yaratmıştır.

Aslında yaşananlar başta Britanya olmak üzere emperyalizmin Ortadoğu'ya dayattığı komplodur. Böl, parçala ve yönet istenciyle halklarımız iradesizleştirilmiş, özgürlükleri gasp edilmiş ve Ortadoğu sömürüye açılmıştır. Yüzyıldır Ortadoğu kanlı bir boğuşma içine sokulmuştur. 3.Dünya Savaşı ile Ortadoğu yeniden yapılandırılmak isteniyor. Emperyalizmin bu yeni yapılanmasına karşı, başta Kürt-Türk ilişkileri olmak üzere Ortadoğu halklarının tarihsel birikim ve oluş hallerini güncelleyerek; irade kazandırılamaz ise gelecek daha karanlık olabilir. Ancak savaş koşullarında bölge dinamikleri de büyük aktivite kazanmıştır. 3.Dünya Savaşı büyük avantaj ve fırsatları sunuyor. Değerlendirilmesi halinde; demokratik ve özgür bir Türkiye ve Ortadoğu inşası imkan dahilindedir. Dergimizin bu sayısında Kürt-Türk ilişkilerini tartışmaya açtık. Sürecin halklarımızın lehine, özgür ve demokratik bir Türkiye, Ortadoğu inşasına yönlendirilmesi için, öncelikle bir zihinsel dönüşüm ve onun pratik yönelimleri olmalıdır. Kuruluşa giden yol böyle döşenecektir. Bu vesileyle Dergimiz bir katkı sunmak istemindedir, katkısının verime dönüşeceğini umuyor ve iyi okumalar diliyoruz.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürt-Türk İlişkilerinde Merkezî İktidar İstisnai, Yerel Yönetimler İse Kuraldır

Ali Fırat

Orta Asya'nın gerek iklimsel gerekse toplumsal koşullarında meydana gelen olumsuzluklar nedeniyle 10. yüzyılda Ortadoğu'ya doğru göçlerini hızlandıran Türk boyları, kendileri için sürekli yaşayabilecekleri yeni yurtlar arama peşindeydiler. Geleneksel İran İmparatorluk arazilerinde fethe dayalı yerleşkeler oluştursalar da bunlar, pek kalıcı olamamıştı. Hem iç boy ilişkilerinde hem de komşu kavimlerle ilişkilerde, sürekli iktidar boğuşmalarını yaşıyorlardı. Çatışmalar, kalıcı ve güvenlikli bir yerleşmeye çok az olanak tanıyordu. Dolayısıyla daha batıya doğru ilerleyerek, Arap ve Bizans İmparatorluk arazilerine açılmaları, zorunluluk arz ediyordu. Bu sefer kavim olarak karşılarına Araplar, Kürtler ve Ermeniler çıkıyordu. Arap Abbasi sultanlarının en önemli devşirme askerleri, Türk kökenliydi. Bu yöntemle ancak en seçkin savaşkan Türkler iskân edilebilirdi. Kaldı ki bunlar, kısa sürede kolayca Araplaşıp kendi kabile kültürleriyle bağlarını kesebiliyorlardı. Geriye kalan geniş boy birliklerine acilen yerleşim alanlarının sağlanması, temel sorun olarak duruyordu. Arap sahasında özellikle bugünkü Irak'tan Mısır'a kadar uzanan alanlarda, askeri yetenekleri temelinde Atabekler ve Hanedanlar olarak birçok beylik oluşturmuşlardı. Fakat akınların büyüklüğü karşısında bu beylikler, ihtiyacı karşılayamıyordu. Burada da askeri-devşirme olgusu temel olup, geri kalan Türk boyları, daimi bir arayış halinde olmaya ve göçebe olarak yaşamaya devam ediyorlardı. Kürtlerle tarihsel temasları, bu arayışlar sırasında gelişti.

Abbasi halifesinden sultanlık ünvanı alan Oğuz-Selçuklu Hanedanından Sultan Alparslan, Anadolu'nun kapılarını açmak için Kürdistan'da müttefik bulma peşindeydi. 1071'de Malazgirt Savaşına hazırlanırken, dönemin güçlü Kürt beylikleri ve aşiretleriyle ilişkiler geliştiriyordu. Bunun sonucunda Meyafarqîn (Silvan) merkezli Mervani Sultanlığı'nda aradığı müttefikleri buldu. Yörenin birçok aşiretinden de kendi kabile güçlerine denk bir kuvvet derledi. Sanıldığının aksine, Bizans İmparatorluğu'na karşı verilen Malazgirt Savaşı, sadece Türk boylarından derlenen güçlerle değil en az onlar kadar Kürt aşiret ve beylik güçleriyle verilen ve kazanılan bir savaştı. Malazgirt Savaşını doğru çözümlediğimizde, Kürt-Türk ilişkilerindeki temel stratejik mantık da anlaşılacaktır. Durum özce şöyledir: Kürtler batıdan ve kuzeyden gelen Roma ve Bizans saldırılarına karşı varlıklarını korumak ve geliştirmek için güçlü müttefiklere ihtiyaç duyuyorlardı. Arap-İslâm güçlerinde bu imkânı gördüler. Türk boylarının bölgeye gelişine kadarki süreçte Arap güçleriyle geliştirdikleri ilişkiler temelinde hızla İslâmlaşmalarının temel nedenlerinden biri, bu güvenlik ihtiyacıydı. Türk boylarının yeni yurt ihtiyaçları, onları ya Kürtlerle savaştırıp işgalci güç konumuna düşürecekti ya da bu mümkün olmazsa, ittifak kurup Bizans İmparatorluğu'nu daha da batıya sürerek kendilerine yerleşkeler kuracaklardı. Her iki taraf, Malazgirt Savaşına bu stratejik mantıkla girdi. Savaş kesinlikle Bizans İmparatorluğu'na karşı Kürtlerle Türklerin ortak savaşıydı. Bu savaşın sonuçları açıktır: Türk boyları için Anadolu'nun kapıları açılmış, tarihî bir dönem başlamıştır. Kürtler ise, kendilerini yüzyıllardan beri sürekli baskılayan ve geriye iten tarihî bir engelleyici güçten kurtulmuş olmaktadır. İslâm, bu ilişkide harç görevini görmüştür. İslami örtü altında verilen ortak savaş, aslında kabile ve aşiret özellikleri ağır basan iki halkın, varlıklarını koruma ve geliştirme amaçlıydı. Başarısızlık daha o zaman her iki halk için varlıklarını yitirme ve gerileme anlamına gelecekti. Resmi Tarih, Malazgirt Savaşını hep Türk Sultanı'nın büyüklüğüne bağlayıp

özünü gizler. Malazgirt Savaşı, en az Türkler kadar Kürtlerin de savaşıdır. Resmi Tarihte yazılı olmamak, bir gerçekliği ortadan kaldırmaz. Zaman zaman çatışmalarla bozulsa da Kürt-Türk ilişkilerinde bu mantık, günümüze kadar geçerliliğini sürdürecektir. Türklerin Anadolu içlerine yerleşmeleriyle birlikte, bu yeni strateji, geçerliliğini hep koruyacaktır. Tarihin kritik anlarında her iki güç, ancak birlikte davrandıklarında başarılı olabileceklerini hatırlayacaklardır. Kürt Eyyubi Hanedanlığı'nda, birçok Anadolu beyliğinde ve Osmanlılar döneminde bu mantık, hep işleyecektir. Tarihin derinliklerine uzandığımızda, Hitit-Mitanni (M.Ö. 1600'ler) ilişkilerinden beri Anadolu ve Mezopotamya'daki güçler arasında benzer bir stratejinin işlediğini görmekteyiz. Hem halk ve sivil güçler hem de iktidar güçleri olarak bu iç içelik yaşanacaktır. Sadece batıdan değil doğudan ve güneyden gelen tehditlere karşı da bu ortak savunma stratejisi işleyecektir.

Malazgirt Savaşı, en az Türkler kadar Kürtlerin de savaşıdır. Resmi Tarihte yazılı olmamak, bir gerçekliği ortadan kaldırmaz

Osmanlı Sultanı Birinci Selim, İran Safevi Hanedan İmparatorluğu'nun yayılmasını, yine benzer bir ittifak anlayışıyla durdurmuştur. Aynı tarihlerde (1514-1517) güneyden gelen Mısır merkezli Memlûk Sultanlığı da İdris-i Bitlisî öncülüğünde kurulan ittifakla önce durdurulmuş, sonra yıkılmıştır. 1920'lerdeki Kurtuluş Savaşında da aynı strateji yürürlükte olacaktır. İran Safevi Hanedan İmparatorluğu'nun yayılmasına karşı verilen 1514 yılındaki Çaldıran Savaşında Yavuz Selim'in ordusunda yeniçerilerden daha fazla Kürt beylik ve aşiret kuvvetleri vardır. Savaş hem verilen yer hem de askeri bakımdan Osmanlı-Kürt ittifakı ile (Amasya'da yirmi sekiz Kürt Beyi ile Yavuz Selim arasındaki protokol) kazanılmıştır. Memlûkların Urfa ve Mardin'deki hâkimiyeti göz önüne getirildiğinde, Mercidabık (Kuzey Suriye'de Halep'e yakın bir yer) Savaşının da benzer karakterde olduğu görülür. Her iki savaşın stratejik olarak Kürtlerin varoluş ve bağımsızlığında önemli rol oynadığını belirlemek, son derece gerçekçi ve gereklidir. Şoven Tarih, hep gerçeklerin üzerini örtmüştür. Selçuklu, Eyyubi ve Osmanlı Hanedanlıkları döneminde, Kürdistan coğrafyasında verilen savaşları, ağırlıklı olarak Kürtlerin işgalci güçlere karşı savaşları biçiminde değerlendirmek en doğrusudur. 1920-1922'deki Ulusal Kurtuluş Savaşı da buna dahildir. Türklerin bu savaşlardan kazancı, Kürtler olmaksızın barınamayacakları Anadolu'da kalıcı bir yurtluk kazanmış olmalarıdır.

Doğru bir tarih ve toplum bilinci, genelde Anadolu ve Mezopotamya Kültürleri özelde de Türk ve Kürt Toplumsal Kültürleri arasında derin bir ortaklığın, eşit ve özgür ilişkilerin mevcut olduğunu, bu ilişkilerin yaşamsal ve stratejik anlam ifade ettiğini ortaya koyabilecektir. Tarihte Kürt-Türk ilişkileri, her iki halkın özellikle Varlıklarını Korumalarında önemli stratejik ilişkilere dönüşmüştür. Kürtlerin Türk kavimleri, beylik, sultanlık ve boylarıyla kurduğu ilişkilerin mahiyeti doğru kavranmadan, her iki toplumun Varoluş Tarihleri doğru yazılamayacaktır. Kürtlerin Türklerle ilişkilerinde Varlıkları, asimilasyonla ya da askeri zorla tehdit altına girsin diye değil, Varlıklarını birlikte daha güçlü korumak ve geliştirmek için bu stratejiyi benimsediklerini çok iyi anlamak gerekir. Tarihsel derinliği olan bir zihniyete sahip Türkler için de aynı stratejik mantık geçerlidir. Objektif olarak Batı ajanlığı anlamına gelen 'Beyaz Türk Faşizmi'nin, son yüz yıldır bu stratejik mantığı ve tarihsel işleyişi inkâr eden tavrının temelinde, her iki toplumsal kültüre karşı komplocu niyet ve uygulamaları vardır. Daha inşa edildiği ilk dönemlerden beri özü böyle olan ilişkileri esas alan Kürtlere, inkâr, imha, asimilasyon ve soykırımı dayatmak, her iki toplumsal kültüre en büyük ihanet olup birlikte kaybetmeleriyle sonuçlanacaktır.

Bizim varlık nedenimiz ise, partimiz ve özgürlük çizgisiydi. ABD ve İngiltere, 1925'ten beri Türkiye'ye verdikleri sözü (Irak Kürdistan'ına dokunmamak şartıyla Türkiye Kürdistan'ını feda etmek) tutmak durumundaydılar. Türkiye bu temelde NATO'ya girmiş, kendisiyle bu temelde Kürt Sorunu üzerinde anlaşmışlardı. Konumumuz ve stratejimiz, geleneksel ve güncel olarak büyük önem arz eden Ortadoğu'daki bu dengeyi ve hegemonyayı tehdit ediyordu. Ya bu

hegemonyanın yörüngesine girecek ya da tasfiye edilecektik. Türkiye Cumhuriyeti, 1925'ten beri bu hegemonik güçlerle yaptığı antlaşmaları (1926'da Musul-Kerkük konusunda anlaşma, 1952'de NATO'ya giriş, 1958 ve 1996'da İsrail'le yapılan anlaşmalar), Kürtleri tarihten silme temelinde kullanmak istiyordu. Laik milliyetçi pozitivist ideoloji, bu imkânı veriyordu. Cumhuriyet kadrosu, buna inandırılmıştı. Bu, aslında tarihsel Türk-Kürt ilişkilerinin ruhuna ve ittifakına çok aykırı bir durumdu. Ama İsrail'in kuruluş hesapları nedeniyle sistemin yapamayacağı çılgınlık yok gibiydi. Beyaz Türk gerçeği denilen yapay ideoloji, kadro ve sınıf oluşumu, bu temelde inşa edilmişti. Ayrıca PKK, bu oluşuma öldürücü darbe vurmuştu. Çünkü Kürt Kimliğinin kabulü ve Özgürlüğünün Tanınması, bu oluşumun inkârı anlamına geliyor, en azından bu ölümcül politikaların terk edilmesini gerektiriyordu. İsrail'le yapılan antlaşmalar, bu oluşum için hayati anlam ifade eder. Zaten Türk ulus-devleti, proto-İsrail olarak inşa edilmişti.

Bu rejimi, gerek Osmanlı dönemine gerekse Cumhuriyet'e yol açan Ulusal Kurtuluş Savaşındaki rollerine ihanet sayan Kürtler, kendilerini, 15 Şubat 1925 komplosuyla karşı karşıya buldular. Kürtler, tarihte Türklerle karşılaştıklarında, ortak stratejik çıkarlar nedeniyle hep ortaklığa yakın bir müttefiklik statüsünde yaşamayı tercih etiler. Bu yaşamı, fethedildikleri ve zorla boyun eğdirildikleri için değil, çıkarlarına uygun buldukları için benimsediler. Malazgirt (1071), Çaldıran (1514) ve Ridaniye (1517) Savaşları ile Ulusal Kurtuluş Savaşının (1919-1922) neredeyse beşyüz yıllık aralıklarla aynı stratejik gerekçeler temelinde ortaklaşa girişilmiş ve kazanılmış savaşlar olması, bu gerçekliği doğrular. Türk-Kürt ilişkileri, tarih boyunca karşılıklı rızaya dayanan ve güçlü stratejik, dinsel, siyasal, ekonomik ve kültürel temelleri bulunan ilişkilerdir. Kürtler, proto-faşist Beyaz Türk Komplosuyla birdenbire tek taraflı bir inkâr ve imha çemberine alınınca, Varlıklarını Savunma konumuna düştüler. Bu sürece, isyan bile denilemezdi. Tek taraflı komplolarla yürütülen ve amacı etnik ve ulusal kimlik olmaktan çıkarmak yani tasfiye etmek olan saldırılar karşısında Kürtler, daha da ezilmekten kurtulamadılar. 1938'lere kadar fiziki olarak sürdürülen bu inkâr ve imha kampanyası, daha sonrasında ağırlıklı olarak asimilasyonist yöntemlerle sürdürüldü. Kürtler, Kürt olarak tüm askeri, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sahalardan silindiler. Kürtçe adlar bile yasaklandı. Pazarlarda bile dillerini kullanamaz oldular. Homojen, tek tip vatandaşlık üzerinden bir ulus-devlet inşa ediliyordu. Açık ki, Prusya Modelini esas alan bu devlet, Hitler'le varılan Alman faşist devletinin de prototipini oluşturuyordu. Öyle kökleşti ki, tüm Cumhuriyet Tarihi boyunca sağcısı, solcusu, İslâmcısı ve liberali ile bu modelden etkilenmeyen düşünce, siyasi elit ve çevre kalmamış gibidir. Kısacası bu döneme, Birinci Cumhuriyet Dönemi de diyebiliriz. Banisi yani kurucusu, 1930'ların proto-faşist CHP'sidir. Değişik pratiklerle de icra edilse, bu sistem, 1980'lere kadar taşınabilmiştir.

İlişkilerde İktidar ve Devlet Sorunu

Kürt-Türk ilişkilerini çözümlemek, Sosyolojinin belki de en zor konusudur. Kürt Sorununun çözümlenmesindeki güçlük, bu ilişkinin mahiyetinin hiç bilinmemesi ve bilinmek istenmemesi kadar yanlış ve keyfe göre tanımlanmasından, hiçbir bilimsel temeli olmayan beylik laflarla kestirilip atılmak istenmesinden kaynaklanmaktadır. Sosyal Bilimin tüm gücünü kullanarak, ilişkiyi doğru belirlemeye ve bu temelde çözüme gitmeye büyük önem vermekteyim. 15 Şubat 1925 soykırım komplosundan sonra, stratejik olduğu kadar aynı ümmetten olmaya dayalı dokuz yüz yıllık Tarihsel-Toplumsal ilişkiler, bir günde yok sayıldı. Tanrının 'Ol!' emriyle bile olmayacak şeylerin gerçekleşeceği yani 'Yok ol!' deyince Kürtlerin yok olacağı sanıldı. Avrupa faşizminin ideolojik temeli olan pozitivizmden kaynaklı bu en kaba metafizik materyalizm, iktidar hâkimiyeti altında haklarında 'imha ve inkâr' fermanı çıkarılınca, Kürtlerin kısa sürede yok olacağı inancına dayanır. Söz konusu olan, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Ermeni tasfiyesinde başarıyla uyguladığı düşünülen yöntemleri ve yaklaşımlarının, Kürtler için de aynı sonucu vereceğine inanan aynı oluşumun kadro artıklarıdır. Bunlar, kendi halkını ve ulusunu bu yalan ve inkâr siyasetine inandırdıkları gibi dünyaya karşı da sanki Kürt diye bir olgu yokmuş gibi davranmaktan geri durmadılar.

Aynı gerçeklik, Tarih Bilimi için de geçerlidir. Denilebilir ki çok az tarih ilişkisi, Anadolu ve

Mezopotamya'da inşa edilen Uygarlıklar ve devletlerin tarihindeki kadar kendi aralarında çok önemli bir diyalektiksel bütünlüğü ifade edecek güce sahiptir. İnsanlık Tarihinin gelişmesinde Mezopotamya-Anadolu hattı, belkemiği niteliğindedir. Tarihin ilk Uygarlıklarını ve devletlerini kuran Mısır ve Sümer Toplumundan günümüz toplum gerçekliğine kadar bu hat, bu diyalektik bütünlük ve belkemiğini teşkil etme rolünü oynamaya devam etmektedir. Buna rağmen Ulus-Devlet Modernizmi, bu tarih üzerine kırmızı bir inkâr çizgisi çekerek, tarihi sıfırdan, yani kendisinden başlatmayı bilim sayar. Halkların kültürel gerçeğini inkâr etmeyi ulusçuluk sayan bu kültürel soykırım barbarlığını, kesinkes bir tarafa bırakarak tarihi bilmeye çalışmak gerekir.

Hem sınıflı, kentli ve devletli Uygarlık Kültürü hem de bu üçlüye karşı varlığını koruyan Toplum Kültürleri bir bütündür. Bütünlük, hem birbirlerine karşıtlık temelinde hem de kendi içlerinde geçerlidir. Bu gerçeğe, tarih boyunca en çok Anadolu ve Mezopotamya Kültürleri arasında rastlamaktayız. Uygarlığın üst tabakaları için geçerli olan iktidar ve devlet olguları, bu iki coğrafya içinde hep iç içe olup bir bütünlük teşkil etmiştir. Bütünlük, her alanda geçerlidir. Özellikle ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda kendini hep belli eder. Sümer, Akad, Babil, Asur, Hitit, Mitanni, Urartu, Med, Pers, Helen, Roma, Bizans ve Osmanlılardan Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar Ana Nehir halinde bütünsellik arz eden bir Toplumsal Kültür yaşanır. İster egemenler ister boyun eğdirilmişler açısından olsun bütünlük, esastır. Bütünlükle birlikte kavranması gereken diğer husus, yerel farklılıktır. Bütünlüğün olabilmesi için farklılık gerekir. Farklılığa dayanmayana bütünlük denmez; zoraki veya günümüz deyişiyle Faşist Tek Tip Yaşam denir.

Tarih boyunca Kürt-Türk ilişkilerine, bu tarihsel bütünlük içinde bakmak gerekir. Bu nedenle ilgili bölümlerde 1071 Malazgirt Savaşından 1919-1922 Anadolu ve Mezopotamya'daki Ulusal Kurtuluş Savaşlarına kadarki süreç, tanımlanmaya çalışıldı. Dikkat çekmekle yetiniyorum. Bu hususa şunun için ısrarla değiniyorum: Deniliyor ki tarihte, belirgin bir Kürt egemenliği ve devlet sistemi oluşmamıştır. Bu zihniyete karşı bütünsellik ve farklılık kavramını tanımlamaya çalıştım. Sümerlerden günümüze kadar Anadolu'da ve Mezopotamya'da oluşan tüm Uygarlıklarda, bu uygarlıklara yol açan iktidar ve devletlerde hükümranlık ortaktır. Bütünlük arz eder. Egemenliği ve devleti, ulus-devlet gibi düşünürsek büyük hatalara düşeriz. Ulus-devlet, kapitalizmin son iki yüz yılını aşmayan iktidar formudur. Binlerce yıllık iktidar formunda, ulus-devlet geçersizdir. Yaygın egemenlik formu, kent devleti ve evrensel imparatorluktur. Bunlarda da kültürler, ortaklaşa temsil edilirler.

Farklılığa dayanmayana bütünlük denmez; zoraki veya günümüz deyişiyle Faşist Tek Tip Yaşam denir

Anadolu'daki ilk devlet olan Hitit Devleti, Mezopotamyasız düşünülemez. Kaldı ki tarih, Hitit prensleri ve prensesleri ile krallarının Hurri kökenli yani proto-Kürt olduğunu kanıtlamış bulunmaktadır. Yine komşusu ve akrabası olan Mitanniler, Kuzey Mezopotamya merkezli ilk devlet olarak Hititlerle iç içedir. Birinin sınırının nerede başladığı, diğerininkinin nerede bittiği belli değildir. Asur ve Urartularda da aynı gerçeklik söz konusudur. Med-Persler, zaten iç içe gelişip yaygınlaşmışlardır. Helen, Roma, Bizans ve Osmanlı'da da Kürt gerçeği bağlamında aynı gerçeğin yaşandığını iyi bilmekteyiz. Sadece İktidar ve Devlet Kültüründe değil tüm Toplumsal Kültür alanlarında benzer ortaklıklar yaşanır. İslâmiyet, Hıristiyanlık ve Musevilik, aynı kökenli dinlerdir. Kültürel ortaklığın en belirgin örneğini teşkil ederler. Batı Kapitalist Modernitesi, Ortadoğu Kültürlerinde ulus-devlet formunu, bilinçli olarak egemen kıldı. Eskiden hep tek evrensel imparatorluk formuyla temsil edilen iktidar ve devlet olgusu yerine, halkların onlarca parçaya bölünüp, birbirlerine karşıtlaştırılması üzerinde inşa edilen zayıf ulus-devletler temelinde, Ortadoğu'nun kültürel parçalanması ve yeni-sömürge haline getirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle bölge, kapitalist sistemin hegemonyası altına alınmıştır. Bir alt hegemonik güç olarak inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti bile, dayandığı temel olan Misak-ı Milli'nin en önemli

parçalarından biri olan Musul-Kerkük yani Irak Kürdistan'ı kopartılarak, topal ördek misali daha doğuşunda topal yaşamaya mahkûm edilmiştir. Geleneksel Anadolu ve Mezopotamya bütünlüğü, bilinçli olarak hem de birbirlerini inkâr ve karşıtlık temelinde parçalanmıştır. Bütünlük, Faşist Tek Tip Yaşama kurban edilirken, bütün farklı kültürler de inkâr ve imhaya yatırılarak yokluğa terk edilmişlerdir.

Kürt üst tabakası, yani iktidar ve devlet meselesiyle ilgilenen kesimler, Sultan Alparslan'dan M. Kemal'e kadar Ortak İktidar ve Devlet Kültürüyle hareket etmişler, bu tutumu halka da benimsetmişlerdir. Kendi kültürel farklılıkları için bir güvence ve statü geliştirmiş olamamaları, sınıfsal yapılarıyla bağlantılı olsa da halkın kendisi de hem stratejik hem de Tarihsel-Toplumsal açıdan Ortak bir Devlet Kültürünü çıkarlarına daha uygun bulmuştur. Uygun bulduğu için de suçlanamaz. Suçlanması gerekenler, halkların bu tarihsel beraberliğini hukuki statüye bağlamak ve demokratik yönetime kavuşturmak yerine, inkâra ve imhaya yeltenenlerdir.

Sonradan yanlışlığını kabul edip özeleştirisel temelde aşsa da PKK'nin doğuşunda, bu İmha ve İnkâr Kültürüne karşı reel sosyalist bir ulus-devletçi zihniyetle çıkış yapması, anlaşılır bir husustur. Sosyalist bakışla da olsa, ayırıcı ve bölücü ulus-devletçiliğe karşı ayrı bir ulus-devletçilikle karşılık vermek, kapitalizmin oyununa düşmek olur. Dünya halkları, bu temelde 'böl-yönet' politikasının tuzağına düşürülmüşlerdir. Sosyalistler, hiçbir koşul altında ulus-devletçiliği savunamazlar. Kapitalizme karşı olmanın en başta gelen ilkesi, ister ezen ister ezilen uluslar veya halklar adına olsun, ulus-devlet formunu kabul etmemektir. Genelde olduğu gibi Kürt-Türk ilişkilerinde de tarih boyunca ortak kültürel temellerde yaşanan bütünselliği, her koşul altında savunmak, sosyalist olmanın diğer bir ilkesidir. Kaldı ki, en son Cumhuriyet'in kuruluşuna giden yolda, Misak-ı Milli ilanında, Amasya Protokolünde ve TBMM'de ortak bir strateji etrafında hareket etme dışındaki her tavrın, iki halkın da mahvına yol açacağı, başta M. Kemal olmak üzere sürecin tüm önemli simaları tarafından dile getirilmiş ve belgelenmiştir. Ortak bir statü, hem de çağdaşlık adına, birlikte ve gönüllü olarak kabul edilmiştir. Sonraki komplocu ve darbeci yaklaşımlar, Cumhuriyet'in asli unsurları olarak Türkler ve Kürtlerin gönüllü ortak statü gerçeğini ortadan kaldıramaz. Cumhuriyet Tarihi boyunca aynı komplocu ve inkârcı zihniyet tarafından dayatılan asimilasyonist, kültürel soykırımcı yöntemler de gönüllü olduğu kadar belirleyici tarihî değeri olan ve ilk Anayasada (1921) da belirlenen statüyü geçersiz kılamaz.

Bu gerçeklik, Kürdistan'ın diğer bölgelerindeki Kürt Toplumsal Yaşamı için de geçerlidir. Kürtler, hiçbir devlet tarafından fethedilmemişlerdir. Kendilerine yönelik hiçbir fetih, işgal ve ilhak statüsü yoktur. Siyasal ve hukuki açıdan statüleri, içinde yaşadıkları devletlerle gönüllü ortaklık temelinde oluşmuştur. Modernitenin ulus-devletçiliği tarafından kendilerine pahalıya mal edilse de hem tarihsel zihniyetleri hem de toplumsal kültürleri açısından, bu yönlü bir geleneği yaşamayı, esas almışlardır. Bu gelenek, halen varlığını sürdürmektedir.

Cumhuriyet'in anti-Kürtleştirilmesi, geleneksel ittifakı bozmuş, Kürtler, tümüyle sistemden dışlanmıştır

İlgili ulus-devletlerin, bu gerçeği çok doğru kavrayıp, dayattıkları inkâr ve imha siyasetini terk ederek, tarih ve toplumla barışarak hakikate değer vermeleri gerekir. Aksi halde çoktan anlaşıldığı gibi sadece topal yürümekle kalmayacaklar, her faşist ulus-devletin başına geldiği, yaşadığı gibi kendi felaketlerini de bu imha ve inkâr siyaseti ve uygulamalarında yaşayacaklardır.

Türk-Kürt ilişkileri, kavimsel ve devletsel bağlamda ele alınırken, Anadolu ve Mezopotamya'nın jeopolitik ve jeostratejik bağları dikkate alınmadan, doğru çözümlere varılamayacağı iyice fark edilir oldu. İki toplumun yoğunlaştığı coğrafyalar arasında, tarih boyunca sıkı jeopolitik ve jeostratejik yaklaşımları da belirleyen yoğun kültürel alışverişler yaşanmaktadır. Günceli, şimdiyi de belirleyen bu ilişkiler, ancak bütünsel bir yaklaşımla doğru çözümlenebilir. İktidar ve devlet sorunsalıyla daha çok karşılaşan

Kürt hiyerarşik üst tabakası, tarih boyunca ağırlıklı olarak kaderini, nispi bir özerklik temelinde hep kendisinden daha güçlü olan iktidarlara ve devletlere bağlamıştır. Kürt Toplumuna özgü bağımsız iktidar ve devlet sistemleri peşinde pek koşmamıştır. Tarihsel ve toplumsal koşullar nedeniyle, bu yönde bir girişim, çıkarlarına uygun düşmemiştir. Türklerle geçen yaklaşık son bin yıllık tarihi de bu temelde değerlendirmiştir. Gönüllü olarak Selçuklu Sultanı Alparslan'la birlikte zafere eriştirdikleri Malazgirt Savaşıyla, Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasında İslâmi temelde yeni bir iktidar ve devlet paylaşımını gerçekleştirmişlerdir. Her iki coğrafyadan kaynaklanan jeopolitik ve jeostratejik gerçekler, iki kavmin üst tabakası arasında İslâmi iktidar ve devlet paylaşımını zorunlu kılmıştır. Halkların, bu iktidar ve devlet paylaşımında pek çıkarları olmasa da iktidar ve devletin ortak çatısı altında yaşamayı, sık sık direnişle karşılasalar da, ortak yaşamın gerekleri ve dönemin din ve mezhep savaşları nedeniyle bir arada yaşamaktan geri kalmamışlardır. Türk kavimsel üst hiyerarşisi ile Kürt üst tabakasının yaşadığı bu ortaklık, hep gönüllülük temelinde olmuştur. Türk fetih geleneğinde, Kürdistan'ın fethi diye bir olgu pek yoktur. Zaman zaman yapılan fetih seferleri, ancak Kürt önde gelenlerinin katkılarıyla olmuştur. Dolayısıyla bu tip seferlere de fetih denilemez.

Türk-Kürt ilişkilerindeki bu tarihsel gerçeklik, günümüzde Kürt Sorununun çözümü açısından, tüm derinliğiyle anlaşılmak durumundadır. Tarihin bu ilişkilerdeki ana kavşakları olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Yavuz Sultan Selim ile Doğu'ya açılım politikalarında (1512-1521), Sultan Abdülhamit dönemindeki (1876-1909) Hamidiye Alaylarının teşkilinde, Osmanlıların İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin oldubittisiyle katıldığı Birinci Dünya Savaşında ve devamında, en önemlisi de Mustafa Kemal önderliğinde geliştirilen modern Ulusal Kurtuluş Savaşında bu gerçeklik, hem esas alınmış hem de sonuçta belirleyici olmuştur. Cumhuriyet'in demokratik temelinin yadsınması anlamına gelen 15 Şubat 1925 komplosuyla, bu tarihsel ve coğrafi iktidar ve devlette ortaklaşa ve gönüllü temsil, ilk defa sona erdirilmeye çalışılmıştır. İngiltere'nin, minimal Cumhuriyet veya ulus-devlet projesi, dünya genelinde olduğu gibi Ortadoğu'da da Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasında da başarılı olmuştur. Hem toplumsal hem de devletsel olarak bölünen Ortadoğu'nun, tüm kültürel güçleri, halkları hatta devletleri, bu politikayla büyük güç kaybına uğramış, sürekli parçalanıp aralarında çatışmaya girerek zayıflamış, dolayısıyla İngiliz hegemonyası başarıyla geliştirilmiştir

Cumhuriyet'in anti-Kürtleştirilmesi, geleneksel ittifakı bozmuş, Kürtler, tümüyle sistemden dışlanmıştır. Kürt üst tabakasının önüne konulan proje, Kürtlükten ve Kürt kimliğinden vazgeçme karşılığında birer Türk birey-yurttaşı olarak varlıklarını koruyabilecekleri temel ilkesine dayanır. Hatta daha da ileriye gidilerek, sistemde güç kazanma ve yükselme yolunun, Kürtlüğün inkâr ve imhasına karşılık Beyaz Türklüğün yüceltilmesi ve geliştirilmesinden geçtiği belletilir. Cumhuriyet'te varlık sahibi olmanın 'Tunç Kanunu' böyle formüle edilir. Üst tabakanın başlangıçta kısmen itirazlar ve isyanlarla gösterdiği tavır, sistemin sert 'tedip ve tenkil' harekâtları sonrasında uysal bir baş eğmeye dönüştürülür. Kürt Toplumunun tarihinde belki de ilk defa üst tabakanın (istisnalar kuralı bozmaz) kendi öz toplumunun varlığını toptan inkâr ve imhaya yatırmasına karşılık, kendi varlığını güvenceye alması söz konusudur. Varlığını ve gelişmesini artık Beyaz Türklüğe (bu kavramı ısrarla kullanıyorum. Çünkü geleneksel Türklükten ayrı, Batı hegemonyasının komplo yöntemiyle belirlenmiş, objektif ve sübjektif olarak hazırlanmış ajan bir kesimdir. Levantenlerin keskin Türk milliyetçisi kesilmiş ve sonuna kadar şiddet yüklenmiş ultra bir biçimidir) hizmete borçlu olacak, ona hizmet ettiği oranda varlığını koruyacak ve geliştirecektir.

Başsız ve öndersiz olarak geriye kalan halk kesimleri ise, artık nesne, eşya durumundadır. Her türlü inkâr, imha ve asimilasyon uygulamalarına açık haldedir. Kürtlüğe en ufak bulaşma, ölüm demektir! Kürtlüğü terk etmek, artık tek kurtuluş ve yaşam yoludur! Kürtlük, sadece olgu olarak değil tüm sembolleri ve isimleriyle de tasfiye edilmeye çalışılır. Tüm Cumhuriyet Tarihinin Kürtlüğe ilişkin Örtülü Kültürel Soykırım Projesi (sözü edilen proje diğer kültürler için de söz konusudur ama esas olarak Kürtlüğe ilişkin geliştirilmiştir), gün gün, adım adım hayata geçirilir. Tüm iç ve dış politikanın ana hedefi, bu 'Tunç Kanunu' na bağlı olmak ve hizmet etmektir. Büyük oranda gizli yürütüldüğü için, bu politikaların

farkında olmadan geliştirdiğimiz partiler, sivil toplum örgütleri, ekonomi ve siyaset dünyası da aynı 'Tunç Kanunu' na endekslenmiştir. BM, NATO ve AB gibi dış organizasyonlar da aynı 'Tunç Kanunu'na hizmet temelinde değerlendirilir. Darbeler, komplolar, suikastlar, her türlü işkence ve tutuklamalarda, bu kanunun payı belirleyicidir.

Demokratik Yönetim Esas Tercihtir

Anadolu ve Mezopotamya arasındaki kültürel bütünlük, jeopolitik ve jeostratejik birlik, bunların Kürt-Türk ilişkilerine yansıması, yeterince kavranmamıştır.

Turgut Özal'ın Kürt-Türk ilişkilerini barış içinde adilce yeniden düzenlemeye niyet etmesiyle birlikte tasfiye edilmesi, 1993 sonrasında Kürtlere yönelik olarak geliştirilen topyekûn imha seferleri, Güneyli Kürt örgütleriyle ortaklaşa operasyonlar düzenlenmesi, Necmettin Erbakan'ın başbakanlıktan düşürülmesi, Genelkurmay Başkanlığı'nı devralması beklenen Hüseyin Kıvrıkoğlu'na suikast düzenlenmesi, 1998'de PKK Lideri Abdullah Öcalan'a yönelik komplo sürecinin yeni bir aşamasının fiilen başlatılması, Gladio inisiyatifinde bu program (üçlü koalisyonun oluşturduğu minimalist Cumhuriyet) doğrultusunda özgür ve demokratik Kürt hareketi ile Öcalan'ın payına düşen uygulamalardır.

Günler, ya Kürt-Türk ilişkilerinin tarihsel ruhuna uygun ve stratejik anlamına cevap veren yaklaşımlar temelinde reforme edilmiş ilişkilerle gerçekleşecek kardeşlik, bütünlük, özgür ve eşit birliktelik temelinde geçecek ya da özgür birliktelik şansı kullanılmadığı takdirde her iki otoritenin tek taraflı kararlarla yönetmeye çalışacağı bir süreç söz konusu olacaktır ki, bu durumda her geçen günün daha çok çatışmaya ve ayrışmaya yol açması yüksek bir olasılıktır.

En çok yoğunlaştığım kavramlardan olan İktidar ve Devlet kavramlarının, Türk ve Kürt ilişkilerinde nasıl bir rol oynadığını kavradıkça, daha somut pratik çözümlere yönelme gereğini kuvvetle hissettim. Genelde olduğu kadar Türk-Kürt ilişkilerinde de iktidar ve devlet düzenlemelerinin, yaklaşık bin yıllık gelişimini, Hititlere kadar götürme gereğini duydum. Mezopotamya ve Anadolu, İktidar ve Devlet Kültürleri arasında sıkı bir jeopolitik ve jeostratejik ilişki olduğunu iyice kavradıkça, bunu, Türk ve Kürt ilişkilerine uyarladığımda, iktidar ve devlet ayrıştırmalarının akıllı bir yöntem olmadığını rahatlıkla görebiliyordum. Demokrasi kavramının aleyhine gelişen kavramlar olduklarından, iktidar ve devlet kavramlarını benimsemiyordum. Tüm yönetimi, iktidar ve devlet güçlerine terk etmenin toplum için büyük bir kayıp olduğunu gördükçe demokrasinin önemi daha iyi anlaşılıyordu. Fakat iktidar ve devletin anarşistçe inkârının, pratikte oldukça çözümsüzlüğe yol açtığını fark ettiğimden, tercih ettiğim bir çözüm yöntemi olmasa da iktidar ve devlet paylaşımını inkâr etmenin, tarihsel gerçeklere uygun olmadığını derinliğine fark ettim. Demokratik Yönetim, esas tercihimizdi. Ama tarih boyunca tekleşmiş İktidar ve Devlet Kültürlerini inkâr ettikçe, paylaşılması toplumsal açıdan hak olan yönlerini kavramadıkça, bunun sonucu olarak sağlıklı pratik çözümlere varamayacağımı gördükçe, ortak iktidar ve devlet kavramlarının önemini çok daha iyi kavradım.

Tarih boyunca Anadolu ve Mezopotamya'daki iktidar ve devlet politikaları ve stratejilerinde yoğunca ilişkiler yaşanmış, sıkça ortaklaşan modeller denenmişti. Türk-Kürt ilişkilerinde de tüm kritik dönemlerde benzer modeller tercih edilmişti. Bu model en son Ulusal Kurtuluş Savaşında denenmişti. Teorik bir model halinde sunmanın yanı sıra, pratik çözüm projesine dönüştürmenin, sadece Türk-Kürt ilişkileri değil Ortadoğu'nun büyük çıkmaz yaşayan benzer sorunlarının çözümü için de muazzam değeri vardı. Özellikle Kapitalist Modernitenin dayattığı pozitivist dogmatizme karşı hem tarihî gerçeklerle oldukça uyumlu hem de pratik çözüm için herkesin ideallerine en yakın unsurları içeriyordu. Tarihsel gelişmelerin ışığında, iktidar ve devlete ilişkin olarak, Demokratik Modernite, Demokratik Ulus ve Demokratik Özerklik kavramları üzerinde yoğunlaşmamın önemli etkisi vardı. Diğer bir tarihsel gerçeklik, Merkezî İktidarın istisnai, Yerel İktidarların ise kural olduğuna ilişkin tespitti. Günümüzde Merkezî Ulus-Devlet Modelinin bu bağlamda tek ve mutlak model olarak sunulmasının kapitalizmle bağını doğru kavradıkça ve içyüzünü daha anlaşılır kıldıkça, yerel çözümlerin demokrasi için taşıdığı önem daha iyi kavranıyordu.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

16.Yüzyılda Osmanlı-Kürt İlişki ve İttifakı

Turan Uysal

İlişki sosyo-ekonomik, kültürel, politik ve psikolojik boyutları olan geniş muhtevalı bir o kadar da karmaşık bir kavramdır. İnsanlar kadar halklar da sürekli bir ilişki içindedirler. Birbirine yakın coğrafyalarda yaşayan toplumlar daha sıkı bir ilişki içindedirler. Günümüz ulaşım tekniği coğrafi uzaklığı ilişkilenme açısından bir engel olmaktan çıkartmış durumdadır. Nüfus hareketleri aynı zamanda bir kültürel alışveriş anlamına gelmektedir. Bu, ayrı bir inceleme konusudur. Konu bağlamında Anadolu ile Mezopotamya arasında kurulmuş olan kadim ilişkiler üzerinde durabiliriz. Her iki komşu coğrafyanın tarihsel süreç içerisinde birçok kültüre ev sahipliği yaptığı: kültürleri eriten bir pota işlevi görmenin ötesinde mozaik tarzı zengin bir mirasa ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Eski uygarlıklardan Hititler ve Mittaniler arasındaki ilişkiler buna örnektir. İktidar alanı dışında halkların emeği ile gelişip derinlere kök salan, doğal bir zeminden beslenen bu ilişki kültürü günümüzde de varlığını korumaktadır.

Bu ilişkilenme biçimi modern diplomasinin (ulus-devlet menşeli) dar kalıplarına sığmayacak kapsamda ve zenginliktedir. Ne var ki iktidar olgusunun gitgide yaygınlaşması, nüfuz alanının yatay ve dikey her alana sirayet etmesiyle ilişkilerin doğal özü bozuma uğramış, buna bağlı olarak birçok kavram iç içe geçmiştir. Birçok konuda bir kavram kargaşasının yaşandığı söylenebilir. Bu nedenle Kürt-Türk ilişkisi irdelendiğinde bazen 'ilişki' bazen de 'ittifak' sözcüğü kullanılmaktadır. İlişki, çoğunlukla herhangi somut bir kurala bağlı olmayan geniş çerçeveli ve komplike bir bağa işaret ederken diplomasinin alanına giren ittifak ilkelere dayanan -çerçevesi belli- kurallı, yarı veya tam resmi bir ilişkilenme biçimini ifade etmektedir. Türk-Kürt ilişkisini değerlendirirken her iki sözcüğü de kullanmak kafaları karıştırmamak açısından daha doğru olabilir ancak her ikisi arasındaki ayrım göz ardı edilmeyecektir.

Her ilişkinin bir başlangıcı vardır. Tarihte Kürt-Türk ilişkisi, Türk boylarının 10.ve 11. yüzyıllarda Orta Asya'dan Kafkaslara oradan güneye ve Anadolu'ya akın etmeleri ile başlar ve günümüze kadar devam eder. Bin yılı aşkın bu ilişkilenme sürecinde Kürtler ve Türkler arasında stratejik önemde üç temel ittifakın gerçekleştiğinden bahsedilmektedir. Birincisi, Türklerin Anadolu'ya girişini sağlayan 1071 Malazgirt zaferidir. İkincisi, 16. Yüzyılda Osmanlı imparatorluğunun yayılma sürecini hızlandıran Çaldıran Savaşı (1514) ve sonrasında ortaya çıkan gelişmelerdir. Üçüncüsü, demokratik ulus çabalarının yoğunlukta olduğu 1919-1922 arasındaki yılları kapsayan, kurtuluş Savaşı olarak Türk tarih kitaplarına geçen süreçtir.

Tarihi dönüm noktaları olan bu ittifak ve ilişkiler her iki halk açısından kader tayin edici bir rol oynamıştır. Bunların her birinin ağırlık ve etki dereceleri farklı olabilir fakat her üçü de tarihin akışını belirlemede aynı önemde etkide bulunmuştur. Biri bir sonrakine zemin ve dayanak oluşturmuş, böylece coğrafi yakınlık sonucu gelişen ilişkiler çeşitli anlaşma veya sözleşmeler şeklinde bağlayıcı bir konuma ulaşmıştır. İlişki veya ittifak sonucunda hangi tarafın daha kazançlı çıktığı sorusundan ziyade; tarihsel olguyu doğuran siyasal ve sosyal koşulların analiz edilerek geçmişin doğru okunması ve gerekli sonuçların çıkarılması daha isabetli bir yöntem olabilir.

En başta söylenmelidir ki her üç ittifak ta dönemseldir. Kuşkusuz etkileri kalıcı olmuştur. Hayatın her alanında bunun derin izleriyle karşılaşmak mümkündür. Tarihte kurulmuş olan doğru ilişkilerin

daima kazandırdığı belirtilebilir. Sözü edilen Kürt-Türk ilişkilerine projeksiyon tutmak, güncelin dar politik çıkarları doğrultusunda geliştirilen Türk-Kürt karşıtlığını bertaraf etmenin de bir yolu olabilir. Belki de bu yüzden tarih bilgisine sahip olmaya en çok bugün ihtiyacımız vardır. Zira egemen zihniyet gıdasını çarpıtmalardan, mistifikasyonlardan ve manipülasyonlardan almaktadır.

16. Yüzyılın Siyasi Panoraması

İkinci ittifakın gerçekleştiği bu yüzyılda Kürt coğrafyası iki iktidar olduğunun üzerinde hakimiyet mücadelesi yürüttüğü bir alan konumundadır. Bir yandan Osmanlı imparatorluğu bir yandan Safeviler.

1512'de babası 2.Bayezid'i yeniçeri ocağının desteği ile tahttan indirip ordan sürgün yollarında zehirleterek öldürten; bununla da yetinmeyerek iktidarın bekası için sekiz kardeşini derdest edip sonrada birer birer boğdurtan Yavuz Sultan Selim yerini sağlamlaştırır sağlamlaştırmaz gözünü bölgenin verimli topraklarına diker. İpek ve Baharat yolları başta olmak üzere hedefleri arasında Mekke, Medine, Kudüs gibi kutsal mekanlar ile Akdeniz sahilleri vardır. Amacı geniş alanları kontrol edebilecek bir ekonomik ve siyasi tekel kurmaktır. 1402 yaşanan Ankara savaşında yenik düşüp dağılmanın eşiğine gelen Osmanlıyı İstanbul'un Fethinden (1453) sonra yeniden şaha kaldırmak için oldukça ihtiraslı olan yeni Sultan, sırtını ilk önce dönemin hakim gücü konumundaki Sünni İslama dayamaktadır. Sıffın Savaşından (657) itibaren iktidarlaşarak sürekli büyüyen Sünnilik, imparatorluğun resmi mezhebi haline getirilir. Bugünün neo-osmancıları da son derece mezhepçi bir politika izlemektedir. Çokça ismini andıkları Yavuz Sultan Selim, Haçlı seferine öncülük eden Papa 2.Urban gibi –ki daha sonra kendisini halife ilan eder– İslam önderliğine soyunmaktadır. Bu konumunun Çaldıran Savaşından önce Şah İsmail'e yazmış olduğu mektuplarda sıkça dile getirmektedir. Mezhepsel kutuplaşmayı derinleştiren bu dil bugün de Ortadoğu'yu kan gölüne çevirmektedir. Toplumun bir kesimini ötekileştirip şeytanlaştırma dönemin hakim iktidar anlayışı olmaktadır. Bir mektuptaki pasaj bu gerçeği tüm çıplaklığıyla açığa vurmaktadır.

> "(…) şark vilayetlerinde musallat oldunuz. Zındıklığı mülhidlikle birleştirerek bunca fitneler çıkardınız. Şeyheyni mükerremine (Halife Ebubekir:/ ile Ömer) şelm etmenizin (hakaret) ve diğer fesatlıklarınızın katli icap ettirdiğine fetva verilmiştir."[1]

Yavuz Sultan Selim'in gözünde Safevi Şahı her şeyden önce bir din düşmanıdır. Bunun aynı şekilde kendi tebaasına da propaganda etmektedir. Mezhepçiliğin en tehlikeli ve en kanlı şekli gündeme sokulmaktadır. Bölgenin bağrında açılan fay hatları bugün birer birer kırılmaktadır. Batı dünyasında da benzer türden bir ayrışma yaşandı, mezhepleşmeler ulus-devletlerin doğuşunu hızlandıran bir manivela işlevi gördü. Doğuda bunun kısmen Farslarda görüyoruz. Fakat genel olarak din ve mezhep Ortaçağ imparatorluklarının ideolojik özü olarak rol oynamaktadır.

Şah İsmail de Şii mezhebi üzerinden Yavuz Selimle aynı yolu izlemektedir. Bu mezhebe dayanan tarikatın temelini Kürt bir aileden gelen Erdebilli Şeyh Safiyüddin atmıştır. Tarikat Türkmen boylar arasında hızla yayılır, taraftar bulunur. Şah İsmail (1486-1552) aynı geleneği devralarak öldürülen abisinin yerine tahtı devraldı ve çok kısa bir sürede Akkoyunluları (1403-1508) yıkıp yerine kendi devletini kurar. Akkoyunlular sünniydi, İran, Anadolu ve Kürt coğrafyasında hüküm sürüyordu. Şah İsmail bu devletin tüm olanaklarına, birikim ve zenginliklerine el koyarak Şahlığını ilan eder, Şii dünyasının lideri olur.

16.Yüzyıl Ortadoğu coğrafyasına bu her iki iktidar merkezi arasındaki çelişki ve çatışmalar damgasını vurmaktadır. Mevcut çelişkilerin içe yansımaması düşünülemezdi. Bunun sonucu olarak yaklaşık kırk bin olduğu tahmin edilen alevi Türkmen öldürülerek kuyulara doldurulur. Halka ciddi baskılar uygulanır, Şii bölgesinde kalan Sünniler Şiiliğe zorlanır. Şah İsmail ele geçirdiği kentlere Şii valiler atar. Rekabet geliştikçe ayrışmalar derinleşir. Hegemonik kapışmanın olduğu alanlarda birçok halk ve farklı inanç yaşamaktadır. Hepsi de durumdan olumsuz etkilenir. Eski dengeler yıkılmış yeni dengeler için farklı seçenekler üzerinden arayışlar gündeme gelmektedir. Ki tarihte buna benzer ara evrelere kaos aralığı denmektedir. Oluşan

1 Büyük Osmanlı tarihi ansiklopedisi... Haz: Dr. Mümin Çevik-sa:557 Milliyet Yayınları

konjonktüre göre pozisyon belirleme, çıkar hesabı yapma varlığını sürdürmenin, ayakta kalmanın yegane yolu olmaktadır. Böylelikle yeni ilişki ve ittifakların zemini ve şartları doğmaktadır. Mezopotamya'nın en kadim halklarından Kürtlerin yaşanan gelişmelerden etkilenmemsi düşünülemezdi. Yeni denge ortamında tehlikeler kadar fırsatlar da vardır. Konuya daha yakından bakılabilir.

İki Merkez Arasında Sıkışan Kürtler

> "(…) Kürt beylikleri belki kendi aralarında çıkarabilecekleri bir beylerbeyi
>
> ile daha çok bağımsız olabilirler, gelecekte daha merkezi bir saltanat geliştirebilirlerdi. Ama unutmamak gerekir ki dönemin koşulları çok sayıda saltanat rejiminden ziyade birkaç hegemonik güce dayalı iktidar sistemlerini geçerli kılıyordu."[2]

İslam dini ve düşüncesinin egemen olduğu Ortaçağ dünyasında Kürtler, ilk defa Abbasilerin iktidarı döneminde yarı ya da tam bağımsız devletler kurma olanağına sahip oldu. Selçuklular zamanında da aynı statünün bir şekilde devam ettiğinden söz edilebilir. Daha sonra Ortadoğu ve Anadolu'nun üç büyük komşu halkı olan Arap, Fars ve Türkler gibi merkezi bir devlet veya imparatorluk çatısı altında birleşmeyi başaramamışlardır. Konjonktürü bir yana bırakırsak Kürt toplum gerçekliğinde aşiretsel yapı olanca ağırlığıyla varlığını sürdürmektedir. Bununla birlikte mezhepsel bölünmeden büyük ölçüde payını almıştı. Mezhep olguları da farklıydı, Farslar örneğinde olduğu gibi ulusal kimliğe dönüştürme becerisini gösteremediler. Bu boşluk daha sonraki zamanlarda da derinliğine hissedildi. Mem û Zin adlı başyapıtın yazarı Ehmedê Xani bu özlemi mısralarında dile getirmektedir.

Konuya dair birçok şey yazılıp çizilebilir elbette ancak "keşkeler" üzerinden doğru bir tarih okumasının yapılamayacağı açıktır. O güne dek kendi birliğini sağlayamamış Kürtler 16.Yüzyılın siyasal konjonktüründe Osmanlıların yanında saf tutmayı kendi çıkarlarına daha uygun bulmuşlardır. Ortaya çıkan ilişki ve ittifak salt kendi iradeleriyle gerçekleşmemiştir. İki rakip gücün hinterlandında bulunmaktan kaynaklı bir tercihe zorlanma durumu söz konusudur. İktidar çelişkilerinin yoğunlaştığı kesişim noktasında diplomatik yetenek devreye girmektedir. Şüphesiz her iki merkezin beylikler üzerinde Kürtlere yönelik uyguladıkları politikalar, diplomasinin yönünü belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Her iki imparatorluğun da bir Kürt politikası vardır. Gelişmelerin seyrini belirleyen kimi olaylar yaşanır. Örneğin Şah İsmail Kürt aşiretleri ve Türkmenlerin desteğiyle Azerbaycan'dan Elâzığ, Diyarbakır ve Bitlis'in de içinde olduğu birçok yeri ele geçirir, hakimiyeti altına alır. Sonraki adımı bir alıntıyla aktaralım:

> "(…) Kendisine bağlılık sunmak için Hoy şehrine giden ve on Kürt beyinin sekizini hapse attı. (Şah İsmail) Diyarbakır valiliğine atadığı Muhammed Bey işgale karşı direnişe geçen Cizre'yi yakıp yıktı."[3]

Safeviler çok katı bir Şii politikası izlemekteydi. Diyarbakır'a atadığı valiliğin kan dökmekten çekinmeyerek birçok Sünni Müslüman ile Hıristiyan'ı kılıçtan geçirdiği söylenir. Şah İsmail'in dar mezhepçi tutum ve davranışları çok geçmeden halkı bir tercih yapmaya zorlar. Kürt beylerinin tutuklanarak hapsedilmesi diplomatik açıdan izah edilmesi zor ve bu uygulamalara tuz biber eker. Kürt beyleri yaklaşık yüz yıl bölgede hüküm süren Akkoyunluların iktidarından yeterince zulüm görmüştü zaten. Bu bezginliğin bir sonucu olarak Şah'ın kapısını çalmaya giderler. Hiç ummadıkları bir muameleyle karşılaşmaları derin bir hayal kırıklığı yanında onları farklı bir arayışa iter.

Tarihin akışı bu olaydan itibaren değişir. Bilimsel tarih elbette bütün objektif ve sübjektif koşulları birlikte değerlendirir; referansları yan yana getirir ardından sonuca gider. Dolayısıyla Şah İsmail ile Yavuz Sultan Selim'in uygulamış oldukları politikalarla birlikte Kürt beylerinin, bu güçler karşısında almış oldukları pozisyon sürecin şekillenmesinde önemli pay sahibi olmuştur. Her bir beyin konumunun ayrı ayrı değerlendirme imkânımız yoktur. Otuz civarında oldukları bilinen beylerin arasında sivrilip öne çıkan herhangi bir kişilik bulunmamaktadır. Statü bakımından birbirlerine eşit bir mesafede oldukları

2 Demokratik uygarlık- cilt: V, Amara yayınları, sa:258

3 Kürtlerde diplomasi tarihi- Faik Bulut, Evrensel yay. Sa:116

söylenebilir. Böylesi bir durumda diplomatik girişimleriyle kısa sürede ün kazanan İdris-i Bitlis-i adlı şahıs karşımıza çıkar.

İdris-i Bitlisi'nin İttifaktaki Rolü

Saray okullarında iyi eğitim görmüş, kendi döneminin aydın sayılabilecek bir kişiliktir. Bitlis-i babası Şeyh Hüsamettin Akkoyunluların başkenti Amed'de saray katipliği yapmıştır. Başkent Tebriz'e taşınınca babasının yerine aynı göreve getirilir. Sarayda yetiştiği için iktidarın bütün özelliklerini yakından tanımaktadır. Osmanlıların bölgede güç kazanmasıyla birlikte 2. Bayezid'in yanında kendine yer bulur. Yetenekleri sayesinde kısa zamanda gözde bir isim haline gelir; Heşt Bihuşt* adlı eserini kaleme alır. Eser sekiz Osmanlı padişahının hayatını anlatmaktadır. Kimilerine göre Niccolo Machivetli (1469-1527) ile benzer özelliklere sahiptir. N. Machivetli'nin Floransa'daki Medici ailesinin gözüne girmek için "Hükümdar" adlı eseri yazdığı söylenir.

İdris-i Bitlisi'nin çabaları ne anlama gelmektedir? Tek amacı daha fazla mevki daha fazla servet mi? Kürt beylerini bir araya getirme isteğinin nedeni nedir? Sorular çoğaltılabilir fakat biz hiçbir soruya kesin bir cevap veremeyiz. Onu, dar milliyetçi bir yaklaşımla halkını egemen devletlere peşkeş çekmekle suçlayıp yerden yere vurmak doğru değildir. Günün şartlarını göz ardı etmek anokranizmaya yol açar. Bu, onun bir tutum sahibi olmadığı, tarihin şekillenmesinde hiç katkısının olmadığı anlamına gelmemektedir. Kendisi iyi bir eğitim görmüş, Mekke'de din alimleriyle tanışmış, ulema içinde kendine yer edinmiş bir Sünnidir. Osmanlıların da Sünni olması nedeni ile ona yakın durmaktadır. Kürt Sünni beylerini de imparatorluğun bünyesinde birleşmeleri için teşvik eder. Selçuklular zamanında Nizamülmülk benzer bir görev üstlenerek Mervani Kürt devleti ile ilişki kurarak Bizanslılara karşı onların desteğini almıştı. Birlikte hareket etmenin her iki tarafa da kazanç sağlayacağı açıktı. İlk başlarda "ortak düşman"a karşı birlikte mücadele etme fikriyle ortaya çıkan yakınlaşma git gide bir ittifak zeminine doğru ilerleme gösterir.

İ. Bitlisi arabulucu bir figür olarak öne çıkmaktadır. Bir yandan Sultan'ı bir yandan da Kürt beylerini ikna etmeye çalışır. Bu çabasında çoğu zaman hangi tarafın çıkarını savunduğu tam kestirilememektedir. Yavuz Sultan Selim'e yazmış olduğu şu mektup birçok açıdan düşündürücüdür.

> "(…) Bilad-ı Ekradın Osmanlı devletine iltihakı İstanbul'un Fethi zaferini tamamlayacak derecede ehemmiyetlidir. Zira bu bölgenin iltihakı ile bir taraftan Irak yani Bağdat ve Basra'nın yolları, diğer taraftan Azerbaycan yolları ve diğer bir taraftan da Halep ve Şam yolları açılmış olacaktır."[4]

İ. Bitlisi bu mektupta çok açık bir biçimde Sultan'a yol göstermekte hatta akıl vermekte; Osmanlı'nın bölgede üstün olmasını savunmaktadır. Bu denli öngörülü olmasını bölgeyi iyi tanımasına ve politik dengeleri iyi okumasına borçludur. Derin bir tarih birikimine sahip olduğu görülmektedir ve Kürtleri karşısına alan bir gücün bu coğrafyada başarılı olamayacağını, nüfusunu arttıramayacağını bilmektedir. Bu tez kısa bir süre sonra doğrulanacaktır. Kürt ve Türkler arasında kurulan ittifak hem iktidara hem de halklara kazandırmıştır.

Bunun sonucu olarak iktidar macerasında çok çabuk yükselme başarısını gösteren Sultan Selim'in kültürel coğrafyanın gerçekliğine göre davranarak İ. Bitlisi'ye kulak verdiği, onun tavsiyelerine büyük oranda uyduğu açıktır. Onu Kürt beylerini ikna etmesi için görevlendirir. Çok geçmeden çabası sonuç verir ve Kürt beyleri Osmanlı'nın yanında Şah İsmail'e karşı savaşa katılmaya karar verir.

Çaldıran Savaşı

Van gölünün kuzeydoğusundaki Çaldıran ovasında Osmanlılar ile Safeviler arasında yaşanan savaş, Osmanlıların galibiyeti ile sonuçlandı. On altı Kürt beyi on binlerce askeri ile Osmanlı'nın yanında muhabereye katıldı. Tıpkı Malazgirt Savaşında olduğu gibi savaşın kaderini belirleyen Kürtler olmuştur. Resmi tarih kitapları buna çok az yer vermektedir. Ulus-devlet paradigmasının etkisindeki sol-kemalist entelektüel camia Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren başlayan inkâr siyasetinin etkisi nedeni ile bunu görmezden geldi. Son yıllarda iktidarlaşıp devlet içinde palazlanarak büyüyen Yeni Osmanlıcı

4 6000 Yıllık Kürt Direniş Tarihi-Mehmet Yardımcı-Karahun yayınları-sa:385

ekol ise kendi çıkarları el verdiğince tarihsel olaylara değinmektedir. Kürt-Türk kardeşliğinden dem vurulurken Kürtlerin bir halk olmaktan kaynaklı hakları yine yok sayılmakta, en ufak bir statü talebi bölücülükle yaftalanmaktadır. Tarih ile doğru ve cesurca bir yüzleşme gerçekleşmediğinden Anadolu ve Mezopotamya coğrafyası her defasında yeni bir çatışma sarmalının içine sürüklenmekten kurtulamamaktır. Bunun vebali sağ, sol ve kendi mütedeyyin addeden herkesin omuzlarındadır.

Barış ve kardeşlik için doğru bir tarih anlayışına ihtiyaç vardır. Tarihteki Kürt-Türk birliğini sadece savaşlar üzerinden incelemek yanıltıcı olabilir. Savaş politikanın en yoğunlaşmış halidir, doruktur. Savaşta yan yana saf tutmuş halkların hayatın diğer alanlarında da birlikte hareket etmemeleri düşünülemez. Birçok örnekte bunu görebiliriz, ancak "kardeşlik hukuku"nun çıkarlar sağlandıktan sonra ortadan kaldırıldığına tanık oluyoruz. Savaş sürecinde gelişen "ittifak" anlayışını gündeme getirmemizin bir maksadı da budur. Bugün yanlış giden birşeyler varsa eğer, bunda tarihi çarpıtmaların payı büyüktür.

Belirtildiği üzere Çaldıran Savaşı her açıdan bir dönüm noktasıdır. Burada Kürt beylerinin tutumuna kısaca değinmekte yarar vardır. Neden savaşa katıldılar? Öncelikle söylenmelidir ki, feodal Kürt beyleri eşitlik temeline dayanan özgür bir dünya görüşüne sahip değildi. Tek amaçları varlıklarını korumak, statülerini sürdürmekti. Çıkarları bunu dayatıyordu. Bu nedenle Kürtlerin Osmanlı'nın askeri olarak savaşa katıldığını iddia etmek doğru değildir. İmparatorluk tarafından kendilerine bir vaat de verilmiş değildir. Muhtemelen geçmişten süregelen kardeşlik ilişkilerinin büyük etkisi olmuştur. Eleştirilecek tek yan mezhepçilik batağına saplanıp kalınmasıdır. Mezhepleşmelerden kaynaklı olarak Kürt toplumunda ciddi yorulmalar ve kırılmalar meydana gelmiştir. Bu kamplaşmanın bir ürünü olarak Sünni Kürtler Osmanlı'nın yanında yer almıştır.

Her ne olursa olsun daha sonra ortaya çıkacak olan gelişmelerin kaderini belirleyen bir savaştı bu. Osmanlıların bölgede büyük ölçüde hakimiyet kurması, eski dengelerin çözülmesi sonucunda Kürtlerin statü meselesi gündeme gelir. Öncede vurgulandığı gibi Abbasi hanedanlığından bu yana zaman zaman genişleyen zaman zaman daralan bir statü durumu mevcuttur.

Çaldıran Savaşı'nın ardından Ortadoğu'da iki etkili imparatorluk vardır. İkisi arasındaki güç dengesi oluşacak yeni statülerin hem rengini hem de şeklini belirlemektedir. Osmanlı'nın bünyesinde kalmayı tercih eden Sünni Kürtlerin zaferdeki katkıları nedeni ile merkezden kimi isteklerde bulunması gayet doğaldır.

Amasya Sözleşmesi

Zaferden sonra İdris-i Bitlisi'nin çabalarıyla Amasya'da yirmisekiz Kürt beyinin katılımıyla bir toplantı düzenlenir. Ve toplantı sonunda bir protokol imzalanır. Birkaç maddede toplantı bağlayıcı niteliktedir. Mirlik statüsü bir nevi anayasası niteliğindeki bu sözleşmenin etkileri 19. Yüzyılın ikinci yarısına kadar sürer.

Sözleşmenin maddeleri kısaca şöyle sıralanabilir:

1- Osmanlı İmparatorluğu Mirliklerin iç işlerine karışmayacak; Mirliklerin özerk yapıları varlığını devam ettirecek yani korunacak.

2- Mirlik babadan oğula geçecek, padişahın fermanıyla resmiyet kazanacak.

Bilindiği gibi Mirlik veya beylik orta çağa özgü bir siyasi ve idari birim ya da yapıdır. Adına eyalet de denilmektedir. Eyalet sistemi eski çağlara dayanır, çok çeşitlidir. Farklı isimler altında karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Perslerdeki adı satraplık. Kürtlerdeki Mirlik Osmanlı icadı bir yapı değildir, kaynağında aşiret sosyolojisinin geleneksel rolü vardır. Dikkat edilirse Ortaçağ dünyasında kavmiyet ya da milliyet gibi daha üst bir sosyal form gelişim göstermesine rağmen, Kürt toplumundaki aşiretsel gerçeklik olduğu gibi varlığını korumaktadır. Sözleşmenin ilk iki maddesi mevcut statü güvence altına alınmaktadır. Kürt üst tabakası açısından önemli bir kazanımdır bu. Fakat kendi içinde bir tutuculuğu da barındıran; statükoculuk aşiret taassupçuluğunu da arkasına alarak, uzun vadede değişimin önünde bir engel olmaya başlamaktadır. Statünün resmileşmesi, kimlik kazanma ve kendi kendini yönetme anlamında büyük bir başarıdır. Bunu not etmek lazım.

3- Mirlikler belirlenen oranlarda vergi verecek ancak, sosyal düzenlerini kendi geleneksel hukuklarına uygun şekilde sağlayacaklardır.

4- Savaş zamanlarında mirlikler merkeze belirli sayıda asker yollayacak; mirliklere bir saldırı olduğunda ise imparatorluk gerekli desteği verecek.

Bu her iki madde daha çok savunmayla ilgilidir. Herhangi bir mirliğin büyük bir güç karşısında tek başına ayakta kalması imkansızdı. Birleşmeyi başaramamış olan mirlikler İmparatorluk ile birlikte yapmayı tercih etmişlerdir. Bir zorunluluk durumunun yanı sıra bir ittifak ruhuna göre davranma eğilimi ön plandadır. İmparatorluk açısından da geniş bir coğrafyayı kontrol altında tutmak hayli zordu, diğer yandan oldukça maliyetliydi. Savunma hattı oluşturmak için asker tedarik etme ihtiyacı vardı. Bu nedenle beylikler aracılığıyla sınır güvenliğini sağlamak, hem daha karlı hem de kolaydı. Bu politikanın daha sonraki süreçlerde tahkim edilerek sürdürüldüğü bilinmektedir. Yavuz Sultan Selim'den sonra tahta gelen Kanuni Sultan Süleyman'ın 'Kürtler İmparatorluğumuzun etten duvarı, etten kalesidir' sözü bu realiteyi yeterince ifade etmektedir. Bu yaklaşım dar bir pragmatizm şeklinde değerlendirilebilir fakat unutulmamalıdır ki, Kürtler öz varlıklarını yüzyıllarca sürdürebilmişlerdir. Dil ve kültür üzerinde herhangi bir baskı vaya sistemli bir asimilasyon söz konusu değildi.

Keza İmparatorluk vergiye dayalı bir ekonomik yapıya sahipti. Vergi alındıktan sonra bir beyliğin iç işlerine karışmak pek de başvurulacak bir yol değildi. Tam veya yarı otonom yapılar, bu manada bir tehdit olmanın ötesinde merkezin ayakta kalması için birer can simidi konumundaydı. Haliyle Kürtleri karşısına almak çok akıllıca olmayacaktı. Tarihin akışına uygun bir yaklaşım sergilendi. Modern çağdaki iktidarlardan daha ilkeli bir ilişkinin kurulduğu kolaylıkla savunulabilir.

Diğer yandan Türk boylarının Anadolu ve Mezopotamya'ya gelişiyle birlikte her iki halk arasında bir komşuluk ilişkisi gelişir ve bu zamanla pekişir. Birbirini tanımlamaktan ileri gelen bir karşılıklı güven durumu mevcuttur. Kuşkusuz iktidar elitlerinin dar çıkarcı hesapları sonucu lokal düşmanlıklar gelişmiş olabilir. Fakat aynı şey halkın geneli için söylenemez. Politik tercihlerin bu objektif durumu görmezden gelmesi düşünülemezdi. İktidar odaklarının halklar arasında kurulmuş olan tarihsel bağları kendi lehlerine olacak şekilde yeniden dizayn etmeye çalışmaları yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu da ancak kısa süreli radikal dönüşümlerle değil zamana yaydırılmış, inceltilmiş politikalarla sağlanabilir. Eğer Osmanlı İmparatorluğu güç olma mücadelesinde Kürtlerin sosyo-kültürel durumunu gözetmeseydi; başarı kazanma şansı çok az olurdu, belki de imkansızdı. Kürtlerin önemli bir kısmının Osmanlının yanında saf tutmasını başka neyle ifade edebiliriz? Yavuz Sultan Selim'in İdrisi Bitlisi'nin yardımıyla bu gerçeği görüp değerlendirdiği aşikardır.

Görüldüğü gibi karşılıklı menfaat ilişkisi yanında komşu olmaktan kaynaklı bir yakınlaşma söz konusudur. Et ile tırnak olmanın ötesinde bir iç içe geçmişlikten bahsedilebilir. Tekçiliğe dayalı geliştirilmiş olan mikro ulus-devletçilik bu geleneği yok sayarak inkar ve tektipleştirme politikası üzerinden varlığını sürdürmektedir. Bu aynı zamanda bir köksüzleşme, köksüzleştirme anlamına gelmektedir. Ortaçağ imparatorluklarının yayılmacı, emperyalist karakteri yanında baskıcı, yüzünü görmemek safdillik olur. Ancak onun alternatifi kapitalist Modernite menşeli ulus-devlet inkar ediyor ve köksüzleştiriyor. Zira ulus-devlet sürecinde Kürtlere en ufak bir statü bile tanınmamaktadır. Demokratik ulus anlayışıyla tarih ile güncelin bağlantısı daha iyi kurulabilir. Tarihsel gerçeklerin gün yüzüne çıkarılması bu anlayışın gelişip boy vermesi içindir.

Osmanlı-Kürt İttifakının Sonuçları

Kürtler ile Türkler arasındaki ittifak kısa sürede ürünlerini verir. Osmanlı'nın önünde duran büyük bir engel kalkmış olur. Yayılmaya dayalı sömürü çarkı hızla dönmektedir. Güç birliğini sağladığı, nimetlerden daha fazla yararlanmak isteyen Osmanlı üst yönetimi bu defa Eyyubi hanedanından sonra, 1250'lerden itibaren Mısır ve Suriye de hüküm süren, temelini köle kökenli Türkmen askerlerin attığı, o nedenle kölemen devleti olarak da bilinen Memlükleri (1250-1517) hedefine koyar. 1516'da Halep'in kuzeyindeki Mercidabık ovasında gerçekleşen meydan muharebesinde ciddi bir darbe alan Memlükler, 1517'de Kahire yakınlarında ki Ridaniye ovasındaki muharebeyle kesin olarak yenildi ve tarih sahnesinden silindi.

Bu seferle topraklarını yaklaşık 2,5 kat artıran Yavuz Selim, bölgenin emperyal gücü olarak amacına

ulaştığı belirtilebilir. Ridaniye zaferi sonucunda İmparatorluğun sadece toprakları genişlemedi, İslam Halifeliği ele geçirilerek Ortadoğu'nun manevi dünyasına da hakim oldu. Osmanlı İmparatorları Ridaniye seferinden sonra 'Halife' olarak anılmaya başlandı. Şii dünyasında ise Şah zaten aynı zamanda manevi liderdi. Her iki güç böylece dengelenmiş olmaktadır. Kürt beyleri de Halifeye bağlılık yemini ederler. Ve dini ulema içinde önemli mevkiler elde etmeye başlarlar. Statüleri daha bir sağlamlaşır.

Görüldüğü gibi Kürtlerle ittifak Osmanlı İmparatorluğu'nu adeta şaha kaldırır. Şayet bu ittifakı olmasaydı tarihin akışı çok farklı bir mecrada ilerleyebilirdi. Nitekim ittifakın önemini çok geçmeden Şah İsmail'in oğlu Şah Tahmasp da kavrayacaktır. Tahta geldikten sonra babasının Kürtleri yok sayan politikasını değiştirme çabasına girer. Tek tük de olsa Kürtlere valilik vermeye başlar. Hatta bunun sonucu olarak da, 1533'lerde Bitlis Beyi Şemsettin Han Safevilerin safına geçerek kenti Osmanlılara karşı korur. Daha sonra yerine gelecek olan oğlu Şeref Han -Şeref name adlı eserin yazarı- Safevi Sarayında Şah'ın çocuklarıyla birlikte eğitim görür. Ne var ki, temel politikalarda köklü bir değişime gidemediğinden Kürtler üzerindeki baskılar sürmeye devam eder. Bunun neticesinde Osmanlı üç yüzyılı aşkın bir süre Amasya protokolünün nimetlerinden faydalanmaya devam eder. Ve tarih bir kez daha gösteriyor ki, Kürtlerle ittifak kazandırır; Kürtlere düşmanlık kaybettirir. Konjonktür değişir, iktidarlar el değiştirir lakin bu tarihsel denklem kolay değişmez.

Sadece Osmanlı değil, Kürtler de önemli bir kazanım elde ederek; uzun bir süre statülerini korumayı başarır. O dönem için büyük bir diplomatik başarıdır bu; fakat statünün uzun vadede statükoculuğa dönüşmesi toplumsal açıdan negatif sonuçlarda doğurabilir. Kendi konumlarının sürdürme eğiliminde olan beyler ile aşiret aristokrasisinin ortaya çıkan demokratik gelişmelerin önünde engel olarak dikilmeleri kaçınılmazdı. Bu gerçeği dönemin siyasi aktörleri yeterince görememişlerdir. Son derece dar dogmatik ve günübirlik davranmışlardır. Öngörüdeki bu zayıflık ileriki zamanlarda pahalıya mal olmuş ve çok ağır bedeller ödetmiştir.

Peki ittifak yerine üçüncü bir merkez şeklinde örgütlenme imkanı yok muydu? Yukarıda da vurgulandığı üzere, ittifak seçeneğinin öne çıkmasında birkaç faktör birden etkide bulunmuştur. Zira günümüzde fırsatların yeterince değerlendirilmediği yönünde bir kanı mevcuttur. Bu da çoğu zaman bir hayıflanma, bir serzeniş şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tarihi sorgulamamak, yaşananlardan ders çıkarmamak büyük önemdedir. Çünkü aynı zamanda tarih günümüzde yaşanmaktadır. Elzem olan halkların birliğine ve kardeşliğine hizmet edecek, demokratik halklar konfederasyonu tezine güç katacak örnekler üzerinden yorum ve analiz geliştirmektir. Statü konusu da bu bağlam içinde ele alınıp değerlendirilebilir. Aksi yaklaşım basit bir serzenişin ötesine geçemeyecektir.

Sonuç olarak

Bugün dört ulus-devlet tarafından yönetilen Kürtlerin hala bir statüsü yoktur. Bölgedeki çelişki ve çatışmalar derinleştikçe çözüm daha çok kendini dayatmaktadır. Tarih bize göstermiştir ki, Kürtlerin dışlandığı bir çözüm denkleminin başarı şansı yoktur. 16.Yüzyılda gerçekleşen ittifaktan da anlaşıldığı gibi, 40-50 milyon nüfuslu bir halkın bir hukuka kavuşması; başta Türkiye olmak üzere diğer ülkelerdeki sorunları da büyük ölçüde azaltacaktır. Bunun için mevcut politikalardan vazgeçilmesi gerekmektedir. Kürtler sınırları tehdit eden bir unsur değildir, vakti zamanında Kanuni Sultan Süleyman'ın dediği gibi 'İmparatorluğun etten duvarıdır.' Bunun yolu da yeni bir kardeşlik hukukunun tesis edilmesinden geçmektedir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürt ve Türklerin Kader Ortaklığı!

Mesut Yurtsever

Başlığımız salt politik bir söylem gibi görünse de, özünde tarihsel ve sosyolojik bir temele dayalı tespit olarak, tanımlamanın hakikate daha yakın olacağı inancındayız!

Güncelde, Kürt-Türk ilişkisinin karşıtlık, çözümsüzlük ve çatışmacı haline bakıp, yargılara varıp, aldanmamak gerekir. Çünkü, hem "mevcut gerçeklik" hem de mevcut "hakim algı" biçimi yakın zamanlı olup, inşa edilmiş yanılgılı olgulardır. Kapitalist modernite ve özellikle ulus-devlet zihniyet kodları ile inşa edilmiş bu algı ve olgusal "gerçeklik" üzerinden, Kürt-Türk ilişkisini kavramaya çalışmak bizi sadece mevcut yanlış güzergahta yürütmeyle sınırlı değildir. Aynı zamanda, saptırılmış mevcut zihinsel düzlemde kalmayı geliştirmek, sapma durumunu daha da büyütmeye, ilişkinin kriz ve çözümsüzlük halinin sürdürülmesine neden olur. Bu durumun en bariz örneği mevcut ulus-devletçi hegemon siyasetin "Kürt anasını görmesin" olarak özetleyebileceğimiz; Bakur, Başur ve Rojava'da izlediği strateji ve politikalardır. Bu strateji ve politikalar, özünde belleğini yitirmiş siyasi bir aklın yanlış kurgulanmış bir ŞİMDİ'yi kurtarma adına, DÜN'ünü kaybetme ve geleceğini tüketmesidir. Çünkü Kürt-Türk ilişkisinin güncel hali, yakın dönemde oluşturulmuş ve tarihsel ve toplumsal temellerine karşıtlık şeklinde bir durumun ifadesidir. Yüzyıllık ulus-devlet zamanına maruz kalmanın sonucudur. Ulus-devlet zamanına maruz kalma, tarihsel bellek yitimidir. Şimdide saplanıp sürekli bir şekilde tüketmedir. Kendine yabancılaşmadır. Ulus-devlet zamanına maruz kalma Kürt-Türk ilişkisinin başlangıç temellerinden kopma, bin yıllık tarihsel ilişki çizgisinden sapma ve onunla karşıtlık içinde birbirini tüketme olayıdır. Bu kopma, sapmış ve karşıtlık devam ettiği sürece ne Kürt-Türk ilişkisinde, ne de tüm bölgede kriz, kaos ve çatışma hali biter.

Bir anlığına, ulus-devlet ve onun dini konumundaki milliyetçilik gözlüğünü çıkarıp, tarihsel ilişki izleğine bakarsak, mevcut Şimdinin bu izlek ve onun tarihsel gelişimi ile uyumluluk arz etmeyeceğini çok rahat görürüz. Ve içinde olduğumuz tuzağın dehşeti ile sarsılırız. Bu sadece Kürt-Türk ilişkisi içinde değil; bir bütün tüm Ortadoğu'daki topluluk veya iktidar yapıları için geçerlidir. Çünkü, Mezopotamya ve Anadolu ya da bir bütün Ortadoğu son iki yüzyılı hariç binlerce yıl boyunca iç içe ve beraber yaşama kabiliyetini gösteren farklı etnik, dini ve kültürel yapıların coğrafyasıdır.

Ulus-devlet zamanına maruz kalma, tarihsel bellek yitimidir. Şimdide saplanıp sürekli bir şekilde tüketmedir

Kapitalist modernitenin ulus-devlet formu ile bu coğrafyaya sızmasıyla beraber bölgenin bu kültürel kabiliyet olgusu değişmiştir. Binlerce yıllık süregelen ilişki biçimi alt-üst olmuş, mekanın kadim kimi yerli halk ve kültürleri yeryüzünden silinmesine, geride kalanların ise parçalanarak, kendine yabancılaşıp çürüme sürecine başlamasına neden oldu. İki asırdır kapitalist modern sisteminin, bir asırdır yerel ulus-devletlerin hem yerel topluluk ve kültürler üzerinde, hem de ulus-devletlerin kendi aralarında izlediği politikalar özünde "TEK"likler inşa etme adına toplumları lime lime edip, iğdişleştirmeyi; "ulusal çıkar" adına kendilerini çürütmeyi ifade eder.

Güncelde tüm bölge halklarının yaşadığı yoksulluk, yokluk, savaş, özgürsüzlük, cahillik, cehalet, eğitimsizlik vb. intihar çizgisinde seyretme hali ile ulus-devletler olarak TC'nin içine düştüğü açmaz, Irak'ın yaşadığı dehşet dengiz parçalanış, Suriye'nin kanlı kaos hali, İran'ın kendini boğma sendromu, İsrail ve Filistin'in kanlı trajedisi ile Kürtlerin içinde tutulduğu soykırım kapanı da bunun ispatı ve ifadesidir.

Ortadoğu Oluşumu Tarihsel Bütünlüktür

Ortadoğu, toplum ve devlet düzlemleri arasında karşıtlıklar yaşamış olsa da, on beş bin yıllık tarihsel süreç boyunca hiçbir zaman ne kimliksel ne de siyasal boyutuyla böylesi antagonist karşıtlıklar temelinde bir parçalanmışlık ve sonuna kadar "kaybet-kaybettir" hali yaşamamıştır. Toplum ve devlet düzlemleri arasında karşıtlıklar olsa da, her iki düzlem kendi içinde bütünsellik ve iç içeliği esas almıştır. Çünkü dayandıkları jeokültürel doku/yapı her iki düzlemde de buna izin vermemiştir. Jeokültürel doku sürekli bir şekilde kendisiyle paralel, dokularıyla uyumlu bir jeopolitika açığa çıkarmıştır. Tüm devletli oluşumların ve imparatorlukların bir silsilenin halkaları misali birbirini takip etmesi, geleneği birbirine devretmesi bunun sonucudur. Osmanlıyı kazın altından Bizans; Bizans'ın altından Seleukoslar, oradan İskender, Pers, Med, Asur, Akad, Babil ve Sümerlere kadar gider bu durum.

Zaman ve mekân değişse de, isimleri farklılaşsa da Sümerlerden Osmanlıya bütün devletli düzlem, bütünsel ve bölgesel karakterli oluşur. Ve aynı durum toplumsal düzlem olarak tanımladığımız demokratik uygarlık otoriteleri için de geçerli olur.

Mezopotamya ve Anadolu coğrafyasında jeokültür ile jeopolitikanın çelişik ve hatta karşıt bir konumu yaşaması, kapitalist modernitenin bu mekanlara sızmasıyla başlar. Kapitalist modernite kültürü bu anlamda, ontolojik olarak Ortadoğu kültürüne karşıtlığı bağrında taşır. Ontik olarak, Ortadoğu'nun tarihsel-toplumsal kültürü karşısındaki rolü bir; bu topraklarda doğuşuna izin vermeyen jeokültürü aşındırıp bozma ve jeopolitikasını dönüştürme iki, bu jeokültürden kaynaklı binlerce yıl boyunca iç içe yaşayan farklı etnik ve kültürel toplulukların "ilişki diyalektiği"ni bozma, birlik ve beraberliklerini ortadan kaldırmadır. Yani farklılıkları, farklılıkları ile sınırlayıp, yalnız kılarak onları birbirinden yalıtıp, çatıştırmadır.

Ortadoğu toplumlarının ve devletlerinin mevcut krizli, kaoslu ve çatışmalı/savaşlı halinin sebebi ve müsebbibi kapitalist modernite olsa da mevcut realite şeklinde bir gerçekleşmenin oluşmasının en temel nedeni kader ortaklığı olarak tanımladığımız ilişki diyalektiğinin bozularak, tersine işlemesidir. Ortak kader ilişki mantığının bozulması topluluk ve siyasi yapılarda sadece "her koyun kendi bacağı ile asılır" mantığını geliştirmez. Ayrıca onları birbirinin kurdu haline getirir. Burada hem devletli toplumun iç işleyişinde, hem de demokratik toplumun kendi iç işleyişindeki simbiyotik ilişki diyalektiğinin günümüzde ya parazit yada "kaybet-kaybettir" ilişkisine dönüşmesine yol açmıştır. Bu durumu makalemizin konusu olan Kürt-Türk ilişkisi bağlamında biraz daha somutlaştırır ve incelersek mesele daha anlaşılır olacaktır.

Ortadoğu jeokültürü bağrında demokratik komünal toplum kültürü ile sınıflı devletli uygarlık kültürünü çok güçlü bir şekilde taşır. On beş bin yıllık bir neolitik toplum kültürü ile beş bin yıllık merkezi uygarlık kültürünü bünyesinde taşır. Birbirine karşıt iki kültür olsalar da, ikisinin ortak temel özelliği, bölgesel köklü olmak kadar bütünsel bir niteliğe sahip olmalarıdır. Bu niteliklerinden dolayı kapitalist modernite ile beraber açığa çıkan ucu kapalı, katı siyasi sınırlara sahip, "tek"lilere dayalı, "öteki"nin inkarını esas alan ayrıştırıcı ve kutuplaştırıcı kimlikleşme olgusu; Ortadoğu jeokültüründe bir sistem olarak yaşanmaz. "Bir Japonya, Çin, Hint hatta Britanya gibi ucu kapalı bir uygar kimlik Ortadoğu jeokültüründe yaşanmamıştır."[1] Tersine hem toplumsal düzlemde hem de devletli düzlemdeki kimlikleşmeler ucu hep açık olmuş, öznel yapısını da içinde koruyacak bölgesel ve bütüncül kimlikler ve siyasal oluşumlar gelişmiştir. Sümerlerden Perslere, Perslerden Osmanlıya kadar iktidar ve devlet düzlemindeki bütün siyasi oluşumların isimleri farklılaşsa da merkezi siyasi otoriteler merkez-çevre (Kentler-Satraplıklar, Beylikler, Mirlikler vb.) diyalektiği bağlamında bütüncül olurlar. Aynı şekilde kimlikleşme olgusu da ucu açık ve kapsayıcı olur.

1 Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık, Cilt-4 Sayfa181

Ne Sümer, ne Persler ne de Osmanlılar katı merkezi bir yapıya ne de tek bir etnik yapıya dayanırlar. Sümerler kentlerin birliğinden, Persler satraplıkların organizasyonundan, Osmanlılar da pek çok beylik ve mirliğin birliğinden oluşur. Kimlikleşme olguları da "parça-bütün" siyasi organizasyonuna paralel olur. Bugün, resmi Türk tarihinin Osmanlıyı bir tek etnik yapıya dayalı izahı, kapitalist modernitenin ulus-devlet zihniyetinin mikro tarih anlayışının ifadesi olup, gerçeği yansıtmaz. Sadece siyasi yapı veya Osmanlıca denilen dile bakılması bile bunun böyle olmadığını bize gösterecektir. Örneğin Osmanlıca, Kürtçe-Farsça-Arapça ve Türkçe karışımı bir dildir! Bu, bütünsel ama çoklu bir organizasyon ve kimlikleşme olgusuna tekabül eder.

Zaman ve mekân değişse de, isimleri farklılaşsa da Sümerlerden Osmanlıya bütün devletli düzlem, bütünsel ve bölgesel karakterli oluşur

---

Benzer durum toplum düzlem içinde geçerli olur. Demokratik uygarlığın unsurları niteliğinde olan ister etnik yapılar, isterse de dinsel-mezhepsel oluşumlar, bölgesel kültürler olarak yaşayıp, iz bırakmışlardır. Alevilik veya Şiiliğin ya da küçük bir mekanda ortaya çıkıp tüm Ortadoğu sahasına yayılan tarikatlar (Kadirilik, Nakşilik, Teyibilik vb.) buna örnektir. Peygamberlik geleneği, bütünsel anlamda iz bırakan diğer bir olgu iken, ezilenlerin direnişlerinde (Babekiler, Hürremiler, Ebu Müslimler, Celaliler vb.) bütünsel etki bırakan olgular olurlar. Bu açıdan Ortadoğu jeokültürünün karakteristik kimi temel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz;

1- Bölgeseldir. İster toplum isterse de devlet düzleminin bir alanında ortaya çıksın, olgunun veya alanın ismi ile anılıp tüm bölgeye yayılması, bağrında taşıdığı bu niteliği ile ilgilidir. Tel Halaf kültürünün veya Sümer Kent kültürünün tüm bölgeye yayılması bunun ifadesidir.

2- Bölgesel karakterinden ötürü bütünsel bir yapı taşır. Buradaki bütünsellik, merkez-çevre diyalektiğine dayalı bir tarzdadır. Birbirini (olumlu veya olumsuzda) tamamlama, bütünleme anlamındadır.

3- Bölgesellik ve bütünsellik kendine has bir kimlikleşme formu açığa çıkarır. İster demokratik komünal toplum çizgisinde, ister devletli toplum izleğinde olsun, özün korunduğu ama sürekli genişleyip ve büyüdüğü açık uçlu bir kimlik anlayışı karşımıza çıkar.

4- Bu kimlik anlayışında demokratik uygarlık unsurları ve devletli uygarlık unsurları özelliklerini korur, tamamıyla yitirmezler. Özelliklerini koruyup dominant olana katılım söz konusu olur. Misal etnik-kültürel yapılarını koruyarak Kızılbaşlaşan, Alevileşen Kürtler, Türkler veya Araplar ya da yerel egemenliklerini koruyan beyliklerin merkezi egemenlik olan Osmanlıya katılması gibi.

5- Her düzlem kendi içinde varlıksal çıkarlar temelinde birbirine bağlanır.

Ortadoğu jeokültürünün bu özellikler temelinde şekillenmesini iki ana kaynağa bağlayabiliriz. Jeobiyolojisi birinci ana kaynaktır. Bu bölge son buzul devrinden sonra mezolitik dönemle beraber insanlık ve toplumsallığın gelişimi için çok uygun bir iklim fauna ve floraya sahip oluşu. Bunun üzerinden ortaya çıkacak toplumsallık, daha sonra insanlığın burayı verimli veya Altın Hilal diye adlandırmasına vesile olacaktır. İkinci ana kaynak ise, neolitik kültürdür. Verimli Hilalde gelişen Neolitik Devrim, binlerce yıl boyunca bu topraklarda tarım ve köy toplumuna ait kültürel bir birikim ve kodlar oluşturur. Toplum ve insanlık hala ayakta ise, bu kültürel birikim ve kodların kaynaklık etmesindendir.

Neolitiğin bu kültürel ve birikim kodları ana kadına dayanır. Neolitiğin ayrılık bilmeyen, sınıf-kölelik tanımayan, herkesi kapsayan bir muhteva taşıması ana kadındandır. Bir ana, çocukları arasına ayrım koymadığı gibi, hiçbirinin öznelliğini de yok saymadan bütüncül yaklaşır. Kapsayıcılığa açıktır. Bu özellikler neolitik kültüre damga vuracaktır. Tüm bölge binlerce yıl boyunca neolitik kültürün bu birikim ve kodlarıyla yoğrulur. Karşıtı temelinde gelişen sınıflı-devletçi kültürlü uygarlık bile, neolitik kültürden beslenmiş, dolaylı olarak ondan etkilenmiş, inşasında amaçları hilafına jeokültürün temel özellikleri olarak dile gelen noktaları kullanmıştır. Kendini inşa ederken, bölgesel,

bütünlüklü, merkez-çevre ve çıkarlar temelinde birbirine bağlanma karakterli kılmak zorunda kalmıştır.

Kürtler bölgenin otantik halklarındandır. Tarım ve köy toplumunun inşacılarındandır. Aynı şekilde devletli uygarlığın çıkışında katkısı olmuş bir topluluktur. Yani her iki düzlemin çıkışımda ve oluşmasında etkisi olur. Günümüze kadar (15 bin yıllık neolitik ve 5 bin yıllık devletli kültür) bu iki kültürden olumlu ve olumsuz paylarını alırlar. Bu açıdan Kürtleri Ortadoğu jeokültürünü derinlikli olarak ontik yapılarında içselleştirmiş bir topluluk olarak tanımlayabiliriz.

Kürt-Türk İlişki Temeli: Malazgirt

Türkler, Kürtler gibi bölgenin otantik halklarından biri değildir. Ama dolaylı olarak iki bin yıl, direkt olarakta bin yıldan fazla bir zamandır Ortadoğu'nun jeokültür arasından etkilenmiş, beslenmiş ve yaşamış bir topluluktur.

M.S. 3.Yüzyılda ortaya çıkıp, Ortadoğu kültüründe kadim bir yere sahip Manicilik dinini resmi olarak kabul eden topluluklardan ilki Türklerdir. (Yoğunluklu olarak Uygur Türkleri). Uzun bir dönem Safevi ve Abbasi imparatorlukları içinde paralı asker olarak yer alırlar. İslamiyet'i kabul edişleri ile Ortadoğu'nun; Talas, Dandanakan ve 1071 Malazgirt Savaşları ile Mezopotamya ve Anadolu kapıları ardına kadar açılıp, güçlü ve yoğunluklu bir şekilde yerleşmeleri başlar. Türk toplulukları, boyları Ortadoğu kapılarına geldiklerinde, göçebe topluluklar olsalar da, alt ve üst tabakalar şeklinde, Ortadoğu jeokültürü ile buluştukça, yerleşik yaşama geçer. Ve bu kültürle daha çok beslenen bir topluluk olur.

Türklerin İslamlaşması, bölgenin hegemon kültürüyle kader ortaklığının; 1071 Malazgirt ittifakı ise kültürle kader birliğinin başlangıcını ifade edecektir. Türkler, İslamlaştıkça Ortadoğu onlara yerleşmenin önünü açarken, İslam ise taze, savaşçı bir güce sahip olup tüm coğrafyaya kendini taşıyacaktır.

Kürt-Türk ilişkileri işte bu evrede başlar. Türk boyları müslümanlaşmış topluluklar olarak, yerleşik bir yer arayışında. Yerleşik olan Kürtler ise bu evrede ezici çoğunluğu müslümanlaşmış bir topluluktur. Bu ortak nokta, kültür içi topluluğu bir araya getiri. Kürtlerin, Bizanslılardan kaynaklı savunma sorunları ile Türklerin yurt bulma sorunu buluşunca, 1071 Malazgirt ittifakı dediğimiz ama özünde kader ortaklığının temellerinin buluştuğu tarihi ve stratejik adım atılır. Bu adım stratejiktir. Kader ortaklığıdır! Çünkü Bizans'a karşı kazanma veya kaybetme halinde her ikisi de etkilenecektir. Kazanmaları halinde Kürtler varlıklarının korunma ihtiyacını, Türkler ise varlıklarını sürdürecek bir yurt ihtiyacını karşılayacak. Kaybetmeleri halinde ise belki de Kürtlerin varlıkları daha da tehdit altına girecek, Türklerin ise yurt bulma şansını yitirerek, öteki Müslüman topluluklar içinde erime, varlıklarını yitirme ile karşı karşıya kalabileceklerdi.

Ortadoğu jeokültürü bağrında demokratik komünal toplum kültürü ile sınıflı devletli uygarlık kültürünü çok güçlü bir şekilde taşır

Bu ittifak ayrıca daha sonra gelişecek olan bin yıllık ilişkinin temeli olur. Malazgirt ittifakı bu anlamda sadece iki tarafın kazanması ve güçlenmesini ifade etmez. Ayrıca üzerine bin yıllık tarihsel ilişkinin şekilleneceği bir geleceğe başlangıç zemini olma anlamına gelir. Günümüzün, şoven-milliyetçi ve ırkçı bakış açısının bu ittifakı görmezden gelip, bir etnisitenin tek başına kazandığı başarı olarak ifadelendirmesi sadece hakikat manipülasyonu değil, bin yıllık temeli tahrip etmedir de. Çünkü Malazgirt ittifakı iki özneye (Kürt-Türk) dayalı bir ilişkinin sonucudur. Hem de öznelerin kendi farklılıklarını koruyup, kendi hayati ihtiyaçlarını giderme amacıyla, kaderini birbirine bağladığı bir olaydır. İlişkidir. Durumdur. Temeli böyle atılan bu ilişki diyalektiği, ilginçtir ama günümüze doğru ortalama 500 yılda bir yeninerek tekrarlanacaktır.

Kürt-Türk İlişki Bozulması: Ulus-Devlet

1514-1517 Çaldıran ve Mercidabık ittifakları ile 1919-1921 Milli Kurtuluş ittifakı, Malazgirt ittifakı ile temeli atılan ilişki diyalektiğinin farklı zamanlarda kendisini

yenilemesinin ifadesidir. Başlangıç noktası üzerinden ileriye atılmış tarihsel, toplumsal adımlardır. Her üç ittifak bu açıdan stratejik bir özelliğe sahiptir. Bir kader ortaklığı niteliğini bağırlarında taşırlar. Bu aşamalarda yaşanacak bir yengi, iki öznenin kaybetmesine ve varlıklarının tehlikeye girmesine, başarmaları halinde ikisinin de kazanımı anlamına gelecekti. Ki bu ittifakın her üç aşamasında her iki taraf kazanmış, güçlenmiş ve varlıklarını güvenceye alarak ileriye taşımışlardır. Şoven-milliyetçi algının 1919-1921 milli kurtuluş ittifak başarısını "Beyaz Türklüğe" bağlayarak izahı, hakikat payının çok zayıf olduğu ulus-devlet miti ile el ele almasının sonucudur. Çünkü milli kurtuluş ittifakında Kürtler Araplar gibi kendi ulus-devleti peşinde koşsaydı, bırakalım başarı kazanmayı mevcut TC'den bahsetmek bile hayal olabilirdi. Mustafa Kemal bu tarihsel ittifakın bilincindedir. Sivas ve Erzurum kongrelerinde Kürtlerle ittifakı kurması ve bu temel üzerinden kurtuluş savaşını geliştirmesi bunun sonucudur. Hatta daha sonra Türk milliyetçiliğin babası olarak anılacak Ziya Gökalp'in o dönemlerde "Türk Kürtsüz, Kürt de Türksüz olamaz" tespiti de bunun ifadesidir. Kürt-Türk ilişki biçimine kader ortaklığı ilişkisi dememizin sebebi de budur.

Ulus-devlet zihniyeti bölgenin binlerce yıllık jeokültürü ve jeopolitikası üzerinde asidik bir etkiye sahiptir

İttihat Terakki Perver Cemiyeti üzerinden geliştirilen ve derinleştirilen ulus-devlet zihniyetinin 1923'lerden sonra kendini "Tek Millet, Tek Dil, Tek Bayrak ve Tek Din" üzerinden kurumsallaştırması ile ittifak ilişkisi çok sert bir kırılmaya uğradı. Bin yıllık bir tarihsel-toplumsal ilişki diyalektiği tersine işlemeye başladı. Kürtler ve Türkler arasındaki yeni ilişki biçimi bir ittifaktan çok egemen-ezilen, sömürgeci-sömürge, mutlak özne-mutlak nesne, varlığı herşey olan-varlığı hiç olan vb. bir şekle dönüşür. Yüzyıldır niceliği ve şiddeti zamana ve koşullara göre farklılıklar arz etse de, niteliği bir tarafın, ötekini inkar ve kendi içinde eriterek "yok" etmeyi amaçlayan bir politika izlemesi bunun sonucudur.

Bu açıdan ulus-devlet zihniyeti bölgenin binlerce yıllık jeokültürü ve jeopolitikası üzerinde asidik bir etkiye sahiptir. Asidik niteliği hem toplumsal düzlem, hem de sınıflı-devletli düzlem ilişkileri üzerinde rol oynar. İlişkileri temelden sarsıp, bozar. Kader birliğine dayalı yönünü "birbirini kırım" düzeyine taşır. Toplumsal düzlemde halklar, topluluklar, dinler, mezhepler vb. arasında derin bir ayrışma, çelişki ve çatışma durumunun gelişmesine neden olur. Kendisiyle sınırlı, kapalı, çatışmacı ve kendini tüketen bir kimlik oluşumunu açığa çıkarır. Yine bölgenin sınıflı-devletli düzleminde ise, merkez-çevre diyalektiği temelindeki egemenlik ilişkisini tek elde, ulus-devlette toplayacak, "çevre"yi ötekini iktidarsızlaştıracak ya da ötekinin de kendi iktidarını (ulus-devletini) kurmasını kışkırtıp teşvik eder. Bu anlamda sürekli bir çelişki, çatışma halidir. 1916'dan sonra Arapların Osmanlı'dan ayrılıp ulus-devletçiliğine dönüşüm süreci buna örnektir.

Kendini ulus-devlet tekelini inşa etme, birbirine bağlı-bağımlı ilişki düzeninin bozulmasını ve "rabbena hep bana" mantığının gelişmesini doğuracaktır. Gücü elinde bulunduran taraf, ötekilerin sosyal, kültürel, siyasal, özyönetim, öz savunma vb. her alanda asimilasyon, tenkil ve tebdile tabi tutar. 20. Yüzyılın ilk çeyreğinden günümüze Kürt-Türk ilişkileri üzerinde hükmünü icra eden olgu, bu topraklara yabancı ulus-devlet ve onun ideolojik varyantlarının (milliyetçilik, bilimcilik, dincilik ve cinsiyetçilik) etkisidir. Şark Islahat fermanından Mecburi İskan yasasına, sol hareketlerinden komando operasyonlarına, kültür kırım politikalarından dil yasaklarına, askeri darbelerden sıkıyönetim, OHAL ve çökertme planlarına kadar yapılan politika ve operasyonlar, çıkarılan kanun, yasa ve genelgeler hep bunun pratik uygulama biçimleri olur.

Ulus-devlet ilişki biçiminin niteliği Kürt-Türk ilişkisinin tarihsel temellerine karşıt, onları tüketen ve çürüten bir muhtevaya sahiptir. Devletin resmi verilerine göre 28'i bastırılmış, 29'uncusu kırk yıldır devam eden serhildan bunun göstergesidir. Yüzyıldır bu ilişki, deyim yerindeyse başkaldırı ile bastırma ikiliği biçimindedir. Bu süreç on binlerin hayatına, binlerce köyün yakılıp yıkılmasına, onlarca şehrin tahrip olmasına, milyonların yerinden olmasına,

onbinlerin "faili belli" cinayetlere uğramasına, yüz milyarlarca doların heba olmasına sebep oldu. Bin yıl boyunca olumlu temelde işleyen kader ortaklığı ilişkisi, son yüzyılda olumsuz şekilde işleyen bir kader ortaklığına dönüştü. Paradoks gibi görünebilir. Ama yüzyıllık pratiğin bize ispat ettiği şey (büyük acılar ve bedellere rağmen) kader ortaklığı ilişkisinin hükmünü icra ettiğidir. Olumsuz ve yıkıcı temelde icra etmiştir. Fakat kader ortaklığı ilişkisi dediğimiz olgunun işleyiş mantığı da tam budur. Bu ilişki sistematiğine nasıl yaklaşılırsa geri dönüşü de aynı şekilde olur. Bir tarafın kazanıp, öteki tarafın kaybettiği bir ilişkiye kader ortaklığı diyemeyiz. Kader ortaklığı ilişkisi her iki tarafın eş zamanlı olarak başarı ve başarısızlığı, kazanma ve kaybetmeyi, gelişme veya gerilemeyi, küçülme veya büyümeyi, düşme veya kalkmayı, çürüme veya çiçeklenmeyi yaşaması durumudur. Kürtleri ulusal varlık olmaktan çıkararak, Türk varlığının (ya da Arap veya Fars) güçleneceğini düşünmek ve buna inanmak sadece büyük bir yanılgı içinde olmayı değil, tarihsel bilinçten bihaber ve cehalet yüklü bir bakışın içinde olmayı gösterir. Yüz yıldır ulus-devlet zihniyeti Kürt toplumunu zayıflatıp Türk toplumunu (ya da Arap veya Fars) büyütmemiştir. Tersine ulus-devlet zihniyeti Kürt toplumuna ne kadar kaybettirip düşürmüşse Türk toplumu ve kendisi de o kadar düşmüş ve kaybetmiştir. Güncelde ulus-devlet faşizminin üç rengin (beyaz-siyah-yeşil) koalisyonu, Kürt toplumu üzerindeki baskısı ve içinde tutulduğu tecrit ile eş zamanlı Türk toplumunun yaşadığı derin bunalım ve TC devletinin bölgede ve dünyada yaşadığı tecrit ve "değerli" yalnızlıkta bunun somut ifadesidir. Kısacası ulus-devlette ısrar ilişkilere her daim asimilasyon, inkâr, bastırma ve kırım dayatma demektir. Bu durumda ya bir karşı iktidarın veya süreklilik arz edecek şekilde bir isyan ve öz savunma temelinde bir direnişin gelişimini davet demektir. Kürt-Türk ilişkilerindeki son yüzyılda yaşanan da ikincisi oldu.

21. Yüzyılın ilk çeyreğinin bitimine az bir zaman kala her iki öznenin içinde olduğu durumu (göz önünde olduğu için) geniş geniş izah etmemiz gerekmiyor. İlişkilere ulus-devlet sistematiğinin dayatılması her iki özneye ve bizzat devletin kendisine de büyük kaybettirdiği, son beş yıldaki olaylara bakmak yeterlidir. Beyaz-siyah ve yeşil faşist bloğun "Kürt anasını görmesin" mantığına yaslanarak dayattığı ilişki sadece annesini görmesi engellenen Kürt'ü etkilemiyor! Türk toplumunu ve TC devletini de derin buhran ve açmazlara sokuyor. Hem toplum içinde envai türden yaygın çeteleşmenin oluşması hem de devlet içinde Gladio, Jitem, Ergenekon, Ötüken, Susurluk, Fetö, Qasr vb. oluşumların ortaya çıkması tesadüf değildir. Beyaz, siyah veya yeşil rengi ne olursa olsun ulus-devlet zihniyetinde ısrar, her katmanda çeteleşmede de ısrardır. Çeteleşme özünde toplum için ahlaki-politik dokularını yitirme; siyasal organizasyon olan devlet için ise hukukunu yitirme demektir. Bu açıdan yaşanan ahlaksızlık, kanunsuzluk, fuhuş ve uyuşturucunun yaygınlaşması, kadın ve doğa katliamı gibi olguların hepsinin temeli, bozulan esas ilişki biçimidir. Mevcut Kürt-Türk ilişki biçimi, ötekini bitirmek için kendisini de bitirme ve tüketmedir. Hem de sosyal, kültürel, siyasi, ahlaki, ekonomik, ekolojik gibi her boyutta tükeniştir.

Bir tarafın kazanıp, öteki tarafın kaybettiği bir ilişkiye kader ortaklığı diyemeyiz

Temel sorun bu açmazdan nasıl çıkılacağıdır? Bunun için nasıl bir yol ve yöntem izlenmeli ve neler yapılmalı? Sorularının cevabıdır.

Halk dilinde "her bitki kendi kökleri üzerinde yeşerir" diye bir deyim var. Sayın Öcalan "kaybettiğini, kaybettiğin yerde aramak gerekir." diye bir yöntemden bahseder. Yine aynı şekilde Karmaşıklık Bilimlerinin "Başlangıç noktasına hassas bağlılık" diye bir yasası söz konusu. Kürt-Türk ilişkilerinde; mevcut açmazdan kurtulmak için bu deyimin, yöntemin ve yasanın ruhuna göre davranmakla doğru bir başlangıç yapabiliriz. Kürt-Türk ilişkisinde kaybedilen kader ortaklığının yeniden yeşermesi için, kader ortaklığı temellerinin atıldığı ve başlangıç noktası olarak tanımlanan ilke/köklere yeniden dönme ve hassasiyetle bağlanmakla olur. Mevcut aşmaz sadece ulus-devlet ilişki biçiminden kopmakla aşılmaz. Genel olarak Ortadoğu jeokültürüne, özelde ise kader ortaklığı olarak andığımız Kürt-Türk tarihsel ilişki biçimiyle uygunluk arz edecek bir ilişki biçimi

geliştirmekle mümkün olur. Ulus-devlete dayalı ilişkide ısrar sadece Kürt-Türk ilişkisinde değil, Ortadoğu'daki tüm ilişki biçimlerinde yaşanan sorunun asıl kaynağında ve çözümsüzlükte ısrardır. İlk adım, tarihsel kültürle uyumlu bir yeni ilişki biçimini geliştirmek için, öncelikle ulus-devlet zeminini zihinsel ve kurumsal olarak terk etmektir. Çünkü ulus-devlet zihni ve kurumsal olarak Ortadoğu toplumunu parçalara ayırıp, her parçayı kendi sınırları içinde tutup, öteki parçalarla çatışma ve çelişki içinde tutar. Bu süreklilik arz edecek şekilde tarihsel jeokültürün, ona dayalı sosyal ve siyasal ilişkinin aşınması ve yok olması demektir. Dolaylı olarak iki yüz yıl, doğrudan yüz yıldır Kürt-Türk ilişkisine dayatılan ulus-devlet sistematiğinin yarattığı tahribat ve büyük acıların bize gösterdiği hakikat bile Kürt-Türk ilişkisinin bir kader ortaklığı olduğudur. Bu temel üzerinden ilişki bina edildiği için, başka toprakların ürünü olan ulus-devletin bütün uygulamaları sadece Kürtde değil aynı şekilde Türke de (tabi Araba, Farsa, Ermeni'ye, Asuri-Süryani, Yahudi'ye vb.) büyük kaybettirmiştir. Tarihsel ilişkinin oluşum diyalektiği böyledir. Bir tarafın hep kazanıp, bir tarafın hep kaybettiği bir durum asla söz konusu olmamış ve bundan sonra olmayacağı da son beş yıllık gelişmeler apaçık sergilemiştir. Tersine, başlangıç noktasına olan bağlılıktan uzaklaşıldığı için, bilinçli bir müdahale söz konusu olmaz ise, daha fazla kaos, çelişki ve çatışmanın bizi beklediğini söyleyebiliriz. Başlangıç noktasına bağlılık yasası bunu bize söyler.

Bu açıdan genelde tüm Ortadoğu toplulukları, özelde ise Kürt-Türk ilişkisinde her öznenin özgünlüğünü koruyarak, bütünde kendini görebileceği, bütünün anlamlı aktif bir parçası olacağı bir ilişki biçimi geliştirilmeli. Demokratik ulus zihniyet böyle bir ilişkinin zihinsel çerçevesi olabilir. Demokratik konfederalizm de bu zihinsel çerçevenin kurumsal yapısı olabilir. Özelde Kürt-Türk, genelde Ortadoğu'daki bütün halklar ve kültürler kendilerini "demokratik ulus birimleri olarak inşa edebilir. Böylesi bir inşa, ulus-devletin içerdiği kapalı, katı tek dil, tek etnisiteli katı milliyetçiliğinden kaynaklı çatışma riskini asgariye indirecektir. Tarihte de binlerce yıl iç içe yaşam gerçekliğini yenileyebilecektir. Bölgenin kadim kültürlü halkları olan Arap, Kürt, Ermeni, Yahudi, Asuri-Süryani-Keldani, Türk-Türkmen, Kafkas, Fars ... demokratik ulus kimlikli olarak inşa edildiklerinde hem tarihsel kültür benzerliğine karşılık verilmiş olacaklar, hem de kapitalist modernitenin ulus-devlet aracılığıyla körüklediği böl-yönet çıkmazından, çatışma ve savaşlarından kurtulmuş olacaklar."[2]

Demokratik ulus ve demokratik konfederalizme dayalı bir Kürt-Türk ilişkisi 21. Yüzyılda Ortadoğu'nun jeokültürüne uygun bir jeopolitikanın kendi kökleri üzerinden yeniden yeşermesinin veya 'başlangıç noktasına hassas bağlılığa' tekrar dönüşün ifadesi olur.

Demokratik ulus ve demokratik konfederalizme dayalı bir ilişki temeli bin yıl önce atılmış. Kader ortaklığının 21. Yüzyılda yeniden ama daha güçlü ve gelişkin bir halde yenilenebilir.

İşte bütün mesele şudur; ya yenilenme ya da çürüme!

İçindekiler İçin Tıklayınız...

2 Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık -4 Sayfa-179

Son Dönem Kürt-Çerkes İlişkileri Üzerine

Nodar Zeynaloviç Mossaki

Kafkas Savaşı'nın bir sonucu olarak, 19. Yüzyılın ikinci yarısında Çerkesler[1] Osmanlı İmparatorluğu'na kitlesel bir biçimde göç etmişlerdir. Göç eden Çerkeslerin en büyük kısmı Türkiye'ye gönderilmişti (Zhemukhov, 2012). Kuzey Kafkasya'dan göçlerin esas kısmı 1863-1864 yılları arasında yaşanmış ve yarım yüzyıl boyunca devam etmiş, Osmanlı iktidarları ise bu olaydan bazı iç ve dış siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için yararlanmışlardı (Çoçiyev, 2001: 165).

Çerkesler, ilkesel olarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıf olduğu ve Osmanlı karşıtı direnişlerin güçlü olduğu "sıcak noktalara" yerleştirildiler (Bobrovnikov, 2010: 76). Birçok göçmen Rusya tarafından desteklenen ulusal kurtuluş hareketlerini bastırmak için yerleştirildikleri Balkan topraklarını yurt tuttu. [Göçmenlerin bir kısmı] Rusya ile çatışmaların yaşandığı sırada Türkiye Kürdistan'ında ve Türkiye Ermenistan'ında Osmanlı sınırlarını korumak ve Ermenilere karşı Kürtlerin [bazı kesimleri] ile birlikte cezalandırma operasyonlarını uygulamak için görevlendirildi (Çoçiyev, 2001: 166; Çoçiyev, 2007: 215). Bunun dışında, Çerkeslerin [bazı kesimleri] Kürtlere ve Araplara karşı da askeri bir güç olarak kullanıldı (Kaya, 2004: 224).

Çerkeslerin göç ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki adaptasyon süreçleri hiç de kolay olmadı (Çoçiyev, 2013; Çoçiyev, 2010) ve onlar Türkiye nüfusu arasındaki iktidara en sadık gruplardan biri oldular. Birçok Çerkes orduda, diğer güç odaklarında ve devlet hizmetlerindeki yüksek mevkilerde görev aldı, böylece onlar yeni koşullar altında kendi içlerinden bir etnik gelişme konsepti formüle edebilecek yetenekte herhangi bir ciddi ulusal-entelektüel elit tabaka çıkaramadılar (Çoçiyev, 2001: 169). Kürtlerden farklı olarak Çerkesler hiçbir zaman Türk devletinden kendi ulusal geleceklerini belirleme haklarını talep etmediler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra Türk iktidarları tarafından Türk olmayan tüm Müslüman halklara yönelik (Yahudiler, Ermeniler ve Rumlar ulusal azınlık olarak kabul edilmişti) uygulanan Türkleştirme siyaseti her şeyden önce, Türk olmayan en büyük etnik grup olan ve aslında homojen bir Türk devleti yaratma yolunda tek engel olarak görülen Kürtlerle ilgiliydi. Eğer Türk iktidarları Kürt Sorununu Kürtleri asimile etme ve/veya imha etme yoluyla "çözmek"te başarılı olsaydı, Türkiye'de hiçbir zaman bir ulusal sorun ortaya çıkmazdı. Zira diğer halklar asimilasyoncu baskılara karşı gerçek bir direniş gösteremediler ve tamamen Türkleştiler. Öyle ki, Kürtlerden farklı olarak Çerkesler bugün ezici çoğunluk arasındaki coğrafi dağınıklıkları nedeniyle Çerkes dilini kullanamamaktadırlar.

Kürtleri asimile etme projesinin başarısızlığı onların Türk iktidarları ile olan ilişkilerinde bir değişim başlatmış, Türkiye'deki Kürt Özgürlük Hareketi'nin bazı başarıları Kürtlerin birtakım kültürel haklar elde etmesini sağlamıştır: Kürt dilini kullanma yasağı 1990'lı yılların başında kaldırılmış, Kürtçe yayın yasal hale gelmiş[2], 24 saat Kürtçe yayın yapan, devlete ait bir televizyon kanalı kurulmuş, Kürtçe öğretimi için kurslar açılmış ve Kürt örgütleri resmen faaliyet

1 Burada ve daha sonra "Çerkes" kavramı geniş anlamda kullanılmakta ve sadece Adığe halklarını değil, Kuzey Kafkasyalı diğer etnik grupları da (en başta Çeçenler olmak üzere) kapsamaktadır. Kuzey Kafkasya halkları Türkiye'de "Çerkes" kavramı altında ortak bir görüntü sergilemektedirler. Fakat "Çerkes"lerin esas kısmını Adığe (Çerkes) halkları oluşturmaktadır.

2 Günümüzde Türkiye'de bazı Kürt kitle iletişim araçlarına uygulanan yasaklar yayın diline bağlı değildir. Bu yasaklar, söz konusu kitle iletişim araçlarının yasaklı örgütlerle olan bağlantısı ile ilgilidir.

göstermeye başlamıştır vs.

Kürtlerden örnek alarak yüreklenen Çerkes örgütleri ise çok geçmeden kültürel hak talepleri ile ortaya çıkmaya başlamışlardır (Van Bruinessen, 1996: 7; Rizgari, 2009; Fırat Haber Ajansı, 2012a; Netkurd, 2009; Roj Tv, 2010; Rizgari, 2011; Netkurd, 2011; Demirel, 2011; Fırat Haber Ajansı, 2011). 2000'li yılların başından itibaren Türkiye'de sadece Kürtlerin ve Alevilerin değil, Çerkeslerin de ayrımcılığa maruz kaldıkları konusundaki iddialar çok daha sıklıkla duyulur olmuştur. _

Ulusçu Kürt düşüncelerinin Türkiye'de yayılması -Kürtlerin diğer etnik gruplarla ilgili genel demokratik (hatta "Radikal Demokratik") konumlanışlarından dolayı- özellikle de Çerkesler arasında etnik öz-bilincin yükselmesine katkıda bulunmuştur (Kaya, 2004: 232). Bilhassa anadilde eğitim ve anadilin daha geniş kullanım hakkının sadece Kürtlere değil, Türkiye'de yaşayan diğer azınlıklara da verilmesi gerektiği düşünülüyordu. Ayrıca Türkiye Kürtlerinin temel askeri-siyasi gücü olarak, Türkiye'de yasaklı olan Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile (…) [aynı sosyolojik tabandan gelen] örgütlerce ileri sürülen genel demokratik talepler arasında Rusya İmparatorluğu döneminde yaşanan "Çerkes Soykırımı"nın tanınması talebi de bulunmaktaydı.

Çerkes örgütlerinin ve onları destekleyen güçlerin son yıllarda "Soykırım" konusunu etkin bir biçimde güncelleştirmeleri özellikle belirtilmelidir. Bu sorunla ilgili ilk araştırmalar Batı'daki bilimsel yayınlarda ortaya çıkmıştır (Richmond, 2013; Kreiten, 2009). Çerkes diasporasının hızlı bir biçimde siyasallaşması ve "Soykırım" meselesinin etraflıca değerlendirilmesi Soçi'de 2014 yılında düzenlenen Kış Olimpiyat Oyunları öncesinde gözlenmiştir (Tsibenko, 2015: 57). Sonuçta, Çerkes örgütleri uluslararası destek de bulmuşlardır. Fakat bu destek, Çerkeslerin çıkarları konusundaki bir kaygıdan ziyade önemli derecede Rusya karşıtlığı koşuluna bağlı olmuştur (Borov, 2014). Aslında bu bağlamda Gürcistan'ın konumunu incelemek gerekir. Gürcistan, Mihail Saakaşvili döneminde "Çerkes Soykırımı"nı tanıyan ilk ülke olarak ortaya çıkmıştır ve Gürcistan parlamentosunun "soykırımı" tanıma kararı şu ana kadar iptal edilmemiştir. Açıktır ki, Gürcü iktidarlarının tarihsel gerçeklerle ilgili bir kaygısı yoktu, eğer olsaydı her şeyden önce Ermeni Soykırımı'nı tanırlardı.

Kendisine bağlı örgütlerle birlikte PKK, belki de "Çerkes Soykırımı"nın resmi olarak tanınmasını savunan ve Rusya karşıtı olmayan tek güçtür. Türkiye'de özel olarak Kürt Sorunu'na odaklanmış diğer Kürt parti ve örgütleri ise bu sorunla nadiren ilgilenmektedirler.

Bu bağlamda analiz, onlarca yerel yönetimi (…) kontrol eden ve parlamentoda etkili olan Halkların Demokratik Partisi (HDP) yönetiminin Çerkes Sorunu'na bakışını da güncel bir biçimde sunmaktadır. Ayrıca, amacımın Çerkeslerin Osmanlı İmparatorluğu'na göç etmesiyle bağlantılı olarak Kafkas Savaşı konusuna farklı yaklaşımları incelemek olmadığını belirtmek durumundayım. Çalışmanın amacı, sadece Kürtlerin "Çerkes Sorunu" ile ilgili konumlarını analiz etmektir.

Çalışmada temel olarak Türkiye Kürtleri arasında Kırmançi ve Zaza diyalektlerini kullanan (…) Fırat Haber Ajansı'na ve Dicle Haber Ajansı'na ait sitelerde yayınlanmış metinler incelenmekte ya da Türkiye'de Kürtçe yayın yapan tek günlük gazete olarak Azadiya Welat gazetesinden yararlanılmaktadır. Makale söz konusu materyallerin tamamını kapsamamakta fakat Kürtlerin "Çerkes Soykırımı" ile ilgili konumlarını temsil eden seçili yayınları esas almaktadır.

Analizi yapılan çalışmalar iki kategoriye ayrılabilir. İlk olarak Çerkes örgütlerinin "Soykırım" ile ilgili faaliyetleri hakkında okuyucular bilgilendirilmekte, ikinci olarak ise aynı konuyla ilgili (…) [Kürt örgütlerinin] konumu incelenmektedir. Kitle iletişim araçlarına yansıyan faaliyetler ile ilgili haberler, kural olarak, kendilerini kontrol eden siyasi örgütlerin pozisyonlarını da dolaylı bir biçimde göstermektedir. Analizi yapılan haberlerin esas kısmı Çerkes örgütleri tarafından her yıl 21 Mayıs'ta Çerkes Ulusal Yas Günü'nde düzenlenen faaliyetler ile ilgilidir.

19 Mayıs 2012'de (…) Halkların Demokratik Kongresi (HDK) yazılı bir bildiri yayınlayarak dünya kamuoyunu "Çerkes Soykırımı"nı tanımaya çağırmıştır. Belgede, 1864 yılının Mayıs ayında Çerkeslerin Çarlık Rusya'sı karşısında yenilgiye uğradıkları, "soykırım"a maruz kaldıkları, anayurtlarından sürülerek tüm dünyaya dağıtıldıkları ve deportasyon boyunca binlerce insanı açlık ve sefalet nedeniyle kaybettikleri ileri

sürülmüştür. Bildiride ayrıca, diğer halklar gibi Çerkeslerin de asimilasyona maruz kaldıkları, dinsel ve kültürel haklarından mahrum bırakıldıkları belirtilmiştir (Aktaran Fırat Haber Ajansı, 2012b).

21 Mayıs 2013'te, Halkların Demokratik Partisi'nin öncülü olan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), "Çerkes Soykırımı ve Sürgünü'nü Anma Günü" vesilesiyle Rusya İmparatorluğu ile ilgili ve onun ulusal siyasetini yorumlayan benzer bir bildiri yayınlamıştır. Barış ve Demokrasi Partisi -ölen Çerkeslerin anısına saygı duyarak- anayurtlarının özgürlüğünü savunan Çerkeslere soykırım uygulandığını, 21 Mayıs 1864'ün "insanlık tarihindeki en büyük trajedilerden biri" olduğunu ve 21 Mayıs'ın 19. yüzyılda Çarlık Rusya'sı tarafından yok edilen 2 milyon insanı anma günü haline geldiğini ileri sürmüştür (Aktaran Fırat Haber Ajansı, 2013a).

(…) [Kürt] kitle iletişim araçları Soçi Olimpiyat Oyunları öncesinde Çerkes örgütleri tarafından düzenlenen çeşitli eylem ve etkinliklere de geniş biçimde yer vermişlerdir. "Çerkes Soykırımı'na dikkat çekmek ve 22. Kış Olimpiyat Oyunları'nı kınamak amacıyla" İstanbul'daki Rusya Başkonsolosluğu önünde bir protesto eylemi yapıldığı bildirilmiş, etkinliğe katılan kuruluşların gösteri boyunca "soykırımı kınayan pankartlar açtıkları" belirtilmiştir (Dicle Haber Ajansı, 2014). Etkinliğe katılan Halkların Demokratik Partisi, Soçi'deki olimpiyatları boykot eden, Türkiye'deki tek büyük siyasi parti olmuştur (Halkların Demokratik Partisi, 2014).

(…) "Anadolu ve Mezopotamya Halkları" adlı yapılanma tarafından düzenlenen çeşitli etkinlikler de Çerkeslerin talepleri ve sorunlarından Kürt basınında söz edilebilmesi için bir vesile olmuştur. Sözü edilen sorunlar Çerkeslerin Rusya İmparatorluğu'ndan sürgün edilmesi, Türkiye'de uygulanan asimilasyon siyaseti ve Wubıx dilinin yok olması ile ilgiliydi (Fırat Haber Ajansı, 2013b). Kürt partileri ideolojilerine "Kürtlük-üstü" bir karakter vermeye çalışıyorlardı ve Türkiye'deki tüm az nüfuslu halkların, taleplerini ifade edebilmeleri için kendilerini birer platform olarak sunuyorlardı. Kitle iletişim araçlarında (Türk makamlarının çeşitli eylemleri nedeniyle, örneğin Diyarbakır'daki Kürtçe ilkokulun kapatılması ile ilgili) Kürtlere sempati duyan Çerkeslerin açıklamaları yayınlanıyordu. Çerkesler Kürt yayın organları aracılığı ile "soykırım", deportasyon ve asimilasyon politikaları konusunda açıklamalar yapma fırsatını kaçırmadılar (Küray, 2014).

(…) [Kitle iletişim araçlarında yayınlanan] mesajlardaki haber karakteristiğine rağmen, "soykırım" olayını kabul ettikleri açıkça görülüyordu, çünkü Çerkes örgütlerinin bakış açısı detaylara dek yansımıştı. (…) [Kürt sosyolojisindeki bu konuyla ilgili genel tutumu] bu makalede yararlanılan Kürtçe metinlerin başlıklarının tercümesi bile açık bir biçimde göstermektedir.

Kürtlerin Çerkes Sorunu ile ilgili konumlarının az ya da çok net bir biçimde oluşması ve bu konudaki haberlerin zirve yapması 2014-2015 yıllarına rastlamaktadır. Türkiye'deki parlamento seçimleri 2015 yılının Haziran ve Kasım aylarında yapılmıştı. Seçim kampanyalarının başlaması ile Kürt örgütleri de aktive olmuşlar ve Halkların Demokratik Partisi, Çerkeslerin (…) [desteğini almak] amacıyla harekete geçmişti. Parti olarak konumlanışı sadece Kürtlere yönelik değil, ama aynı zamanda Çerkeslere, Lazlara, Ermenilere, Asurilere ve diğer halklara yönelikti. Bu parti, asimilasyona karşı mücadele eden diğer halklar gibi Çerkeslerin de kendisini destekleyeceğini düşünüyordu (Akpınar, 2015a; Azadiya Welat, 2015a). Çerkes aktivistlerin ifadelerine göre ise Çerkesleri yok oluştan tam olarak Halkların Demokratik Partisi kurtarabilirdi (Akpınar, 2015a).

Halkların Demokratik Partisi, kendi aday listesine ulusal azınlıkların temsilcilerini ve bu arada birkaç Çerkesi de dâhil etmişti.[3] Seçim kampanyası sırasında partinin eşbaşkanı Selahattin Demirtaş, Kafkas Dernekleri Federasyonu'nun (Kaf-Fed) liderleri ile görüştü. Görüşmede kendi demokratik fikirlerini dile getirdi ve iktidarı eleştiren bir konuşma yaptı. Bu konuyla ilgili yayınlanan haberde Kaf-Fed Başkanı Yaşar Aslankaya'nın açıklamasına da yer verildi. Söz konusu açıklamada Çerkeslerin sürgünü, şu anda verdikleri varoluş mücadelesi ile asimilasyon politikalarına değiniliyor, Çerkeslerin dil ve ulusal kültürlerini kaybetmekte oldukları ifade ediliyordu (Aktaran Fırat Haber Ajansı, 2015a). Çerkeslerin HDP'ye destek vereceği bildirilen haberde, "(Kafkas Savaşı'nda) 500 bin Çerkesin katledildiği, halkın

3 Örneğin, İzmirli (Şapsığ Kökenli) Sosyalist Çerkes Kadını Ülkü Yalçınkaya (Akpınar, 2015b).

çok büyük bir kısmının anayurdundan sürüldüğü, Çerkeslerle dolu gemilerin yanaştığı sadece Trabzon'da, sürülenlerin 53 bin kadarının öldüğü" belirtiliyordu (Akpınar, 2015a).

17 Mayıs 2015'te Dicle Haber Ajansı'nda yer alan bir haberde, "Çerkes Soykırımı Kurbanları"nın anılmakta olduğu bildiriliyor ve Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde Çerkes örgütleri tarafından düzenlenen eylemlere yer veriliyordu. 2015 yılındaki parlamento seçimleri öncesindeki bu eylemlere Halkların Demokratik Partisi'nden temsilciler de katılmıştı (Dicle Haber Ajansı, 2015a). HDP; "Çerkes Soykırımı"nı tanımış ve bununla ilgili etkinliklerde de yer almıştır.

Birkaç gün sonra aynı haber ajansında bir haber yayınlandı ve 21 Mayıs'ın Çerkesler tarafından, sonucunda halkın % 90'ının sürüldüğü ya da yok edildiği "Soykırım Günü" olarak anıldığı bildirildi. Aynı haberde (…) gazeteci-yazar İnci Hekimoğlu'nın açıklamalarına da yer veriliyordu. İnci Hekimoğlu, ordusunun taze kan ihtiyacını gidermek amacıyla Osmanlı iktidarlarının Çerkeslerin sürülmesi için Rusya ile gizli antlaşmalar yaptığını, Çerkeslerin Osmanlılar tarafından askeri bir güç olarak kullanıldıklarını ve Ermeni Soykırımı'na katıldıklarını; Kürtler, Lazlar ve Gürcüler ile birlikte Türkleştirme siyasetine maruz bırakıldıklarını belirtiyordu. Hekimoğlu, kuşaklar boyunca sürgünde yaşayan milyonlarca Çerkesin günümüzde kültürlerini ve kimliklerini kaybetmenin eşiğinde bulunduğunu ve "Görülmeyen" bir etnik grup olduklarını ifade ediyor, sürgün nedeniyle bugün yedi Çerkes'ten sadece birinin tarihsel anayurdunda yaşamakta olduğunu belirtiyordu (Aktaran Azadiya Welat, 2015b; Aktaran Dicle Haber Ajansı, 2015b).

Kuzey Kafkas halkları ile ilgili olarak Kürt kitle iletişim araçlarında verilen bilgilere göre, Rusya tarafından gerçekleştirilen "soykırım"ın ardından Osmanlı İmparatorluğu'na sürülen Kafkasyalıların bir kısmını da Çeçenler oluşturuyordu. Çeçenlerin bir bölümü Kürdistan'a gönderilmişti, onların torunlarından bazıları bugün Suriye sınırında Mardin ilindeki Kızıltepe'de yaşıyor. Fırat Haber Ajansı, "Mardin'deki Çeçen halkının temsilcisi" Adil Güler'in cümlelerini aktarmıştı. Buna göre, Çeçenler HDP'yi destekleyeceklerdi çünkü HDP'nin siyaseti "sadece Kürtlerin değil, ama aynı zamanda Türkiye'deki tüm halkların haklarını korumaya yönelik"ti. Haberde, "Çeçen temsilcinin" "Kafkas halklarına uygulanan soykırımın Rusya tarafından tanınmasını" talep ettiği kaydedilmişti. Adil Güler, "soykırım"ı yüz seneden daha uzun bir süredir tanımayan ve yeri geldiğinde bunu siyasi amaçları için kullanan Türk iktidarlarının ikiyüzlülük yaptığını belirtiyordu. Fırat Haber Ajansı ayrıca, (…) Rusya İmparatorluğu'nun Kafkasya'daki kolonyal siyasetinin ilkelerini ve Kafkasya'nın Müslüman halklarının bağımsızlık için verdikleri mücadeleyi dile getirmişti. "Çerkes Soykırımı" bir gerçeklik olarak tanınıyor ve hatırlatılıyordu. Bunların yanı sıra, Rus-Türk ilişkilerine de değiniliyor, Rusya ile savaşlarında Çerkeslerin Türkiye'den yardım istedikleri fakat aslında Çerkeslerin sürgünündeki suç ortaklarından birinin de onları kendi amaçları için kullanan Osmanlı İmparatorluğu olduğu belirtiliyordu (Sür, 2015a; Sür, 2015b). Çerkesler sıklıkla Osmanlıların milliyetçi politikalarının uygulanmasında gayri ihtiyari bir biçimde bir müttefik haline gelmişlerdi. Bu konuda farklı vurgular yapılmaktadır. Ermeni Soykırımı analizlerinde, Çerkeslerin Ermeni halkının imhasına katıldıkları belirtilmiştir (Arslan, 2015). Fakat Çerkeslerin bu soykırıma katılmalarının sorumlusu olarak suçun Osmanlı iktidarında olduğu da ("Çerkesler kullanıldılar…" şeklinde) ifade edilmektedir (Sür, 2015a; Sür, 2015b).

Böylece, Osmanlı İmparatorluğu'na Rusya ile savaşlarında Kuzey Kafkas halklarının sunduğu destek konusu da "Çerkes Soykırımı" sorununun bileşenlerinden biri olmaktadır. Birçok yönden, Kürtlerin Rus-Türk savaşlarındaki rolü ile ilgili algılamalara benzemekte ve Türklerden duyulan bir hoşnutsuzluğa da işaret etmektedir. Çerkeslerin ve Kürtlerin söz konusu savaşlarda (Osmanlı İmparatorluğu'na) verdikleri destek ile ilgili henüz yeterli düzeyde değerlendirme yapılmamıştır.

21 Mayıs 2015 tarihinde, "soykırım"ın 151. yıldönümünde Halkların Demokratik Partisi, bildirisinde "Çerkes Sorunu"nun çağdaş yönüne odaklanmış, bu halkın acısını paylaştığını ve taleplerini de desteklediğini açıklamıştır. Buna göre, Rusya Federasyonu Çerkeslerden özür dilemeli ve onlara çifte vatandaşlık hakkı tanımalıdır, ayrıca Çerkeslerin anayurtlarına dönüşü için gereken

hukuksal temelleri oluşturmalıdır. Bildiride Türkiye yönetimine, Çerkeslere uyguladığı asimilasyon siyasetini sona erdirmesi ve Çerkes dilinin eğitim süreçlerinde kullanılabilmesi için resmen izin vermesi çağrısı da yapılmıştır (Aktaran Fırat Haber Ajansı, 2015b).

2015 yılındaki seçimlerin sona ermesiyle birlikte Kürt kitle iletişim araçlarında "Çerkes Soykırımı" konusuna ilgi biraz azalsa da, "Azadiya Welat" gazetesi zaman zaman Çerkeslerin trajik tarihleri ile ilgili materyaller yayınlamaya devam etmiştir. 21 Mayıs 1864'te Rus ordusunun zaferi ile sonuçlanan savaşların sonucunda, Çerkeslerin sürüldüğü ve Kuzey Kafkasya'daki nüfuslarının ani bir biçimde azaldığı vurgulanmıştır (Azadiya Welat, 2016a; Azadiya Welat, 2016b).

Konuyla ilgili haber ve yazılar çoğunlukla "soykırım"ın yıldönümlerinde yayınlanıyordu. 21 Mayıs 2016'da Dicle Haber Ajansı, "Çerkes Soykırımı"nın 152. yıldönümü ile ilgili düzenlenen etkinliklerin haberini vermiş; 1,5 milyon insanın sürüldüğünü, 500 bin insanın öldüğünü bir kez daha hatırlatmıştır. Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Erdoğan Boz'dan aktarma yapılarak; Rusya'nın on yıllarca kolonizasyon politikaları uyguladığı ve bunun sonucunda yüz binlerce insanın öldüğü, Çarlık Rusya'sının bu "soykırım"ı planlı ve taammüden gerçekleştirdiği, sonuç olarak Rusya'nın "Çerkes Soykırımı"nı tanımak zorunda olduğu bildiriliyordu. E. Boz'a göre, "soykırım" sadece fiziksel imha olarak görülmemeliydi, kimliğin ve dilin inkârı da bir "soykırım"dı, dolayısıyla dilin, kültürün ve kimliğin yok oluşuna katkı yapan politikaları ile Türk iktidarları da "soykırım" konusunda suçluydular (Aktaran Kepenek, 2016).

"Soykırım Günü" vesilesiyle Halkların Demokratik Partisi bir bildiri yayınlamış, Kafkasya'nın fethinden sonra Çarlık Rusya'sının etnik temizlik yapma ve Çerkesleri Osmanlı İmparatorluğu'na sürme kararı aldığını belirtmişti. Bildiride ayrıca, Çarlık Rusya'sı ile Osmanlı İmparatorluğu arasında analoji yapılıyor ve bu iki devletin Çerkeslere yaklaşımlarının benzerliği üzerinde duruluyordu (Dicle Haber Ajansı, 2016).

Böylece; Kürt kitle iletişim araçlarında yayınlanmış haberler üzerinden yapılan bu analiz göstermektedir ki, Kürtler "Çerkes Soykırımı"nı tanımak konusunda hemfikirdiler. Bu sadece etik-ahlaki bir bakış açısından dolayı değil, fakat aynı zamanda bir politik mücadele enstrümanı olarak da böyleydi. Bununla birlikte, Çerkes örgütlerinin "soykırım"ın tanınması taleplerini destekleyen ve parlamentoda temsil edilen Kürt partisi olarak HDP, Çerkeslerden daha radikal taleplere sahipti ve Türk iktidarına yönelik sert eleştirilerde bulunuyordu. O dönemde, 2014 yılında Çerkesler tarafından kurulan Çoğulcu Demokrasi Partisi ise iktidara yönelik talep ve şikâyetlerde bulunmaktan kaçınıyor, esas olarak Rusya'yı kınama konusuna odaklanıyordu. Yani Kürtler "Çerkes Sorunu"nu sadece ve özel olarak Çerkeslerin çıkarlarına bağlı kalmadan algılamaktaydılar.

Açıktır ki, Kürtlerin konumu her şeyden önce kendi kimliklerini güçlendirme ve geniş seçim merkezleri ağı oluşturma çabalarına bağlıydı (Tsibenko, 2015: 57). Kürt kitle iletişim araçlarında çıkan ve Çerkeslerin önemli bir kısmının Kürtlere eğilim gösterdiği haberlerine rağmen, "Çerkes Soykırımı"nın Kürtler tarafından Türk iktidarını manipüle etmenin bir aracı olarak kullanılması aslında Kürt partilerine herhangi bir ciddi siyasi kazanç sağlamamıştır (Aydın, 2015). Türkiye'de yaşayan Kuzey Kafkas halklarının seçimlerde Kürtleri tercih ettiği görüşü ise fazlasıyla abartılıdır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

KAYNAKLAR

• Akpınar, Ü. (2015a). "Çerkesên xwedi li çand û zimanê xwe derdikevin dibêjin HDP" [Kültürünü ve Dilini Koruyan Çerkesler HDP'yi Destekliyor] Fırat Haber Ajansı, 01.05.2015.

• Akpınar, Ü. (2015b). "Namzeta HDP'ê ya Çerkes: Piştî berxwedana Kobanê tevlî siyaseta aktîf bûm" [HDP'li Çerkes Kadın Aday, Kobani Direnişi'nden Sonra Aktif Siyasetle Uğraşmaya Başladı] Fırat Haber Ajansı, 22.04.2015.

• Arslan, F. (2015). "Li cihê komkujiya Ermeniyan kombûna gelan" [Ermeni Soykırımı'nın Olduğu Yerde Halklar Toplantısı] Fırat Haber Ajansı, 24.04.2015.

• Aydın, Ö. (2015). "Çerkezên li Samsûnê dijîn: Dengê me ji HDP'ê reye!" [Samsunlu Çerkesler Konuşuyor: Biz HDP'ye Oy Vereceğiz] Fırat Haber Ajansı, 21.05.2015.

• Azadiya Welat. (2015a). "Malbata Çerkes piştgiriyê dide HDP'ê" [Çerkes Ailesi HDP'yi Destekliyor] Azadiya Welat Gazetesi, 23.10.2015.

• Azadiya Welat. (2015b). "Hetanê nika terteleyê Çerkezan" [Çerkes Soykırımı Devam Ediyor] Azadiya Welat Gazetesi, 22.05.2015.

• Azadiya Welat. (2016a). "Şarê surgunî yê Kafkasya: Çerkezî" [Çerkesler: Kafkasya'nın Sürgün Halkı] Azadiya Welat Gazetesi, 25.02.2016.

Azadiya Welat. (2016b). "Dîroka ke şer surgin û talanî reyde cîyarto: Çerkesî" [Çerkesler: Savaşın ve Sürgünün Tarihi] Azadiya Welat Gazetesi, 02.03.2016.

• Bobrovnikov, V.O. (2010). "Muhacirstvo v 'Demografiçeskikh Voynakh' Rossii i Turtsii" [Rusya'nın ve Türkiye'nin 'Demografi Savaşları'nda Göç] Vostok (Oriens). Afro-Aziatskiye Obşestvo: İstoriya i Sovremennost. 2010. No 2. ss. 67-78.

• Borov, A. Kh. (2014). "Politizirovannaya Etniçnost: 'Çerkesskiy Vopros' - Eşe Odin Oçag Napryajennosti Na Severnom Kavkaze?" [Siyasallaşmış Bir Etnisite: "Çerkes Sorunu" - Kuzey Kafkasya'da Yine Bir Gerilim Odağı mı?] Obşestvennıye Nauki i Sovremennost. 2014. No 3. ss. 109-118.

• Çoçiyev, G. (2001). "Severokavkazskaya Diaspora v Turtsii (Sotsialno-Politiçeskiye Aspektı Etniçeskoy Evolutsii vo Vtoroy Polovine XIX i v XX v.)" [Türkiye'deki Kuzey Kafkas Diasporası (19. Yüzyılın İkinci Yarısı ve 20. Yüzyıldaki Etnik Evrime Sosyo-Politik Bakışlar)] Diasporı. 2001. No 1. ss. 162-195.

• Çoçiyev, G. (2007). "On the History of the North Caucasian Diaspora in Turkey" [Türkiye'deki Kuzey Kafkas Diasporasının Tarihi Üzerine] Iran & The Caucasus. 2007. Cilt 11. No 2. ss. 213-226.

• Çoçiyev, G.V. (2010). "Otrajeniye Problem Sotsialnoy Adaptatsii Severokavkazskikh İmmigrantov v Osmanskoy İmperii v İkh Obraşeniyakh K Vlastyam (Vtoraya Polovina XIX v.)" [Kuzey Kafkasyalı Göçmenlerin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Sosyal Adaptasyon Sorunlarının İktidar ile İlişkilerine Yansıması (19. Yüzyılın İkinci Yarısı)] Vestnik Severo-Osetinskogo Gosudarstvennogo Universiteta im. K.L. Khetagurova. Obşestvennıye Nauki. 2010. No 2. ss. 84-90.

• Çoçiyev, G.V. (2013). "Petitsiya Çerkesskoy Znati Porte (Okolo 1872 G.)" [Çerkes Soylularının Osmanlı Sarayına Toplu Dilekçesi (1872 Yılı Dolayları)] Vostok. Afro-Aziatskiye Obşestva: İstoriye i Sovremennost. 2013. No 2. ss. 124-142.

• Çoçiyev, G.V. (2015). "Çerkesskoye Dvijeniye v Turetskoy Respublike: Deyatelnost Severokavkazskikh Diaspornıkh Organizatsiy v 1945-2015 GG." [Türkiye Cumhuriyeti'nde Çerkes Hareketi: 1945-2015 Yılları Arasında Kuzey Kafkas Diaspora Örgütlerinin Faaliyetleri] İzvestiya Severo-Osetinskiy İnstitut Gumanitarnıkh i Sotsialnıkh İssledovaniy im. V.İ. Abayeva Vladikavkazskogo Nauçnogo Tsentra RAN i Pravitelstva RSO-A. 2015. No 17(56). ss. 78-88.

• Demirel, S. (2011). "Çerkez jî rabûn piyan" [Çerkesler de Ayaklandı] Azadiya Welat Gazetesi, 12.03.2011.

• Dicle Haber Ajansı. (2014). "Çerkesan bi armanca bibîr xistina komkujiya Soçî çalekî pêk anîn" [Çerkesler Soçi'deki Soykırımı Anmak İçin Harekete Geçti] Dicle Haber Ajansı, 02.02.2014.

• Dicle Haber Ajansı. (2015a). "Victims of Circassian Genocide commemorated" [Çerkes Soykırımı Kurbanları Anıldı] Dicle Haber Ajansı: 17.05.2015 http://diclenews.com/en/news/content/view/457383?from=3534286294

• Dicle Haber Ajansı. (2015b). "Circassian People Struggles For Visibility" [Çerkes Halkı Görünürlük İçin Mücadele Ediyor] Dicle Haber Ajansı, 21.05.2015.

• Dicle Haber Ajansı. (2016). "Komkujiya berî 152 salan hat şermezarkirin" [152 Yıl Önceki "Soykırımın" Kınanması] Dicle Haber Ajansı, 21.05.2016.

• Fırat Haber Ajansı. (2011). "Me berê Tırkî nedizanî, niha em zimanê xwe nizanin" [Eskiden Türkçe Bilmiyorduk, Şimdi Kendi Dilimizi Bilmiyoruz] Fırat Haber Ajansı, 22.05.2011.

• Fırat Haber Ajansı. (2012a). "Çerkez daxwaza televizyonek 24 demjimêrî dikin" [Çerkesler 24 Saat Yayın Yapacak Televizyon Talep Ediyor] Fırat Haber Ajansı, 25.04.2012.

• Fırat Haber Ajansı. (2012b). "HDK: Em êşa gelê Çerkez parve dikin" [HDK: "Çerkes Halkının Acısını Paylaşıyoruz"] Fırat Haber Ajansı, 19.05.2012.

• Fırat Haber Ajansı. (2013a). "BDP: Em êşa gelê Çerkes parve dikin" [BDP: "Çerkes Halkının Acısını Paylaşıyoruz"] Fırat Haber Ajansı, 21.05.2013.

• Fırat Haber Ajansı. (2013b). "'HDK ji bo Çerkezan hêviyeke'" ["HDK - Çerkeslerin Umudu"] Fırat Haber Ajansı,

27.10.2013.

• Fırat Haber Ajansı. (2014). "Çerkesan bi armanca bibîr xistina komkujiya Soçî çalekî pêk anîn" [Çerkesler Soçi'deki Soykırımı Anmak İçin Harekete Geçti] Fırat Haber Ajansı, 02.02.2014.

• Fırat Haber Ajansı. (2015a). "Demîrtaş Federasyona Komeleyên Kafkas ziyaret kir" [Demirtaş, Kafkas Dernekleri Federasyonu'nu Ziyaret Etti] Fırat Haber Ajansı, 25.03.2015.

• Fırat Haber Ajansı. (2015b). "Daxwazên HDP'ê yên ji bo gelê Çerkez" [HDP, Çerkes Halkının Haklarını Talep Ediyor] Fırat Haber Ajansı, 21.05.2015.

• Halkların Demokratik Partisi. (2014). "Soçi'ye Katılmak Soykırımı Onaylamaktır" Halkların Demokratik Partisi İnternet Sitesi: 06.02.2014 https://www.hdp.org.tr//basin-aciklamalari/sociye-katilmak-soykirimi-onaylamaktir/642

• Kaya, A. (2004). "Political Participation Strategies of the Circassian Diaspora in Turkey" [Türkiye'deki Çerkes Diasporasının Siyasal Katılım Stratejileri] Mediterranean Politics. 2004. Cilt 9. No 2.

• Kepenek, E. (2016). "'Bila komkujiya Çerkesan bê nasîn'" ["Çerkes Soykırımı'nın Tanınması Gerekir"] Dicle Haber Ajansı, 21.05.2016.

Kreiten, I.A. (2009). "A Colonial Experiment in Cleansing: The Russian Conquest of Western Caucasus, 1856-1865" [Kolonyal Bir Etnik Temizlik Deneyi: Rusya'nın Batı Kafkasya'yı Fethi, 1856-1865] Journal of Genocide Research. Special Issue: New Perspectives on Soviet Mass Violence. 2009. Cilt 11. Sayı 2-3. ss. 213-241.

• Küray, Z. (2014). "Herî zêde gelê Çerkes ji gelê Kurd fêm dike!" [Kürtlerin Çoğu Çerkesleri Anlıyor!] Fırat Haber Ajansı, 16.09.2014.

• Netkurd. (2009). "Şeş milyon Çerkez jî televizyonê dixwazin" [Altı Milyon Çerkes Televizyon Talep Ediyor] www.netkurd.com 06.01.2009.

• Netkurd. (2011). "Çerkez daxwaza perwerdeya bi zimanê xwe dikin" [Çerkesler Kendi Dillerinde Eğitim Talep Ediyor] www.netkurd.com 21.02.2011.

• Richmond, W. (2013). The Circassian Genocide. Series: Genocide, Political Violence, Human Rights. [Çerkes Soykırımı. Soykırım, Politik Şiddet, İnsan Hakları Serisi] New Brunswick: Rutgers University Press, 2013.

• Rizgari. (2009). "Weşana Kurdî cesaret da Çerkezan!" [Kürtçe Yayın Çerkesleri Cesaretlendirdi] www.rizgari.com 06.01.2009.

• Rizgari. (2011). "Çerkes jî perwerdehiya zimanê zikmakî dixwazin" [Çerkesler Anadillerinde Eğitim Talep Ediyor] www.rizgari.com 21.02.2011.

• Roj Tv. (2010). "'Ên din' ên Tirkiyeyê zimanê xwe yê zikmakî dixwazin" [Türkiye'deki "Ötekiler" Anadillerini Talep Ediyor] http://www.roj.tv 20.02.2010.

• Sür, S. (2015a). "Gelê Çeçen jî dibêje 'HDP'" [Çeçen Halkı HDP'yi Destekliyor] Fırat Haber Ajansı, 22.05.2015.

• Sür, S. (2015b). "Roja şînê ya gelên Kafkas: 21'ê Gulanê" [21 Mayıs: Kafkas Halklarının Yas Günü] Fırat Haber Ajansı, 21.05.2015.

• Tsibenko, V.V. (2015). "Severo-Zapadnıy Kavkaz v Politiçeskom Fokuse Turtsii v Kontekste Parlamentskikh Vıborov 2015 G." [2015 Parlamento Seçimleri Bağlamında Türkiye'nin Siyasi Odağındaki Kuzeybatı Kafkasya] Gumanitarnıye i Sotsialno-Ekonomiçeskiye Nauki. 2015. No 5. ss. 56-63.

• Van Bruinessen, M. (1996). "Kurds, Turks and the Alevi Revival in Turkey" [Kürtler, Türkler ve Türkiye'deki Alevilerin Uyanışı] Middle East Report. Minorities in the Middle East: Power and the Politics of Difference. Temmuz-Eylül 1996, No 200. ss. 7-10.

• Zhemukhov, S. (2012). "The Birth of Modern Circassian Nationalism" [Modern Çerkes Milliyetçiliğinin Doğuşu] Nationalities Papers. 2012. Cilt 40. No 4. ss. 503-524.

Rusya Bilimler Akademisi

Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Moskova

Rusçadan Türkçeye Çeviren: YELDAR BARIŞ KALKAN

Son Dönem Kürt-Çerkes İlişkileri Üzerine[4*]

İçindekiler İçin Tıklayınız...

4 * Bu makalede, Kürt dilinde yayın yapan kitle iletişim araçlarının belgeleri kullanılarak Türkiye'deki Kürt örgütlerinin Çerkes Sorunu ile ilgili konumları analiz edilmektedir. Söz konusu Kürt örgütleri arasında en etkilileri, Kürdistan İşçi Partisi ile bu konuda ortak bir konumda yer alan Halkların Demokratik Partisi vd. örgütlerdir. "Çerkes Soykırımı" sosyo-politik açıdan Kürt toplumunda mutlak bir realite olarak algılanmakta ve sıklıkla Türk iktidarlarını eleştirmenin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Makale, "Vostok" (Oriens) adlı dergide (2017, No:2) Rusça olarak ve Nodar ZEYNALOVİÇ MOSSAKİ imzasıyla yayınlanan, "Pozitsiya Prokurdskikh Organizatsiy Turtsii v Çerkesskom Voprose: Po Materialam Kurdoyazıçnıkh SMİ" ("Türkiye'deki Kürt Örgütlerinin Çerkes Sorunu ile İlgili Konumları: Kürtçe Kitle İletişim Araçlarının Belgeleri ile") başlıklı incelemenin Türkçe tercümesinden oluşmaktadır. Makalenin Türkçe başlığı çevirmen Yeldar Barış KALKAN tarafından belirlenmiştir. Yazar Nodar ZEYNALOVİÇ MOSSAKİ, tarih bilimleri kandidatı (doçent) olup aynı zamanda Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü kıdemli araştırma görevlisidir. Makale Rusyalı bir Kürt akademisyenin bakışı ile son dönem Kürt-Çerkes ilişkilerini analiz etmesi açısından önemlidir.

Coğrafya Gerçekliğinde Oluşan Hakikat

Mehmet Akpolat

Kürtler, yaşadıkları coğrafyada binlerce yıldan beri çevrelerini saran güçlerle çeşitli düzeylerde ilişkilere girmişlerdir. Hem bu güçlerin etkisinde kalmış, etkilemiş ve hem de kendi içlerinde özgünlüklerini de korumuşlardır. İşgal ve savaşın eksik olmadığı bu jeostratejik ve jeopolitik coğrafya içinde, jeokültürel bütünsel gücüyle varlıklarını sürekli kılabilmişlerdir. Bu gerçeklik içinde günümüz Ortadoğu coğrafyasında hem süregiden sorunların varlığında ve hem de bu sorunların çözümünde mihenk taşı olan hususların başında Kürt-Türk ilişkileri gelmektedir. Bu ilişki düzeyine genelde geçmişten kopuk, güncel ve gelecek bilincinden yoksun, objektiflikten uzak hamaset söylemleri ve 20. Yüzyılın ulus-devlet dezenformasyon ile gelişen tarihsel süreç göz ardı edilmektedir. Tarih perspektifinden kopuk bir hayatın güncele nasıl yansıdığını bugün gelişen toplumsal ve ekolojik sorunlardan görmekteyiz. Bu noktada, varlığın korunması amacıyla Kürt-Türk ilişkisi nasıl gelişmiş ve bugüne kadar tayin edici özelliği ile bu stratejinin tarihsel seyri nasıldır?

Kürt-Türk ilişkileri, Bizans ve Emevi/Abbasi İslam İmparatorlukları arasında doğal bir sınır konumunda olan Kürdistan üzerinden, İslamiyet'in Asya'ya yayılışı ile Türk boylarında doğudan batıya yönelmelerinin kesiştiği bir tarihsel süreçte gelişerek günümüze değin gelinmiştir. Türklerle ilgili olarak ilk kez Çin kaynaklarında geçen ''Tu-kiu, Tu-kue, Tolkol" gibi terimler, 9.Yüzyıldan itibaren Arap-Müslüman kaynaklar tarafından ''Türk/Türük" olarak çevrilerek Arap ve Bizans literatürüne girmiştir.

1893 yılında Danimarkalı dilbilimci Vilhelm Ludwig Peter Thomsen'ın 6-8. yüzyıllarından kalma Yenisey ve Orhun yazıtlarında bazı kelimeleri ''Türk" olarak okumasıyla batı literatürüne de yerleşmiştir. Her ne kadar kelimeye yüklenen anlam çok farklılıklar arz ediyorsa da, ''boy" anlamındaki kullanımdan Avrupalılarca etnik bir kullanıma geçiş yapmıştır. Bugünkü Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ı kapsayan ''Maveraünnehir" de Şamanizm, Zerdüştlük, Budizm, Nestûrîlik, Manicilik gibi inançlar varlığını sürdürürken zor, ikna propaganda ve çoğunlukla da karşılıklı çıkar sonucu İslamiyet bölgede yayılmıştır. Türk boylarının bölgede Çin İmparatorluğuyla yaşadıkları tarihsel sorunlar, bölgede yaşanan iklim değişikliğinden kaynaklı doğa sorunları, boylar arasında gelişen toplumsal sorunlar sonucu Türk boyların 7. Yüzyıldan itibaren Hazar denizi kuzeyinden Kürdistan ve Ortadoğu'ya doğru göçleri 11. Yüzyıla değin süreklilik kazanmıştır. Göçebe yaşam tarzıyla yaşanabilir yurtlar arama ve ''geleneksel İran imparatorluk coğrafyasında fethe dayalı yerleşkeler oluştursalar da hem beylerin kendi aralarında yaşadıkları çatışmalar, hem de fethedilen bölgelerde komşu kavimlerle gelişen ilişki ve güç/iktidar odaklı savaşlar kalıcı yerleşmeyi engellemiştir. Kalıcı ve güvenli yurt arayışları ile gelişen batıya göçler, kitlesel olarak Arap, Kürt, Ermeni halklarla karşılaşmayı getirmiştir"[1]

Aslen Kürt olan Ebu Müslim önderliğinde, Horasan'da başlayan direnişle, kendi içinde iktidar sorunları yaşayan ve yine farklı nedenlerin sonucu Emevilerin son halifesi 11. Mervan alaşağı edilip, Haşimilerden Ebu'l-Abbas yeni halife yapılarak İslam İmparatorluk saltanatı Abbasilere geçmiştir. Ebu Müslim'in ordularınca Çin ordusu 751 yılında Talas Savaşında yenilmesiyle, İslamiyet Türklerce daha fazla kabul edilme sürecine gidilmiş, Orta Asya'nın İslam İmparatorluğunun egemenliğine geçişini

1 Öcalan, Demokratik Uygarlık, Cilt V

kalıcılartırmıştır. Türklerin de büyük ölçüde yenilgiler sonucunda Müslümanlığı kabul ettikleri tarihi bir gerçekliktir.

Mesudi gibi Arap tarihçilere göre, Mu'tasım (883-842), daha tahta geçmeden Türklerden kurulu bir askeri bir birlik oluşturmuş, halifeliğe de bu ordu sayesinde gelmiştir. Mu'tasım döneminde itibarları artan paralı Türk askerlerin sayısı artarken, Abbasi ordularının başına geçmeye başlamışlardı.

Bu sürecin getirdiği imkanlar sonucu İslamiyet Türkler arasında kitlesel olarak yayılmıştır. Bölgede kalıcı olarak yerleşmelerin önü açılmıştır. Denilebilir ki, Türk tarihinin en önemli aşamaları da İslami uygarlıkla sağladığı ilişkidir. Müslümanlığa geçişleri 7.Yüzyıldan başlayıp 10.Yüzyıla kadar uzun bir süreci kapsar. Türk boy beylerinin Ortadoğu'da yayılmasının iki büyük tarihsel sonucu olmuştur. Birincisi, Araplardan sonra ikinci hakim kavim olma konumudur. Temel stratejileri hep iktidar ve devlet üzerine olmuştur. Fakat bu eğilimin doğal sonucu üst tabakanın Arap ve Fars kültürü içinde erimeleri biçiminde olmuştur. Türklüğe çok açıkça sahip çıkmamışlardır. İkincisi de, sınıfsal planda gerçekleşmiş olanıydı. Tıpkı Arap aşiretleri ile Bedeviler arasındaki sınıf kopuşuna benzeyen bir süreç Türk beyleri ile boyların yoksul tabakaları arasında yaşandı. Beyler daha çok Türk olarak kimlik kazanırken, aşağıdaki boylar kendilerini Türkmen olarak tanımladılar. Türkmen, Sünni Müslümanlık ve iktidar dışına sürülmüş kabile Türklüğünü niteler. Asıl Türklüğü, dil ve kültürde yaşatanlar Türkmenler olacaktır.[2]

11-12.Yüzyılda Kürtlerde Önemli Gelişmeler

10. ve 12.yüzyıl arasında Kürtler ve kendilerini çevreleyen güçler ekseninde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu güçlerin kendi içlerinde yaşadıkları siyasi, ekonomik, toplumsal, haneden, iktidar vb. sorunlar ile birbirlerine dönük ilişki ve çatışmaları Kürdistan üzerinde 9.Yüzyılda önemli bir otorite boşluğu yaratmış ve bu objektif durum, Kürt yerel siyasal gücünün yeniden doğuşunu getirmiştir. Birçok Kürt beyliği, beyliği aşan örgütlenmelere ulaşmıştır. Toplumsal iç dinamiğe dayalı gelişen bu iktidar örgütlenmeleri; Fedlavi Hanedanlığı (913-1424), Şeddadi Devleti (951-1164), Hasnaviler / Hasanveyhiler Devleti (959-1015), Annaziler (991-1118), Büveyhi Beyliği (93-1062), Mervani Devleti (985-1096), Revvadi Emirliği (1025-1059) olarak öne çıkmaktadırlar. Bu Kürt hanedanlarının hem kendi içlerinde yaşadıkları hanedanlık sorunları, hem de kendi aralarındaki ilişki ve iktidar mücadeleleri ve hem de Abbasi, Fatımi, Bizans ve daha sonra Selçuklulara dayalı egemenlik mücadeleleri, iktidarın kendi içerisinde sürekli değişmesine, güçsüz kalmalarına ve en önemlisi de kendi toplumsal kültürlerinden uzaklaşmalarını yaratmıştır. Bu beylik/hanedanlık örgütlenmeleri arasında Kürt-Türk ilişkileri bağlamında tarihsel gerçeklik adına önemle vurgulanması gerekenler de bulunmaktadır. ''Selçuklular 11.Yüzyılın ikinci yarısında Azerbaycan, Kürdistan, Erran ve Doğu Anadolu'ya geldiklerinde burada hakimiyet süren Revvadi, Şeddadi, Mervani ve Annazoğulları gibi Kürt hanedanları mevcuttu" (Faruk Tümer, Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü, S.2, TTK Basımevi) Her ne kadar ilk süreçlerde karşılıklı sorun ve savaşlar yaşamışlarsa da, hem Kürt-Türk beylikleri arası güç/iktidar mücadelesinde ve hem de özellikler Türk boy, Ermeni, Gürcü ve Bizans'a karşı ittifaklar da geliştirilmiştir. Oğuzların, Gaznelilere ve kimi diğer Türk boylara karşı Azerbaycan'ın hakimi olan Revvadilerin hizmetine girmeleri ve yine peşinden bölgedeki bu ittifak arayışları sonucu yaşanan Dandanakan Savaşı, Selçukluların gelişiminde önemli rol oynamıştır. Revvdi/Şeddadiler Bizans, Ermeni ve Gürcü güçlerine karşı bölgede hakimiyet mücadelesinde bulunurken, kendi içlerinde iktidar mücadelesi yaşamışlar ve bu durum Selçukluların yayılma stratejisi sonucu kendileriyle ilişkilenmeyi de arttırmıştır. 1045-1046 yılından sonra Selçukların Şeddadilerle ilk teması da, Bizans'a karşı işbirliği biçiminde olmuştur. Arran'ın stratejik konumu sonucu Şeddadiler, Selçuklularla 1055'ten sonra tabihami çerçevesinde tesis ettikleri münasebet sayesinde hakimiyet alanlarını batıda Ani'ye (1055), kuzeybatıda Tiflis'e (1068) kadar genişletmişlerdir. Şeddadilerin hükmettiği bölgenin stratejik önemi de, Selçuklar açısından Kürdistan/Ermenniye üzerinden Bizans hakimiyeti alanı, Anadolu'ya talan amaçlı akınlar için o süreçte kullanabilecekleri yegane güzergah olmasıdır. Revvadi/Şeddadilerle ilişkiler,

2 Öcalan, Demokratik Uygarlık, Cilt V

Selçukluların bu coğrafyada yerleşmelerinin ve Abbasi saltanat gücüyle bütünleşmesinin yolunu döşemiştir denilebilir.

10.Yüzyıldan itibaren Abbasi İmparatorluğunda merkezi otorite zayıflamış ve taht kavgaları hızlanmıştır. Meydana gelen ekonomik yıkım özellikle Bağdat'ta şiddetli bölüşüm savaşlarının yaşanmasına yol açmıştır. Farklı siyasi, dini ve etnik gruplar arası sorunlar ''istikrarı" ortadan kaldırmıştır. Bu da göçebe halkları bölgeye akınlar yapmak konusunda iştahlandırıyordu. Çok sayıda göçebe Türk paralı askerin de yer aldığı devşirilen milisler (ayyarın) Bağdat'ı çok şiddetli iç savaşa sürüklemiştir. Bu süreçte ''Tevaif-i Mülk" adı verilen yarı bağımsız beylikler ve devletler kurulmuştur. Kürt, Bedevi, Deylemi emirliklerinin tabilhami varlıklarıyla şekillenmiş olan İslam'ın merkez ülkesi taht kavgalarından zayıf düşmüş Kürt Şii Büveyhoğullarının hakimiyetinde bulunan Bağdat'ın Selçuklularca fethedilmesi yeni bir süreç başlatmıştır. Mervanilere sığınan halife Kaim geri getirilerek tahta oturtulmuş, Tuğrul, halife Kaim'in kızıyla evlenirken, kendisi de kız kardeşini halifeyle evlendirmiştir. Bu gelişmeler sonrası; 945 yılında halife Mustakfi tarafından, Büveyhoğulları liderine verilen ''Emirü'l Ümera" (Sultanlık) müessesi 1058'de Tuğrul'a verilmiştir.

Kürdistan'ın yerleşik halkı olan Kürtleri gözetmeyen hiçbir akının Anadolu'ya doğru geliştirilemiyeceği ve kalıcı sonuçlar doğurmayacağını tarihin kendisi anlaşılır kılmaktadır

---

Abbasi/Selçuklular, kendilerine bağlı beylik/devletlere yönelik politikasını iki ilke belirtmiştir. Bir taraftan sultan, kendi imparatorluğunu sünni halifenin ve Abbasi/Selçuklu hükümranlığını tanıyan emirliklerinin hamisi olarak görüyordu. Öte yandan kendi iktidarını bir anlamda kendi boylarının adaletine borçlu olduğundan, Türklerin ganimet ve toprak talebine cevap verebilmek için de düzenli olarak zengin ve verimli Kürdistan üzerinden Anadolu topraklarına sefere yönlendirilmişlerdir. Bizans'la savaş durumunda olmak zorunda kalınsa da, bu yöntemle Türk boylarının egemenliği altındaki toprakları yağmalanmasının önüne geçilebiliyordu. Kürtlerle ilk başta gelişen çatışmalar sonrası, birbirini gözeterek akınlar Anadolu'ya doğru geliştirebilinmiştir. Kürdistan'ın yerleşik halkı olan Kürtleri gözetmeyen hiçbir akının Anadolu'ya doğru geliştirilemiyeceği ve kalıcı sonuçlar doğurmayacağını tarihin kendisi anlaşılır kılmaktadır.

10.Yüzyılın son çeyreğinden itibaren Kürdistan'ın göbeğinde Mervaniler, Erciş'ten Musul'a kadar uzanan hat boyunca egemenlik kurmuş, Mervanilerin hakim olduğu bu bölge, her biri başka bir dinin veya mezhebin sözcülüğünü yapan birbirine rakip üç büyük gücün ortasında ticaret yollarının kesişme noktasında yer alıyordu; kuzeyden güneye, doğudan batıya gelişen bu ticaret yolları yanında, verimli topraklara da sahiptir. 10. ve 11.yüzyılların son çeyreği arasında, yaşanan iklim değişikliği sonucu gelişen doğa olayları ve talana dayalı iktidar savaşları sonucu ticaretin kesintiye uğradığı, bununla birlikte Mezopotamya ve Anadolu'da ciddi kıtlığın yaşandığını kaynaklar göstermektedir. Bu durum bile bir yönüyle Mervanilerin o süreç açısından söz konusu güçler açısından önemini gözler önüne sermektedir. Mervaniler de, 1049-1050'den itibaren tabi-hami biçimde Selçukluların hükümranlığını kabul etmiş olsa da, Bizans'la da ilişkiler sürdürmeye gayret etmiştir. Bundandır ki, 1074'de Bizanslılarla Selçuklular arasında yapılan barış görüşmelerinde arabulucu olarak kendilerini göstermişlerdir. Bunu yaparken de en formel bir diplomatik ağa sahip Yakubi Hristiyanlarla (Süryani) geliştirdikleri iyi ilişkilerden de faydalanmıştır.

Bizans ve Selçuklular arasındaki güç dengesi arasında, Selçukluların lehine sonuçlanan 1071'de gerçekleşen Malazgirt Savaşı, Kürt-Türk ilişkilerinde nirengi noktasını oluşturmaktadır. Malazgirt savaşını konu eden birçok kaynakta, savaşın gerçekleştiği coğrafyanın yerleşik halkı olan Kürtlerden, resmi tarihin inkara dayalı anlatımıyla söz edilmektedir. Hayatın doğal akışına ters böylesi bir çarpıtmanın temel amacı, Kürt varlığının inkarı üzerinden geliştirilen resmi söylemdir. Sibt İbnü'l Cewzi (ö-1257) ve İbnü'd

Devadari (ö-1335) gibi kimi yazarlar, konuyla ilgili çalışmalarında Kürtlerden söz etmektedir. Ancak resmi söylemin etkisinde olan zihniyet bu seferde, Kürdün görünmez kılınmasının aklıyla ve bir de ‟aydın objektifliği" havasıyla, ‟Malazgirt muharebelerinden sonra kaleme alınmış iki kaynakta birer cümlede geçen ifadelere dayanarak Kürtler olmadan Türklerle Anadolu'nun kapısının açıldığını demek yanlıştır" gibisinden söylemlerle, bir başka cepheden söz konusu inkar politikasını pekiştirme gayretindeler. Oysa savaşın gerçekliği bölge gerçekliğine bağlamak bile açığa çıkan gerçekliği anlamaya yetmektedir. Bu süreçte bölge koşulları neydi?

10.Yüzyılda Abbasi hilafetinin siyasi otoritenin sarsılması ve parçalanmasıyla, erken İslam döneminden beri ilk kez Bizans ordularının kitlesel biçimde Doğu'ya taarruzda bulunması mümkün oldu. Bizans, Anadolu bölgesine yapılan akınlar için üs vazifesi gören Maraş ve Malatya üzerinden Kürdistan'ın serhat bölgesini de içine alan Ermeniyye kentlerine kadar uzanan bölgeler, bu kez Bizanslıların karşı ataklarının ilk kurbanı oluyordu. Bizans, nüfuzunun yeniden oluşmasına hedefleyecek bir dizi sefer gerçekleştirmiştir. 965 yılından sonra bu bölgeden Anadolu'ya dönük akınlar engellendiği gibi, Bizans ordusunun Abbasilerin iktidar merkezi olan Bağdat'a ilerlemesini engelleyen tek şeyin su ve yiyecek kıtlığı olduğu aktarılır. Bizans'ın bu dönemde Kürdistan'daki bu toprak kazanımlarını arkasındaki başarılarına ne kadar borçluysa, sınırlarını Kürdistan'ın kuzeydoğu yönünde genişletmekteki başarıları da din eksenli geliştirilen diplomatik yeteneğin rolü de o kadar büyüktür.

Emeviler devrinde İslam halifeliğine tabi bir eyalete dönüştürülen ve din merkezli tayin edilen valilerce yönetilen Ermeniyye bölgesinin bu vaziyeti, Abbasiler döneminde de devam etmiştir. Kürtler gibi merkezi bir iktidara sahip olmayıp, çeşitli hanedan aileleri arasında bölünmüş bulunan Ermeniyye, kendi içerisinde ise birbiri üzerinde otorite kurmaya çalışan hanedanlara mensup prensler tarafından idare edilmekteydi. Abbasi siyasi otoritenin zayıflamasına bağlı olarak, 850 yılında gerçekleşen isyan, hilafet yönetimini zorlamıştır. El-Müstain döneminde isyanları önlemek, Kürtleri dengelemek, halifeliğe tabiiyeti sürdürme maksadıyla Ermeni Bagrutini prensine payeler verilmiştir. Ancak bu durum Bagrutini, Varburakan Ardzruni vb. kimi hanedanlıklar arası iktidar mücadelelerini de arttırmış ve bu parçalık hali daha sonra gelişecek olan Selçuklu akınlarını etkilemiştir.

Ermeni ve Kürt ilişkileri

10.Yüzyılın başlarında Bizanslılar, o zamana dek kazandıkları Ermeniyye topraklarıyla, müstakil thema bölgesi oluşturup, bu thema 934 yılında ilhak edilen Malatya bölgesine kadar genişletilmiştir. Böylece Bizanslılar, Ermeni prensliğin stratejik önemdeki Van Gölü'nün kuzey kıyısı boyunca Anadolu'yu Azerbaycan'a bağlayan hattın önemli bölümünü ellerinde tutmaktaydılar. Kürt ve Müslüman emirlerinin geleneksel konuşlanma alanı olarak kullanılan Amed'in de çevresini sarmayı amaçlamıştır. Yine Van Gölü'nün doğusu ve güneyinde yer alan dağlık bölge, doğal bir kale oluştururken, Ermeni ve Kürtler arasında aynı coğrafyada yaşamanın sonucu, ilişkileri tarihsel olarak hep karşılıklı çıkara dayalı ‟simbiyotiktir".

Doğu'ya yönelik genişleme politikası ile bağlantılı olarak iki siyasi strateji yürüten Bizans imparatorluğu, gerilemeye başlayınca, Anadolu'daki iktidarının parçalanmasını hızlandıran izlenen bu stratejinin de payı vardır. Bunlar; Ermeniyye bölgesinin ilhakı ve savunma odaklı oluşturulmuş thema askeri gücü yerine paralı askerlerden oluşturulan birliklerin kurulmasıdır. İmparatorluğa bağlanmak, bunun Selçuklu talanlarından korunmak için etkili bir yol olacağını düşünen Ermeni nüfusunun büyük bir kısmı tarafından başta olumlu karşılanmış fakat dinsel çelişkiler yüzünden Bizanslıların ayrımcılığına uğrayan çok sayıda Ermeni bir süre sonra Selçuklu iktidarını tanımanın kendilerini gelişen talanlardan daha iyi koruyacağına kanaat getirmişleridir.

7.Yüzyılda başlayan Müslüman yayılmalarında 10.Yüzyılda gelişen Bizans karşı taarruzlarına kadar, Anadolu etkili ve de ucuz bir yöntem olan thema'lar temelinde örgütlenmiş yerel çiftçi-askerler tarafından korunmuştur. Bölgenin Bizanslarca ilhakından sonra, merkezi iktidarın savunması için silahlandırılmış bu yerel birliklerden vazgeçip, yerine, ücretleri ödenen paralı askerlerin oluşturduğu sürekli bir ordunun bölgede konuşlanmasına gidilmiştir. Böylece

kitlesel Selçuklu akınlarının başladığı bir dönemde, savunma savaşı için bir avantaj oluşturulabilecek yerel askerlerden oluşan güçten vazgeçilmiş olundu. Sürekli ordunun finansmanı için sınır bölgelerinde yaşayan halktan vergi alınması, imparatorluk yönetimine duyulan hoşnutsuzluğu besleyip arttırmıştır.

Mervani bölgeleri özellikle de denetiminde olan Ahlat, o süreçte genel anlamda vazgeçilmez stratejik bir öneme sahiptir. Nasıl hayati bir gereklilik olduğunu Malazgirt muharebesinin sonucu göstermektedir. Zira civardaki Bizans bölgeleri gelişen yağma, talan akınları nedeniyle harabeye dönüştüğü halde, Ahlat'ın da içindeki bulunduğu Mervani toprakları tarımsal zenginliğiyle bir istisna oluşturmuştur. Malazgirt muharebesi sürecinde Mervani topraklarına ilişkin iki şeyi göstermektedir; Tabi-hami ilişkisi çerçevesinde Mervanilerin siyasi bağımsızlığının kısıtlanması arasında, Ahlat Selçuklular için üs olarak kullanılmış, Mervani Emirliği de 1071 Malazgirt muharebesinde Selçukluların saflarında aktif olarak yer almıştır. Yine ticaret hayatı ve zengin bir zirai üretim söz konusuydu. Çevresindeki geniş Bizans toprakları terk edilmiş ve ıssızlaşmışken, Ahlat'ın sırf bu yüzden erzak ve hayvan yemine muhtaç oldukları için bir çekim merkezi olduğu görülmüştür. Sibt İbn el-Cewzi'nin Ahlat'tan Malazgirt yönüne doğru ilerleyen Selçuklulara ''10 bin Kürt gönüllü olarak katıldığını" belirtmesindeki temel nokta burasıdır. Muharebe sonrası Türkmen boyları kitlesel şekilde, herhangi bir engellemeyle karşılaşmadan Anadolu'ya, yerleşmeye dayalı akınlar geliştirmişlerdir. Bizans politikaları sonucu, 10.Yüzyılda göç ettirme ve yeniden iskan ettirme stratejisi Kürtlere, Ermenilere acı vermekle birlikte, kısa süre içinde Bizanslıların kendisi içinde ölümcül sonuçlara yol açtığını savaşın sonucu göstermektedir.

Kimi kaynaklara göre 8.Yüzyıldan itibaren Türk boyları, Bizans'ın Anadolu topraklarına ganimet eksenli talan ve yağma akınları gerçekleştirmişlerdir. Yerleşmeye dayalı olmayan bu seferler üzerinden, Malazgirt savaşı sonrası geliştirilen yerleşmeye dayalı seferler gerçekliği görülmez kılınma amaçlanmaktadır. Bilinmektedir ki, dönemin devlet yapısının niteliğini belirleyen şey, yerleşmeye elverişli kullanılabilir durumdaki arazilerin dirlik olarak dağıtılmasıdır. Malazgirt savaşı sonrası gerçekleşen yerleşmeye dayalı seferler ve bunun nerede nasıl atabeylikler sistemine geçildiğine bakmak bile, gerçekleşen Kürt-Türk karşılıklı çıkara dayalı ilişkisi görülüp anlaşılacaktır. ''Birinci Anadolu Atabekler süreci" de denilen örgütlenme sisteminin kurulduğu alan Kürdistan ile Anadolu'nun kesiştiği bölgede Bizans arasında tampon bölge işlevi de görmesi bu ilişkinin resmidir denilebilir. Söz konusu bu karşılıklı çıkar ilişkisi nedir? Bu coğrafyada her iki halkın varlığını sürdürme istemidir. Bu istemde, İslamiyete dayalı ortak bir aidiyet önemli bir yön oluştursa da, aynı zamanda Bizans ve Fatimiler gibi dış tehditlere karşı varlığın ortak kader biçiminde korunması istemi de belirleyicidir. Kürdün, yaşadığı coğrafyada varlığı sürdürme istemi ile, Türkün dahil olduğu bu coğrafyada varlığını geliştirme ve sürdürme istemi ortak bir kader biçiminde birleşmiştir.

Bu kadar birliği gerçekliğinin tarihsel seyrinde 1920-1922'de TC'nin kuruluş süreci, Osmanlı imparatorluğunun Ortadoğu'ya hükmedişinin aşamaları olan 1517-1514 Osmanlı Safavî ve Memlük savaşları süreçleri ile Türklerin Anadolu'ya yerleşmesini getiren 1071 Malazgirt Savaşı süreçleri önemli dönemeçler olmaktadır. Kürtler bu coğrafyanın yerleşik halkıdır. Kendine yeter bir yaşam gerçekliğinde yaşamını sürdürmüştür. Bu da yayılma gibi bir amacın gelişmesini ortadan kaldırmaktadır. Göçebe, üretimden kopuk Türk boyların dahil olduğu bu coğrafyada, Kürtler kendisine tehdit oluşturan Hristiyan Bizans'a karşı ittifak geliştirmişlerdir. İttifakla Kürtler, Türklere yerleşmesinin kapısını açmış; Türkler de, Bizans ve Kürtler arasında yerleşmekle tampon görevi görmeyi kabullenmişlerdir. İslamiyet bu ilişkinin harcı olmuştur. Bu tarihsel perspektifi görerek, bunun üzerinden bir geleceğin yaratılabileceğini anlamak tarihsel bir perspektifin yüklediği bir sorumluluk da olmaktadır.

Ortadoğu, bugün yeni bir tarihsel şafağın, kıyısında ve tarih yaşanılan coğrafyada Kürt, Türk ve diğer etnik, dinsel vb. kimliklerin bütünsel kültürel hakikati üzerinden halkların özgürlüğü, eşitliği ve demokratikliği ile kader birliği geliştirmiştir. ''Eşme Ruhu" bu gerçekliğin ifadesi olmaktadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

16. Yüzyılda Ortadoğu Konjonktürü

Suat Gökalp

"Tarihi her düşünüş bir amaca hizmet eder."

Huizinga

Son 200 yıldır Kürt ve Türk ilişkileri sürekli sorun odaklı olagelmiş/aynı şekilde devam etmektedir. Bu sorunlu ilişki salt kendileriyle de sınırlı kalmamakta, bölge siyasal dengelerine de etkide bulunmaktadır. Dolayısıyla, güncelde de sıcaklığını koruyan bu konuya eğilmek, sorunun nedenlerini masaya yatırmak, çözüme dönük değerlendirmelerde bulunmak daima güncellik içeren bir gündem konusu olmuştur. Bu makalemizde biz de konuya 16. Yüzyıl üzerinden eğilmeye çalışacağız.

Orta Asya'dan çeşitli (mevsimsel ve toplumsal vb.) sorunlardan dolayı kaçıp aşamalı olarak Anadolu'ya gelen Türkler İslam'la tanışıp ve İslamiyet'e geçmelerinden sonra, takriben 750'lerde, güçlenmişlerdir. Kürtlerle de bu süreçlerde tanışıp komşu olurlar. O dönemde İran Horasan'ı ve İran Azerbaycan'ının tamamına yakını Kürt aşiretlerinden oluşmaktadır. Kürtlerle Türkler arasında kimi anlaşmazlıklar boy gösterse de zamanla uzlaşı ve ittifak anlayışı öne çıkmıştır. Kimi zaman onlar Kürt beylerine tabi olur, kimi zaman Kürt beyleri onlara. Kürt-Türk ilişkilerine dair vurgulanabilecek önemli bir tarihi kesit o süreç oluyor.

Türklerin 750'lerde Kürtlerle komşu olmalarından başlayıp günümüze kadar gelen Kürtler ve Türkler arasındaki ilişki zamanlara göre değişkenlik arz etmiştir. Bununla birlikte Kürtler ve Türkler tarihi, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal açıdan aşamalı olarak bir iç içelik durumunu yaşamışlardır. Kürt-Türk birlikteliği bölgede her iki güce de kazandırırken, aksine Kürt-Türk parçalılığı her iki güce de kaybettirmiştir. Bu anlayış tarihin her kritik dönemecinde bir hakikat olarak kendini dayatmıştır. Bu nedenle Kürtler ve Türkler geride kalan bin yılı aşkın zamanda tarihin her kritik virajında birlikte hareket etmeyi çıkarlarına uygun bularak ittifak yolun gitmiş, imza attıkları her ittifakı başarıyla sonuçlandırmışlardır. Bu ittifakların önemlisi; 1514 yılında Van'ın Çaldıran ilçesinde Şah İsmail komutasındaki Safevi Hanedanı'na karşı yapılan Çaldıran Savaşı ile 1514-1517'de Osmanlı ve Mısır merkezli Memlük Sultanlığı'na karşı verilen Mercidabık ve Ridaniye savaşlarıdır. Son olarak; 20. Yüzyıldaki 1. Dünya Savaşında Türkiye'nin içine düştüğü kötü duruma karşı Kürt, Türk ve diğer halkların verdiği kurtuluş savaşı mücadelesidir. Her ne kadar Kürtlerin bu savaş ve ittifaklardaki rolü ulus-devlet zihniyeti tarafından çarpıtılıp yok sayılması, Kürtlerin son 100 yıllık ulus-devlet rejimi tarafından imha ve inkâr sistemine tabi tutulsa da, tarihi-toplumsal gerçekler yadsınamayacak derecede ortadadır.

Konu başlığımız 16. Yüzyılda Osmanlı (Türk)-Kürt ittifakını dayatan şartlar olduğundan, bunların neler olduğunu ve nasıl geliştiklerine daha yakından bakmak gereklidir.

1071 Malazgirt Savaşı'ndaki Türk-Kürt ittifakıyla Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştı. Türkler peyderpey Anadolu'ya yerleşirken, Anadolu ve Kürdistan'da birçok beylik kurulmuştur. Anadolu'dakiler Türk, Kürdistan'dakiler Kürt beylikleri idi. 1258 yılında Moğolların saldırısıyla Abbasiler yıkılır. Bu saldırı (Moğolların) Kürtler için yeni bir dönemin açılmasına neden olur. Kürdistan'da birçok mirlik kurulur ve mirlik dönemi başlar. Mirlik birkaç aşiretin örgütlenerek kurduğu siyasi, ekonomik, askeri bir idari formdur. Özerk veya yarı-özerktirler. Kendi kendilerini yöneten iç işleyiş sistemleri vardır. Sınırları

siyasal çatıları altında bulunan aşiret ve kabilelerin yayıldığı coğrafya ile sınırlıdır. Fakat sınırlar esnek ve geçişkendir.

Mirlik düzenine geçilmesiyle 16. Yüzyıldaki Kürt-Osmanlı ittifakına kadar Kürdistan birçok Türk(men) beyliğin saldırısına maruz kalır. Kürt mirlikleri egemen güçlere bağlılıklarını bildirirken, Kürdistan, Artuklular (1102-1408), aşiret konfederasyonları Karakoyunlular (1380-1469) ve Akkoyunlular (1340-1508) ile Anadolu Timur'u (1370-1507) arasındaki egemenlik savaşlarına mekân olur. Lakin Kürdistan'da Çemişgezek'ten Şehrizor'a dek Kürt mirliklerinin hâkimiyeti var. Mirlerin beyliklere bağlılığı sembolik düzeydedir. Mirler 'iç işlerine karışılmaması şartıyla' beyliklerle anlaşma yaparak iktidarlarını tanımalarını sağlarlar. Ya da hiçbir beyliğe bağlı olmadıklarını bildiren 'bağımsız' tutum beyanında bulunurlardı. Böylelikle iç işlerinde ve mirlik sınırları boyunca hâkimiyet mirlerdeydi. Bu şekilde siyasi, kültürel, ekonomik olarak özerk/yarı-özerk statüdeki mirliklerini 16. Yüzyıla kadar taşımayı bilmişlerdir.

Osmanlının Kuruluşu ve Sonrası

Osmanlı'daki duruma geçersek; kurulduğu 1299 yılından itibaren genişleyerek sınırlarını büyütme arzusunda olan Osmanlı Hanedanlığı egemenlik için çevresinde bulunan beyliklere savaş açar. Bazı beylikleri yıkarken bazı beylikleri de kendine bağlayarak sınırlarını gün geçtikçe büyütür. Bu yayılmacılık politikası Osmanlı Hanedanlığıyla başlayan bir durum değildir. Karakteristik özelliklerinden kaynaklı olarak bütün Türk kabile ve boylarında bunu görmek mümkündür. Zira Türkler göçebe bir yaşamdan geldikleri için bir yere bağlı kalarak orada durma gibi bir kültürü o dönem daha edinmiş değillerdir. Dolayısıyla hep yeni yurt/yaşam peşinde koşmuşlardır. Gittikleri her yerde de hâkimiyet kurma çabalarını yürütmüşlerdir. Bu doğrultuda ilerleyen Osmanlı Hanedanlığı ile Anadolu'daki Timur orduları ile Ankara'da karşı karşıya gelirler. Yıldırım Beyazid Padişahlığındaki Osmanlı ordusu, Timur'un ordusu ile giriştikleri Ankara Savaşı'nı (1402) kaybeder. Yıldırım Beyazid savaşta esir düşer. Osmanlı ordusu büyük bir darbe alır. Aldığı darbeden dolayı padişah çıkaramayacak duruma düşen Osmanlı Hanedanlığı için Fetret Devri başlar. Timur daha sonra Kürdistan'ın bir bölümünde egemenliğini kurmuş Akkoyunlular ve Karakoyunlulara saldırarak onları da yıkılmanın eşiğine götürür. Ancak az bir zaman sonra 1404'te Timur hayatını kaybeder ve ordusu çekilir, görkemli gücünü kaybeder.

Timur'un vefatıyla ordusunun çekilmesi, Timur saldırılarıyla yıkımın/yıkılmanın eşiğine gelen Akkoyunlu ve Karakoyunluların toparlanma uğraşları, güçten düşen Bizans'ın İstanbul sınırlarına çekilerek hapsolması ve Anadolu'da kendisine yapılan bir taarruzun olamaması Osmanlı Hanedanlığı için bulunmaz bir fırsat sundu. Osmanlı Hanedanlığı bu fırsatı iyi değerlendirerek iç sorunlarını halledip toparlanmayı başardı. Ardından 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet öncülüğünde Bizans İmparatorluğunu yenerek İstanbul'u fethettiler. Bu durum Hristiyanlık dünyası için acı bir gün olur. Bizans'ın tarihsel-siyasal mirasına konan Osmanlı Hanedanlığı iktidarını güçlendirecek/sağlamlaştıracak prestijini tazeleyecektir.

Batı'da (Avrupa'da) iç sorunlarıyla boğuşan siyasal yapılara yönelerek Avrupa'yı fethetmek ve sınırlarını genişletmek akılda olsa da, Osmanlı için asıl tehlikeli alarm Anadolu ve Kürdistan'da çalmaktadır. Egemenliğinde bulunmayan Anadolu ve Kürdistan coğrafyası Osmanlı için uykusuz gecelerin sürmesi demekti. Bu nedenle diken üstünde yatmaktansa dikenlerin kökten kurutulması aciliyet gerektirdiği için Anadolu'ya yönelirler. Fatih Sultan Mehmet komutasındaki Osmanlı ordusu 1473 yılında Otlukbeli (Erzincan iline bağlı bir ilçe) Savaşı'nda Timur ordularının saldırısı sonrasında toparlanıp güçlenmeyi başaran Akkoyunlularla savaşır ve galip gelir. Fatih Sultan Mehmet 1481 yılında öldüğünde her ne kadar İstanbul'u fethetmiş ve Otlukbeli Savaşı'ndan zaferle çıkmış olsa da; yorgun bir ordu, devlet yönetiminde klikleşmeleri yaşamaktadır. Anadolu'nun egemen olunan bölümünde Osmanlı devlet yönetimini (siyasal, mezhepsel ve yönetimsel nedenlerden ötürü) kabullenemeyen Türkmen aşiretleriyle, yine 2. Bayezid ile Cem Sultan adlı iki oğul arasında ikiye bölünmüş askeri, idari sorunlar yaşayan bir devlet yapısı bırakır. Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşı yenilgisiyle içine düşülen Fetret Devri'ne benzer bir kriz durumu yaşanmaktadır. Sonuçta Osmanlı veliaht sultanları iç savaşa tutuşur. Babasıyla siyasal, ideolojik

olarak ters düşen 2. Bayezid, cem Sultan'ı yenilgiye uğratır ve tahta geçer. 2. Bayezid'in tahta geçmesinin kendisine yapılan komplo sonucu olduğunu ve tahta geçme haklarının ihlal edildiğini söyleyen Cem Sultan Memlük Sultanlığına sığınır. Düşman görünen Memlüklülere sığınan veliaht sultanı Cem Sultan Osmanlı Hanedanlığı için çeşitli sorunlar doğmasına kapı aralamıştır. Veliaht Cem Sultan sığındığı Memlük Sultanlığı ve daha sonra Avrupa devletleri tarafından Osmanlı'nın iç işlerinde sorun çıkarma malzemesine dönüştürülmüş, kullanılmıştır.

2. Bayezid'in tahta geçtiği dönemde bir yandan Anadolu Türkmenleri başkaldırırken, öte yandan Mısır merkezli Memlükler, Osmanlı'nın iç işlerinde sorunlarla boğuştuğunu da bilerek, genişlemek ve egemenlik kurmak amacıyla defalarca Osmanlı'ya saldırmıştır. Memlük ordusuna direnerek yenilmez. Lakin zafer de kazanamayan Osmanlı Hanedanlığı 1491 yılında Memlük Sultanlığı ile kendini çok memnun etmeyen bir anlaşmaya kerhen imza atmak zorunda kalmıştır. Yapılan bu anlaşmayla Osmanlı Hanedanlığı Memlük saldırılarını bir süreliğine durdurmuş ama onlardan kurtulmuş değildir. Memlük sultanlığı tehlikeli bir komşu olarak güney sınırlarında Osmanlı'yı bekleyecektir. Osmanlı devletinin durumu 2. Bayezid döneminde de pek parlak olmayacaktır. 2. Bayezid 16. Yüzyılın başlarında son yıllarını yaşarken, oğulları arasındaki taht kavgaları içte geniş çaplı çeşitli isyanlara ve dıştan gelecek saldırılara büyük zemin olanağı sunmaktadır. Bu şartlar altında 16. Yüzyıla adım atan Osmanlı Hanedanlığı'nı hoşnut etmeyecek gelişmeler Kürdistan coğrafyasında yaşanacaktır.

Timur'un ölmesiyle Bitlis Miri'nin desteğini alan Kara Yusuf Karakoyun Beyliği'ni yeniden kurar. Akkoyunlular da Diyarbakır'ı kendilerine başkent yapar ve çıkarları gereği Osmanlı Hanedanlığı'yla ilişkiler geliştirir. O dönemde Kürdistan coğrafyası Akkoyunlu ve Karakoyunluların savaş mekânına dönüşür. Bu savaşlarda Kürt mirlikleri iki parçaya bölünür. Mirlerin çoğunluğu Karakoyunlulara bağlılıklarını bildirerek onların tarafında yer alıyor. Zaten Karakoyunlular ile Timur'un oğlu arasındaki savaşta Karakoyun beyi Kara Yusuf Bitlis mirine sığınır. Bitlis Miri ona sahip çıkar. Siyasi ilişkilerin güçlendirilmesi için kızını Kara Yusuf'la evlendirir. Kara Yusuf öldükten sonra Bitlis miri yumuşak, esnek bir politika geliştirerek Timur'un oğluyla ilişki geliştirir.

1460 yılından sonra da Akkoyunlular öne çıkar. Karakoyunlulara bağlılığını bildirmiş olan Hasankeyf, Siirt gibi güçlü ve etkili mirlikleri kendine bağlar. Bu da doğuda Karakoyunluları sıkıştırır. Böylece güçlenen Akkoyunlular Karakoyunluların sonunu getirir. Akkoyunlular başkentlerini Diyarbakır'dan Tebriz'e alırlar.

Karakoyunlular ile Timur'un oğlu arasındaki savaşta Karakoyun beyi Kara Yusuf Bitlis mirine sığınır

1499'da İsmaili ve Safevi tarikat taraftarları, Akkoyunluların iç sorunlarını fırsata çevirerek Kürt, Acem ve Türkmenlerin desteğiyle başkent Tebriz'de Akkoyunluların iktidarına son verirler. Tebriz'i alan Safevi Tarikatının son temsilcisi 14 yaşındaki İsmail, Safevi Hanedanlığını kurar. Kendisini İran Şahı, 12 imam Şii mezhebini de İran'ın resmi dini ilan eder. "Safevi tarikatının mezhepsel temelini Şeyh Sufuyuddin (1252-1334) adlı bir Kürt ocak ailesi atmıştır."[1] Şeyh Sufuyuddin Erdebili olarak da bilinir. Erdebil kenti Deyleman'ın baş şehridir. Yedi parçalı tarihi Kürdistan coğrafyasının bütünlüğünde Arran/ Kafkasya Kürdistanı ile Horasan Kürdistanı arasında (tarihi Şirvan yerel idaresinin üç bölgesinden biri olan) Deyleman bölgesi Hazar Denizi'nin güney kıyılarında yer alır. Rewand dağ silsilesi ile Elbruz Dağ Silsilelerinin kesiştiği merkezdir. Türk ve Azeri Türkleri bölgeye gelmeden önce %90'ı Kürt olan, Kürdistan'ın parçası olan bir bölgedir. Şah İsmail'in Şengal kökenli dedeleri Deyleman'a gelip yerleşmişlerdir. Deyleman, tarih boyunca iktidar karşıtı direnç odaklarının, onların felsefi-ideolojik akımlarının yeşerdiği bir bölgedir. Kızılbaş Aleviliği, Babai hareketler, Mazdaki inançlar, 12 imam hareketleri (ki, Hasan Sabbah ve Alamut Kalesi de oradadır) Deyleman'da filizlenirler. Türk-Azeri akınları Anadolu'ya aktıkça gelip oralara ilişki ve çatışma bağlamlı yerleşirler. Bir dönem

1 Öcalan, Demokratik Ulus Çözümü Ciltler 1,2,3,4,5

iktidarcı güçlere karşı ortak mücadeleler de verirler (Baba İlyas da oradan çıkıp Anadolu'ya gelmiştir). İsmail, önce Erzincan ve Dersim'e gelir, örgütlenmeler yapar. Osmanlı-İran savaşlarında Sivas'a değin bölgeler uzun süre İran egemenliğinde kalmıştır. İsmail ilk savaşçılarını Dersim, Erzincan, Harputlu Kızılbaş Kürtlerden oluşturur; Tebriz'e geçer, orada Safevi iktidarının ilksel idaresini ilan eder. Deyleman ve Horasan'a doğru yayılır, zemin bulur. Dersim'den, Harput'tan Kürtleri Horasan'a oradaki Türkmen ve Özbek saldırılara karşı savaştırmak üzere taşır.

Şah İsmail'in Şengal kökenli dedeleri Deyleman'a gelip yerleşmişlerdir

Dini kimliğe hizmet eden İsmail siyasi ve askeri olarak da güçlenince iktidarlaşıp tarikatın kuruluş amaçlarının uzağına düşer. İktidarcı-Şii bir mezhep haline dönüşür. Oysa "Şia İran'ı kategorik olarak Kürt, Türkmen, Fars kavimsel varlıkların iktidarcı Sünni İslam'a karşı ittifakı temelinde inşa edilmiştir. (…) süreç içinde Sünni Osmanlı Türk hanedanına karşı Şii Türkmen ağırlıklı hanedanlar da iktidar hastalığına kapılmaktan kurtulamamışlardır. Demokratik gelenekleri ağır basan bir siyasal konfederasyondan merkezi bürokratik yanı ağır basan bir devlet sistemine dönüşmektedir. Şia da resmi iktidar ideolojisinin bir parçası olmuştur."[2]

İktidara gelir gelemez Şii-Alevi ideolojisine sahip militan bir organizasyon kuran Şah İsmail, tarikat döneminde Anadolu'ya gönderilen tebliğcilerinin örgütlendiği halkla bulunmak için, aynı yılın yazında Şah İsmail Erzincan'a kadar geldiğinde kendisini Sivas, Tokat, Amasya, Karaman, Antalya ve Tarsus'un Türkmen Kızılbaşları karşılamaya gitmiş, Bayezid bu büyük gücü endişe içinde izlemekten başka birşey yapamamıştır. Muhtemelen Anadolu'daki Osmanlı egemenliğine yönelik en ciddi tehdidin Şah İsmail'den geleceğini hissetmişti. Bunun etkisiyle de olacak ki, ölüm döşeğindeyken yerine tahta geçecek olan I. Selime vasiyetini şöyle dillendirir: "Mısır'dan Osmanlı'nın, Kızılbaş'tan Ehl-i İslam'ın öcünü al. Daha sonra Şah İsmail 1507'de Ermenilerin ve Kürtlerin yurdu Erciş ve Ahlat'ı ardından Dulkadiroğullarının merkezi Maraş'ı fetheder. Bitlis hakimi Şeref Han'ı kendisine bağlar. Diyarbakır'a atadığı Ustacalu Muhammed Bey Mardin, Musul ve Cizre'de kan dökerek Safevi egemenliğini iyice pekiştirir. İşte bu durumdan varlıklarını ve statülerini koruyarak alabildiğince az hasarla çıkmayı ümit eden Kürt mir ve aşiret liderleri, Kürdistan'ın büyük bölümünü egemenliğine alan Şah İsmail bağlılıklarını bildirmek için Şah'ın bulunduğu Hoy şehrine giderler. Şah İsmail mir ve aşiret liderlerinin istemlerine kulak asmaz. Bunda Dogu (Rojhilat) Kürdistanı'ndaki Şii aşiretler, Kuzey Kürdistanı'ndaki Sunni aşiretlerin çelişkilerinin ve fitne sokmalarınında payı bulunmaktadır. Kürtlerin tümünü de karşısına almana kaygısını güttüğünden sembolik olarak üç mirliğin bağlılıklarını kabul eden Şah İsmail diğer mir ve aşiret liderlerini zindana attırır. Onların yerine kendi valilerini atar. Daha sonra mir ve aşiret liderlerinin işbirlikçilerinin desteğiyle zindandan kaçmayı başarırlar.

Safevi Osmanlı Arasında Kürtler

Şah İsmail'in mir ve aşiret liderlerinin istemlerine yanaşmamasının başlıca iki nedeni şöyledir; birincisi, Şah İsmail Şia mezhebindendir ve kati bir Şialık yürütmektedir, mir ve aşiret liderleri Sunni mezheptendirler. İkincisi, Şah İsmail, mir ve aşiret liderlerinin iktidarlarını kaldırmak, statülerini yıkmak istemesidir. Şahin bu tutumları mir ve aşiret liderlerini kendisinden uzaklaştırmaya ve Kürt-Türk (Osmanlı) ittifakına giden yola kilometre taşı olmuştur. Yaşanan son gelişmelerle birlikte ortaya şöyle bir tablo çıkar.

1- İktidarcı Sunni İslam ve iktidarcı Şia İslam temsilcileri Osmanlı ve Safevi Hanedanları birbirine komşu olarak karşı karşıya gelirler. Karşılaşmalarında her ne kadar mezhepsel faktör ön planda görünse de esas faktör bölge hegemonu olma arzularıdır.

2- Safevi Osmanlı'dan daha güçlü durum ve konumdadır. Memlüklere karşı zafer gücü ortaya koyamayan Osmanlı Hanedanlığının varlık durumu, Şah İsmail'in Anadolu Türkmenleri üzerindeki etkisi ve Kürdistan'ın bir bölümündeki egemenliğiyle tehlikeye girmiştir.

3- Osmanlı Hanedanlığı Batı'da ulaşabileceği coğrafi

2 Ayşe Hür, Kürtlerin Öteki Tarihi

sınırların hemen hemen sonuna gelmiş. Anadolu tam olarak egemenliği altında olmadığı gibi, Anadolu'da Osmanlı, karşıtı Türkmen ve Kürt Kızılbaş-Alevi aşiretleri sürekli isyan etme potansiyelini taşır, zaman zaman isyan ederler. Osmanlı hakimiyetinin kurulması için Kürdistan kilit önemdedir.

4- Güneyde Memlüklerin egemen olduğu Mısır; Doğu'da Anadolu içlerini etkileyen Safevi İran'ı önünde Kürdistan vardır. Kürdistan'a egemen olan Anadolu'ya da egemen olacaktır.

5- Yüzyıldan fazladır kesintisiz savaşın mekanına dönüşen Kürdistan coğrafyasında Kürt mirleri ve aşiretler özerk/yarı-özerk statülerini kaybetmenin; kültürel, siyasal ve ekonomik olarak yok olmanın eşiyindedirler.

6- Osmanlı ve Safeviler bölgenin hegemon gücü kapışmasında Kürt güçlerine ihtiyaçları var. Hakeza Kürtler de varlıklarını korumak ve geliştirmek için en az bir güce ihtiyaç duymaktadır.

7- Avrupai güçler kendi la sorunlarıyla uğraşmaktalar, bölgede güçleri bulunmamaktadır. Fakat İslam dünyasındaki gelişmeler de yakından takip etmektedirler.

Amasya Anlaşması ve Çaldıran Savaşı

Safevi Hanedanlığı sınırlarını genişlettikçe Kürtler için tehlike çanları daha hızlı vurmaya başladı. Öte yandan Osmanlı devleti küçücük bir alana sıkıştı. İşte bu ortamda II Bayezid öldü (1512). Tahta Yavuz unvanı ile geçecek olan I. Selim çıktı. Yavuz Selim babasının tahtta olduğu dönemde Trabzon valisiydi (1501). O zamanlarda Şah İsmail'in Erzincan'a yaptığı seferi iyi analiz ederek Osmanlı için en büyük tehlikenin Şah İsmail'den geleceğini kestirmişti. Hatta babası II Bayezid'ten habersiz İran üzerine sefere çıkar. Tebriz'e kadar gider, İran ordularını yenilgiye uğratıp Şah İsmail'in kardeşini esir alır.

Şimdi Yavuz Selim içte yaşanan Türkmen Alevi ve Kürt Kızılbaş isyanları yaşanırken Safevilerin ilerlemesine/ İran'daki Şah İsmail'in egemenliğine karşı İdrisi Bitlisi aracılığıyla Kürt mir ve aşiret liderlerine birlikte hareket etme istemini iletir. İdrisi Bitlisi Kürt-Osmanlı ittifakının yapılması için tarihi birikim, tecrübe ve zekasını ortaya koymaktan geri durmaz.

"16. yüzyıl başlarında hem Safevi hem Osmanlı saraylarında etkili olan İdrisi Bitlisi dönemin geçerli iktidarcı politik figürünü temsil etmektedir. Kendi bağımsızlık krallık rejimini kuramayan Kürt beylikleri, çıkışı hegemonik güçlerin saraylarında aramaktadır. Önceleri Safevi Hanedanlığının kuruluşunda etkin rolleri olan Kürt beylikleri Şia resmi mezhep haline getirilmesiyle kendilerini tehdit altında hissettiler. Sünni mezhepten oluşları onları Osmanlı Hanedan işbirliğine yöneltti. Bunda önemli çıkarları vardı. İdrisi Bitlisi bu hanedan arayışının politik, ideolojik mimaridir."[3] Yaşanan kaos ortamından Kentlerin statü sahibi olarak çıkabilmelerinin çabalarını yürütmektedir. Yol ve yöntemini arar. Osmanlının yerel ve güçlü bir güce ihtiyaç duyduğunu iyi bilir. İttifak Osmanlı için zorunluluk olunca, Osmanlı Kürtlere 'açık çek' gönderir, 'beylerbeyinizi tayin edin' der. İdrisi Bitlisi, Kürt mir ve aşiret liderlerinin kendi aralarından bir beylerbeyi çıkaramayacağını mirlerin karakteristik özelliklerinden ötürü bilmektedir. Her mir kendi başına bir iktidardır. Bu nedenle başka bir mirin emrine girmeyi kendilerine yedirmezler. Böyle olunca ortaya birlik adına bir şey çıkmaz. Birlik olmayınca Osmanlı ile yapılacak ittifak fırsatı kaçırılacağından dolayı, İdrisi Bitlisi bu fırsatın heba olmaması için Osmanlı tarafından şimdilik bir beylerbeyi atanmasını ister. Osmanlı, beylerbeyi atar. Kürt mir ve aşiret liderlerinin çoğunluğu atanan beylerbeyinin emrine girerek toplanırlar. Böylece Osmanlı(Türk)-Kürt ittifakına doğru gidilir. Kürt mirlikleri arasında kargaşanın önü alındığı gibi, doğan siyasi boşluktan faydalanıp mirliklerin özer/yar-özerk yapılarının korunması da sağlanmış olur.

İttifak 1514'te İdrisi Bitlisi ile 28 Kürt mir ve aşiret liderinin Amasya'da Osmanlı devletiyle görüşmesiyle başlamıştır. "Kürt beyliklerinin büyük çoğunluğunun Osmanlı hanedanlığıyla eşit güçlerin ittifakına denk bir iktidar paylaşımında anlaştılar. Koşulların uygun kıldığı gönüllü bir ittifaktı. Osmanlı ittifak sisteminde kendine özgü bir konumları vardı. Kürt beylikleri kendi aralarında çıkarabilecekleri bir beylerbeyiyle daha çok bağımsız olabilirlerdi. Gelecekte daha merkezi bir saltanat geliştirebilirlerdi. Ama unutmamak gerekir ki dönemin koşulları çok sayıda saltanat rejimlerinden ziyade birkaç hegemonik güce dayalı

3 Dr. Abdurahman Adak, Destpêka Edebiyata Kurdî a Klasik

iktidar sistemlerini daha geçerli kılıyordu. Dönemin statükosu kendini bu tarzda inşa ediyordu. Bağımsız krallıklar kural değil istisnaydı. Dolaysıyla İdrisi Bitlisi'nin önderliğinde girişilen ittifak çalışmaları dönemine göre uygun ve başarılıdır. Sakıncası sonradan ortaya çıkacak olumlu ve olumsuz koşulları hesaba katmamasıdır. Konjektürel kalmasıdır."[4]

Adına Amasya Anlaşması diyeceğimiz bu anlaşma; Kürt beylikleri bağımsız otonom yapılarını koruyacaktır. Osmanlı Hanedanlığı yanında kendi ordularıyla savaşa katkı verecekler. Osmanlıya belli bir vergi (Çok cüzidir. Kimi kaynaklar hediye olarak geçirir) verecekler. Osmanlıya yapılan saldırı Kürtlere, Kürtlere yapılan saldırı Osmanlıya yapılmış olarak görülecek ve Kürt-Osmanlı saldırılara beraber karşılık vereceklerdir.

İdrisi Bitlisi Kürt-Osmanlı ittifakının yapılması için tarihi birikim, tecrübe ve zekasını ortaya koymaktan geri durmaz

23 Ağustos 1514 Çaldıran Savaşında Osmanlı ve Kürt beylikleri kendilerine en büyük tehlike oluşturan Şah İsmail'in ordusunu yenilgiye uğratırlar. "Ayni tarihlerde güneyden gelen Mısır merkezli Memluk Sultanlığı da İdrisi Bitlisi'nin öncülüğünde kurulan ittifakla önce durdurulmuş, sonra yıkılmıştır(1514-1517)." Böylece hem Kürt beylikleri hem de Osmanlı Hanedanlığı, İran Safevi Hanedanlığı'nın egemenliği altına girme ihtimalini ortadan kaldırır. Kürt ve Türkler, Yavuz Sultan Selim'in ve İdrisi Bitlisi'nin 1520'de iki hafta arayla vefat etmelerinden sonra tahta geçen Yavuzun tek erkek oğlu Kanuni Sultan Süleyman döneminde de bu ittifaklarını yürütmüşlerdir. Osmanlı Devleti Halep, Şam, Musul, Kerkük, Bağdat'a da egemen olur. Kürtler bu genişlemede Osmanlı'nın bir kolu olarak yer alırlar. Daha sonra Osmanlı'nın Mısır, Habeşistan (bugünkü Somali) Arap Yarımadası, Basra Körfezi'nde egemen olmasını sağlarlar. Osmanlı Akdeniz'i bir iç deniz haline getirirken, Atlantik Okyanusu'ndan Hint Okyanusu'na oradan bugünkü Endonezya ve Malezya'ya kadar egemenliğini genişletebilmiş bir dünya imparatorluğu olmuştur. Halifeliğin Osmanlıya geçmesinde yine Kürtlerin etkin rolü vardır.

Son olarak; 1071'deki I. Kürt-Türk stratejik ittifakı; Bizans yayılmacılığı karşısında Kürt varlığı ve Türk varlığıyla birlikte İslam varlığının stratejik varoluşsal hamlesi olarak Kürtlerin ve İslam coğrafyasının Bizans egemenliğine girmesini engellerken, Türklerin de İran'da sıkışıp kalmasını engelleyerek Anadolu ve Avrupa kapılarını Türklere açmıştır. Türk-Kürt halklarının varoluşsal ittifakı olmuştur.

16. Yüzyılda yapılan II. Stratejik, tarihsel ittifak ise, Osmanlı Hanedanlığı'nın dağılma sürecine girmesini, İran Safevi devlet hanedanlığının Anadolu'da egemen olması ve Osmanlı varlığına son vermesini engellerken, Kürdistan ve Kürt beyliklerinin de İran Şii Safevi egemenliği altında yok oluşlarının önüne geçmiştir. Böylece Kürt beylik devletçikleri kendi egemenlik sahalarında kendilerini güçlendirir. İç işlerinde kendilerine, dış işlerinde Osmanlı'ya tabi olurlar. Avrupa feodalizmi/feodalitesi benzeri bir yapıyla Osmanlı İmparatorluğu'na bağlıdırlar. Toprak mülkiyeti, vergilendirme, içerde egemeni tamamen beyliklerin kendilerine aittir. Bu durum 1800'lere kadar devam edecektir. Osmanlı 300 yıl görkemli bir imparatorluk yürütürken; Kürtler, Kültürel açıdan ve varlık olarak büyük gelişmelere imza atacaklardır.

"Kürt-Türk ilişkileri tarih boyunca karşılıklı rızaya dayanan ve güçlü stratejik dinsel, siyasal, ekonomik ve kültürel temelleri bulunan ilişkilerdir. Bu mantık zaman zaman çatışmalarla bozulsa da günümüze kadar geçerliliğini sürdürmektedir. Türklerin Anadolu içlerine yerleşmeleriyle birlikte yeni strateji hep geçerliliğini koruyacaktır. Tarihin kritik anlarında her iki güç ancak birlikte davrandıklarında başarılı olabileceklerini hatırlayacaklardır. Kürt Eyyubi Hanedanlığında, birçok Anadolu beyliklerinde, Osmanlılar döneminde bu mantık hep işleyecektir. (...) Hem halk, sivil güç olarak hem de iktidar güçleri olarak bu iç içelik yaşanacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

4 Laleş Gelîker, Ji Dirokê Dirokekê Ehmedê Xanî

İttihatçı Zihniyetin Günümüz Temsili: AKP-MHP

Jiyan Delal Söyler

Ortadoğu'nun şekillenmesinde Türk-Kürt ilişkileri stratejik bir rol oynamıştır. Türklerin Ortadoğu'ya girişleri ve yerleşmeleri 1071 Malazgirt savaşında Bizanslara karşı Türk-Kürt ittifakının gelişmesi temelinde mümkün olmuştur. Sonrasında Türklük bu ittifak üzerinden gelişerek büyümüş ve Osmanlı İmparatorluğu haline gelmiştir. 600 yıl Ortadoğu'da hakimiyet sağlayan bu İmparatorluk, dünyadaki gelişmelere damgasını vurdu. Dolayısıyla Türklerin Anadolu'ya giriş tarihleri de hesaba katılırsa nerede ise 1000 yıllık stratejik Türk-Kürt ilişkisinden bahsediyoruz. 1000 yıllık Türk-Kürt ilişkileri incelendiğinde halklar arasında ne zaman belli ittifaklar gelişmiş, birlikte hareket edilmiş, birbirinin varlığına saygı gösterilmişse orada güç olma, büyüme durumu olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğu sürecini 20. Yüzyıla ulaşıncaya dek iyisi, kötüsü ile ortak yaşam kültürü, anlayışı sayesinde güçlü bir varlığın gösterildiği dönem olarak değerlendirmek mümkündür.

20. Yüzyılda merkezi iktidar sistemini temsil eden Britanya'nın, milliyetçilik temelinde geliştirdiği ulus-devlet modeli, işbirlikçi yönetimler aracılığı ile kendini dünyada hâkim kılmaya çalıştı. Kapitalist hegemonik sistemin gelişimi, küreselleşmenin temelleri bu yüzyılda atıldı. Milliyetçilik söylemi özgürlük ve eşitlik kavramının yerine geçerek ilericiliğin temel ölçütü haline geldi. Milliyetçilik akımının gelişmesi ile dünyada Rus, Avusturya-Macaristan, Osmanlı İmparatorlukları gibi oluşumlar çöktü ve parçalandı. Çünkü imparatorlukları oluşturan her ulus kendi kaderini tayin ilkesi gereğince bir devlet oluşturmayı özgürlük olarak belledi. Britanya'nın (İngiltere'nin) yayılmacı politikaları, Yahudi masonluk ideolojileri ile birleşerek ulus-devlet oluşumlarında çok önemli bir rol oynadılar. 20. Yüzyıl başlangıcında dünyada kendisini hegemonik bir güç haline getirmek isteyen Britanya, Yahudi sermayesi, 1945-1950 yılları sonrasında ise bu hakimiyeti devir alan ABD, "böl, parçala, yönet" stratejilerini halklara karşı derinleştirdi ve uyguladı. Halkları birbirine düşürerek zayıflattılar. Zayıflayan halkları kendilerine muhtaç ederek, bağlayarak hegemonyalarını geliştirdiler. Bu coğrafyalarda kendi varlıklarını savaşlar üzerinden meşrulaştırdılar. Dolayısı ile merkezi hegemon sistemini geliştirerek dünyanın her tarafına müdahale edebilecek politikalar ürettiler, bunun mekanizmalarını yarattılar. Aslında günümüzde tüm ulus-devletler, hegemonik sistemin 'ajanları' olarak kendi toplumlarının üzerinde kan emici bir rol oynamaktadırlar.

Tüm dünyada hegemonik sistemin yaygınlaştırılmasında tarihi, coğrafi, jeopolitik öneme sahip olan Ortadoğu ve Kürdistan coğrafyası stratejik bir önem taşımaktadır.

Bu bölge Arabistan'a, Kafkasya'ya, Hindistan'a açılan yolların merkezindedir. Hegemonik iddiaya sahip güçler Ortadoğu'da etkili olmadan bunu başaramayacaklarını bilmektedirler. Bölgenin jeopolitik ve stratejik özellikleri, siyasi-kültürel-demografik yapısı, yer altı yer üstü kaynakları açısından ne denli bir zenginlik kaynağı olduğu bilinmektedir. Sömürgeci-yayılmacı güçlerin başını çeken Britanya açısından bölge büyük bir ilgi ve çekim merkezidir. Dolayısı ile Osmanlı İmparatorluğunun 20. Yüzyıl başında parçalanmasında Yahudilerin başını çektiği milliyetçilik akımının büyük etkisi bilinmektedir. Dünyanın birçok bölgesinde uluslar devlet olma gayesi ile savaşlar verdiler. Türk ve Kürt halkları da milliyetçilik akımından etkilendiler. Türk kurtuluş savaşında milliyetçilik önemli rol oynadı. Kürtler ise, 19. ve 20. yüzyıllarda geliştirdikleri

ayaklanmalarda örgütsüz, birlikten yoksun olmaları ve yine işbirlikçi kesimlerin bölgedeki mevcut devletlerle kuvvetli ilişkileri sebebiyle günün koşullarına göre kendilerini örgütleyemediler. Güçlü bir öncülüğün ortaya çıkmaması bu temel de örgütleme ve özsavunmanın yapılamaması büyük katliamlara, soykırımlara sebep oldu. Elbet bu soykırımların gelişmesinde Britanya, Fransa gibi dönemin etkin politikalarını yürüten güçlerinde rolleri belirleyici oldu.

Bu ülkeler Kürdistan'ın parçalanması ve yağmalanması üzerinden 20. Yüzyılda kendi zenginleşme planları yaptılar. Avrupa zenginliğinin arkasında yıllarca sömürülmüş, değerleri gasp edilmiş toplumsal değerlerin ve kadınların emeği söz konusudur. Ortadoğu'da Kürt halkını bölgede kurulan devletlere karşı sürekli bir şantaj aracı olarak kullanarak varlıklarını ve egemenliklerini sağlamlaştırdılar.

Günümüzde tüm ulus-devletler, hegemonik sistemin 'ajanları' olarak kendi toplumlarının üzerinde kan emici bir rol oynamaktadırlar

Kürdistan'ın parçalanmasından hem bölgedeki Türk, Arap, Fars devletlerinin, hem de dönemin hegemonik güçleri olan Britanya, Fransa'nın ne kadar büyük ekonomik, siyasi, askeri çıkarlar sağladığı bilinmektedir. Tüm bu gerçeklikten hareketle ortaya çıkan sonuç; 19 ve 20. yüzyılda Kürtlerin üzerinde hesap yapılan bir halk olma statüsünden çıkarmayı bir türlü başaramadılar. Bu temelde Türk ulusal kurtuluş savaşı başta İngiltere'ye karşı Türk-Kürt ittifakı biçiminde gelişse de, çok kısa bir süre sonra tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Hegemonik dünya güçleri Türk ulusal kurtuluş savaşını yürütenleri çeşitli siyaset ve politikalarla kendilerine bağlamış; adeta Türk ulusal kurtuluş savaşını Kürt halkına, Türkiyeli özgürlük ve demokrasi güçlerine karşıt bir devrim haline getirmeyi başarmışlardır.

Bu temelde dış güçlerin plan ve hesapları ile şekillenen Türk ulus-devletinin soykırımcı politikaları anlaşılmaktadır. Bu soykırımcı politikalar nedeniyle Kürdistan parçalanmış ve yok sayılmıştır. Hegemonik sistem Türk-Kürt kardeşliğinin, bölgedeki halkların kardeşliğinin, birliğinin gerçekleşmemesi için sürekli bir planlama ve çaba içerisinde olmuştur. Türk devletinin 20. Yüzyıl boyunca aralıksız bir biçimde Kürt halkına karşı geliştirdiği seferlerin altında yatan gerçekliğin temel nedeni emperyalist güçlerin bu yayılmacı ve sömürgeci politikalarıdır. Hegemonik sistem oryantalist bakış açısını geliştirmiş, Ortadoğu tarihi ve kültürüne karşı en büyük zihniyet savaşını vermiş, kendisini bu temelde var edebilmiştir.

"Beyaz Türklük" İnşası Yapaydır

TC'nin kuruluşunda stratejik rol oynayan İttihat ve Terakki zihniyetini kavramak bu anlamda çok önemlidir. Çünkü bu zihniyet halen yaşamakta ve yaşatılmaktadır. Bu zihniyet ve zihniyetin temsilcileri anlaşılmadan, tarifi yapılmadan; günümüz soykırımcı Kürt politikasını kavramak ve buna karşı etkili mücadele gerçekleştirmek mümkün olmamaktadır.

19. Yüzyıl sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nda birinci ve ikinci meşrutiyet süreci içinde yaşananlar, daha sonra Türk devletinin oluşumunda belirleyici olmuştur. İkinci meşrutiyet ile iyice gün yüzüne çıkan İttihat ve Terakki partisinin zihniyeti ile başlayan "Beyaz Türklük" inşası yapay ve sahtedir. Bu inşa da Yahudi masonluğunun inşasıdır. Yahudilik tarihsel olarak yurt arayışı içindedir. Anadolu'da da arayışları vardı. Osmanlı'nın son padişahları bunu kabul etmediler. Yine masonlar Hristiyanlığı da engel olarak görüyorlar. Bu nedenle yapay bir Türklük inşasını milliyetçilik temelinde geliştirdiler. Yapay bir Türklük inşası söz konusudur. Pozitivist bir anlayışla geliştirilen bu zihniyette Türklüğün-İslamlığın dışında Anadolu topraklarında başka halkların yaşamasına hiçbir biçimde tahammül yoktur. Bu temelde tarihin en kanlı bir diktatörlüğünün inşası söz konusu olmuştur. Türklük denilen olguda aslında Türklük de yoktur. Yoksul Türkmenlik de dışlanmış, yoksullaştırılmış, ötekileştirilmiştir.

20. Yüzyılın başında İttihat ve Terakkinin önde gelen kadroları Enver, Talat, Cemal paşalar, bu zihniyetle 1915 yılında korkunç bir Ermeni katliamını yapmışlardır. Bu zihniyet sonrasında TC devletinin kuruluşuna da sirayet etmiştir. M. Kemal de İttihat ve Terakkinin bir

üyesi olmakla birlikte, bu örgütün uygulamalarına eleştiriler yaptı. Belli bir mesafede kaldı. M. Kemal Britanya ve Sovyetler birliği arasında daha dengeli bir politika taraftarı idi. TC'nin kuruluşundan sonra İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak daha çok Britanya yanlısı bir politika izlediler.

CHP 1923-1950 yılları arasında bu zihniyetin temsilciliğini güçlü bir şekilde yapmıştır. Kürt isyanlarına karşı büyük soykırımlar gerçekleştirilmiştir. Britanya'dan sonra, hegemonik gücün temsilcisi ABD ile ilk ilişkileri geliştiren de yine CHP olmuştur. CHP belirtildiği gibi liberal ve sosyal demokrat değil, tam tersine faşist politikaları hayata geçiren bir parti niteliğindedir. M.Kemal 1930 yılında Serbest Fırka adıyla en yakın arkadaşı Fethi Okyar aracılığı ile tek partili CHP sisteminin bozulması için bir parti kurdurmuştur. M.Kemal'in bu adımına, İttihat ve Terakki zihniyetindeki yapılanmalar çeşitli komplo ve suikastlarla karşılık vermiştir. M.Kemal daha sonrasında ağırlıkta sembolik bir cumhurbaşkanı durumuna getirilmiştir.

Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında dikkat çekici nokta M.Kemal'in Kürdistan'da, Sivas ve Erzurum kongrelerini gerçekleştirmesi, yine Kürtlerin desteğini de alarak bu temelde Cumhuriyetin kuruluşunu başarabilmesiydi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu Kürtsüz, Kürdistansız olamazdı. Ancak daha sonraki yıllarda Britanya'nın desteğiyle İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak aracılığı ile İttihat ve Terakki zihniyetinin giderek hâkim olduğu, Kürtlerin yok sayıldığı, inkârcı ve imhacı politikaların çok güçlü hâkimiyet kazandığını görüyoruz.

Tarihsel olarak bakıldığında Britanya'nın politikaları "böl, parçala, yönet" temelinde gelişmiştir. Britanya önce Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması için, İmparatorluk içinde milliyetçilik akımlarını körükledi ve geliştirdi. Arapları, Kürtleri, Hristiyanları milliyetçi düşünceler temelinde devlet kurmaya teşvik etti. Destek için sözler verdi. Bu temelde Arap devletleri kuruldu. Kürdistan'da da aynı şeyi yapmak istedi. Kürtleri ayaklanmalara kışkırttı. TC kuruluşu ile birlikte Kürt halkına karşı soykırım politikalarını teşvik ederek "tavşana kaç, tazıya tut" stratejisini izledi. Türk ve Kürt halklarının birlikteliğinin zehirlenmesi, birbirine düşmanlığın geliştirilmesi için her yöntemi denedi.

Aslında M.Kemal'in 1920-1923'de Kürtlere özerklik verilmesi yaklaşımına Britanya çok tepki duydu. Çünkü bu dönemdeki söylemleri nedeniyle Kürtler daha çok M.Kemal'i esas aldılar. İngiltere'nin Arabistan'da Arapları Osmanlılara karşı çıkartma ve savaştırma taktiği Kürdistan'da pek tutmadı. Kürt-Türk birlikteliğini, ümmetin birliğini esas aldılar. Daha sonrasında Britanya'nın soykırım politikalarını teşvik etmesi ve desteklemesinin altındaki önemli bir nedende budur. Kürtlerin Türklerle birlikte hareket etme istemidir. Bu aynı zamanda Britanya hegemonyasını geliştirmek üzerinden uyguladığı politikaların hayata geçmesinde yeterince rol oynamayan Kürtlere karşı, intikamcı bir soykırım politikasının desteklenmesine yol açtı. İngiltere böylelikle hem Türklerden hem de Kürtlerden intikam almış ve Ortadoğu'da hakimiyetini geliştirmeyi de başarmış oldu.

CHP belirtildiği gibi liberal ve sosyal demokrat değil, tam tersine faşist politikaları hayata geçiren bir parti niteliğindedir

---

Türk ve Kürt halklarının birliğini parçalayarak, halkları kışkırtarak ve birbirine kırdırarak zayıflatmasındaki temel bir amaç; Türk devletini Orta Anadolu'ya sıkıştırıp küçültmekti. Musul-Kerkük üzerinden yapılan tartışmalar, buraların yeni kurulan TC devletinden koparılması bu amaçla idi. Diğer yandan TC devletinin Kürtler üzerine uyguladığı soykırım politikalarına destek sunması, teşviki de aynı amacın bir parçasıdır. Amaç Kürt halkına soykırım, Türk devleti topraklarını küçültme temelinde hakimiyetini geliştirmekti.

Aslında hiçbir zaman Misak- Milli sınırları İngiltere, Fransa, Almanya ve hatta Rusya tarafından kabul edilmedi. Sonuçta Misak-ı Millî sınırları ihlal edildi! Osmanlı İmparatorluğundan geriye kalan küçültülmüş bir TC oldu.

Osmanlı İmparatorluğunu parçalayan, zayıflatan esas zihniyet İttihat Terakki zihniyetidir. İttihat Terakkinin mason zihniyetinin uygulamaları; Ermenilerin

soykırıma uğratılması, Türk ve İslam'ın dışında olan halkları soykırımcı bir zihniyetle ele alışı; Osmanlı İmparatorluğunu zayıflatan ve küçülten temel neden olmuştu. Enver, Talat, Cemal paşaların katliamcı zihniyeti Osmanlı İmparatorluğunu esas bölen ve parçalayan olgudur.

TC Devleti iktidarlarında o günden bu yana İttihat Terakki zihniyetinin yarattığı ve bunu miras alan tunçtan bir ilke söz konusu olmuştur. Dışa bağımlı, kendi öz dinamiklerine dayanmayan TC geleneği, anti toplumcu bir biçimde şekillenmiştir. Türk ulusçuluğu devlet tarafından üstten milliyetçilik, dincilik, cinsiyetçilik temelinde inşa edilmiştir. Şoven Türkçülük adeta bir dine dönüştürülerek kutsanmış, tabu haline getirilmiştir.

Hegemonik sistem Kürtlüğü hedefleyerek Ortadoğu'nun en eski tarihsel damarına yöneliyordu

Tarihsel olarak Türk devlet geleneğinde iş başına gelen her iktidar öncelikle Kürt soykırımlarını gerçekleştirmek üzerinden sözler verir, kendini buna göre hazırlayarak iş başına gelmektedir. Amerika da Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde hem İsrail'in güvenliğini sağlamak, hem de özgür Kürtlüğün gelişmesini önlemek için NATO, GLADİO gibi örgütlenmeler ile TC devletinin soykırımcı politikalarını desteklemiş, yönlendirmiştir.

Dolayısı ile Türk devletinde iş başına gelen iktidarlar buna göre hareket etmiştir. Buna uymayanlar iç ve dıştaki güçler tarafından bir biçimde alaşağı edilmişlerdir. Türkiye tarihinde Turgut Özal ve Erbakan örnekleri var. Mevcut resmi soykırım politikalarının dışında hareket edenler tasfiye edilmişlerdir. Türkiye'de iktidarda olan, Kürt soykırımını gerçekleştirmek üzerinden hükümetini kurabiliyor. Dikkat edilirse sol adına gelenler de, sağcı muhafazakar bir çizgi ile hareket etmişlerdir.

TC kuruluşunda Yahudi masonları çok önemli bir rol oynamışlardır. İttihat Terakki Cemiyetinde etkindiler. Yahudilik bilindiği gibi 20. Yüzyıl başında bir yurt arayışındadır. Buna engel olan Osmanlı İmparatorluğunu parçaladılar. Anadolu içinde Hristiyanlığa, Müslümanlığa-halifeliğe, komünizm ve Kürtlüğe karşı soykırımları gerçekleştirerek sahte bir Türkçülük inşasını geliştirdiler. TC'nin kurgulanışı bu çevrelerin siyasi, ekonomik ve güvenlik çıkarlarına göre şekillendirilmiştir.

TC kuruluşunun başlangıcında geliştirilen Kürt-Türk ortaklaşması, İslamcı güçlerin desteği, sosyalist ve özgürlükçü güçlerin hesaba katılması durumu kısa sürede ortadan kaldırıldı. TC, İsmet İnönü öncülüğünde giderek hegemonik sistemin, NATO aracılığı ile ileri bir karakolu haline getirildi. Kürtlük esas olarak en büyük coğrafya ve nüfusa sahip olan Kuzey Kürdistan'da olmak üzere diğer Güney, Rojhilat, Rojava'da Türk, Fars, Arap devletlerine ezdirildi. Kürt halkı Ortadoğu'nun en eski halkı olmasına rağmen yok hükmünde bir yaklaşımla, adeta dünya tarihinin hafızasından her şeyiyle silinmeye çalışıldı. Aslında hegemonik sistem Kürtlüğü hedefleyerek Ortadoğu'nun en eski tarihsel damarına yöneliyordu. Yine bu coğrafyanın tarihsel direniş ve öncü gücü özelliklerini bildiği için, tüm Ortadoğu halklarına, inançlarına ve kültürüne yönelmektedir.

2015 Dolmabahçe Görüşmesi Turnusol Kâğıdı Rolü Oynadı

Ancak Kuzey Kürdistan'da 1978'de Kürt Özgürlük Hareketinin doğuşu, örgütlenmesi ve gelişimi ile yeni bir süreç başladı. Kürtlüğün bu yeniden doğuşu TC'nin politikalarını alt üst etti. Hegemonik sistemi şaşırttı! Bu tarihten sonra iş başına gelen her hükümet yeminli Kürt düşmanı olarak hareket etti. Ancak başarılı olamadı. PKK Lideri Abdullah Öcalan'ının 1999 yılında uluslararası komplo ile İmralı'ya getirilişi ile Kürt Özgürlük Hareketinin bitirileceği hesaplandı. Bu temelde AKP, ABD tarafından "Beyaz Türklük" yerine "Yeşil Türklük" inşası amacı ile görevlendirildi. Ilımlı İslam modelini tüm Ortadoğu'ya yayarak kapitalist modernist yaşamın inşasını bölgede derinleştirmek istiyordu. Bu nedenle AKP'ye sınırsız destek sunuldu.

Ancak Abdullah Öcalan'ın İmralı duruşu çok farklı oldu. İmralı'da 21. Yüzyılın insanlık sorunlarına çözüm getiren bir paradigma ile özgürlük çıkışı, direniş duruşu gelişti. Kürt Özgürlük Hareketinin,

kadınların, Kürt halkının buna sahiplenmesi, direnişi tüm egemenlikli hesapları boşa çıkardı. Kürt özgürlük mücadelesi çeşitli zorlanmalara rağmen gelişti, büyüdü, Türkiyelileşti, Ortadoğululaştı. Dünyada kabul gören bir duruma geldi.

1999-2020 yılları arasında TC devleti ve İmralı, Özgürlük Hareketi açısından çok çeşitli dönemler yaşansa da 2015 yılından sonra AKP tamamı ile esas rengini göstererek bir soykırımcı güce dönüşmüş durumdadır.

CHP nasıl ki 1923 sonrası tek partili bir rejim oluşturmak istediyse, AKP de bunu 2000'ler sonrasında geliştirmek istemiştir. Cumhuriyetin 100. yıldönümüne, 2023 yılına aynen 1923'lerin CHP'si gibi tek parti iktidarı ile girmek istemiştir. 190O'larin başında Ermeniler Enver ve Talat Paşa'nın öncülüğünde İttihat Terakki zihniyeti ile katledilmişti. Erdoğan, Bahçeli aynı rolü bu kez Kürtlere karşı oynamaktadır. Kürtlere, demokrasi ve özgürlük güçlerine karşı İttihat ve Terakki zihniyeti, faşist soykırımcı ruhu yeniden iş başındadır. Günümüzde çokça bahsedilen ''Çöktürme Eylem Planı" Kürtlere karşı bir soykırım konseptidir.

AKP-MHP ittifakı, Erdoğan-Bahçeli birlikteliğinin anlamı Yeni Osmanlıcılığın İttihat ve Terakki zihniyeti ile günümüz koşullarına yeniden uyarlanmasıdır.

Aslında Erdoğan için en önemli husus kendisinin iktidarıdır. ABD, onu büyük imkanlar vererek iktidara getirdi. Bu nedenle her ne kadar politika ve söylemlerini demagoji üzerine oturtup tersi gibi gösterse de, Türkiye tarihinde hegemonik sistemin çıkarlarına, ABD'ye en bağımlı, bağlı bir siyaset ve politika izlemiştir. Erdoğan kendi iktidarı için en yakın çalışma arkadaşlarından tutalım, satmadık tek bir değer, ilke bırakmamıştır.

AKP 2002 çıkışından bu yana özellikle Kürt sorunu üzerinden oyalamacı, aldatan bir yaklaşımın sahibi oldu. Kimi zaman gerçek katliamcı yüzünü maskelemeyi başardı. İmralı'dan uzatılan barış elini kendi çıkarları, ömrünü uzatmak amacı ile hep kullanmak istedi. Ömrünü uzattı. Herkesi oyaladı. İmralı görüşmelerini de 2015 itibarı ile tam müzakere sürecine girilmek üzere iken, bitirmesi bunu göstermektedir. 2015'de ya Kürt sorununa müzakere ve barış yöntemi ile cevap verecek, ya da masayı devirip soykırımcı politikalarını pratikleştirecekti. Yani 2015 Dolmabahçe Sarayı'ndaki görüşme turnusol kâğıdı rolünü oynadı. Erdoğan burada sahte maskesini çıkararak, gerçek yüzünü gösterdi.

Kürt özgürlük mücadelesi çeşitli zorlanmalara rağmen gelişti, büyüdü, Türkiyelileşti, Ortadoğululaştı. Dünyada kabul gören bir duruma geldi

2015 yılından bu yana Türk devleti AKP-MHP iktidarı ile birlikte özel de Kürtlere karşı düşmanca tavrını siyaset ve politikalarının merkezine oturtmuştur. Cizre, Sur, Nusaybin, Afrin, Xakurke, Serekani, Gresipi, en son İdlip ve Libya'daki savaşların tümüne bakıldığında uygulanmak istenen siyasetler ve politikalar net anlaşılır. Kürdistan'daki belediyelere kayyum atanması, Kürdistanı yeniden işgaldir. Şark Islahat Planı esas alınarak asimilasyon, inkâr, imha politikaları yaşamın her alanında uygulamaya sokulmuştur. Binlerce Kürt siyasetçisi, yurtsever, aydın zindanlara doldurulmuştur. Demokratik haklar rafa kaldırılmış, meclisin yetkileri elinden alınmış ve iradesizleştirilmiştir. Yine Libya ve İdlip'te yürüttüğü savaşlar nasıl bir Osmanlıcılık hayalinde olduğunu göstermektedir. Cumhuriyetin kuruluşunda karar altına alınan Misak-ı Milli sınırlarına yeniden ulaşmak istiyor. Bunu da katliam, savaş, sömürü siyasetini geliştirmek istiyor.

Bu anlamda Türk-Kürt ilişkilerine tarihsel olarak bakıldığında 2015 itibari ile yeni bir kırılma sürecine girildiği belirtilebilir. Uygulanan bu politikalarla Türk devleti hem içte hem de dışta teşhir ve tecrit olmaktadır. Bu da hegemonik sistemin derinlikli bir oyunudur. Türk devleti Kürt sorunu temelinde sürekli terbiye ediliyor ve tavizler koparılıyor. Türkiye derinlikli sömürüye açılıyor. Devlet mafyalaşıyor. Ekonomi savaş politikaları yüzünden çökmüş durumdadır.

Dolayısı ile Türk devletinin hem Kürt halkına karşı geliştirdiği politika hem de kadınlara, özgürlük ve demokrasi güçlerine karşı geliştirdiği politikalar nedeniyle tam bir açmaz ve çıkmazı yaşamaktadır.

Sonuç olarak

Birincisi; Öcalan'ın 21. yıldır hiçbir uluslararası hukukta yer almayan bir şekilde, çok özel bir işkence sistemi içinde tutulmasının; yukarıda açıklamaya çalıştığımız siyasal, askeri, ekonomik gelişmelerle bağlantısı vardır. Uluslararası komplo ile yapılmak istenen; Türk-Kürt savaşının bir daha hiçbir zaman çözülemeyecek şekilde başlatma girişimiydi. Türk-Kürt düşmanlığı körüklenmek isteniyordu. Türk devlet yetkililerin hayal bile edemeyeceği şekilde ABD, İsrail, İngiltere tarafından Öcalan Türkiye'ye teslim edilmiştir. Zamanın Başbakanı Bülent Ecevit, "Öcalan'ın neden teslim edildiğini anlamadığını" belirtmiştir.

Anadolu ve Mezopotamya toprakları bir bütündür. Saf Türklük diye bir olgu yoktur. Günümüzde dünyanın hiçbir yerinde de böyle bir durum görülmüyor. Kuzey'deki Kürtler ortadan kaldırılsa bile -bu imkansızdır da- bunun dışında milyonlarca Kürt var. Ve Kürtler bilinçlenmiştir. Sadece nicel olarak değil, nitelik olarak da özgür Kürtlük oluşmuştur. Özgür Kürtlük kendi tarihini ve kültürünü biliyor. Ana dilini sahipleniyor. Öcalan'ın Türk-Kürt ilişkilerinde rolü belirleyici ve stratejiktir. Türkiye'nin açmazlarını da çözebilecek, refaha kavuşturabilecek çözüm iradesi, ve yeterliliği vardır. Bunun dışında ki soykırımcı politikalar, Kürtleri işbirlikçi çizgiye çekme çalışmak; devletinin kendisine de büyük zararlar vermektedir.

İkincisi; Hegemonik sistemin Ortadoğu ve Kürdistan'daki politikalarının da kolay hayata geçmeyeceği belli olmuştur.

Hegemonik sistemin 20. Yüzyıl itibarı ile Britanya, İsrail, ABD ortaklaşmalarında temel hat bilinmektedir. Burada oluşturulan parametreler Kürdistan'ın parçalanması, Kuzey Kürtleri başta olmak üzere tüm Kürtlerin soykırım ve katliam politikalarına uğratılması; bununla birlikte Türk, Arap, Fars ulus-devlet gerçeklikleri içinde eritilmesiydi. Türk ulus-devleti hegemonik sistemin bekçisi yapılırken, İsrail'in güvenliği için Güney Kürdistan'da bir yarı devletçilik oluşturuluyor. Bu aynı zaman da Türk gerçekliğinin minimal bir devlet düzeyinde tutulması anlamına geliyor. Ekonomik, siyasi, askeri açılardan ABD, kendisinin ve Siyonist devletin çıkarlarına göre biçimlendirmeye çalışıyor. Bu anlamda Misak-ı Milli, Neo Osmanlıcılık hayalleri tamamen boştur. Mevcut dünya konjonktürü buna izin vermeyecektir. En son İdlip'te yaşananlar bunu gösterdi. Libya tam bir çıkmazdır. Türkiye göç politikası ile kalıcı ve uzun vadeli bir sonuç alma durumunu yaşayamaz.

Kuzey Kürdistan'daki Kürt halkının bilinçli, özgürlükçü duruşu, Rojava Devrimi ile ortaya çıkan uluslararası sonuçlar; Türk devletinin hesaplarını, denklemlerini alt üst etmiştir. İttihat Terakki zihniyetinin kazanamayacağı ortadadır.

Üçüncüsü: Türkiye İttihat Terakkici Enver, Talat Paşa zihniyeti temelindeki politikalarla sonuç alamaz. Zaten Osmanlı imparatorluğunun parçalanmasına, küçülmesine sebep olan da bu zihniyet idi. Şimdide Erdoğan-Bahçeli bu zihniyet temelinde Kürtlere yaklaşıyor. Türkiye'deki demokrasi ve özgürlük güçlerine büyük düşmanlık yapılıyor, eziliyor. Hegemonik sistemin Kürtleri parçalama, hiçbir hak vermeme stratejisi vardır. Ancak Türk devlet geleneği de İttihat Terakki zihniyetinin derin etkisi altında Kürtleri ezme, yok sayma rolünü de gönüllü oynuyor. Kürtleri soykırıma uğratma stratejisi gönüllü bir şekilde yapılıyor.

İmralı'da, 1999 yılından itibaren Abdullah Öcalan, geliştirdiği yeni özgürlük paradigması, pratik politika ve önerileri ile Türkiye'deki halklar arasında yeniden bir dostluk ve kardeşlik köprüsü kurulmaya çalışıldı. Demokrasi, özgürlük, yerinden yönetim, özyönetim kavramları bu temelde gelişen tartışmalar, örgütlenmeler ile kardeşlik zeminleri oluşturulmaya çalışıldı. Barış, demokrasi, özgürlük ve kardeşlik zihniyeti ve kurumlaşmaları temelinde Türk-Kürt ve Türkiye'deki tüm halklar, inançlar açısından ortamda ciddi ilerlemeler söz konusu oldu. Bu dönemde Türk devletinin saygınlığı hem iç hem de dış kamuoyunda arttı. AKP'nin oy oranı hep yüksek oldu. Ancak Abdullah Öcalan ile yapılan görüşmelerin müzakere sürecine dönüşmesi Erdoğan tarafından engellenince, süreç yeniden başa döndü.

AKP'nin savaş politikası Türkiye halklarına kaybettirdi. Ekonomisi çöktü. Hegemonik sisteme çok kazandırdı. Cizre'de onlarca gencin canlı canlı yakılması bilinçli idi. Afrin'de gerçekleşen insanlık dışı uygulamalar Türklerin eliyle geliştiriliyor. Gerilla cenazelerinin mezarlıklardan çıkarılması, kimsesizler mezarlıklarına konulması, aylarca ailelere

verilmemesi, ölüm döşeğinde olan hasta tutsakların tedavi edilmemesi, serbest bırakılmaması, halkın aç ve yoksul bırakılması, mülteci politikalarının hepsi halklar arasındaki düşmanlığı, şovenizmi geliştirme amaçlıdır. Kürdistan'daki belediyelere kayyum atanması, Kürdistan sokaklarının işgal edilmesi, binlerce siyasetçinin göz altına alınması, binlerce akademisyenin yurtdışına sürülmesi İttihat Terakki zihniyetinin en canlı uygulamalarıdır. Homojen bir toplum yaratılmak isteniyor. Ancak tüm bu uygulamalara rağmen Türkiye'de yapılan seçimlerin sonuçlarına bakıldığında AKP hep kaybedişi yaşamıştır. Ve çok daha hazin sonuçlarla karşılaşabilir.

Anadolu ve Mezopotamya'da Kürtlüğün darbe yemesi Türklüğünde etkisizleştirilmesi anlamına gelir

Tekrarlayacak olursak, Anadolu ve Mezopotamya'da Kürtlüğün darbe yemesi Türklüğünde etkisizleştirilmesi anlamına gelir. Türk devlet yetkilileri dünyadaki devletlerin kapısında bekleyerek, Kürt soykırımı için destek isteyerek asla etkili ve güçlü olmaz. Kendi iç sorunlarını çözemeyen bir devletin dışarıda gücü olmaz. AKP Türkiye içindeki duruşu baskı, zor güçlerine dayalıdır. Yolsuzluğa, yalana, ranta batmış ve parçalanıyor. Türkiye'de Kürt sorununa ilişkin farklı söylemlere ve yaklaşıma sahip partiler var. 2023'te Türkiye tarihinin ikinci tek partili dönemi yaşayamayacağı kesindir.

Türk-Kürt ilişkilerine savaşı, katliamı, şovenizmi yerleştirmek, İttihat ve Terakki zihniyeti ve stratejileri temelinde hareket etmek, Türk devletinin giderek batağa saplanması anlamına gelmektedir. Devlet adamlarındaki sovenist duygular düşünceyi kör etmiştir. Pratiğe damgasına vuran kör şovenist duygulardır. Amerika, Avrupa devletleri toplumlarına yaklaşım gösterirken en ince hesaplamaları yapıyorlar. Kamuoyunun durumunu dikkate alarak çalışırlar. Oysa Erdoğan, Devlet Bahçeli'ye taş çıkaracak şekilde saldırgan ve küfürlü konuşuyor. Bu tarzın başarısı imkansızdır. AKP-MHP Türkiye'de şovenizmi körükleyerek, bundan medet umarak iktidarını sürdüreceğini hesaplıyor. Şovenizm bir yere kadar etkili olur. Taban bulur. Ancak derin ekonomik bunalımlar, siyasi, sosyal krizler, Türkiye'nin tümünü faşizmin kara rengine boyama, kadın özgürlüğüne düşmanlık, ekolojik hassasiyetin sıfır derecede olması, kültürel değerlerin, doğa kaynaklarının talan edilmesi, en demokratik hakların rafa kaldırılması, belediyelere kayyum atanması ancak öfkeye ve tepkiye yol açar. Kürdistan'da belediyelere kayyum atanmasının hiçbir hukuki meşruluğu yoktur. Afrin'deki insanlık dışı uygulamalardan Türk devleti sorumludur. Tüm bu uygulamalarla halklar inançsızlığa, umutsuzluğa sevk edilerek, teslim alınmaya zorlanıyor.

Topluma, kadınlara, çocuklara dönük özel savaş politikaları, tecavüzler, insan kaybetmeler ve ajanlaştırma yöntemleri ile hiçbir şey kazanılmaz. Güncel siyasi atmosfer bu uygulamalar ile sonuç almanın imkân dahilinde olmadığını göstermektedir. Direnen, teslim olmayan Kürt halk ve özgür kadın gerçekliği bunun en açık kanıtıdır. Devrimci-demokratik güçlerin, özgürlük için harekete geçen milyonların öfkesi her geçen gün daha fazla hissedilmektedir. Özgür düşüncelerle yoğrulmuş, bu uğurda bilenmiş insanların binlercesini zindanlara atabilir, katledilebilir. Ama bu insanlar köleleştirilemez, teslim alınamaz. Türkiye ve Kürdistan'da, tüm bu baskı ve zora rağmen haykıran insanlar bu gerçekliğin dışavurumudur.

Türkiye'de gelişen faşizmi geriletme; etnik ve inanç kesimlerinin, kadınların, gençlerin özellikledе bu dönemde bir araya gelmesi çok önemli olmaktadır. Bu duruş, faşizmin ortak mücadele ve direniş ile aşılabileceği açık. Türk-Kürt ilişkilerinin sağlıklı bir zemine kavuşması da, bu mücadele ile gerçekleşecektir. Halklarımızın ortak geleceğini belirleyecek olan yegâne güç, bu ortak mücadele iradesidir. Hiç kuşkusuz bunun içinde, özgürlük ve demokrasi güçlerinin beklentiye girmeden, aktif bir siyasi duruşla halkı örgütleme ve birlikte demokratik direnişe geçmesi hayati bir rol oynayacaktır. Bugünden rahatlıkla görülmektedir ki, Türk ve Kürt halklarının ilişkilerinde belirleyici sömürücü güçler değil, özgürlük ve demokrasi güçleri olacaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

İşbirlikçi Kürtler

Musa Şanak

Çözümsüzlük Politikasında Israrın Vazgeçilmez Unsuru:

I-

Farklı inanç ve etnik yapıya sahip kesimlerin, karşı karşıya kaldıkları ortak bir tehdite, tehlikeye karşı ortak bir amaç etrafında karşılıklı bir işbirliğinin içine girmeleri ile egemen bir gücün belirlediği, bir amaç ve politikaya tabi olma anlamındaki işbirlikçilik söylem düzeyinde birbirlerine çok yakın hatta anlamdaş iki olgu gibi görünseler de öz ve anlam itibariyle oldukça önemli bir farklılık arz ediyorlar.

Karşılıklı işbirliğinde de her zaman egemenliğin başını çeken basit bir güç vardır. Yine de ilişkiyi belirleyen karşılıklı ihtiyaçlardır. İşbirliği sonucu oluşturulan ortak yönetim mekanizmasında her kesimin belli düzeyde temsil edilme ve etkin olma durumu var. İşbirliği içindeki tüm kesimler ya birlikte kazanır ya da birlikte kaybeder.

Tarihte yeni devletlerin, imparatorlukların oluşumu ile sonuçlanan çok değişik inanç ve etnik kimliğe sahip kesimlerin, despotikleşen imparatorluklara karşı geliştirilen işbirliği ve direniş karşılıklı işbirliğine iyi birer örnek oluştururlar. Bunlar adeta iyi birer demokratik cephe gibidirler. Yeni oluşumun başını çeken güçler, iktidarlarını sağlamlaştırıp merkezileşmeye ve yayılmacı bir politikaya yöneldikleri andan itibaren görece demokratik olan denge bozulmaya başlamıştır. Bunun sonucunda hiyerarşinin daha alt kademelerindeki kesim ve grupları temsilen yönetim bürokrasisi içinde yer alan egemen kesimlerde kendi dar aile, aşiret çıkarları ile ait oldukları kültürel toplumun genel çıkarları arasında bir seçim yapmak zorunda kalmışlar. Bir anlamda ya teslim olup işbirlikçileşme yada ait oldukları geniş toplumsal kesimlerle kader birliği içine girip direnme ikilemi ile yüz yüze kalmışlar.

Tarihte teslimiyet temelinde işbirlikçileşmeyi seçenler çoktur. Teslimiyet temelindeki işbirlikçilik toplumsal yarılma ve yaralanmalara yol açtığından hep bir trajedi kaynağı olagelmiştir. Egemenler toplumsal bütünlüğü parçalamadan bir toplumun doğal gelişme dinamiklerini dumura uğratıp, onu bölüp parçalayıp güçsüz parçacıklara dönüştürmeden onu kontrol edip köleleştirmeyeceklerini, yani sömürüye açık hale getiremeyeceklerini bilirler. Yine bir toplumu denetim altına almanın en etkin yolunun o toplumun egemenlerini işbirlikçileştirmede geçtiğini de bilirler. Böl-parçala-yönet stratejisi ile güçten düşüren ve yalnızlaştıran kesimlerin başındakilerin kimisi zorla teslim alınıp işbirlikçileştirilirken; kimisi de bireysel, ailesel, aşiretsel çıkarlarını esas alıp bir takım paye ve makamlar uğruna genel toplumsal taleplere sırtını dönerek işbirlikçiliğe gönüllü olarak kapaklanmıştır.

Teslimiyet temelindeki işbirlikçilik toplumsal yarılma ve yaralanmalara yol açtığından hep bir trajedi kaynağı olagelmiştir

Egemen güç bir baltayı simgeliyorsa, teslimiyet temelindeki işbirlikçilik de bu baltanın sapı olarak nitelendirilebilir. Bir sapa kavuşan balta, toplumsallık ormanına karşı etkin hale geliyor; ağacı kökünden kesme, istediğini istediği şekilde budayıp şekillendirme kudretine erişiyor. Ağacı kesen baltadır. Ancak bu işi ağacın bir parçasından oluşan bir sopaya kavuşmadan

kolay kolay başaramaz. Bu anlamda işbirlikçilik egemen güçlerin toplumlara ve insanlığa karşı işlediği tüm suçların başta gelen bir suç ortağıdır. Suça ortak edilen işbirlikçiliğin yeniden yönelmesi de zorlaşır.

II-

Kürdistan Devri Yolu adlı eserde tarihle ilgili bölümünde, Kürdistan tarihinde iki ana eğilimin hep mücadele halinde günümüze kadar geldiğine vurgu yapılmaktadır. Bunların birincisi halkın genel özgürlük eğilimini ifade eden direnişçi çizgidir, diğeri ise daha çok egemen kesimin başını çektiği işbirlikçi eğilimdir.

Her iki eğilimde binlerce yıllık tarihsel arka plana sahiptir ve genel birer eğilim olarak sahneye çıkmaktadırlar. Köken olarak doğal topluma ait komünal demokratik değerleri ile kentli sınıflı ve devletli toplum değerleri arasında binlerce yıldır süregelen çelişki ve çalışmalara dayanmaktadır. Her iki eğilimin de ana rahmi bu çelişki ve sorun alanıdır.

Kentli sınıflı ve devletli toplumun oluşum ve kurumlaşma döneminde köleleştirmeye karşı geliştirilen kabile ve aşiret direnişçiliği, özgürlükçü eğilimin ilk örneğini oluştururken, bu dönemde şu veya bu yolla direniş ağacından kopartılarak, egemen gücü simgeleyen baltayı birer sapa dönüştüren kesimlerin duruşu konumlanma biçimi de işbirlikçiliğin ilk örneği olarak tanımlanabilir.

Kavimler olarak Kürtler ve Türklerin tarihte ilk kez ne zaman karşılaştıklarına dair farklı görüşler mevcut. Firdevsin Şahnamesinden esinlenenler bu karşılaştırmayı M.Ö. ki yüzyıllarca öteye kadar götürmekteler. Komşu çoğrafyalarda yaşayan bu iki halkın ilişkilerini M.Ö.ki yıllara kadar dayandığı genel bir kanıdır. Ancak bilinen en belirgin ilişkiler İran Selçuklu Devleti ve sonrasındaki döneme aittir. Anadolunun kapılarını Türk boylarına açan 1071 Malazgirt Savaşı Safevi ve Osmanlılar arasında gerçekleşen 1514 Çaldıran Savaşı ve son olarak da Milli Mücadele dönemi Türk-Kürt ilişkileri açısında stratejik dönemdeki önemli üç dönüm noktası olarak tanımlamaktadır.

Birer dönüm noktası olarak nitelendirilen söz konusu üç dönem de dahil olmak üzere tarihte gerçekleşen Kürt-Türk ilişkilerinin ne ölçüde karşılıklı bir işbirliği esasına dayalı olarak gerçekleştirilen, ne ölçüde de teslimiyete dayalı işbirlikçi ilişki oldukları oldukça tartışmalıdır. Ortak bir tehdite karşı ortak bir amaç temelinde gerçekleştirilmiş karşılıklı bir işbirliği izlenimi veren ilişkilerin damgasını vurduğu süreçlerin hemen adında yaşanan gelişmelere bakıldığında kuşkulu bir durum ile karşılaşmaktadır.

Bununla birlikte genelde mirlikler döneminde gerçekleşen ve mirliklerin yüzlerce yıl özel birer yapı olarak varlıklarını sürdürmelerine olanak tanıyan Kürt-Türk ilişkilerinin ağırlıklı olarak karşılıklı işbirliği temeline dayandığı; mirlikler tasfiye edilip Kürdistan coğrafyası merkezi iktidarın bir beklentisi haline getirildikten sonra gerçekleşen ilişkilerin ise ağırlıklı olarak teslimiyete dayalı işbirlikleri ilişkiler olduğu söylenebilir.

Mirliklerin tavsiyesiyle ortaya çıkan boşluk ağa, şeyh ve aşiret düzeni ile doldurulur

Mirlikler, birer aşiretler konfederasyonu hatta yer yer bunuda aşan milliyetleşmeye doğru evrilen bir toplumsal forma tekabül ediyorlar. 19.Yüzyılda Bedirhan Bey'in yönetimindeki Cizre merkezli Botan Beyliğinin tasfiyesi, aynı zamanda mirlikler döneminin de sonu olarak da kabul edilmektedir. Van Bruinesse'in de ifadesiyle böylece "emirlikler yerlerini aşiret konfederasyonlarına aşiret konfedarasyonları büyük aşiretlere, büyük aşiretlerde daha küçüklere bırakırlar."

Mirliklerin tavsiyesiyle ortaya çıkan boşluk ağa, şeyh ve aşiret düzeni ile doldurulur. Liderliğin bu şekilde el değiştirmesi, teslimiyete dayalı işbirlikçi ilişkilerin geliştirilmesi ve giderek bir takım kurumsal ifadelere kavuşturulması için uygun bir ortam oluşturur.

Ağalık sistemi doğrudan merkezi sistem ile bağlantılı olarak geliştirilir.

Şeyhlik de kurum olarak ümmetin başı olarak bilinen halifeliğe kayıtsız şartsız imtiyazla bir konum elde eder. Elbetteki kültürel kimliğine ilgisiz kalma pahasına. Aşiretler ise oluşturulan Aşiret Mektebine ve Aşiret Süvari birlikleri /Hamidiye Alayları aracılığı

ile merkezi sistemin birer uzantısı haline getirilir.

III-

Kavim olarak Kürtler ve Türklerin tarihte ilk kez ne zaman karşılaştıklarına dair farklı görüşler mevcuttur. Firdevsi'nin Şahname'sinden esinlenenler bu karşılaşmayı M.Ö' ki yüzyıllara götürmektedir. Komşu coğrafyalarda yaşayan bu iki halkın ilişkilerinin M.Ö'ki yıllara kadar dayandığı genel bir kanıdır. Ancak bilinen en belirgin ilişkiler İran Selçuklu Devleti ve sonrasında ki döneme aittir. Anadolu'nun kapılarını Türk boylarına açan 1071 Savaşı, Safevi ve Osmanlı arasında geçen 1514 Çaldıran Savaşı ve son olarakta MİIli Mücadele dönem, Türk-Kürt ilişkileri açısından stratejik önemdeki üç dönüm noktası olarak tanımlanmaktadırlar.

Birer dönüm noktası olarak nitelendirilen söz konusu üç dönemde dahil olmak üzere tarihte gerçekleşen Kürt-Türk ilişkilerinin ne ölçüde karşılıklı bir işbirliği esasına dayalı olarak gerçekleştikleri; ne ölçüde de teslimiyete dayalı işbirlikli ilişki oldukları oldukça tartışmalıdır. Ortak bir tehdite karşı ortak bir amaç temelinde gerçekleştirilmiş karşılıklı bir işbirliği izlenimi veren ilişkilerin damgasını vurduğu süreçlerin hemen ardından yaşanan gelişmelere bakıldığında kuşkulu bir durum ile karşılaşılmaktadır.

Bununla birlikte genellikle mirlikler döneminde gerçekleşen ve mirliklerin yüzlerce yıl özerk birer yapı olarak, varlıklarını sürdürmelerine olanak tanıyan Kürt-Türk ilişkilerinin ağırlıklı olarak karşılıklı işbirliği temeline dayandığı; mirlikler tasfiye edilip Kürdistan merkezi iktidarın bir eklentisi haline getirildikten sonra gerçekleşen ilişkilerin ise, yönünü işbirlikçi ilişkilere çevirdiği söylenebilir.

Mirlikler birer aşiretler konfederasyonu, hatta yer yer bunuda aşan milliyetleşmeye doğru evrilen bir toplumsal forma tekabül ediyorlar. 19 Yüzyılda Bedirxan Bey yönetimindeki Cizire merkezli Botan Beyliğinin tasfiyesi, aynı zamanda mirlikler dönemininde sonu olarak kabul edilmektedir. Van Bruinessn'in ifadesiyle, "emirlikler yerlerini aşiret konfederasyonlarına, aşiret konfederasyonları yerlerini büyük aşiretlere, büyük aşiretlerde yerlerini daha büyük aşiretlere bırakırlar."

Mirliklerin tasfiyesi ile ortaya çıkan boşluk Ağa, Şeyh ve Aşiret düzeniyle doldurulur. Liderliğin bu şekilde el değiştirmesi teslimiyete dayalı işbirlikçi ilişkilerin geliştirilmesi ve giderek bir takım kurumsal ifadelere kavuşturulması için uygun bir ortam oluşturur. Ağalık sistemi doğrudan merkezi sistem ile bağlantılı olarak geliştirilir. Şeyhlik de kurum ve ümmetin başı olarak bilinen halifeliğe kayıtsız şartsız bağlılık gösterecek ve imtiyazlı bir konum elde edecek. Elbetteki kültürel kimliğine ilgisiz kalma pahasına. Aşiretler ise oluşturulan Aşiret Mektepleri ve Aşiret Süvari Bİrlikleri/ Hamidiye Alayları aracılığı ile merkezi sistemin birer uzantısı haline getirilir.

IV-

Reis ve ileri gelenlerin erkek çocuklarının Aşiret mektebine alınıp, merkezi iktidarın ölçü ve beklentilerine uygun olarak eğitilip devlet bürokrasisine dahil edilmeleri, işbirlikçiliğin kurumsal bir hal almasını sağlamıştır. Bu kurumsallaşma Hamidiye Alaylarının oluşturulması yoluyla daha ileri bir hayata taşırılmıştır. Sayıları 64 veya 65 alaya ulaşmış islami anlayışa uygun olarak hepsi de sünni aşiretlerce oluşturulmuş İslamlaştırma-sünnileştirme politikasının hedef kitlesi içinde yer alan Alevi ve Ezidi aşiretlerin kendi alaylarını oluşturmaları teklif bile edilmemiştir. Diğer Hamidiye alaylarının saldırılarına karşı onların kendilerini savunma gerekçesiyle kendi alaylarını oluşturma talepleri de reddedilmiştir.

Kimi aşiret reislerinin rütbelerini Sultan bizzat kendi eliyle takmış, her reise kendi konumunu da vurgulayan hediyeler verilmiş; her biri üçüncü yada dördüncü derece Osmaniye veya Mecidiye nişanı ile ödüllendirilmişlerdir. Hamidiye alayları ile daha bir kurumsal ve yaygın hale getirilen işbirlikçilik aracılığı ile bölgede binlerce yıldır iç içe ve yan yana yaşayan Ermeni, Asuri/Süryani gibi Hristiyan haklara karşı çok ciddi insanlık suçları işlenmiş, tarihsel süreç içerisinde yaratılmış olan ortak değerler ve inşa edilen dostluk köprüleri dinamitlenmiş, halklar arasında etkisi hala sürmekte olan kin ve düşmanlık tohumları ekilmiştir. Egemenler, işbirlikçileştirilen egemen Kürtler eliyle Kürtlerin de önemli bir bölümünü, bu halklara karşı işlenen suçların etkin bir suç ortağı haline getirmiştir. Egemen güçlerin ve işbirlikçi Kürtlerin suç ortaklığı bununla da sınırlı kalmamıştır. Alevi ve Ezidi Kürtlere

karşı işlenen suçları; yine kendi aşiretleri içinde işbirlikçiliği reddeden kardeş ve yakın akrabalarına; işbirlikçiliği reddeden diğer sünni aşiretlere karşı işlenen suçları da bu ikilinin suç listesine eklemek gerekir. Egemen gücü simgeleyen baltaya sap olan işbirlikçilik kurumlaştıkça suç listesi kabarmıştır. Bunun sonucunda coğrafyamızdaki Hristiyan halklar büyük oranda tasfiye edilmiş Kürtlerin birlik olmalarının önüne geçilmiş, etkisi yüzlerce yıl sürecek olan acı ve yıkımlara yol açılmıştır.

V-

Aşiret Mektebi ve Hamidiye alaylarının oluşturulması ile kurumsal ve yaygın bir hale gelen işbirlikçilik Cumhuriyet döneminde de bu kurumlaşmasına Şark Islahat Planı, koruculuk sistemi vb. adlar altında sürdürmüştür. Milli mücadele döneminde ortaya çıkan ortak tehdide/tehlikeye karşı oluşturulan ve görece karşılıklı işbirliği niteliğinde olduğu izlerini veren ilişkiler, düze çıkıldığı andan itibaren Kürtler aleyhinde bozulmaya başlamıştır.

İlginç bir örnek de Cemile Çeto'dur. Önce isyanlara karşı kullanılıyor, sonra idam ediliyor

Böylece Kürtler 'ya teslim olma, ya da direnişe geçme' gibi bir iklemde yüzyüze getirilmiştir. Direnişi seçen kesimlere sürgün ve kıyım dayatılırken; işbirlikçilik de Şark ıslahat Planı ve başka yollarla ihya edilmeye çalışılmıştır. Şark Islahat planının 10. Maddesindeki ''İsyan sırasında hükümete yardım edenlerle, Hükümet ile birlikte doğrudan isyan aleyhinde hareket edenler yerlerinde kalacaklardır." ifadesi Kürdistan'da işbirlikçilik dışında başka bir eğilime yaşam hakkı tanınmadığını göstermektedir. Dersim'de Şark Islahat Planının bu 10. Maddesi bile uygulanmamıştır.

Aşiret içinde Seyit Rıza'ya karşı çıkarılan ve hareketin sonuna kadar işbirlikte sınır tanımayan ve kıyım politikasına hizmet eden Rayber, işlevini yitirince infaz edilmiştir. Saldırı hareketinin başından itibaren milis desteği de dahil askeri birliklere her türlü desteği sunan Çuxur'un Ağaları olarak bilinen üç kardeş, tam da hareketin son günlerinde Celal Bayar'ın da içinde yer aldığı üst düzey bir devlet heyetini ağırladıkları gün, tüm aileleri ile birlikte katledilmiştir. Hareketin arefesinde General Abdullah Alpdoğan bazı aşiret reisleri ileri gelenleri ile toplantı düzenler. Direnişe katılmama sözü verip ellerindeki silahları teslim eden bu insanlar, devletin belirlediği yakın bir yere geçici olarak yerleştiriliyorlar. Direniş kırıldıktan sonra bunlar, ani bir operasyonla toplanıp kıyımdan geçiriliyorlar. Son anda kaçabilen çok azı kıyımdan kurtuluyor. İlginç bir örnek de Cemile Çeto'dur. Önce isyanlara karşı kullanılıyor, sonra idam ediliyor. İdama götürülürken söylediği şu söz; ''Nebêjin Cemîlê Çeto, bibêjin Ji kere da keto!''[1] toplumsal hafızada hala güncelliğini koruyor.

VI-

Uluslararası alanda ne zaman Kürtlerin lehinde bir ortam oluşsa, kimi platformda Kürtlerin meşru hakları gündem konusu olsa ya da birileri Kürtler adına bir tutum ortaya koysa, egemenler hemen işbirlikçi Kürtleri harekete geçirip boşa çıkarmaya çalışır. Örneğin; 1920 Paris Konferansına Kürt temsilcisi olarak katılan Şerif Paşa ile Ermeni temsilcisi Boğos Nubar her iki halk için ortak bir bildirimde bulunurlar. Hemen işbirlikçilik harekete geçirilir, onlar Halifeliğe ve Osmanlıya bağlılık nameleri yazar ve telgrafları ile Şerif Paşa'nın temsilciliğini reddederler. İstanbul'da ki Kürt dernekleri ve onların Kürdistan'daki şubeleri Kürt adına olumlu sayılabilecek kimi siyasi ve diplomatik girişimler başlatır. İşbirlikçilik harekete geçilir. Onlar ümmeti bölmek ve din düşmanları ile ortak hareket etmekle suçlanıp faaliyetlerinin önü kesilir, buda yetmez dernekleri kapatılır. Lozan Konferansı'nda Kürtler gündeme getirilir, hemen meclisteki kimi Kürt vekillere Kürt kıyafetleri giydirilerek sahneye sürülürler. Onlar eliyle Lozan'a telgraf çekilerek İnönü Kürtlerin biricik temsilcisi olarak ilan edilir. Ve daha sonra bu milletvekillerinden biri olan Hasan Hayri bu eyleminden dolayı suçlanarak darağacına gönderilir. Kürt Özgürlük mücadelesi ile

1 Bana Cemile Çeto demeyin, eşekten düşen deyin!

Kürt halkının yaşadığı haksızlık ve gördüğü zulüm uluslararası alanda güçlenir, işbirlikçilik harekete geçirilir. Onlar sömürgecilerle aynı argümanları kullanıp kullanıp kara propagandaya baş özgürlük mücadelesinin kriminalize edilip ''terörizm" ile yaftalanmasına neden olurlar. Büyük bedeller sonucu bir takım değerler oluşturulur, sorunları demokratik yollarla çözmenin fırsatı doğar; Rojava'da Kürtler başta olmak üzere tüm bölge halklarına kazandırılabilecek ve demokratikleşmeye güç katacak bir oluşum ortaya çıkar; işbirlikçilik hemen harekete geçirilir. Kendilerine kanaat önderi, şeyh,mela vb. kişiler toplantı düzenlerler, sömürgeci politikalara methiyeler düzen deklarasyonlar yayımlanır, ''bize anadilde eğitim gerekli değil" diyen birileri uluslararası alandaki çözüm toplantısında Kürt temsilcisi olarak sunarlar. Kürtlere karşı görülmemiş düzeyde çirkince bir savaş yürüten iktidar partisi lideri, içlerindeki Kürt vekilleri işaret ederek, kendileri Kürtlerin en büyük temsilcisi ilan eder.

VII-

Son 40 yıllık mücadele boyunca binlerce yurtsever Kürdün kaçırılıp işkenceyle öldürüldüğü ve sokak ortasın infaz edildiği Kürdistan'ın bir tür kayıpları ve toplu mezarlar ülkesine dönüştürüldüğü biliniyor. Faili meçhul diye tabir edilen tüm cinayetlerin, devlet kasabı ile işbirlikçilere işletildiği de biliniyor. Çeteleştirilen korucular, itirafçılar, Hizbullahçılar bu cinayetlerde baltanın sapı olma rolü oynayan işbirlikçi unsurlardır. Binlerce köy ve mezranın yakılıp yıkılması sürecinde Şark Islahat Planı 19. Maddesi uygulanmıştır. Koruculuğu kabul edenlerin ev ve köylerine dokunamazken; kabul etmeyenlerin ise her şeyleri yok edilmiştir. Birkaç yıl içinde milyonlarca insan yerinden yurdundan edilmesi, ya kendi ülkesinde bir göçmene dönüştürülmüştür ya da dünyanın dört bir yanında savrulup mültecileştirilmiştir. Burada da işbirlikçilik en büyük suç ortağı rolü oynamıştır. Son yıllarda uygulamaya sokulan kayyum politikasının da temel amacı işbirlikçi Kürtlere alan açma, onları palazlandırıp onlar eliyle onlarca yıllık mücadele sayesinde yaratılan kanun ve değerleri tasfiye etme ve halkı özgürlük umutlarını kırmak olduğu açıktır. Kayyum olarak atananların da çoğunlukla bürokrasi içindeki işbirlikçilerden seçilmesi ilk icraat olarak Kürtçe tabelaları indirilmesi, çok dilli belediyeciliğin dil ve kültür alanındaki çalışmaların hedeflenmesi; en önemlisi de başta eşbaşkanlık olmak üzere tüm kadın kurum ve kazanımlarının tasfiye edilmek istenmesi çok şey ifade etmektedir.

VIII-

Susurluktaki kamyon kasasıyla ortaya serilen devlet, jitem, mafya, siyaset ilişkilerinin bir ayağını oluşturan Bucak aşireti de konumuz açısından ilginç bir örnek oluşturuyor. Türkiye KDP'sinin kurucularından olan rahmetli Av. Faik Bucak'ta aşirete mensup. Faik Bucak'ın başını çektiği yurtsever bir damarın varlığı işbirliğin tüm aşirete hakim olması önünde engeldir. Av.Faik Bucak bir siyasi suikastla engel olmaktan çıkınca aşiret bünyesindeki yurtsever damar bastırılıyor, siyasetten de önü açılan işbirlikçi eğilim Celal Bucak döneminde tam hakim hale geliyor. Oğul Sedat Bucak dönemindeki koruculaşma ile birlikte mafya, çete ilişkilerinin önemli bir merkezine dönüşüyor. Dini bir maske ile ortaya çıkan ve Kürt halkının dini duygularını istismar etmek isteyen hizbul kontra bizzat Mit ve Jitem bağlantılı olarak çalışan Kürdü Kürde kırdırma projesinin başka bir ayağıdır.

İşbirlikçileştirme, önünde egemen güçlerin egemenlik altında tuttukları toplumlara uyguladıkları bir tür mühendislik projesidir

Teşkilatı Mahsusa döneminde İttihat Terakki Türkçülerinin bir projesi olarak geliştirilen Zazaların Kürt olmadıklarını tezini işleyerek Kürtleri bölmeyi amaçlayan yaklaşım, 1980 darbesinden sonra güçlenerek yeniden devreye sokulmuştur. Teşkilatı mahsusdan devralan tezlere uygun bir Zazacılık, Zazaistan faaliyeti de yıllardır devlet ile bağlantılı olarak yürütmekte; son yıllarda bazı üniversiteler başta olmak üzere değişik alanlarda bunlara yer açılmıştır. İşbirlikçileştirme önünde egemen güçlerin egemenlik altında tuttukları toplumlara uyguladıkları

bir tür mühendislik projesidir.

IX-

Sonuç olarak nasıl ki baltanın sapı koca ağacın bir dalı ise işbirlik de toplumsal bir bütünlüğün parçasıdır. Ama iradi olarak teslim alınmış ve özüne yabancılaştırılmıştır. Egemen güçlerin amaç ve politikasının bir uzantısı haline gelmiştir. Ya zorlu işbirlikçileştirilmiş; ya kişisel hırsları ve aç gözlülüğü nedeni ile para, mal-mülk ya da makam karşılığı buna razı edilmiştir. İşbirlik hem kendi toplumuna karşı işlenen sayısız suçun hemde binlerce yıl iç içe yan yana yaşadığımız halklara karşı işlenen insanlık suçlarının en başta gelen suç ortağıdır. Binlerce yıl içinde oluşturulan ortak değerlerin ve dostluk köprülerini yıkanların suç ortağıdır. Egemen gücün kirli eli gibi yıkıcı bir şekilde işlenmiş ve işletilmiştir. Ulusal birliğin oluşturulması Kürt sorununun demokratik ve barışçıl yoldan çözümünün kaçınılmaz hale getirecek; işbirlikçi kürtlük hem toplumsal parçalanmışlığın suç ortağı hemde elzem olan ulusal birliğin yaratılması önündeki en ciddi engel olacaktır. Bu anlamda çözünürlük politikasında ısrarın vazgeçilmez unsurudur.Sorunun çözümünün geciktirilmesi daha fazla acı ve ölüm daha fazla kan ve gözyaşı demektir. Ve her gün işlenen insanlık suçlarına yeni birinin eklenmesi demektir. Dar çıkarlarına göre hareket eden işbirlikçilik, genel ulusal toplumsal çıkarlar ile kendi kişisel ailesel çıkarları arasında kabul edilen bir denge kurma becerisinden yoksundur. Toplumun geneline yönelik ilkeli bir politika belirtmek yerine parçacılık yapar, parça bazında kendi parti çıkarlarını, parti içinde kendi aşiret çıkarlarını, aşirette kendi aile çıkarlarını ve aile içinde bireysel menfaatini esas alır. İlkesizdir. Amacına ulaşmak için her yolu mübah sayar. Kendine ve toplumuna karşı güvencesizdir, özgücünü esas almak yerine; bölgede sömürgeci egemen güçlere, genelde ise büyük hegemonik güçlere göbekten bağlıdır. Bu güçlerin belirlediği doğrultuda yürümeyi politika bellemiştir. Demokrasiden dem vurur, ama demokrat değildir. Gücü yetse kendi dışındaki hiçbir eğilime yaşama şansı tanımaz. Farklı eğilimlerde ortak ilkeler etrafında bir ulusal birliğe gelmekten korkar. İlişkilerin daha çok taktik düzeyde ve ekonomik çıkarların paylaşım eksenindedir. Dostluğu içten içe taşıdığı ebedi düşmanlığı maskelemenin bir aracı olarak kullanılır. İlk fırsatta dostum dediklerinin en büyük düşmanı olur. Güneyle hakim olan bu eğilimin halen Soran, Kurmanç; Hewler, Süleymani ayırımın ortadan kaldırılmamış olması da bu özelliğin bir yansımasıdır. İşbirlikçilik Mem u Zinde ki Beko karakterinin güncellenmiş ve kurumlaşmış versiyonudur.Beko bir zeydine bağlıdır.İşbirlik ise egemen sömürgeci güce bağlıdır. Onu simgeleyen öldürücü baltanın sapıdır.

X-

Sömürgeci egemen güçler ile kurumsal bir ifadeye kavuşturdukları işbirlikçileri, son 200 yıllık süre içerisinde halkların insanlığa karşı korkunç derecede büyük suçlar işlediler.Bu maksatla devasa bir zorbalık sistemi inşa ettiler. Şimdi de zorbalık binasının tepelerine çökmesinden korkuyorlar. Korku ilk onu ayakta tutmak için yeni yeni insanlık suçları işliyorlar. Özerk yönetim tabelasının bahane edilerek Sur'un, Nusaybin, Cizre ve Silopi kentlerinin yıkılması yüzlerce gencin bodrumlarda diri diri yakılması bunun örneğidir. Rojava'ya yönelik saldırılar bunun örneğidir. Milliyetçi Arap subayı Muhammed Talib-el Hilal'in hazırladığı ve dönemin Suriye Hükümetince resmi bir politikaya dönüştürülüp hayata geçirilen fakat tam olarak başarıya ulaştırılmayan Arap kemeri politikasının, AKP-MHP hükümetine bağlı yerler çeteler eli ile Rojava Türkiye sınırı boyunca 30 km derinliğinde bir güvenli bölge oluşturma biçiminden yeniden gündemleştirilmesi de bunun başka bir örneği. Listeye eklen bu yeni suçlarda zorbalık binasının çöküşünü önlenmeyecek aksine başlayan çöküş sürecini hızlandıracaktır. Çünkü zulüm baki değildir. Zulmün acıtan yıkıcı etkileri onlarca belki yüzlerce yıl sürebilir ama kendisi kısa ömürlüdür.

Kaynaklar:

- Hakan Sinan, TR kurulurken Kürtler (1916-1920)
- İstanbul iletişim yayınları 2013
- KLEİM JANET, Hamidiye alayları imparatorluğun sınır boyları ve Kürt aşiretleri
- İstanbul iletişim yayınları 2013
- Bayrak, Mehmet Kürtler ve ulusal demokratik mücadeleleri
- Bayrak, Mehmet , Kürtlere vurulan kelepçe, Şark Islahat Planı Ankara özge yayınları 2013

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürt'ün Yokluğu Üzerinden Kurulan Türklük

Çiğdem Doğa

TC'nin yeni inşa edilmeye başlandığı süreç, emperyalist politikalar, işgale karşı verilmesi gereken kurtuluş savaşı ve yaşananlar, bugünkü TC devlet mantığını, Kürt politikasını anlamak açısından çok büyük önem taşımaktadır. Günümüzü anlamak tam da 1919-1925 sürecini anlamaktan geçiyor. Bu süreçte hem mücadelede birlik ve hem de bu birlikteliği zehirleyen ve kırılmaya uğratan hileci, komplocu politikalar, günümüzün politikalarının da temeli olmaktadır. 1924 yılından itibaren Türk basınında öne çıkan "Türkün süngüsünün göründüğü yerde Kürtlük biter" söylemi, derinlikli anlaşılmayı gerektiren bir söylemdir. "Türkün varlığı Kürdün yokluğu" denklemi nasıl oluşmuş ve günümüze dek gelebilmiştir? İşte bu yazımızda, Osmanlı devletinden ve yine İttihat ve Terakki'den miras kalan Türk devlet hafızasının ilk yıllarını, o dönemin koşullarını, emperyalist işgal ve işgalden kurtuluş sürecini, yapılan anlaşmalar ve sonuçlarını işlemeye çalışacağız. Öncelikle Kürdistan'ı dört parçaya bölen tarihin bu en acımasız kararlaşmasına, eşsiz soykırım politikalarına doğru giden süreçlere tarih sıralamasıyla daha yakından bakmaya çalışalım:

Kürt Soykırım Kıskacının Örülüşü

16 Mayıs 1916'da Sykes-Picot Anlaşması İngiltere ve Fransa arasında gizlice gerçekleştiğinde, 1.Paylaşım Savaşı daha ikinci yılını doldurmamıştır. İşi asla şansa bırakmayan İngiltere ve Fransa, daha sonra Rusya'nın da dahil olduğu bu gizli anlaşmayla Osmanlı topraklarını nasıl paylaşacaklarına dair kararlar almışlardır. Anlaşmada İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Basra ve Güney Mezopotamya (yani bugünkü Irak toprakları); Fransa'ya Doğu Akdeniz Bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Musul ile Suriye kıyıları; Rusya'ya Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis ile Kuzey Kürdistan'ın güneyinden bazı yerler verilecektir. Fransa ile İngiltere'nin elde ettiği topraklarda Arap Devletleri Konfederasyonu ya da bu devletlerin denetiminde bir Arap devleti kurulacaktı.

Bu anlaşma her ne kadar belirlendiği gibi uygulanmasa da, 20.Yüzyılda Ortadoğu'yu yapay sınırlarla bölme niyetini gösteren ilk anlaşma niteliğindedir. Rusya'da devrim gerçekleştikten sonra Sovyetler anlaşmayı kamuoyuna açıklamıştır. Görülmektedir ki Kürdistan daha bu anlaşmadan itibaren yok sayılarak ya Arap egemenliğine ya da henüz adı konulmamış farklı egemen güçlere bırakılmıştır. Yani Kürdistan başta olmak üzere Ortadoğu halklarının tarihsel toplumsallığını bölüp parçalamaya, sömürgeleştirmeye dönük bir anlaşma olup sürekli bir çatışma-savaş potansiyelini taşımaktadır. Nitekim anlaşmadan haberdar olduktan sonra Wilson bile "Bu son derece kötü bir anlaşma… Gelecekte savaşların üreyeceği bir bölge yaratıyorlar." demiştir.

Dünya savaşının sonlarına doğru gidildiğinde 8 Ocak 1918'de ABD Başkanı Wilson, Kongrede yaptığı konuşmada Wilson İlkelerini ortaya koyar. Bu ilkeler, savaş sonrası öngörülen dünya düzenine ilişkin bir perspektiftir. Lenin 1917 Ekim'inde Barış Kararnamesini dünya kamuoyuna açıklamış, yapılan gizli anlaşmaları da ifşa etmiştir. Wilson ilkeleri, bir nevi Sovyetlerin hamlesine karşı geliştirilmiş bir hamledir. Bu ilkeler içerisinde Türkleri ve Kürtleri ilgilendiren 12. Madde şöyledir: "Bugünkü Osmanlı İmparatorluğundaki Türk kesimlerine güvenli bir egemenlik tanınmalı, Türk yönetimindeki öbür uluslara da her türlü kuşkudan uzak yaşam güvenliğiyle özerk gelişmeleri için tam bir özgürlük sağlanmalıdır…" Bu madde eski Osmanlı topraklarında yaşayan Kürtler için özerklik ya da bağımsızlık mücadelesinde esin kaynağı olmuştur.

Savaş sona erdiğinde İtilaf devletleri, İttifak devletleri ile ateşkes ve barış anlaşmaları gerçekleştirmişlerdir. Osmanlı devleti ile de Mondros Mütarekesi 30 Ekim'de gerçekleşmiştir. Bu ateşkes anlaşması, aynı zamanda Osmanlı'nın bitişini resmileştirmiş ve gelişecek yeni ulus-devletin çerçevesini çizmiştir. Anlaşma yirmi beş maddeden oluşur ve birçok madde belirsiz bir biçimde bırakılır, çünkü itilaf devletleri Osmanlı'yı nasıl paylaşacakları konusunda ortak bir yaklaşıma ulaşamamışlardır. Bu anlaşmanın "İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkına sahip olacaktır" biçimindeki 7.maddesi ile "Vilayet-i Sitte (altı vilayet) adı verilen yerlerde (Erzurum, Van, Harput, Bitlis, Sivas, Diyarbakır) bir karışıklık olursa, vilayetlerin herhangi bir kısmının işgali hakkını itilaf devletleri haiz bulunacaktır." biçimindeki 24.maddesi, İngilizlere işgal alanı açacak ve yine Kürdistan'ı sürekli bir karmaşaya itecektir.

İngilizler Kürt taleplerinin kendi denetimleri dışında gelişmesini istememektedir

İngiltere özellikle Musul'u, bugünkü Irak bölgesini ele geçirmek istiyordu. Mondros ateşkes antlaşması yapıldığında Musul Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altındadır. Aslında İngilizler Mondros ateşkesinden önce ele geçirip öyle masaya oturmak istiyorlardı, planları buna göreydi. Bu durum Fransız belgelerinde şöyle geçer: "İngilizler, önlerine hedef olarak Musul'u Ekim ayında (1918) ele geçirmeyi koyarlar. Musul için önlerine dört ay gibi uzun bir zamanı koymalarının nedeni Osmanlı ordusu değildir. İngilizler karşılarında çocuklarına kadar silahlanmış Kürtleri bulmuşlardır. Bu dağlılarla başları beladaydı ve bir türlü kontrolü sağlayamıyorlardı"[1] Böylece İngiltere, Kürt direnişi nedeniyle gecikmiş, Mondros ateşkesinden on beş gün sonra Musul'u ele geçirebilmiştir. İngilizler Kürtlerin bu gücünü gördükten sonra şimdilik karşılarına almaktansa yanlarına çekmeyi ve oyalamayı daha uygun görmüşler ve bu temelde Şeyh Mahmud Berzenci ile Binbaşı Noel üzerinden ilişki geliştirmeye çalışmışlardır. Kürtlere dost gibi görünüp derinliğine alana nüfuz etmek istemişlerdir. Bazen bağımsız Kürdistan bazen özerk Kürdistan söylemleriyle oyalamaya çalışmışlardır. Berzenci de bunun farkında olarak bir yandan Kürtlerin etkinlik alanını genişletmeye çalışmış, diğer yandan İngilizlerle bir Kürt federasyonu kurulması konusunda anlaşma yapmıştır.

Süleymaniye-Musul hattında bunlar yaşanırken, Aralık 1918'de İstanbul'da, bağımsız Kürdistan amacında olan Kürdistan Teali Cemiyeti kurulmuştur. Cemiyet o dönem iktidarda olan Hürriyet ve İtilaf Fırkası ile bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, İslam Halifeliğine ve Osmanlı saltanatına bağlı kalmak şartıyla Kürt coğrafyasında Kürtlere özerk yönetim hakkı tanınacaktır. Cemiyet, Mondros Anlaşmasının ve Wilson ilkelerinin ortaya koyduğu fırsatlardan faydalanmak için büyük devletlerle ilişki kurmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda İngilizlerle görüşmeler yapmışlar, bu nedenle de Osmanlı hükümeti tarafından uyarılmışlardır. İki yıl sonra Koçgiride gelişecek isyanın öncüleri de Cemiyet'in üyesidirler. Nuri Dersimi Cemiyet'in görevlendirmesiyle Koçgiri-Dersim alanına geçmiş ve örgütleme çalışmaları yürütmüştür.

18 Ocak 1919'da başlayan Paris 'Barış' Konferansı, 1. Dünya Savaşını tümden sona erdiren antlaşmaların hazırlandığı uluslararası bir konferanstır. Yenilen İttifak devletleri ile yapılacak anlaşmaların barış taslakları hazırlanır ve kısa sürede bu anlaşmalar yapılır. Ancak Rusya'nın durumu gerekçe gösterilerek Osmanlı devletinin antlaşma esaslarının birçok boyutu daha sonraya bırakılır. Asıl neden ise Osmanlı'nın büyük lokma olması ve bu lokmayı kendi aralarında nasıl paylaşacaklarını henüz netleştirememeleridir. Netleşen boyutlar; Fransızlara Antep, Urfa ve Maraş'ın, Yunanlılara İzmir ve çevresinin verilmesidir. Ayrıca "… Ermenistan, Mezopotamya ve Kürdistan, Suriye, Filistin ve Arabistan Osmanlı Devletinden tamamen ayrılmalıdır" maddesi de nettir. Konferansta İngilizlere yakın duran Şerif Paşa dışında Kürt yoktur. M.Berzenci konferansa katılım konusunda çok ısrarcı olmasına rağmen engellenmiştir. İngilizler Kürt taleplerinin kendi denetimleri dışında gelişmesini istememektedir. Bu konferansta Kürtler için ayrılma hakkından bahsedilmiş ancak statü vb. konular muğlak

1 Fransız belgeleri, Türk Dosyaları Cilt 63, sayfa 21

bırakılmıştır.

Berzenci Paris Konferansının ortaya çıkardığı fırsatlardan faydalanmak istemiş ve mayıs ayında İran ve Irak Kürdistan'ını birleştirerek büyük Kürdistan kurma talebiyle bir ayaklanma geliştirmiştir. Bu ayaklanmada İngilizlere karşı savaşılmış, Süleymaniye'de Kürt bayrağı asılmıştır. Ancak bu isyan sonuçsuz kalmış ve Berzenci yakalanarak Hindistan'a sürgün edilmiştir.

Aynı günlerde Paris Konferansı kararları gereğince Anadolu ve Mezopotamya işgal edilmeye başlanmış ve M.Kemal Samsun'a çıkmıştır. Önce Amasya'da bir genelge yayınlamış ve ardından Erzurum ve Sivas kongrelerini gerçekleştirmiştir. M.Kemal'in ilk önce yönünü Kürdistan'a vererek kurtuluş savaşını başlatması manidardır. Asıl olarak buradaki Kürt potansiyelinin nabzını ölçmek, etkilemek ve Kürtlerin ayrılma riskini ortadan kaldırma peşindedir. Bu nedenle Samsun'a çıktıktan on gün sonra Genelkurmay Başkanlığı'na bir telgraf çekerek şunları iletir: "Bağımsız Kürdistan görüşünü savunan, Diyarbakır'daki Kürt Kulübü ile hükümet yandaşı olan öteki kulüpler arasındaki çelişkinin arttığını araştırmalarımdan öğrendim. Kürtlere ve Kürdistan üzerinde etkili, savaş sırasında yakınlık ve sevgilerini çok iyi kazandığım Kürt ileri gelenlerinden bazılarına doğrudan, bazılarına Kolordu aracılığıyla telgraflar çekerek, devletin gerçek durumunu ve kendilerince alınması gereken önlemler için gereği kadar bilgi vererek, etkili öğütlerde bulundum. Son günlerde edindiğim bazı bilgilere göre, Kürdistan bölgesiyle de ilgilenmek gerekiyor…"[2]

O dönemin bazı belgelerinde Kürtlere ilişkin söylemler dikkat çekicidir. 30 Mayıs tarihli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Şubesinin bir bildirisinde Kürdistan için "bu illerimiz kan, din ve tarih kardeşi olan Kürt ve Türk'ün namus ve vatanseverliğine emanettir…" denilmiş, 17 Haziran tarihli bir raporunda ise "Kürt ile Türk'ten meydana gelmiş birleşmiş bir milletin hakları"ndan söz edilmiştir. 15 Haziranda M.Kemal Erzurum'daki Kazım Karabekir'e gönderdiği telgrafta "…ben Kürtleri daha ötesi bir öz kardeş olarak, bütün ulusu bir nokta çerçevesinde birleştirmek ve bunu dünyaya Müdafaa-i Hukuk dernekleri aracılığıyla göstermek karar ve çabasındayım." demiştir.

1919 Temmuz ayında Amediye ve Aqra bölgelerinde yine Kürt ayaklanmaları vardır.

Temmuzda başlayan Erzurum Kongresi, Trabzon, Erzurum, Sivas, Bitlis ve Van delegeleriyle sınırlı bir Kongredir. Katılan 54 delegenin 32'si Kürt'tür. Geçici bir hükümet olarak çalışması öngörülen Temsil-i Heyet'in bazı üyeleri seçilmiş, ulusal bağımsızlığın esas olduğu vurgulanmış ve "Doğu bölgesinde yaşayan unsurlar (Kürtler), birbirlerine karşı saygı ve fedakarlık duygularıyla dolu, ırksal durumlarına ve toplumsal ile coğrafi haklarına saygılı öz kardeştirler…" denilmiştir. Bu kongrenin ardından M.Kemal etkili Kürt bey ve ağalarına da 7 mektup yazmış, Kürt ve Türkler adına ortak neler yapmak istediğini anlatıp destek istemiştir.

Sovyetlerin, Koçgiri İsyanında Kemalistlerin geliştirdiği katliama karşı duyarsız kalması, göz yumması da manidardır

Sivas Kongresinde Misak-i Milli kararlaşması yaşanmış, "milli sınırlar içinde vatan bölünmez bir bütündür, parçalanamaz" kararına gidilmiştir. 11 Eylül 1919'da yayınlanan Sivas Kongresi bildirgesinin 1. Maddesi şöyledir: "1- … antlaşmanın (Mondros) imzalandığı 30 Ekim 1918 günündeki sınırlarımız içinde kalan ve her yerde ezici çoğunluğu Müslüman olan Osmanlı ülkesinin parçaları birbirlerinden ve Osmanlı bütünlüğünden hiçbir nedenle koparılamaz bir bütün oluşturur. Bu parçalarda yaşayan bütün Müslümanlar; birbirlerine karşı, karşılıklı saygı ve özveri duygularıyla dolu, etnik ve sosyal haklarıyla, bulundukları yöne koşullarına bütünüyle bağlı öz kardeştirler..."[3]

22 Ekim'de Temsil Heyeti ile Osmanlı Hükümeti arasında Amasya Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolün üçü kayıt ve imza altına alınmış, ikisi gizli olduğu için kayıt altına alınmamıştır. Protokolün 1.maddesi şöyledir: "Beyannamenin (Sivas Kongresi sonuç bildirisi) 1.maddesinde Osmanlı Devleti'nin düşünülen ve kabul edilen sınırının Türk ve Kürtlerin oturduğu araziyi kapsadığı ve Kürtlerin Osmanlı toplumundan ayrılmasının imkansızlığı

2 Har Tarihi Vesikaları Dergisi, Sayı: 4

3 Sivas Kongresi, Vehbi Cem Aşkın, Ankara, 1963, Sayfa: 158

izah edildikten sonra bu sınırın en asgari bir talep olarak kabul edilmesinin temini lüzumu müştereken kabul edildi. Bununla birlikte Kürtlerin gelişme serbestliğini sağlayacak şekilde ırk hukuku ve sosyal haklar bakımından daha iyi duruma getirilmelerine izin verilmesine ve yabancılar tarafından Kürtlerin bağımsızlığını gerçekleştirme amacını güder gibi görünerek yapılmakta olunan karıştırıcılığın önüne geçmek için bu hususun şimdiden Kürtlerce bilinmesi hususu uygun görüldü…"[4]

Sevr Anlaşmasının şartlarını hazırlamak üzere 18-26 Nisan 1920'de gerçekleşen Sanremo Konferansında, özellikle Kürt sorunu, boğazlar ve borçlar meselesi görüşülmüştür. Konumuzla ilgili olan kararlar şunlardır: Musul'un, İngiltere'nin Irak manda bölgesine dahil edilmesi; bağımsız bir Ermenistan ile özerk bir Kürdistan'ın kurulması. Konferansın gerçekleştiği esnada 23 Nisan'da TBMM ilan edilmiş, mayıs ayında ise İslami komünist Yeşil Ordu Cemiyeti kurulmuştur.

10 Ağustos 1920'de gerçekleştirilen Sevr Anlaşması, 433 madde ile Osmanlı'nın paylaşım esaslarını belirler. Daha sonra geçersizleşse de süreçlerin gelişiminde önemli izler bırakmıştır. Anlaşmada Van, Erzurum, Bitlis ve Trabzon illerinin bulunduğu alanda bir Ermenistan devletinin kurulması, Suriye'nin Fransa'ya, Irak'ın İngiltere'ye verilmesi kararlaştırılır. Kürtlerle ilgili olan 64. madde ise şöyledir: "İşbu anlaşmanın yürürlüğe konuluşundan bir yıl sonra 62. maddede belirtilen bölgelerdeki (Fırat'ın doğusundan, ilerde saptanacak Ermenistan'ın sınırının güneyinde… Suriye ve Irak ile Türkiye sınırının kuzeyinde Kürtlerin sayıca üstün bulunduğu bölgedeki) Kürtler bu bölgelerdeki nüfusun çoğunluğunun Türkiye'den bağımsız olmak istediklerini kanıtlayarak Milletler Cemiyeti Kongresi'ne başvurulursa ve konseyde bu nüfusun bağımsızlığa yetenekli olduğu görüşüne varırsa ve bu bağımsızlığı onlara tanımayı Türkiye'ye salık verirse Türkiye bu tavsiyeye uymaya ve bu bölgeler üzerinde bütün haklarından ve sıfatlarından vazgeçmeyi şimdiden yükümlenir." Bu madde hem Kürdistan'ı parçalayan bir biçimde ve hem de Kürtlerin bağımsızlık hakkını sözde tanıyor gibi görünerek adeta bağımsızlaşmaması için türlü engeller konularak formüle edilmiştir. Kürtleri düşünmekten ziyade, Kürtleri hem oyalama ve hem de Türklere karşı bir tehdit-şantaj aracı olarak kullanma mantığı üzerinden formülleştirilmiştir. Binbaşı Noel'in 1919 yılından başlayarak gerek Kuzey Kürdistan'da ve gerekse de Musul, Süleymaniye hattında Kürt temsilcileri ile sık sık görüşmesi de bu amaca hizmet etme temelindedir.

Öte yandan Sovyetler de halklara ilişkin çözüm üretmeye, çözüm gücüyle etkisini yaymaya çalışıyordu. Eylül 1920'de Bakü'de gerçekleşen 1.Doğu Halkları Kurultayı, halklar sorununa ilişkin çözüm üretme amacıyla geliştiriliyordu. Bu Kurultaya TBMM'den gözlemci bir heyet, sol-sosyalist Türkler ve Kürtlerden de bir grup katılmıştır. Anadolu'daki kurtuluş savaşı da gündem olmuş ve kurultay bu hareketi destekleme kararını almıştır. Yine 3 Aralık'ta TBMM'nin ilk resmi anlaşması, Gümrü'de Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti ile imzalanmış ve doğu sınırı netleştirilmiştir. 7 Aralık'ta T. Halk İştirakiyyun Fırkası (TKP) M.Kemal tarafından kurdurulmuştur. Tüm bunlar, Ankara'nın Sovyetlerle temas içine girerek sosyalist çizgiye kayıyor gibi bir imaj vermesi nedeniyle önemlidir. Çünkü Sovyet devrimi, ezilenlerin bir devrimi olması ve diğer halklara örnek teşkil etmesi nedeniyle emperyalist güçleri ürkütmektedir. Özellikle de Anadolu ve Mezopotamya, Sovyetlerin yakın etkileme kapsamındadır. Bunu iyi gören M.Kemal, iki gücün çelişkisinden faydalanarak kendisine bir alan açmak istemiştir. Sürekli bu durumu bir koz olarak kullanmaya çalışmıştır. Durumlara göre kah sosyalist kah liberal görünmüştür. Nitekim Londra Konferansına gitmeden önce zararlı olacağı düşünülerek; Ocak 1921'de Çerkes Ethem hain ilan edilerek tasfiye edilir, Mustafa Suphiler Karadeniz'de katledilir ve daha bir ayını doldurmamış olan TKP kapatılır.

Aynı dönemde 1921 Anayasası TBMM'de kabul edilir. 23 maddeden oluşan bu belgeyi, bir anayasadan ziyade bir geçiş süreci belgesi olarak ifade etmek daha doğrudur. Sevr Anlaşması sonrası Kürtlerde gelişen bir hareketlilik, buradan yapılan bir basınç vardır, bu potansiyeli etkisizleştirmek için 11.maddede çok da belirgin olmayan bir biçimde özerklik ifade edilmiştir. Kürt vurgusu yapılmadan adem-i merkeziyetçilikten, illere özerklik hakkından bahsedilmiştir. Söylemlerde vatanın, meclisin ve anayasanın Türk ve Kürtlere ortak ait olduğu belirtilir iken, bu söylemlere anayasada yer verilmemiştir. Samimiyetsizliğin izleri burada da açıkça gözükmektedir.

4 Ayşe Hür, Osmanlı'dan Bugüne: Kürtler ve Devlet (3)

23 Şubat 1921'de Londra Konferansı gerçekleşir. İtilaf devletleri Londra konferansında Sevr anlaşmasındaki bazı maddelere ilişkin değişiklik yaparak, Anadolu'da ortaya çıkan gelişmeleri kendi ekseninde tutmayı planlamıştı. Konferansta bazı değişiklikler gündeme getirilmiş, ancak bunları TBMM kabul etmeyince sonuçsuz kalmıştır. Önemli yanı, Ankara Hükümetinin ilk defa İtilaf devletlerince muhatap alınmasıdır.

6 Mart-17 Haziran günlerinde Koçgiri İsyanı yaşanmıştır. İsyan, Kürt Teali Cemiyeti'nden Nuri Dersimi, Ali Şer, Alişan Bey, Haydar Bey gibi öncüler tarafından örgütlenmiştir. Buradaki Kürt öncüleri M.Kemal ekibine karşı mesafeli dururken, Şubat 1920'den itibaren Wilson ilkelerindeki özerklik maddesine dayanarak politikalarını şekillendirmeye çalışmışlardır. Kasımda TBMM'ye Sevr Anlaşması gereğince özerklik talebinde bulunmuş, tutukluların serbest bırakılmasını ve Kürtlerin yaşadığı yerlerden Türk memur ve askerlerinin çekilmesini belirtmişlerdir. M. Kemal önce bir nasihat komitesi göndermiş, uzlaşma yollarını aramıştır. Kısa bir dönem uzlaşma yaşanmış gibi görünse de gerçek talepler ve sorunlar çözülmeyince Koçgiri İsyanı başlamıştır. İsyan, Nureddin Paşa ve Topal Osman gibi katliamcı kişilerce kanlı bir biçimde bastırılmıştır. Yüzlerce insan öldürülmüş, binlercesi sürgün edilmiş, her yer yakılıp yıkılmıştır. Katliamcı komutanları M.Kemal korumuş ve ödüllendirmiştir. Bu süreç, Ankara Hükümeti ile Kürtler arasında yaşanan bir kırılma sürecidir. Kemalistlerin gerçek yüzü burada ortaya çıkmış, bu isyan karşısındaki çizgilerini cumhuriyet tarihi boyunca da derinleştirerek sürdürmüşlerdir.

Koçgiri isyanının yaşandığı dönemlerde 12 Mart'ta Kahire Konferansı gerçekleşir. Bu konferans, Irak devletinin kuruluşunu kararlaştırmış, bir Arap olan Faysal'ın kral olmasını netleştirmiştir. Burada da Kürt temsilcilerin katılımına müsade edilmemiştir. Bu anlaşmada bölgede yaşayan Kürtler yok sayılmış, hakları gözetilmemiş, idari sistemde yer verilmemiştir. İngiltere öncülüğünde Irak Kürtlerinin parçalanmasının zemini burada hazırlanmıştır diyebiliriz.

İngilizler Irak sınırlarını ve statüsünü netleştirirken, TBMM de 16 Mart'ta Sovyetler ile Moskova Anlaşmasını imzalayarak, yeni Türkiye'nin Doğu sınırını kesinleştirir. Yine Batum'un Gürcistan'a bırakılması karşılığında Sovyetlerin Türkiye'ye belli miktarda altın ve silah gönderecek olması da bir kazanım olarak görülür. Tabii Sovyetlerin, Koçgiri İsyanında Kemalistlerin geliştirdiği katliama karşı duyarsız kalması, göz yumması da manidardır. İtilaf devletleri Kürt haklarını görmez ve Kürtleri çıkarlarına göre kullanmak ister iken, Sovyetlerin de farklı bir biçimde Kürtleri görmezden gelmesi, ortak yanları olmuştur.

Suriye sınırını asgari düzeyde belirleyen Ankara Anlaşması, Fransız Hükümeti ile TBMM arasında 20 Ekim'de gerçekleşir. Burada da Kürtlerin iradesini tanıma, konferansa katma ve statü tanıma gibi bir gündem yoktur. Sessiz bir biçimde buradaki Kürtler de yeni Suriye'nin insafına bırakılmıştır. Böylelikle adım adım Kürdistan parçalanmıştır. Diyebiliriz ki 1921 yılında Kürdistan'ı parçalama bölme işi -Musul meselesi dışında- hemen hemen tamamlanmıştır. Kürdistan'ın parçalanması üzerinden Ortadoğu'da yeni ulus-devletleri boy vermeye başlamaktadır.

1922 yılına geldiğimizde yeni Türk devleti Doğu'da Sovyetlerle, Güney'de Fransızlarla sınırlarını netleştirmiş, Batıda Yunan savaşını bitiremese de ilerleyişi durdurmuş durumdadır. Yine 1919 yılından başlayarak 1921 Haziranına kadar içte gelişen ayaklanmaları da bastırmış, iç otoritesini güçlendirmiştir. Geride en önemli sorun olarak, Kürtlerin nasıl ele alınacağı gibi çok temel bir sorun kalmıştır. Bu süreçte M.Kemal özerklik temelinde ortak vatan söylemini yoğunlaştırmıştır. 10 Şubat 1922'de 18 maddelik özerklik yasası, TBMM'de gizli bir oturumda 373 oyla kabul edilmiştir.[5]

Yine M.Kemalin 22 Temmuz 1922 tarihli El Cezire cephesi komutanına gönderdiği bir mektup bu dönemki politikasını yansıtır: "Kişiye Özel.
El-Cezire Cephesi Komutanı Tuğgeneral Nihat Paşa Hazretlerine,
1-Aşamalı olarak, bütün ülkede ve geniş ölçekte doğrudan doğruya halk gruplarının ilgili ve etkili olduğu bir biçimde yerel yönetimlerin oluşturulması iç politikamızın gereğidir. Kürtlerle dolu bölgede ise, hem iç politikamız ve hem de dış politikamız açısından ölçülü yerel bir yönetim kurulmasını savunmaktayız.

5 Robert Oslon, Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve Şeyh Said İsyanı

2-Ulusların kendilerini yönetmeleri yetkisi bütün dünyada benimsenmiş bir ilkedir. Biz de bu ilkeyi benimsiyoruz…

3-Kürdistan'da Kürtlerin Fransızlar ve özellikle Irak sınırında İngilizlere karşı düşmanlığını silahlı çarpışmayla durdurulamaz bir düzeye vardırmak ve yabancılarla Kürtlerin birleşmesini engellemek aşamalı olarak yerel yönetimler kurulmasının zeminini hazırlamak ve bu yolla yürekten bize bağlılıklarını sağlamak Kürt yöneticilerinin sivil ve askerlik görevleriyle görevlendirilerek bize bağlılıklarını pekiştirmek gibi genel yollar benimsenmiştir… BMM Başkanı Mustafa Kemal."[6]

Tarih günümüzde de aynı dilden konuşmaya devam ediyor

Bu belgede özellikle 3. madde çarpıcı gerçeklere işaret etmektedir. İngilizler ve Fransızlar nasıl ki Kürtlerle Türkleri sürekli çatıştıran bir politika izliyorsa, M.Kemal de Kürtleri bu güçlerle "düşmanlığını silahlı çarpışmayla durdurulamaz" bir düzeyde savaştıran bir pozisyonda tutmak istemektedir. Özerklik yaklaşımının samimiyetsizliği bu sözlerde gizlidir. Yine özerkliğe ilişkin yapılması gerekenlerden El Cezire Cephe Komutanı'nı birinci dereceden sorumlu tutması da, günümüzün OHAL Valiliği uygulamasına ne kadar da benzemektedir. Tarih günümüzde de aynı dilden konuşmaya devam ediyor.

Ağustos-Eylül aylarında gerçekleşen 'Büyük Taarruz' ile kurtuluş savaşı sonuçlanır. Anadolu'nun batısında savaş sonuçlanırken, Musul meselesinin peşi bırakılmamıştır. M.Kemal Musul'da inisiyatifi elinde bulundurmak için bir birlik güç gönderir, ancak buradan ciddi bir sonuç çıkmaz. Güney'deki Kürtler ise, kendi iradeleri olmaksızın Irak devletinin kurulmasına, Faysal'ın kral seçilmesine ve Kürtlerin statüsüz bırakılmasına tepkiliydiler ve yer yer ayaklanıp İngilizleri zorluyorlardı. Mücadeleyle Musul vilayetinin yarıya yakınını kontrol altına alacak bir düzeye gelinmişti. Bunun üzerine İngilizler Kürtlerin öfkesini dindirmek ve Türkler'in buradaki hesaplarını boşa çıkarmak için Kürtlere otonom hakkı tanımışlardır. Bir Kürt Hükümeti oluşturulmuş, Berzenci sürgünden geri gelip hükümetin başına geçmiştir. İngiliz Yüksek Komiserliği "İngiliz ve Irak hükümetleri, Irak sınırları içinde yaşayan Kürtlerin, bu sınırlar içinde bir devlet kurma haklarını tanımaktadır…" biçiminde bir bildiri yayınlamış, ancak gereğine sadık kalmamıştır. Klasik oyalama politikasıdır.

Anadolu'da savaşın bitmesiyle önce Mudanya ateşkes anlaşması yapılmış, kısa bir süre sonra da İtilaf devletleri TBMM hükümetini Lozan'da gerçekleşecek 'barış' konferansına davet etmişlerdir. Berzenci öncülüğünde otonom bir Kürt hükümetinin oluştuğu süreçte, 20 Kasım 1922'de Lozan 'Barış' Konferansı başlamıştır. İsmet İnönü'nün öncülüğünde bir heyet konferansa gider iken, bu heyetin içinde tek bir Kürt milletvekili vardır. Lozan'da birçok gündem uzun uzun tartışılmıştır. Anlaşma sağlanamayan esas konular; Musul, kapitülasyonların kaldırılması ve İstanbul'un boşaltılması meseleleridir. Genel olarak çıkan anlaşmazlık nedeniyle 4 Şubat 1923 tarihinde görüşmeler kesilmiştir. Görüşmelerin bu ilk bölümünde İngiliz temsilci Lord Curzon Türk tarafını sıkıştırma amaçlı sürekli Kürtlerden ve haklarından bahsetmiştir. İsmet İnönü ise sürekli Kürtlerin Türklerle birlikte hareket ettiğini, Meclisteki birliğini, kendisinin de her iki halkı temsilen Lozan'da olduğunu vurgulamıştır.

Aynı esnada M.Kemal de (16-17 Ocak'ta) İzmit'te basın toplantısı yaparak hem cumhuriyet sistemini kurma yönündeki fikrini belirtmiş ve hem de "Kürtlere bölgesel özerklik verilecek. Yeni anayasa bunu sağlayacak şekilde yapılacak" demiştir. Ayrıca "Kürt sorunu; bizim yani Türklerin çıkarına da kesinlikle söz konusu olamaz. Çünkü bildiğiniz gibi bizim milli sınırlarımız içinde bulunan Kürt unsurlar, öylesine yerleşmişlerdir ki, pek sınırlı yerlerde yoğun durumdadırlar. Fakat yoğunluklarını kaybede kaybede ve Türk unsurların içine gire gire, öyle bir sınır çizmek istesek, Türklüğü ve Türkiye'yi mahvetmek gerekir... Dolayısıyla başlı başına bir Kürtlük düşünmektense, bizim Anayasa gereğince zaten bir tür yerel özerklikler oluşacaktır… (Kürtler) İfade edilmedikleri zaman, bundan kendilerine ait sorun çıkarmaları daima beklenir…"[7], "Musul bizim

6 TBMM Gizli Celse Zabıtları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1985, Cilt:3, Sayfa 550

7 Türk Tarihi Kurumu Arşivi, 1089 Numaralı Belge

için çok önemlidir. Birincisi, Musul'da sınırsız servet oluşturan petrol kaynakları vardır… İkincisi, onun kadar önemli olan Kürtlük sorunudur…"[8] biçiminde açıklamalar yapmıştır.

Lozan heyetinin dönüşüyle Musul meselesi TBMM içinde bir hafta boyunca tartışılır. Türklerden ve ağırlıklı Kürtlerden bazı milletvekilleri Musul'un İngilizlere bırakılmasına şiddetle karşıdır. Yoğun ve sert tartışmalar vardır. En sert muhalefet edenlerden biri Ali Şükrü Bey'dir ki bu tartışmalardan kısa bir süre sonra Topal Osman tarafından öldürülür. M.Kemal bir yandan Musul'u bırakmak istememektedir ancak diğer yandan elde kalanın da kaybedilme riski vardır. Yaşadığı bu çelişkide görünen o ki Musul'u İngiltere'ye bırakma eğilimi ağır basmıştır. Bunu açıkça söylemez, ancak pratik politikaları bu yolda ilerler. Bu nedenle muhalifleri susturur ve Lozan'ın 2. tur görüşmeleri başlamadan önce anlaşmayı onaylayacak yeni bir meclis belirleme kararı verir.

İngilizler ise Musul-Kerkük-Süleymaniye çevresinde gittikçe güçlenmeye başlayan Berzenci Hükümeti'ni tasfiye etme kararı vermiştir. Bu güçlenmeyi durdurma ve tasfiye etme amacıyla İngiltere uçaklarla Süleymaniye'ye saldırmış, yoğun çatışmalar yaşanmıştır. Berzenci ise geri çekilip isyana devam etmiştir. Ancak buna rağmen İngilizler Bölgeyi işgal etmişlerdir. Lozan görüşmeleri 2. kez başladığında Berzenci hükümeti de tasfiye edilmiş, bölge işgal altına alınmıştır.

24 Temmuz 1923'te Lozan Anlaşması imzalanır. Anlaşmada Türkiye-Suriye sınırı, Ankara Anlaşmasında çizilen sınırlar olarak kabul edilmiştir. Irak sınırı, Musul üzerinde anlaşma sağlanamadığı için tam belirlenememiştir. Bu konu anlaşmanın 3.maddesi 2.fıkrasında şu şekilde geçer: "Türkiye ile Irak arasındaki sınır, dokuz ay içinde Türkiye-Büyük Britanya arasında dostça belirlenecektir. Öngörülen süre içinde iki hükümet arasında anlaşmaya varılamazsa, anlaşmazlık Milletler Cemiyetine götürülecektir." Yine anlaşmanın 40. Maddesinde Müslüman olmayan azınlıklar açısından güvenceler ortaya konmuş ve haklar belirlenmiştir. 39. Madde de oldukça tartışmalı bir maddedir: "... Türkiye vatandaşlarından hiçbirinin gerek özel ya da ticari ilişkilerde, gerek din, basın veya her türlü yayın hususunda ve gerek genel toplantılarda herhangi bir dili serbestçe kullanmasına karşı hiçbir kayıt konmayacaktır. Resmi dil mevcut olmakla birlikte, Türkçeden başka bir dil konuşan Türk vatandaşlarına mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri için uygun kolaylıklar gösterilecektir."[9] Kürt kimliğinin ve dilinin yaşamın her alanında yasaklı olması, anlaşmanın bu maddesine göre de aykırı bir durum olarak yaşanmaktadır.

Her haliyle Lozan, Kürt iradesi olmadan Kürtlerin kaderinin belirlendiği bir konferans olmuştur

Azınlık meselesi tartışılırken Türk heyeti, Kürt kelimesinin hiçbir şekilde antlaşma metinlerinde geçmemesinde ısrarcı olmuş, Kürtlerin haklarına ilişkin gündemleri engellemiştir. Kürtleri 'temsil' eden Türkler, öz kardeş olarak nitelendirdiği Kürtlerin adını bile zikretmemek için çok büyük çaba göstermişler, inkar sürecinin startını Lozan'la birlikte böyle vermişlerdir. Konferansa M.Kemal'in talimatı ile katılan Kürt mebusu Zülfüzade Zülfü ise Kürtleri temsil etmediği gibi, Türk devleti adına görüntüyü kurtarma, Kürtler adına "Biz kardeşiz, ayrılmak istemiyoruz" mesajını verme amacıyla seçilmiştir. Yine bu Zülfü, Musul meselesi gibi en önemli ve zorlu bir konuda, "hastayım" diyerek otelinde kalmış, toplantıya katılmamıştır.

Her haliyle Lozan, Kürt iradesi olmadan Kürtlerin kaderinin belirlendiği bir konferans olmuştur. Türk'ün Kürt üzerindeki egemenliği resmileştirilmiş, Kürdistan dört parçaya bölünerek Kürt vatansızlığa ve kimliksizliğe mahkum edilmiştir. Lozan'ın ardından Cumhuriyet'in ilanı gerçekleşmiş, hilafet kaldırılmış, yeni anayasa yürürlüğe girmiştir. Yani artık Lozan'dan sonra -her ne kadar Musul meselesi çözülmese de- Türk ulus-devlet sistemi rayına oturmaya başlamıştır. Yeni anayasada birkaç yıl önce Kürtler için belirtilen özerklik hakkına, Türk-Kürt öz kardeşliğine, ortak vatana, Kürdün toplumsal ve coğrafik haklarına bilinçli

8 M. Kemal: Eskişehir-İzmit Konuşmaları 1923'ten aktarılarak, Cumhuriyet gazetesi, 7 Haziran 1991, sayfa 10

9 Reha Parla, Türkiye Cumhuriyeti'nin Uluslararası Temelleri, Lozan-Montrö, 2. Baskı, Lefkoşa 1987, s. 11

bir biçimde yer verilmemiş, Lozan'da uluslararası olarak resmileşen Kürt inkarı, Türk ulus-devletinin yeni anayasasında da resmileşmiştir. Özellikle "Türk devletinin dili Türkçedir,..." biçimindeki 2.maddesi, yine "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle 'Türk' ıtlak olunur" biçimindeki 88.maddesi bunun ispatıdır.

Diğer yandan Lozan'da Musul meselesinin çözümüne dair belirlenen süreç de devam etmektedir. Bunun için 19 Mayıs 1924'te Türkiye ile İngiltere arasında Haliç Konferansı gerçekleşir. Bu konferansta İngiltere Türkiye'den Hakkariye kadar uzanan toprakları talep etmiştir. Aslında İngiltere'nin şimdilik istediği Musul'dur, ancak Türk tarafının Musul'u vermeme konusundaki direnci nedeniyle "Musul'u vermezsen Hakkari (dolayısıyla Kuzey Kürdistan) elinden gider" mesajını vererek tehdit etmiştir. 1925 Şubat ayında Şeyh Sait isyanı gelişmiş, Türk devleti kanlı bir biçimde bu isyanı bastırmıştır. Bir yandan İngilizlerin "Musul'u vermezsen Hakkari gider" dayatması, diğer yandan İngiltere'nin politikalarından bağımsız bir biçimde ayrı bir kulvarda gelişen Şeyh Sait isyanı, Kuzey Kürdistan'ın elinden gideceği korkusu, "Kürdistan giderse Anadolu da gider" paranoyası, Musul'u gözden çıkarmaya yol açmıştır. Milletler Cemiyeti Musul'u Irak'ın manda yönetimine vermeyi kararlaştırdığında yeni devletin buna itiraz edecek takati ve cesareti kalmamıştır. Nihayetinde Türkiye ile İngiltere arasında 5 Haziran 1926'da yapılan Ankara Anlaşmasıyla Türkiye-Irak sınırı netleştirilir. Böylece Kürdistan'ın eşi görülmemiş bir biçimde dört parçaya bölünme süreci tamamlanmış ve sömürgeci soykırımcı sistemin ayakları sağlam biçimde oturtulmuş olur.

Yüz Yıllık Kürt Soykırım Kıskacı

Kaba bir kronolojik bakışla; 1919'dan özellikle 1922'de Lozan görüşmelerinin başladığı sürece kadar Kemalistlerin Kürt politikasının, Kürt-Türk öz kardeşliği, ortak vatan, özerk bir idari sistem vb. argümanlar üzerinden yürütüldüğünü görüyoruz. Lozan sürecine kadar işgal altında olan Anadolu ve Kürdistan'ın akıbetinin ne ve nasıl olacağı henüz belli değildir. Sevr'le birlikte İtilaf devletlerinin Ermenistan ve Kürdistan gibi devletler kurma stratejisi var iken, daha sonra ortaya çıkan gelişmeler bu stratejinin değişmesine yol açmıştır. İlk başta kendilerine bağlı bir Ermenistan ve Kürdistan devletlerinin kurulması, Osmanlı'nın paylaşılması ve Ortadoğu'ya hakim olmak ve yeni devrim yapmış Sovyetlerin yayılmasını engellemek açısından temel bir strateji olarak ele alınmıştır. Ancak aşağıdaki nedenler:

Katliamdan geçmiş ve topraklarından sürgün edilmiş Ermenilerin Bölgede zayıf olmaları, Kürtlerin bir Ermenistan devletine sıcak bakmamaları,

Kürtlerin bir kısmının Türklerin ortak vatan söyleminin etkisiyle Kemalistlerle birlikte hareket etmesi, yine Kürtlerde bir ulusal uyanış ortaya çıkmasına rağmen bu uyanışı birleşmiş ulusal bir politikaya, direnişe dönüştürememeleri, parçalı kalmaları,

Kurtuluş Savaşı Süreci

Sovyetlerin hemen yanı başındaki bu coğrafyada gelişen kurtuluş hareketi ile ilişkileri ve desteği, Kemalistlerin bundan faydalanan politik manevraları, İtilaf devletlerinin Sevr stratejisinin değişmesine neden olmuştur.

Bu biçimiyle Bölgede bir Ermenistan ve Kürdistan devletinin kurulma süreci hem sancılı ve uzun geçecek gibi görünüyor ve hem de bir tampon olma görevi açısından da yeterince güçlü bir seçenek olmadığı görülmeye başlanıyordu. Süreç uzadıkça Anadolu ve Kürdistan'da gelişen mücadele gücünün sosyalist bir mecraya doğru akma riski vardır. Ve zaten M.Kemal yer yer bu yönlü sinyal vermeyi ihmal etmemiştir. Bu nedenle bir süreçten sonra Sevr stratejisi el altından değiştirilmeye başlanır. 1921 Londra Konferansı sonuçsuz bir konferans olsa da Ankara Hükümeti'nin muhatap alınmasıyla, Sevr stratejisinin değişmeye başladığının bir göstergesi sayılabilir. Ardından İngiltere öncülüğünde gelişen Kahire konferansı ile Irak devletinin kurulması ve buradaki Kürtlerin Irak devletine bağlanması değişen stratejinin ikinci göstergesi olmuştur. Özellikle de İtilaf devletlerinden olan Fransa'nın Kemalistlerle imzaladığı Ankara Anlaşması, buradaki Kürtlerin de Suriye'ye pay edilmesi, değişen stratejinin üçüncü ve en önemli göstergesidir. Çünkü artık resmi olarak Ankara hükümetinin tanınma süreci başlatılmıştır. Fransa'nın bu yaklaşımı İtilaf devletlerinde bir çatlak olarak gösterilir, bir çatlaktan ziyade gelişen yeni stratejinin ifadesi olarak da değerlendirilebilir. Bu ara süreçlerde gelişen İnönü

savaşları, Büyük Taarruz gibi savaşlar da öyle çok zorlu savaşlar olarak gelişmez, adeta yeni kurulacak ulus-devletin ihtiyacı olan kahramanlık destanlarına zemin açılmıştır. İtilaf devletleri bu savaşlarda tümüyle kazanmak üzerinden yüklenmemiştir. İşgalin ilk yıllarında gelişen durumdan daha farklı bir tonu vardır.

Lozan ise eski stratejinin çöpe atıldığı ve sınırları Misak-i Milli olarak çizilen yeni ulus-devletin İtilaf devletleri tarafından kabul edildiği bir anlaşma olur. Sevr'de Ermenistan ve Kürdistan'a atfedilen tampon rol, Lozan'da TC'ye verilmiştir. Güçlü ve merkezileşmiş, liberal çizgide bir ulus-devlet, emperyalizmin Bölgedeki çıkarlarına daha iyi hizmet verebilecektir. Aslında buna ikna olunmuştur, ancak Musul'un geleceği gibi İngiltere açısından çok önemli bir mesele pürüz olarak durmaktadır. Bunu da zaten kendi istediği noktaya getirince, sorun çözülmüş ve yeni ulus-devletin gelişmesine izin verilmiştir.

Bu noktaya gelinmesinde çok önemli bir boyut Sovyetlerde gelişen devrim ve etkileri olurken, diğer bir boyut ise İngiltere'nin Bölgede süreklileşen bir hakimiyetinin nasıl sağlanacağı konusudur. Ortadoğu'nun kimlikler, kültürler anlamındaki zengin mozaik yapısını cetvelle çizilen devletlere hapsetmek, bölüp parçalamak, İngiliz stratejisinin esasıdır. Hepsini de bir etnik kimliğin tekeline koyarak devletleştirmek, kültürel zenginliği fakirleştirdiği gibi, maddi zenginliklerin de emperyalistler tarafından sömürülmesine kolaylık sağlamış, zenginlikler böylelikle gasp edilebilmiştir. Böylece Ortadoğu'da hakim, devlet sahibi etnik kimlik olarak Arap, Türk ve Fars kimlikleri öne çıkarılmış, diğer kimlikler devletsizleştirilerek sömürüye tabi tutulmuştur. Özellikle de Kürdistan dört parçaya bölünmüş, kimliği tümden inkar edilerek sürekli bir asimilasyon ve soykırıma tabi tutulacak bir pozisyonda bırakılmıştır.

Tabii Kürtlerin sömürgeleştirilme biçiminde özgünlükler vardır. Kürdistan coğrafyası, tarihsel-toplumsal derinliği olan ve her açıdan zengin bir coğrafyadır. Kürtler Ortadoğu'nun yerleşik kadim halklarından biridir, hatta bu topraklarda yaşamın, maddi ve manevi kültürün, değerlerin öncü geliştirici halkıdır. Coğrafik olarak dağları, suları, verimli toprakları, zengin maden yatakları ile zengin ve güçlü bir yapıya sahip iken, aynı zamanda kıtalar arası, bölgeler arası, ülkeler arası geçiş hattı olması itibariyle de stratejik bir öneme sahiptir. Bu yönleriyle de Kürdistan coğrafyası, eşi bulunmaz bir jeostratejik özelliğe sahiptir. Uluslararası ve Bölgesel güçlerin bu kadar üzerinde iktidar kavgası vermesinin çok önemli bir nedeni de zaten budur. Coğrafyası jeostratejik, hırçın, ele geçmez iken, halkı da bir o kadar direngen ve iktidarlara başkaldıran bir halktır. En benim diyen ordular Asur'dan, İskender'den Haçlı ordularına, Fransızlardan İngilizlere, DAİŞ'e kadar gelip gelip Kürt direniş duvarına çarpmışlardır. Kürdistan Ortadoğu'nun direniş damarı, hafızası ve Ortadoğu'yu savunmanın temel kalesidir. Kürt ve Kürdistan'ın varlığı, Ortadoğu halklarının kültürel olarak varlığı ve zenginliği anlamına gelir. Kürdistan Ortadoğu'nun savunmasıdır, Mezopotamya ve Anadolu'nun savunmasıdır. Kürdistan ve Kürt halkının yokluğu üzerinden bir Ortadoğu kimliğinden, Mezopotamya ve Anadolu kimliğinden bahsetmek mümkün değildir. Nitekim egemenlerce de iyi görülen bu durum, Kürdistan'ın neden dört parçaya bölünmek istendiğinin de cevabını içermektedir.

Sevr'de Ermenistan ve Kürdistan'a atfedilen tampon rol, Lozan'da TC'ye verilmiştir

Konumuz gereği özellikle Türk-Kürt ilişkileri kapsamında bölünmeyi ifade ediyoruz. Ancak şunu vurgulamak gerekir: Parçalanma süreci 1632 Kasr-ı Şirin Anlaşması ile başlarken, o dönem ulus-devlet sınırları kadar katı pozitivist bir pozisyon yoktur. Yine de bir parçalanmadır tabii ki. 20. Yüzyılda başlayan parçalanma sürecinde ise tamamen İngiliz ve Fransız müdahalesi ve inisiyatifi söz konusudur. Suriye ve Irak ulus-devletlerine teslim edilen Kürdistan parçalarında Arap egemenlerinin plan ve stratejileri yoktur, planı ve stratejiyi kuran İngiltere ve Fransa'dır, Arap egemenleri buna tabi olmuşlar, kabul etmişlerdir. Türk devleti ile gelişen süreç ise daha çetrefillidir, bu sürecin gelişiminde İngiltere-Fransa kadar Kemalistlerin de yürüttüğü politikalar olmuş, oyalama, kandırma, gerektiğinde isyan bastırma yaşanmıştır. Kemalistler (Fransa ile olan) Ankara Anlaşmasıyla Kürdistan'ın Suriye parçasının Suriye'ye teslim edilmesini kabul

etmişler, onay vermişlerdir. Kahire anlaşmasıyla Kürdistan'ın Irak parçasının Irak'a teslim edilmesini -Musul dışında- kabullenmişlerdir. 1926 (İngiltere ile olan) Ankara Anlaşmasıyla Musul'dan da vazgeçip buna onay vermişlerdir. Geriye Misak-ı Milli denilen kendi sınırları içerisinde kalan Kürdistan kalmıştır. Burada da Lozan görüşmeleri ve anlaşma sürecine kadar Türk-Kürt öz kardeşliği, ortak vatan, din kardeşliği, özerklik gibi söylemlerle kendi sınırlarındaki Kürtleri oyalamıştır. Çünkü Lozan'a kadar yeni devletleşen Türklüğün geleceği belirsizdir, bu belirsizlik içinde Kürtlerin Kemalistlerden farklı bir tutum içerisine girmesi, bağımsız bir yol izlemesi yeni doğan devletin geleceğini karartabilir, ilk adımlarında yok oluşuna sebep olabilirdi. Aslolan Türkiye Kürdistan'ının elde tutulabilmesidir, çünkü burası kaybedilirse Türk devleti de kaybedilebilirdi.

Osmanlı devletinden, İttihat Terakki'den kalan hafızanın yarattığı bir bilinçtir bu. Ve o süreçte Kürtler farklı çizgilere kaymasın diye Kemalistler bu nedenle alabildiğine Kürtleri kazanmanın, yanında tutmanın politikalarını geliştirdiler. M.Kemal neden ilk önce yüzünü Kürdistan'a dönmüştür, neden ilk Kongre olan Erzurum Kongresi ve ardından Sivas Kongresi Kürdistan'da gerçekleşmiştir? İşgale karşı mücadeleyi örgütlerken neden önce Kürt aşiretleri ile ilişkiye geçmiş, mektuplar yazmış, ikna etmeye çalışmıştır? Niye İzmir'den, Bursa'dan, Antalya'dan vd. bölgelerden değil de Kürdistan'dan başlangıç yapmaya çalışmıştır? Çünkü Kürtler olmaksızın ya da yanında durmaksızın, Anadolu'nun kurtulamayacağını, işgale karşı başarılı bir savaş yürütemeyeceğini en iyi M.Kemal biliyordu. Sayın Abdullah Öcalan'ın belirttiği gibi "Anadolu'ya hakim olmanın yolu Kürdistan'a hakim olmaya bağlıdır." Tabii Lozan'la birlikte resmi bir ulus-devlet statüsünü kazandıktan sonra, Kemalistler o zamana kadar söylenenleri bir kenara bırakıp Türklük söylemini öne çıkarmaya, söylenenler hiç söylenmemiş gibi davranmaya başladılar. 1924 anayasası ile de bunun pozitivist kanunlaşması sağlandı. Merkezi, tek tipleşmiş Türkçü devlet yapısı ve kimliği, artık TC'nin varlığının esası haline geldi. Daha kötüsü bu devlet mantığının, toplumsal kimliğin esası, "Türklük Sözleşmesi" haline getirilmesidir. "Türküm, doğruyum, çalışkanım… Varlığım Türk varlığına armağan olsun.." biçimindeki kafalarımıza vura vura ezberletilen ant, aslında bu zihniyeti çok çarpıcı biçimde anlatmaktadır.

İşte Kürt varlığının kendi iradesi ve istemi dışında Türk varlığına armağan edilmesi süreci, 1924 yılından sonra sistemli ve planlı bir biçimde soykırım uygulaması olarak başlar, günümüzde daha organize edilmiş bir biçimde devam eder. Bu soykırım kıskacı, Kürdistan'ın coğrafik olarak parçalanmasıyla başlar, kimlik-dil inkarıyla ve imha politikalarıyla süreklilik kazanır. Kürdistan'ın bir ülke olmaktan, Kürt toplumunun toplum olmaktan çıkarılması, bir stratejidir. Kendi öz kimliğiyle yaşama, konuşma, öz yönetimini oluşturma, toplumsallığını sürekleştirme hakkı tümden elinden alınır, bunlara sahip çıkan bir yaklaşıma girdiğinde, isyan ettiğinde ise kanlı katliamlarla, imha ile yüz yüze gelir. Kürt'ün kaderi Batılı emperyalistler, göz yuman Sovyetler ve Kemalistlerin ortaklığıyla böyle yazılır. Türklük sözleşmesi "Türkün varlığı Kürt'ün yokluğu" denklemi üzerinden yazılınca, Kürt'ün varlık mücadelesi de Türklüğün yokluk (bölünme-parçalanma) paranoyasına dönüşür. Ve elbette ki bu durum, hem Türk egemenlerinin ve hem de Batılı emperyalist güçlerin çıkarlarına hizmet eder. Açık olan bir yara nasıl ki her zaman bir doktor müdahalesine yol açıyorsa; Bölgede sürekleşen bir Kürt sorununun olması da sürekli savaşa, sürekli savaş ile halkların güçsüzleşmesine, bölge zenginliklerinin emperyalist gaspına ve meşrulaşan emperyalist işgale yol açmaktadır. Kürt sorunu, hem Bölge devletlerinin, hem uluslararası emperyalist güçlerin birbirlerine karşı koz olarak kullandıkları bir sorun olurken, stratejik anlamda karlı çıkan hep emperyalist güçler olmaktadır.

Kürdistan'ın bir ülke olarak ve Kürtlerin bir ulus olarak varlığı tehdit değil, halkların demokratik birlikteliğinin dinamiğidir. Bu kördüğümü çözmek ise Ortadoğu halklarının karartılmış zihniyetlerini aydınlatmaktan, halkların özgürlük ve demokrasi hafızasını canlandırmaktan geçer. Her kimliğin varlığı, farklı kimliklerle birlikte demokratik yaşayabilme gücünde saklıdır. İşte bu bilinç, Ortadoğu'nun bu yüzyıllık yarasını saracak en büyük dermandır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

İlişkilerde Yeni Dönem (1960-78)

Emran Emekçi

1970'lere gelene kadar tarihte Med Aşiretler Konfederasyonu hariç tarihte Kürt halkının özne rolünden söz edilemez. Aşiretlerin doğal demokratik birliğini temsil eden Med Konfederasyonu sürecinde iktidarını büyütme ve yayılma eğilimi içinde olan Harpagos'ta temsilini bulan Kürt üst tabakası, Zerdüşt'ün özgür ahlak ve özgür irade devrimini esas alan doğal demokrasi birimi aşiretlerin birliğini temsil eden Astiyages'i önlerinde bir engel olarak gördükleri için, Persli Kyros ile işbirliğine girerek devirirler. Heredot Tarihinde sözü edilen Kürt aristokrasisinin bu özelliği, Kürt halkının tarih boyunca bir özne haline gelememesi, egemen devletler ile işbirliği içinde iki katmanlı bir sömürüye tabi nesne durumunda tutulmasının temel nedeni olmuştur. Sümer dönemine kadar geriye götürülen Kürt üst tabakasının bu özelliği, Gılgameş-Enkidu işbirliği ile özgür aşiret reisi Humbaba'nın esir edilmesindeki rolü gibi her dönemde egemen devletlerle işbirliği içinde Kürt halkını kontrol altında tutarak, birlikte bir sömürü aracına dönüştürmüştür. Feodal dönemde de Ehmedê Xanî'nin de çok güçlü beyliklere sahip olmasına rağmen Kürt beylerinin ulusal birliği sağlayamamasına hayıflanmasının nedeni de Kürt üst tabakasının anılan özelliğinden dolayıdır. Çünkü onlar için önemli olan halk değil, kendi aile ve haneden çıkarlarıdır. Bu nedenle zamanın ruhuna da direnerek günümüzde bile ulusal birliğe gelmemektedir.

Dünya çapında 1789 burjuva devrimiyle tüm dünya ulusları uyanışa geçip, kendi ulusal çıkarları etrafında birleşirken, geleneksel Kürt üst tabakasının (Mir ve beylerin) böyle bir arayışı yoktur. Onların bütün derdi feodal otonomilerini korumaktır. Bu temelde 19. Yüzyıl isyanları, ulusal birlik adına değil, Osmanlının merkezileştirme politikalarına karşı kendi otonomilerini koruma isyanlarıdır. Sonuç, mir ve beyliklerin son bulması ve yerine daha geri ağa, şeyh devlet işbirliğinin ikame edilmesi olmuştur. Abdülhamit, mir ve beylerin tasfiyesinden sonra geriye kalan bu Kürt eşrafını (ağa, şeyh ve reislerini) Hamidiye Alayları adı altında yetkilerle donatarak daha gerici biçimde, Panislamizm temelinde yeniden sisteme eklemlemenin ustasıdır. Bu dönemde 'Aşiret Mektepleri' uygulamasıyla bu üst tabaka çocukları hilafet ve saltanata bağlılıkla yetiştirilmektedir. Abdülhamit'in devrilmesi ardından Aşiret Mekteplerinde yetiştirilen bu eşraf çocuklarının bir kısmı Kürdistan Teali Cemiyeti'nin, bir kısmı da İttihat ve Terakki milliyetçiliğinin kurucularıdır. Devşirme İslamcılıktan devşirme Türkçülüğe terfi etmişlerdir. Bunların İslamcılığı da milliyetçiliği de işbirlikçi temelde ve çarpıktır. Kendi ulusunun öz çıkarları adına yola çıkan bir Müslüman veya modern bir burjuva sınıfı olamadıkları gibi, gerisinde seyrettikleri işbirlikçi feodal özellikleri nedeniyle bunların İslamcılığı devşirme, milliyetçiliği de ilkel milliyetçilik olarak tanımlanmıştır. Çünkü milliyetçiliği, modern anlamda güçlü bir ekonomiye, sınıf çıkarlarıyla birlikte kısmen de olsa ulusunun çıkarlarını esas alan güçlü sermayeye (burjuva sınıfına), teknik ve orduya dayalı bir milliyetçilik değildir. İşine geldiğinde kullandıkları bir propaganda aracıdır sadece.

Şark Islahat Planı ve Kürtler

1917 Ekim Devrimi Osmanlı devletinin çöktüğü, Mondros mütarekesi ile emperyalist işgale karşı yerel direnişlerin Urfa, Antep, Maraş'tan Ege, Trakya ve Karadeniz'e yayıldığı bir döneme tekabül etmektedir. Yani sosyalist teoriye göre devrim için objektif koşullar hazır olmasına rağmen TKP, bu direnişlere

ve döneme önderlik edecek konumda değildir. Bütün yaptıkları, İngiltere ve Sovyet dengesine oynayan Kemalist harekete methiye düzmek olmuştur. Bu süreçte Lenin ile Mustafa Kemal arasında diyalog köprüsü işlevi gören TKP Önderi Mustafa Suphi, 22 Ocak 1921'de Komünist Enternasyonal toplantısındaki konuşmasında Kemalist hareketi Büyük Rus Devrimi'nin müttefiki olarak ilan ederken, bir hafta sonra İngiltere hegemonyasına kurban edileceğinin farkında bile değildir. Mustafa Suphi'nin 28 Ocak 1921 Trabzon'da on dört arkadaşıyla birlikte Karadeniz'de boğdurulması, bir ittifakın değil, tersine İngiltere merkezli kapitalist hegemonyanın sistemden dışlama tercihinin sonucu olduğunu göremeyen TKP, Lozan sürecinde İngiltere tezlerinin ve kapitalist hegemonyasının resmen kabulü (İzmir İktisat Kongresi) ile gelişen karşı devrimi ve 1921 Anayasasını İngiltere kapitalist dünya hegemonyası lehine rafa kaldırıp tamamen kapitalist dünya sisteminin sacayağı olarak bu sisteme hizmet eden tekçi ulus-devletini ilerici sayma gafletini sürdürecek, revizyonizme battıkça batacaktı.

Takrir-i Sükûn ve İstiklal Mahkemeleri'nde sadece isyana katılanlar değil, Türkçe bilmeyenler bile idam edilecekti

Bu dönemde Kürt üst tabakasının durumu ise daha vahimdir. Kürt halkının Antep, Maraş ve Urfa'da emperyalist işgale karşı yerelde kendiliğinden bir direniş halinde olduğu bu süreçte, öz çıkarlarını öz iradesini ve birliğini temsil eden bir halk önderliği söz konusu değildir. Kürt üst tabakasının oluşturduğu Kürdistan Teali Cemiyeti ise Mustafa Kemal'den yana olanlar ile hilafet ve saltanattan yana olanlar şeklinde ikiye bölünmüştür. İkiye bölünen Kürdistan Teali Cemiyeti üyelerinin Mustafa Kemal ile hareket eden kesimi cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen 1924 tekçi Türk ulus-devlet anayasası ile yok sayılıp sistem dışına atılınca hayal kırıklığı yaşayacak "kandırıldık" diyecekti. Diğer Seyit Abdulkadir önderliğindeki hilafet ve saltanat, dolayısıyla İngiltere ve Sevr yanlısı kesim ise, İngiltere'ye aldanarak Şeyh Sait İsyanına giden provokatif süreci planlayacaktı. İngiltere'ye oldukça güvenen Sevr planından yana tavır alan bu kesim, İngiltere'nin Lozan sürecinde kendilerini sattığını, bu isyanı kendi çıkarı için bir şantaj aracı olarak kullanıp, İnönü+ekibi ve Mustafa Kemal'i "Al Kürtleri ver Musul Kerkük'ü" anlaşmasına razı ederek bizzat İngiltere tarafından idama gönderildiklerini bile anlayamayacaklardı. Sonuç, Kürt üst tabakasının özgüce ve halka dayalı olmayan, dış güçlere dayalı ilişki ve ittifaklarının kurbanı ise yine Kürt halkı olacaktı. Çünkü isyan bahanesiyle sadece isyanda yer alanlar değil, Piran komplosunun hemen ardından isyan bahanesiyle açıklanan Şark Islahat Planı ile bir bütün olarak Kürt varlığı hedef alınacaktı. Çarşı ve pazarda bile Kürtçe konuşma cezaya tabi tutulacaktı. Takrir-i Sükûn ve İstiklal Mahkemeleri'nde sadece isyana katılanlar değil, Türkçe bilmeyenler bile idam edilecekti. Ardından çıkarılan Türkleştirme genelgesi ile her yerde hızlı bir asimilasyon, Türkleştirme politikası devreye konulacaktı. Bir yandan askeri operasyonlar (Ağrı-Zilan ve Dersim katliamları), diğer yandan Türkleştirme uygulamaları iç içe uygulanarak Kürt halkı bir bütün olarak fiziki ve kültürel soykırım kıskacına alınacaktı. Bundan sonrası 1950'lere kadar tam bir suskunluk dönemidir. Süreçten yenilgiyle çıkan Kürt üst tabakası, Türk'ten daha Türkçü kesilerek, soy isimlerini bile "Öztürk" olarak değiştirip giderek DP kanatları altında oligarşi ile işbirliğine, dönme bir burjuvalaşma sürecine girecekti. Kürt üst tabakasının "ilkel milliyetçiliği" ile Türk üst tabakasının "dehşet milliyetçiliği" arasında sıkışan Kürt halkı ise fiziki varlığını sürdürme derdindeydi. Dönemin aydınları ise, Kürtlükten vebadan kaçar gibi kaçıyordu. İnkâr ve asimilasyon sonuç almıştı. 1950'lerden sonra Kürt aydınları 49'lar Olayı ile cılız bir çıkış göstermiş ama bastırılmıştır.

27 Mayıs 1960 darbesi sonrası gerçekleşen 1961 anayasası Kürt gerçekliğine kapalı olsa da sola yönelik elverişli bir zemin sunuyordu. Bu zeminde ortaya çıkan Türkiye İşçi Partisi (TİP), Kürt meselesini 'Doğu Sorunu', geri kalmışlık sorunu olarak ele alıyordu. Kendini bu yeni duruma uyarlayan ve TİP içinde yer alan Kürt üst tabakası temsilcileri de "Kürt" kelimesini ağzına almamakta, kendilerini Türkiye İşçi

Partisi içinde 'Doğu Grubu' olarak adlandırmaktadır. Bunların Kürdistan ve Kürtlere yönelik siyaseti de, "Kürt" kavramı yerine "Doğu" kavramını kullanmaya özen göstermek, bölgede kendisini DDKO (Doğu Devrimci Kültür Ocakları) ve daha sonra DDKD (Doğu Devrimci Kültür Derneği) olarak örgütleyecektir. Bunlar Kürt meselesini geri kalmışlık, Doğu'ya yol, su ve elektrik olarak tanımlamaktadır. 1965'ten sonra TİP bünyesindeki tartışmaların etkisiyle Kürt meselesi gündeme gelecek, IV. Kongre'de Kürt meselesinin anayasal vatandaşlık temelinde çözümü parti programına alınacaktı. Sistemin insafa gelerek anayasal vatandaşlık ve kültürel hakları tanıyacağı beklentisi de, partinin (TİP) kapatılmasıyla son bulacaktı. Bu süreç, Kürt üst tabakasının ilkel milliyetçi, reformist ve sosyalist sola egemen milliyetçi, revizyonist, oportünist yaklaşımlarının yenilgisi ve bunu sorgulayan devrimci çıkışın doğuşu olacaktır. Bundan sonrası Türk-Kürt ilişkilerinde halka dayalı yeni devrimci, sosyalist temelde özgür birlik arayışı olacaktır. Zaten 1968 Gençlik Hareketi, Mahir'in İTÜ deki Kürt meselesi ile ilgili konuşması(1), İbrahim'in meseleye yönelik tespitleri(2) ve Deniz'in idam sehpasında Türk-Kürt kardeşliğini haykırması, Türk-Kürt ilişkilerinde içine girilecek yeni doğrultuyu veya dönemi gösterecekti.

1990'lara gelindiğinde gelişen özgür halk hareketleriyle özgür Kürt iradesini açığa çıkarmayı başaracaktı

Yeni doğrultu ve dönem, hem Kürt ilkel milliyetçi ve reformist çizgiyi hem de Türkiye Sosyalist soluna hakim olan milliyetçilik, revizyonizm ve oportünizm eleştirileri üzerinden anlam kazanmaktadır. Türkiye sosyalistlerinin Kürt meselesine yaklaşımı sorgulanmaktadır. Sistemin tutuklama baskıları ve TKP iç yapısının revizyonist anlayışı nedeniyle boğuntuya getirilen Doktor Hikmet Kıvılcımlının fikirleri(3) ve yeni Tarih Tezi ile Denizlerin, Mahirlerin ve İbrahimlerin tespitleri esin kaynağı olmaktadır. Yeni dönem düşüncesinin liderleri Mahirler ve Denizler kapitalist sistemin burjuva milliyetçiliğine dayalı ideolojik hegemonyasının kırılması gerektiğinin farkındaydılar. Milliyetçiliğe karşı yurtseverliği (4) ve enternasyonalizmi, bağımsız ve demokratik Türkiye'yi, genelde halkların, özelde Türk ve Kürt halkının özgür, eşit, gönüllü birliğini güvenceye alacak demokratik bir anayasayı savunuyor, halkların birlikte kurtuluşunun yolunun uzun süreli devrimci halk savaşından geçeceğini savunuyorlardı. Bu temelde yoksul ve emekçi Türk ve Kürt devrimci gençleri Mahir'in liderliğindeki ortak cephede (THKP-C) buluşmuşlardı. Ancak Denizlerin yakalanması ve idamı, Mahirlerin Kızıldere'de ve İbrahim'in Diyarbakır Zindanında işkence ile katledilmesiyle doğan liderlik boşluğunda milliyetçi, revizyonist ve oportünist yaklaşımlar yeniden canlanmış, Kürt meselesi yeniden kaderine terk edilmişti. Bu durum karşısında Kürdistan Devrimcileri kendi yolunu çizmek zorunda kalacaktı. Fakat bu ayrılık anlamına gelmiyordu. Amaç Kürt halkının özgürlük iradesini açığa çıkarmak ve Türk halkının özgürlük iradesiyle buluşturmaktı. Bu temelde 1990'lara gelindiğinde gelişen özgür halk hareketleriyle özgür Kürt iradesini açığa çıkarmayı başaracaktı. Artık sıra Kürt halkının özgürlük iradesini Türk halkının özgürlük iradesi ile buluşmaya gelmişti. Gelinen aşamada ayağa kalkmış demokratik ve özgürlükçü Kürt hareketi, Denizlerin, Mahirlerin, İbrahimlerin anısına bağlı kalarak ortak mücadeleye en büyük katkıyı yapabilecek durumdadır. Geriye Denizlerin, Mahirlerin ve İbrahimlerin bıraktığı liderlik boşluğunu dolduracak sosyalist kişiliklerin rolünü oynaması, toplum odaklı, kitle temeline (yoksul ve işsizler başta olmak üzere, özellikle kır ve varoştakilere) dayalı bir ortak örgütlenmenin başarısı kalıyor.

Sonuç Yerine

1960-78 arası dönemde Kürt üst tabakasının yaklaşımı, "Marksizm'i ve sosyalizmi Kürdistan'a sokmayız" biçimindedir. Bunlar Dünyada Çin'den, Vietnam'a Afrika, Latin Amerika'ya dek uzanan sosyalist halk önderliği tarzında bir önderliğin Kürdistan'da ortaya çıkmasına engel olmaya çalışsalar da başarılı olamamışlardır. Bu tarz bir halk önderliği 1970'lerde Kürt geleneksel ilkel milliyetçi önderlik ile sosyalist sola hâkim, revizyonist, oportünist ve

sosyal şoven anlayışlara karşı mücadele içinde ancak varlık kazanabilmiştir. Tüm engellemelere rağmen 1970'lerde çağdaş Kürt halk önderliği doğacak ve tarihte ilk defa Kürt halkının özne haline geldiği, özgür halk iradesinin açığa çıkarıldığı bir dönem olarak günümüze kadar gelişimini sürdürecektir. Bu dönem aynı zamanda tarihte ilk defa Kürt-Türk ilişkilerinin Kürt ve Türk üst tabaka ilişkileri olmaktan çıktığı, 1968 Gençlik Hareketi olarak yoksul ve emekçi sosyalist, yurtsever ve enternasyonal devrimci Kürt ve Türk gençlerinin Mahir Çayan önderliğindeki ortak cephede, halkların demokratik, özgür, eşit ve gönüllü birliğine kavuştuğu bir döneme geçişi de ifade etmektedir. Bu ilişki tarzı, bahsedilen milliyetçi, revizyonist, oportünist, reformist anlayışlar ve darbeler nedeniyle zaman zaman kesintiye uğratılsa da günümüzde toplumsal temellerine kavuşmuş olarak demokratik özgür, eşit, gönüllü birlik anlayışıyla Demokratik İttifak, Demokratik Anayasa İttifakı, Demokratik Ulus Bloğu ve HDP bünyesinde varlığını güncelleyerek sürdürmektedir. Gelinen aşamada Kürt Özgürlük Hareketinin özgürlükçü demokratik dinamizmiyle sistemden dışlanan sosyalistler ve diğer ötekileştirilenleri de içine alan ortak mücadele cephesi olarak, Anadolu kapitalizmiyle tamamlanan oligarşik iktidarlara karşı halklarımızın demokratik, özgür ve eşitlikçi özlemlerine yanıt verdiği oranda gelişme ve birlikte geleceği yaratmayı başaracaktır.

----

(1) Mahir Çayan'ın İTÜ'deki konferanstaki konuşması çarpıcıdır; "Revizyonizm bir gerçektir, karşı çıkılmalıdır. Kürt sorunu örtbas edilemez, kabul edilmelidir. Oportünizm tavırlarında ısrar ederse, bağlar kesilmelidir."

(2) İbrahim Kaypakaya ise "Kemalizm demek, her alanda Türk şovenizminin kışkırtılması, diğer milliyetlere amansız baskı uygulanması, zorla Türkleştirme ve kitle katliamı demektir" diyerek Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına vurgu yapıyordu.

(3) Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın TKP'ye yazdığı 5 ciltlik raporunun bir parçası olan 'İhtiyat Kuvvet: Milliyet Şark' adlı eserinde Kürdistan'ı bir sömürge olarak ele almakta ve sömürgeden kurtuluş için partizan savaşına gönderme yapmaktadır. Kıvılcımlının bu eserinde geliştirdiği tezler, gerek dönemin uluslararası tek otoritesi Komüntern, gerekse TKP'nin geleneksel tezlerine taban tabana zıt olup ezberleri bozmaktadır; "Türk burjuvazisi görünüşte kendisini emperyalizme karşı 'Doğu'nun ezilen uluslarına örnek gösterirken nedense bu hakkı Kürt ulusuna teslim etmek şöyle dursun, yeryüzünde Kürt ulusu diye bir şeyin varlığını bile işlemek istemiyor… Var gücünü bu ulusu yok etmeye veriyor."

(4) 1960'ların ortasında TİP içindeki milliyetçilik, revizyonizm, reformist ve oportünizm hastalıklarını eleştiren Denizler, Mahirler ve İbrahimler 68 Gençlik Hareketi olarak TİP ile yolları ayırıyordu. O dönem TİP içinde Mihri Belli, sosyalistleri "İyi birer milliyetçi" olarak savunurken, Mahir Çayan ve arkadaşları "Hayır sosyalistler milliyetçi değil, yurtseverdirler" diyerek ve kurtuluşun parlamenter yoldan sistemin insafa gelmesine beklemekle değil ancak uzun süreli devrimci halk savaşıyla olacağı tezlerini geliştirerek farkını ortaya koyuyordu.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürtlerle Türklerin Devrimci Tarih Birliği

Mukaddes Erdoğdu Çelik

Önceki gün eski bir okul arkadaşımı ziyaret ettim. Her ziyaretim onun için, dünyada ve memlekette ne olup bittiğine dair bilgi şöleni yaşamak gibidir; ben değil, kendisi böyle niteliyor ve her seferinde kendisini daha çok ve sık ziyaret etmemi istiyor. O günde öyle oldu. Söz dönüp dolaşıp Kürt sorunundaki çözümsüzlüğe geldi. Arkadaşım, "Ya bu mesele bitmedi mi; Kürtler artık dillerini kullanıp şarkılarını söylemiyorlar mı, siyaset yapmıyorlar mı?" diyor ve büyük güzel gözlerini daha da irileştiren bir bakışla bana bakıyor. Evet, hepsi oluyor ama bunu yapanlar da tutuklanıyor, öldürülüyor ve kaybediliyor, dediğimde de yüce afaklara söz etmişim gibi duruyordu. Diğerlerini geçelim; senin çok sevdiğin Demirtaş niye hala tutuklu, deyince biraz olsun gerçeğe uyanıyor. Figen Yüksekdağ, 5 bin HDP üyesi niye tutuklu? "Sahi ya" dedi; "hem Türk be o kadın" diye ekledi heyecanla. Bu ona kendisinin de Kürt olduğunu hatırlattım. Köklerinden, hayatından, kültüründen kopmuş bir Elazığ Kürdü olarak yaşamış; zeval ziyan görmemiş yani. Ama o da sınıra gelmiş işe, huzursuz, mutsuz, barış olsun diyor, idraki zor olsa da.

Düşündüm sonra; Kürtlerle Türklerin, hatta Kürtlerle Kürtlerin ilişkisine dair çok örnek var. Bu bile halkın Kürt meselesinde nasıl da cahil ve "onursuz" tarafsızlık cehenneminde tutulabileceğini göstermeye yetiyordu. Sömürgeciliğin kabalıkları kadar incelikleri de çok benzer. Halkla arasındaki ilişkinin niteliği, sorunun çözümünde büyük bir öneme sahiptir. Kürtlerle Türkler arasındaki tarihsel ilişkilerin bir boyutunu, sol ve sosyalizm güçlerinin Kürt ulusu gerçeği ve günümüzde Kürt özgürlük hareketiyle kurduğu ilişki oluşturur kuşkusuz.

Bu coğrafyada, sadece dün değil bugün de Kürt sorunu, Kürde dair her şey bir turnusol kâğıdıdır. Resmi ideoloji ve Kemalizm'den kopup kopmadıklarını önce oraya bakıp anlayabiliriz. Demokratlık, özgürlükçülük, hatta adalet adına iddianın meşrebini anlamak için Kürt meselesine, Kürt halkının taleplerine nasıl yaklaştığına bakmak gerekir. Sol, sosyalizm adına hareket iddiasına sahip pek çok kişi, akım ve örgütün egemen ulus milliyetçiliğiyle ilişkisini sorgulamada, artık genel geçer teorik doğruları sıralamak hiç yetmez; dosdoğru pratik politikanın sularında ne yaptığına bakmak gereklidir. Geçtiğimiz günlerde İsmail Beşikçi Hoca; "Türk arkadaşlar Kürt arkadaşların Kürtçe konuşmalarından rahatsızlık duyuyorlar" derken haklıydı. Çeviri gerekçesine sığınmak da artık Kürtçeye bunca yılın uzaklığı kurtarmıyor. Devletin zora dayalı asimilasyonundan bu kadar nasiplenmiş bir sol, Kürt ile kardeşleşme duygusu yaratamıyor. Ulusal hak eşitliğinin yaşanmadığı yerde halklar kardeşleşemiyor. Ve biz, geçen bunca zaman olduğu gibi bugün de bunun mücadelesini veriyoruz.

Marx, ömrünün sonuna doğru, İngiltere ve İrlanda sorunuyla da ilgilenmiştir. Onun sözleri de konumuza derin bir yanıt üretiyor. Dediği kısaca şöyledir; "Eskiden İrlanda'nın kurtuluşunu İngiliz işçi sınıfının kurtuluşuna bağlı olduğunu düşünürdüm. Ancak şimdi anlıyorum ki, ve açık olarak belirtebilirim ki; İngiliz işçi sınıfının kurtuluşu İrlanda'nın sömürge boyunduruğundan kurtuluşuna bağlı." Denklemi ne değiştirmiştir? 1870'lerden itibaren İngiltere'de işçi sınıfının durumu ile İrlanda ulusal bağımsızlık savaşı arasındaki uyumsuzluğuna ve olası sonuçlarına değinmektedir. İngiliz işçi sınıfına eleştirisi, İngiliz sendikalarına eleştirileri; siyaset yapmaktan kaçınıyor olmalarıdır. Sermaye tekelleri yükselişe geçip emperyalist sömürgeciliğe evrilir ve sömürge yağmasından işçiler ve sendikaları da nemalanır. İşçi

sınıfı tarihsel misyonunu ıskalamaya başlamıştır, bir de İngiliz emperyalizminin işgali altındaki İrlanda konusuna yabancılaşmaktadır. Aynı yazısında Marx durumun temel özelliğini de şöyle özetlemiştir: "İngiliz emperyalizmi bütün kökleriyle İrlanda'nın sömürge boyunduruğu altında tutulmasına bağlıdır ve İngiliz gericiliği gücünü buradan almaktadır." Türkiye ve Kürdistan bağlamında yüz yılı aşkındır, özellikle son 40 yıldır bu durumu yaşamaktayız.

Bu pasajdaki bakış açısı, Kürt gerçeği ile işçi sınıfı gibi, orada çalışan sol ve sosyalizm ilişkisini anlatmak için Marx'ın çözümlemesi kadar, Lenin'in "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı" ve 3. Enternasyonal'in Doğu Halkları Kurultayı'nın ulusal sorundaki kararları o kadar yol gösterici olmuştur hepimize. Lenin'in "sınıf bilinçli işçi kime denir", sorusu ve cevabının işe yaramaz olduğunu düşünen çoktur. Ama o soru çok önemlidir ve hala çok yakıcı bir kılavuz ipi olarak gündemdeki yerini koruyor: "Gadre uğrayan öğrencinin, papazın dövdüğü çocuğun, haksız yere tutuklanan öğretmenin yanında olmayan, bütün bunları protesto etmeyen işçi bilinçli işçi değildir".

Sömürgeciliğin kabalıkları kadar incelikleri de çok benzer

Tarihin kanıtladığı şu ki, toplumsal alt üst oluş süreçlerinde, değişim olanağının iki asal koşulu vardır. Birincisi nesnel koşullar diye çok genel bir kavrama sığdırabileceğimiz, insan iradesinin dışındaki koşullar ise, diğeri; tam da insan iradesinin, altüst oluşa yeni bir karşılık verecek kuvvetlerin durumudur. Bunu; önderlik biliminin temel kavramlarıyla; program, strateji, örgüt ve eylem bütünü içinde değerlendirilecek olan öznel koşullar diyoruz.

Bugün Türkiye'de ve Kürdistan'da-Ortadoğu'da da-temel sorun olmaya devam eden Kürt sorununun çözümsüzlüğünde, bu ikinci koşulun hiç olmazsa bir bölümünü Türkiye sol ve sosyalist hareketin durumu ve tarih içinde duruşu oluşturmaktadır. "Sol ve sosyalizm" deyişini, en kestirmeden giderek "stratejik" çözüm alanından seçiyorum. Kürt sorunu deyince, genel demokrasi alanından söz ettiğim ve edeceğimin farkındayım. O zaman da öznel koşullar başlığı altına sahadaki lehte ve aleyhte bütün kuvvetlerin durumu girer. Emek ve demokrasi güçleri, sendikalar, kitle örgütleri, günümüzdeki inanç, yöre örgütleri dahil varlığını bildiğimiz kadar bilmediğimiz toplumsal kurum, hücre, her biri girmektedir. Yine de meseleyi esasen stratejik çözüm alanında tartışacağımı belirteyim. Sol ve sosyalizm alanı öncelikle işçi sınıfının alanı, onunla bağlantıda bütün ezilenlerin alanına girersek, gerçeğin ve çözümün stratejik alanına girmiş oluruz. Bunun bir tarihi var elbet, yer yer ona da değinerek bir tarih taraması yaparak meramımızı anlatmak belki daha kolay olacak.

29. kez ayaklanan Kürt halkının ulusal varlığını ve kimliğini Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul ettirme, kendi gerçeğini dayatma, ulusal haklarını kullanma isteği ve eski ve yeni taleplerle bugün de sürdürdüğü mücadelesinin karşısında sosyalizm ve sol adına konuşanlar nasıl davrandı? Sorunlara buradan, ezilen ulusun hakları cephesinden cevap olması gerekiyordu. Çünkü başka şeylerin yanında, 20. Yüzyılın deneyimlerinin eleştirel değerlendirmesi bize buradan bakmayı öğretiyor. Elbette sosyalizm deneyimi, birçok bakımdan insanlık tarihinin en başarılı dönemidir. Ezilen ulusların hak eşitliği deneyimi açısından da öyle başladı evet, ama öyle bitemediğini de biliyoruz.

Ekim Devrimiyle Gelen

Sömürge ülkeler için Wilson prensiplerinden çokça söz edilir. Wilson ilkeleri adı ile yayınlanan, ulusların bağımsızlığını öngören ilkeler, Ortadoğu'da Sky-Picot, Sevres ve Lozan Antlaşmaları olarak Ortadoğu'nun hayatına girmiştir. Başta Kürt ve Filistin sorunu gelmek üzere bugün de süren ulus sorunlarının kaynağında yer alan emperyalist plan ve sözünü ettiğimiz anlaşmalardır. Bugün 3. Dünya Savaşı Ortadoğu'da sürüyor. Ortadoğu yeniden paylaşım masasındayken sahada Osmanlı İmparatorluğu kalıntılarından kurulan Türkiye Cumhuriyeti de savaşın ortasında, Kürt karşıtı sömürge savaşları geliştirmeye çalışıyor. Oysa aynı tarihlerde Ekim devrimiyle yeni kurulan dünyanın öncülüğünde 1919

yılında III. Enternasyonal kuruldu ve Doğu'nun ezilen halklarının kurtuluş mücadelesine elini uzattı. Böylece Bakü'de Doğu Halkları Kurultayı toplandı. Kurultay, sömürge ve ezilen ulusların ayaklanma platformu olarak konumlandırdı kendini. Bütün kararları, emperyalizme karşı mücadele eden ulusal hareketlerle ilişki kurmak, dayanışmada bulunmak üzerineydi. Ankara Hükümeti de en çok onun sayesinde Sovyet hükümetinden destek alarak savaşı kendi lehine bitirdi ve TC kuruldu. Emperyalizme karşı gelişen hareketler burjuva-feodal önderliklere sahip olmasına karşın, objektif olarak emperyalizmi zayıflatan hareketlerdi. Yükselen sosyalist bir rejim bunlarla ilişki kurmuştur. Bu gerçek görmezden gelinemez.

Rusya, bir sömürgeler hapishanesiydi. 1917 Şubat Devrimiyle Çarlık otokrasisi devrildi, milletler hapishanesinde esir durumundaki çok sayıda ulus, Ekim Devrimiyle tamamlanan süreçte, Bolşevik Hükümetinin öncülüğünde özgür ve sosyalist cumhuriyetler olarak örgütlenmeye başladı. İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Ekim'de iktidar gücü eline geçirdi. Kurulan Hükümetin ilk kararnamelerinden biri; ilhaksız, tazminatsız barış ve ulusların tam hak eşitliği ve ayrılıp ayrı devletini kurma hakkı üzerine karar oldu.

Doğası gereği daha başlangıcında, ulus sorunlarının çözümünde sınıfsal nitelikli iki ana eğilimin çatıştığının altını çizmemiz gerekiyor. Sosyalist cumhuriyetler şeklinde örgütlenme eğilimi ile burjuva milliyetçi devletler olarak örgütlenme ve ayrılma eğilimleri yan yanadır. Nitekim Finlandiya, ayrılıp ayrı burjuva devletini kurdu. Kafkaslar'da ve Asya ortalarında, özellikle Müslüman, bazı Türk topluluklar ile federasyon ya da bağımsız devlet istemli çözümleriyle çatışmalı süreçler yaşandı. Bolşevik Hükümet ve Kızıl Ordu işe karıştı. Sonuçta Sosyalist Sovyetler Birliği çatısı altında birleşen ulusal cumhuriyetler kurulduğunda, Çarlık sömürgesi ezilen milletler çift dilli, ulusal kültür ve siyaset hayatlarına kavuşmuşlardı. Çözülmemiş ulusal sorunları ve anlaşmazlıkların varlığını koruduğunu biliyoruz, bazılarının "zengin köylülüğün tasfiyesi" zamanlarında açık şiddetle elden geçirildiğini, en çok da 20. Yüzyılın sonundaki çöküşten sonra en yakın ulus-devletlerin birbirini boğazlarcasına savaşa tutuşmalarından da biliyoruz. Burada sorunları bunlardan ibaret gördüğümüz sanılmasın, sadece konumuz dışında kaldığı için değinmiyoruz. Özel olarak Rusya'da Kürtlerin durumu da ayrı incelemelerin konusu olmalı.

Ele aldığımız konu açısından Ekim Devriminin kendi bölgesi dışındaki etkilerinden, Türkiye üzerindeki etkilerinden bahsetmem gerekiyor.

Ekim Devrimi'nin dünyayı sarsan etkisi, Avrupa'dan sonra en çok I. Dünya Savaşı içinde enkaza dönüşmüş, yıkılan Osmanlı topraklarında hissedilmiştir. Erzurum'da bile Kızıl Bayrak dergisi çıkmaya başlamıştır mesela, sağda solda şûralar kurullar kurulmuştur. Rusya'ya sınır boylarında eski Osmanlı paşaları Kızıl Ordu'da olduğu gibi rütbelerini söküp erlerle aynı statüde olduklarını göstermeye çalışmışlardır. Yani, Anadolu'da herkes Bolşevik'tir! Savaşta yenilen Osmanlı'nın toprakları emperyalistlerce paylaşılmaya başlamışken, yanı başında yeni bir dünya yükselmekte ve o dünyanın bütün ateşi, bütün duygu ve düşünceleri, kurtarıcı fikirleri Anadolu topraklarına akmaktadır. Yıkıntılar içinde işgale uğrayan ülkenin imdadına Ekim Devrimi ve Bolşevizm yetişmiştir desek yalan olmaz. İşgalin başladığı hemen her yerde bir halk hareketi, gerilla tipi silahlı örgütlenmeler boy verirken, kısa sürede savaşın önderliğini ele geçiren Osmanlı Ordusunun askeri ve sivil bürokrasisinden, İttihat Terakki'den arta kalan unsurlar Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri şeklinde örgütlenirler. (Hapishaneleri boşaltıp iç savaş ordusunu da örgütlemeyi ihmal etmediler ki, savaşın içinde özellikle Rum ve geri dönen Ermeni nüfusun kırılmasında çok işe yarayacaklardı.)

Bir yandan da komünistler örgütlenir; İstanbul'da, Eskişehir'de, Zonguldak'ta ve daha pek çok yerde. Mustafa Suphi, Osmanlı sosyalistlerinden biri olarak 1913'te Sinop'a sürgüne gönderilmiş, oradan da Rusya'ya kaçmıştır. Çarlık ordularına esir düşmüş Osmanlı askerleriyle Ekim Devrimi sürecinde buluşan M. Suphi ile yoldaşları da 500 kişilik Kızıl Ordu kurarak devrime katılmıştır.

Türkiye Komünist Partisi de Bakû'de, Mustafa Suphi önderliğinde o elverişli koşullarda Anadolu'dan gelen temsilcilerin katılımıyla 10 Eylül 1920'de kurulur. Ekim devrimin içinde sosyalizmle buluşmuş bir avuç Türkiyeli komünist, insanlığın yenidünyasının militanları, örgütleyicileri olarak Anadolu'da başlamış olan Ulusal Kurtuluş Savaşına tüm gücüyle katılma

kararı alır. Anadolu'nun her tarafında herkesin neredeyse Bolşeviklikten söz ettiği, Çerkez Ethem Yeşil Ordusunun, şûraların kurulduğu, Bolşevikliğin bir rüzgar gibi estiği dünyada TKP yönetici kadrosunun bu topraklara ayağını basması, Ulusal Kurtuluş Savaşı içinde Türk halkıyla buluşma imkânını yakalaması demek olacaktı. Doğu Halkları Kurultayı'nın kararlarına paralel olarak, dönemi, emperyalizme karşı mücadele dönemi ilan eden TKP önderliği, Ulusal Kurtuluş Savaşına katılacak ve burada antiemperyalist, halkçı, devrimci bir savaş çizgisiyle yürüyecektir. TKP ilk programında, çok uluslu coğrafyanın bilincindedir. "TKP, muhtelif milletlere mensup devrimci işçi ve köylü sınıflar arasındaki eski düşmanlıkları kaldırmak için, aşağıdaki en kati çarelere girişir: Bir, dil ve hars nokta-i nazarından her milletin tam hürriyetini temin ve bu itibarla bir veya diğer millete mahsus her türlü imtiyazı ilga ederler" denir.

TKP ilk programında, çok uluslu coğrafyanın bilincindedir

Türkçeleştirecek olursak; dil ve ulusal haklar konusunda, bir tek milletin imtiyaz sahibi olmasına kesinlikle karşıdır TKP. İkincisi, hükümet kurarken de çeşitli milletlerin varlığını hesaba katacak, hepsini kapsayan İşçi ve Köylü Şûralar Cumhuriyeti kuracak ve hür milletlerin dil birliğini esas alacaklardır. TKP'nin sonraki 50 yıllık tarihi boyunca pratik politikasında, eyleminde çiğnenmiş, yok sayılmış ilkelerdir bunlar.

Mustafa Kemal'in başında olduğu Osmanlı artığı askeri kadro, İttihat Terakki'nin milli iktisat siyasetinin ürünü Türk ticaret burjuvazi, Ermeni soykırımı ile mülk edinerek semirmiş Anadolu eşrafı ve Kürt toprak ağalarının kurduğu ittifak savaşın kaderine el koyar; 1. TBMM böyle toplanır ve Ankara Hükümeti kurulur. Mecliste, Kongrelerle kurulan ittifak kendini yansıtır; Kürdistan, Lazistan temsilcileri, hatta komünistler vardır. Kemal ve ekibi, başından itibaren Meclis'te ve Ankara Hükümetinde asıl yönetici çekirdektir. Mustafa Kemal, kesinlikle bu ittifak içinde bir otoritedir. İşgali kaldırmak için zaten başlamış olan savaşın başına geçtiklerinde, sonunda kendilerini iktidar edecek stratejiyi baştan çizmişlerdir. İngiliz ve Fransız işgaline karşı, "Doğu'nun ezilen mazlumlarına bağrını açtığını" ilan eden Sovyetler ya da Bolşevik Hükümet başvurdukları ilk yer olur. TKP'yle de böyle ilişkiye geçerler. Zaten savaşmaya gitmek için hazırlanan komünistlere "yoldaşlı" mektuplar gider gelir. Ama ne zamanki yoldaşlar bu topraklara ayak basar, savaşın içinde ve sonunda kendisine rakip olabilecek bu kuvvet Kemalist burjuvazinin kanlı bir tertibiyle yok edilir. Kemalist merkez tam bunu engellemiş, 1921 Ocak ayında İngiliz emperyalizmine diyet olarak komünistlerin katlini sunmuştur. Türkiye Komünist Partisi, kendi halkıyla, kendi işçi ve emekçi kitlesiyle buluşamayan bir parti olarak "dışarıda" kalmışlığı başlangıç noktası, Karadeniz'de bu onaltı komünistin imhasıdır.

Anadolu'da aslında sadece işgale karşı bir savaş yoktu; onunla iç içe geçmiş bir iç savaş vardı. Çok taraflı iç savaş aynı zamanda; Mecliste, hükümette olduğu gibi işgal dışında bölgelerde de hükümete, Kemalist önderliğe karşı birçok ayaklanma olur. Ayaklanmaları, Ankara Hükümeti adına bastıran Çerkez Ethem ve onun güçleridir. (Aslında İzmir'e getirilen Yunanlılar, Güney'de ise tehcir edilen Ermenilerdir. Savaşla öldürülen ve kovulanlar onlar olacaktır. Bu da yine başka bir konu.) Sonrasında "Düzenli orduya geçiyoruz" gerekçesiyle imha edilecek, Çerkes Ethem Yunan ordusuna sığınacaktır. Bu imha da çok önemlidir, çünkü Ethem'in kurduğu ve sonradan Yeşil Ordu adını alan silahlı güçler aynı zamanda yoksul köylü hareketiyle bağlantılıdır. Resmi tarih kitapları bunları gizler, Çerkez Ethem'i hain olarak yazar. Biz bu gerçekleri resmi tarihin dışına çıkarak öğrenebildik. İsmet İnönü, "Kürtlerle Türklerin Lozan'da temsilcisiyiz" demiştir emperyalist kurtlar sofrasında; ama Kürtlerin muhtariyetini isteyen bölümünü zaten daha ilk hareketinde, 1921'de Koçgiri'de ezmiştir. Geleceği etkileyen çok önemli tarihi gerçeklerdir.

Bu tarihi gerçeklere başka şeyleri de eklememiz gerekiyor; mesela, Sovyetler ile kurulan ilişkiyi. Sovyetlerden hem silah, hem altın, hatta askeri kadro desteği almışlardır. Lozan öncesinde İngilizlerle el altından Londra Konferansı kotarılmış, Fransızlarla Paris Anlaşması yapılmıştır. Sovyetler Birliği'nin Lozan'dan dışlanmasında bizzat Ankara Hükümeti -Kemalistler- emperyalistlerle ittifak yapmış ya da

onların dayatmasına boyun eğmiştir. Sovyetlerin dışlanmasıyla bütün pazarlık, Musul, Kerkük ve Boğazlar dahil emperyalistlerin vesayetini koruyacak şekilde yapılmıştır. Sonra da Kemalist iktidar Sovyetler Birliği'nin verdiği yardımın üzerine oturmuştur.

Savaş içinde aslında, Karadeniz'den başlayıp Ege'de, Akdeniz'de tamamlanan Rum ve Ermeni kırımı, mübadeleyle gönderilenlerle birlikte, nüfusun gerçekten de Türk ve Müslüman kılındığı açıktır. Kürtlerin adı ise Lozan ve Çanakkale savaşı dışında anılamaz olmuş, kırım sırasının onlara gelmesi için biraz daha zamana ve zemine ihtiyaç duyulmuştur. Mecliste de işler bu yönde ilerlemiş, "Muhalefetle yürüyemiyorum" diyen Mustafa Kemal'in adıyla anılacak rejim fiilen başlamış ve 1. Meclis emirle tasfiye edilmiştir. 2. Meclis'te muhalefet vekili yoktur. Cumhuriyetin ilanı 29 Ekim 1923'tür, 1924 Anayasasında ise Türk dışında kimse kalmamış, devletin resmi dini İslam ilan edilmiştir.

Cumhuriyet, daha başlangıcında, "tek dil, tek millet, tek ülke" olarak tesis edilmiştir ve bugün üç özelliği kapsayan maddelerin değiştirilmesi bile teklif edilemiyor, her yeni anayasa yapıldığında bu tekrarlanıyor. Kemalistlerin iktisat politikası da bununla uyumludur, tekçi burjuva sınıfsal duruşu yansıtır. 1923'teki İzmir İktisat Kongresi gerçekten de çok anlamlıdır. Mustafa Kemal, burada yaptığı konuşmada demiştir ki, "Bizde büyük araziye malik kaç kişi var? Kaç milyonerimiz var? Parası olana düşman değiliz; bilakis, memleketimizde birçok milyonerin, hatta milyarderin yetişmesine çalışacağız. Batı sermayesine karşı olduğumuzu da kim söylüyor?" İttihat ve Terakki'nin başlattığı, Ermeni ve Rumların, Hristiyan sermayenin tasfiyesiyle kurduğu milli iktisadın yeni koşullardaki devamı böyle ilan edilmiştir.

Sol'un Kemalizmle Sınavı

Kemalistlerin sonraki bütün pratiklerini; 1925-38 arasında, İskan Kanunları, Tunceli Kanunları, Türk vatandaşlık yasaları, Takriri Sükun yasaları, İstiklal Mahkemeleri eşliğinde Kürt isyanlarının zalimce bastırılması; Kürtlüğün, Kürtçenin yasaklanması, Kürt'ün Türk ilan edilmesi; 1930'lardaki Türk Dil ve Tarih Kurumunun ürettiği Güneş Dil Teorisi ve Hitler faşizmi ile uyumlu politikalarını eklediğimizde, Cumhuriyet'in ilk yarıdaki tarihinin niteliğini anlamış oluyoruz. Bu kadar asimilasyoncu, ırkçı, tekçi, sömürgeci, sömürücü tarihle; işçi, emekçi, aydın, genç, kadın aleyhtarı politikalarla sol ve sosyalizm adına TKP nasıl ilişki kurmuştur?

Mustafa Suphi'lerin katlinden sonraki TKP önderliği, Kemalizmi ilerici, antiemperyalist görmenin ötesinde, burjuva demokratik devrimi tamamlamasını beklemişdir. Eski klasik "üçlü devrim modeline göre" beklentilerinin çok şaşırtıcı olmadığını düşünsek bile, Kemalist burjuvazinin savaş içinde yaptıklarını unutmuş görünmelerini, savaş sonrasında, Cumhuriyetin tekçiliğine itirazsız halini olumlamak ne mümkün! 1925 Şeyh Said ile başlayan Kürt isyanları karşısındaki tutumu ise tümden utanç vericidir. TKP önderliği Kürt isyanlarının bastırılmasını feodalizmin geriletilmesi olarak değerlendirip desteklemiştir. "Kürtler medenileşmeye karşı çıktıkları için ayaklanıyorlar" diye yazmıştır TKP basını. 20 Yüzyılın başındaki Avrupa sosyal demokrat işçi partileri de bütün sömürgecilerin tipik gerekçesini onaylamıştı: "Emperyalizm ilkelleri modernleştiriyor" şeklindedir. TKP'nin dönekleri Cumhuriyet'in partisine kapağı atmış, Kadro adlı dergiyi kuran Şevket Süreyya, Kemalizmin ideolojik kuruluşuna soyunmuştu. Ta ki, dergi bizzat iktidar tarafından kapatılana kadar yeni burjuva rejime ideolojik dayanaklar oluşturma çabası sürmüştü.

Dil teorisi, Tarih Tezi, zora dayalı asimilasyonun teorik dayanakları olarak ortaya çıkarılmıştı. Bugün Kürt dili üzerindeki yasağın kalkması için açık bir tutum almayan, alsa bile bu uğurda mücadele yürütmeyen herkes, süren asimilasyona bir şekilde ortağı olduğu gibi, TKP de kendi zamanını suçlusudur, bundan bir şüphemiz olmamalı.

3. Enternasyonal'de de gelişmeler içinde çok sert tartışmalar olur, TKP eleştirilir ve hatta TKP'nin pratiği mahkûm edilir. Ama bir sonuç çıkmaz, TKP, gizli çalışma argümanı ile CHP'de erir gider. Kürt meselesiyle hiç teması olmaz. İtiraz edenler de hapishanelerde geçirir zamanı. Nazım Hikmet, Hikmet Kıvılcımlı bunların başında gelir. Kıvılcımlı'nın sümen altı edilen Yol broşürü ise Kürdistan'ın sömürge olduğunu, mücadelenin yollarını tartışıyordur. 1944'ten

sonra yeniden ülkede örgütlenmeye çalışan TKP'nin yakası tevkifatlardan kurtulamaz. Sonrası da malum; daha derin parçalanma, Sovyet Partisi'ne bağımlı bir "dış büro" hali. TKP'nin kurucu misyonunun yeniden hatırlanması için 71 devrimci çıkışını, 84 Atılımı' beklememiz gerekti. TKP kadrolarının ayrışmasını ise esasen ancak Sovyet Bloku dağıldığında, Türkiye ve Kürdistan'da 90'larda hissedilecek depremini beklememiz gerekecekti.

Kıvılcımlı'nın sümen altı edilen Yol broşürü ise Kürdistan'ın sömürge olduğunu, mücadelenin yollarını tartışıyordur

---

Eğer kendimize sosyalist diyorsak, buna aykırı bütün uygulamaları, TKP ya da 3. Enternasyonal olması fark etmez, mahkûm etmeli.

Bir de şu "İngiliz parmağı var" meselesi var, günümüze gelene kadar. Zamanımızda bu bahane "ABD'nin açılımı bu", "ABD ile iş tutulmaz"a dönüştü bu bahane, Kürt özgürlük Hareketinden ve Rojava Devriminden köşe bucak kaçmanın gerekçesi oldu geleneksel solun. ABD'nin politikalarının karşısında durabilmek için, öncelikle Kürt halkının demokratik ulusal taleplerinin ve mücadelesinin yanında olmak, Türk Devletinin sömürgeci siyasetinin karşısında elini Kürt mücadelesine uzatmak gerek. Ancak o zaman emperyalist politikaların karşısında tutarlı olur ve eleştiri hakkı kazanılır. Bunu yapmadan, ABD'nin planını bahane edip, görevden kaçmak kişiyi ya da örgütü 1925'teki TKP tarihine götürüyor insanı; ona çokça tanık oluyoruz.

60'larda Ne Değişti?

TKP geleneği ile yoğrulmuş sol ve sosyalist hareket, 27 Mayıs askeri darbesini en hafif deyimle, olumlu bir eylem olarak karşıladı ve ona ilericilik atfetti. Bu eğilim, Bayar-Menderes egemen sınıf kliğine karşı gelişen toplumsal muhalefetin varlığıyla Anayasasına demokratik hak ve özgürlüklerin bir düzeyde girmesini temel bir karakter değişimi saydı, bu sonraki siyasi eğilimleri uzunca bir süre bu bakış açısı besledi.

1961'de kurulan TİP, Türkiye'nin ilk kitlesel, sendikacı ve aydınların kurduğu partiydi. Tarihe iz düşürdü, birikmiş bütün demokratik, anti faşist ve anti emperyalist eğilimleri, kuvvetleri bağrında topladı, sosyalist kimlikle anıldı. Görece demokratik seçim sistemiyle 1965'de 15 milletvekili çıkardı. Kürt adını ağzına almadan Doğu sorununu ve çözümünü giderek programına aldı. "Doğu sorunu" sadece Kürt sorunu değil, ağalık ve mütegallibe ile eş tutulan feodalizm sorunuydu da TİP söyleminde. 60'ların ortalarından itibaren yükselen antiemperyalist eğilimlerin 2. Milli Kurtuluşçu ve de sol Kemalizm olarak lanse edilmesini kolaylaştırdı. Doğan Avcıoğlu ve YÖN dergisi, bu doğrultudaki ideolojik yönlendirmenin başını çekti. UKS dönemi ve M. Kemal ile başlayarak bütün dönemin ebediyen ilerici, anti- emperyalist olduğu fikri, TİP dahil tüm ilerici, demokratik harekette, 68 dalgasının genelinde ve öğrenci hareketinde egemen hale geldi. 68 öğrenci hareketi içinde "M. Kemal'in askerleriyiz" diyen eğilim önemliydi. 2. Kurtuluş Savaşı fikriyle yola çıkan gençlik önderleri, Samsun Ankara yürüyüşleri gerçekleştirdi. Fakat TİP, Doğu mitingleri düzenleyip, Kürt gençlik aydınlanma merkezi DDKO ile ortaklaşmasını da sürdürdü. 12 Mart darbesi sırasında kapatılışı da bu nedenle oldu.

TİP için Ertuğrul Kürkçü, Gogol'un Paltosuna atıfla, "bizim paltomuz, hepimiz oradan çıktık" demişti haklı olarak. 20 Yüzyılın ikinci yarısında başlayan Türkiye sol ve sosyalizm güçlerinin ilk eğitim ve eylem yeri TİP olduğu için, 71'de yeni bir devrimci karara bağlanana kadar süreçteki herkes, Kürt ulusal sorununda da TİP'teki genel eğilimlerin birer parçasıdır. Dönemin en önemli ideolojik önderlerinden Mihri Belli; milli demokratik devrim fikrine sahipti ve "Kurtuluş savaşı"nın açık savunucularındandı; Kemalizmi genel olarak ilerici bulur, dahası Kemalizm ile sosyalizm arasında duvarlar olmadığını söyler. 68 gençlik kuşağının aldığı bu ilk ideolojik gıda da, Avcıoğlu kadar Belli de pay sahibidir. Kıvılcımlı ise konumuz bakımından, TKP geleneğinden adamakıllı ayrılan daha özgün bir örnektir. Daha önce de sözünü ettim;

30'larda, Yol başlıklı çalışmasında, Kürdistan'ın sömürge statüsünüde ilk o analiz eder, Kürdistan'da devrimin gelişme rotasının, temel çelişkisinin farklılığını ortaya koyar. Aynı zamanda, Cumhuriyet ile birlikte yaşanan Kürt isyanlarının bastırılmasını destekleyen TKP'yi de şiddetle eleştirir.

TKP önderliği, yazılarının gün yüzüne çıkmasını bu yüzden engellediği açık olan Kıvılcımlı, 1950'lerden sonra Kürt sorununda kendi komünist çizgisinden kopmuştur. 12 Mart askeri darbesini "Ordu kılıcını attı" diyerek karşılamış Kıvılcımlı, devrim, tarih, kadın gibi birçok konuda çok özgün, tez ve teori geliştirmiştir. 12 Mart zulmünden zorlukla kaçarak, zamanın sosyalist ülkelerine gitmiş ama kapıdan çevrilmiş, onu yalnızca Tito'nun ülkesi kabul etmiş, ağır hastalığı nedeniyle orada yaşamını yitirmiştir. Kıvılcımlı'yı izleyen çok sayıda örgütlenme olmuş, bugüne ulaşabilen Kıvılcımlı savunucularının bir bölümü, Kemalizm ve Türk şovenizmi çizgisinden yürüyerek Kürt mücadelesi karşısında gerici ve ırkçı pozisyonda yer alıyor.

Doğu Perinçek, 68'lerden başlayarak Türk milliyetçisi ve Kemalizm hayranı bir siyasetin öncüsü olmuştur. 1980'e doğru devletçiliğe evrilmiş, 29. Kürt isyanıyla bu biraz gerilemiş gibi olsa da, 90'larda Kürt özgürlük mücadelesine karşı gelişen devlet terörü ve neoliberalizm rüzgârı altında "sevgili Cumhuriyeti"nin kanatları altına girmiştir. Lozan'ı savunmak için en seçme faşistlerle kol kola İsviçre'ye çıkartma yapmış, Kıbrıs işgali savunucusu kesilmiş ve nihayet Ergenekon devletine ideolojik-politik iltihakı gerçekleştirmiştir. Partisinin adı da Vatan olmuştur o yüzden. Bugünkü şoven-ırkçı rüzgârın oluşmasında en büyük katkı, sol adını kullanmayı sürdürmesi nedeniyle bu cenahtan gelmeye devam etmektedir.

'71 Devrimci Çıkışı

'71 devrimci çıkışı; Mihri Belli-Kıvılcımlı ve Perinçek çizgilerini, devrim yapma kararlılığıyla aşan devrimci liderlerce gerçekleştirilmiştir. Bu çıkış, aynı zamanda TKP'nin elli yıllık pasifist çizgisinden, Kemalizm kuyrukçuluğundan, TİP parlamentarizminden de en başta fiili bir kopuş girişimi anlamına gelir. Dönemin en öndeki üç lideri ve üç örgütü, silahlı eylem hattıyla sahneye çıkmışlardır.

Deniz Gezmiş ve lideri olduğu THKO, devletin askeri kuvvetleriyle çarpışarak halkın kurtuluş davasını üstlendiğini eylemli olarak açıkladığında, Kemalist devlet ve Türk milliyetçiliğinden belli belirsiz bir kopuşu başlatmıştır. THKO'luların yargılandıkları mahkemelerde "2. Kurtuluş Savaşını veriyoruz, 61 Anayasası'nın asıl savunucusu biziz" demiş olmaları bu kopuşun ideolojik içeriğinin zayıflığını gösteriyor elbet. Cezaevinde Hüseyin İnan'ın yazdığı broşürde, UKS'na katılanlar üzerine "Türk milliyetçiliği hakimdi, diğerlerine, hiçbir ulusa demokratik hak ve özgürlükleri tanınmadı" tespiti en önemlisi. Devamında "Kürt sorununun çözümü için ulusların hak eşitliğini" önermesi ise, milliyetçi gelenekten kopuşun güçlendiğinin ve önünün açıldığının işaretidir. Deniz'in idam sehpasında attığı "Yaşasın Türk ve Kürt Halklarının Kardeşliği ve Mücadelesi" şiarı, tek başına bir dizi program maddesinden daha etkili olmuş, binlerce gencin kardeşlik duygusunu örgütleyen bir rol oynamıştır, bugün de öyledir.

Mahir Çayan ve önderlik ettiği THKP-C, Kemalizmi "küçük burjuva radikalizmi" olarak niteler ve "Günümüzde artık böyle bir Kemalist güç yok, bu iddiaya sahipler de müttefik olamaz" der. Kemalizm konusunda görüşleri yanlıştır ve bu onun zayıf tarafıdır. Fakat bu yanlış fikrin onu, siyasi mücadeleye atıldığı ortamda Kemalizm ve Türk milliyetçiliğiyle uzlaşma ya da işbirliği çizgisinden korumuş olduğunu da söyleyebiliriz. Çayan, ulusal sorun hakkında "Devrimci proletaryanın milli meseleyi ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının ışığında ele alması gerektiğini" düşünmektedir. "Her şart altında Misak-ı milli sınırları içinde çözümü" mutlaklaştırmaya karşı çıkıyor ayrıca. Ulusların kendi kaderini tayin hakkının, ayrılma, özerklik, federasyon vb. çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabileceğinin üzerinde durur.

THKO'nun ve THKP/C'nin Kemalizm ve ulusal sorunda görüş ve eylemleri gerçekten de solu felç eden resmi ideoloji ve resmi gelenekten devrimci kopuş başlangıcıdır. İbrahim Kaypakkaya ve kurduğu TKP/ML ise bu alanda köklü bir kopuşa, ileri bir sıçramaya yol açmıştır.

Kaypakkaya'nın yazıları incelenirse, onun görüşlerinin TKP'den 1971'e, özellikle resmi ideoloji Türk burjuva

devlet pratiği ile karşındaki bütün ideolojik politik aktörlerin görüşleriyle de hesaplaşma anlamına gelir. Başlangıçta o da Kemalist bir öğrenci lideri, Türk Solu dergisinde bu yönlü yazılar da yazar. TİP'te çalışırken de hemen hemen öyledir. Aydınlık bölünmesinde PDA ve Perinçek saflarına geçer ama eski görüş ve konumlarından kopuş olanağını da böyle yakalar. Kurulacak illegal partinin programı üzerinde tartışmalara katılır; partinin tüm temel tezleriyle mücadele ederek ilerler. Devlet ve devrim, çağ ve emperyalizm, illegal parti ve legal mücadele konularında Perinçek çizgisinin eleştirisini yapar. Perinçek'in bütün temel tezlerini ve politik mücadele çizgisini bir gölge gibi izleyen Türk milliyetçiliği ve Kemalizm kuyrukçuluğunu suçüstü eder. Burada ilk itirazı; Programın "M. Kemal halkımızın ilerici geleneğinin bir parçasıdır" tezinedir. "Milli burjuva" nitelemesinin Kemalizm kuyrukçuluğuna dayanak yapıldığını, ittifaklar siyasetinin böyle oluştuğunu ifade eder. (Kaypakkaya, M. Kemal ve Kemalizm'i komprador burjuva ve toprak sahiplerinin siyasi temsilcisi olarak görür, bu da onun görüşlerinde zayıflatıcı bir unsurdur. Ancak görüşlerinin bütününde bunun çok da önemi yoktur; hatta tıpkı Mahir Çayan'da olduğu gibi, bu yanlışın, onu, pratik politikada devrimci bir çizgide tutmaya yardımcı olduğu bile söylenebilir.)

Kaypakkaya, kurduğu TKP/ML'nin Kemalizm ve milli mesele konusundaki görüşleri, o gün de sonraki on yıllarda da resmi ideoloji ve Kemalizmle, devletçi gelenekle, Türk milliyetçiliği ve şovenizmle köklü bir hesaplaşmanın, sol ve sosyalist hareket üzerindeki etkileriyle mücadelenin ilk metinleridir -Kıvılcımlı'nın tezleri yayımlanmadığı için, böyle adlandırmak yerinde olur. Kürt ulusunun varlığının tanınması, ayrılıp ayrı devletini kurma hakkının ve ulusal hak eşitliğinin ve ulusal mücadelenin her durumda onaylanması anlamına gelir. Bu hakkın kullanılma koşullarının dikkate alınacağını ifade eden Kaypakkaya, ayrılmaya karşı bile olsa komünistlerin zor kullanılmasına şiddetle karşı çıkacağını söyler. Aslında onun meseleye bakışı, henüz yeni yayınlanmış Lenin'in Ulusal Mesele kitabının Kürdistan ve Türkiye'ye uyarlama çabasıdır. TKP'nin ilk programındaki, "egemen millet tekeline karşı" çıkışıdır. Kaypakkaya "tekel" e karşı çıkmanın devamını da aynen Lenin gibi getirecek ve "ezen ulus komünisti ile ezilen ulus komünistinin tutumları arasında fark olması" gerektiğinin altını çizecektir. Devamla; ezilen ulus burjuvazinin ulusal bağımsızlık eyleminin ilerici olacağını ve desteklenmesi gerektiğini ifade eder. Ezilen ulus burjuvazisinin kendi iktidarını sağlamlaştırma eğilimine karşı ise komünistlerin, Kürt işçi ve yoksul köylülerinin sosyalist örgütlenmesi ve mücadelesi görevini vurgular. – Bu eğilimi, ulusal devletlerin kuruluş süreçlerinin bütün örneklerinde izleyebiliriz. Hele de devrim için en elverişli kitle tabanı ve çalışma alanı olarak Kürdistan'ı seçmesi; dahası, "devrimin Kürdistan'da daha erken ve hızlı gelişmesi halinde parti, program ve stratejinin ayrılması gerekebileceği" tezi var ki, sadece 12 yıl sonra başlayan (ve 70'lerde Sol adına kimselerin tahmin edemediği, Kaypakkaya'nın tezlerini sadece ezber metin sayan kendi takipçileri dahil) Kürt ulusal mücadelesinin müjdecisi gibidir. 29. Kürt ulusal başkaldırısı tam da Kaypakkaya'nın hayalindeki gibi, bir gerilla birliğinin iki kasaba baskınıyla başlamıştır (O. Çalışlar'ın Kaypakkaya anısı). Böyle başlayan devrimi teşhis bile edemeyen, "devrimi anlamayan devrimcilik" yanında ne büyük bir öngörü sahibi olduğunu anlayabiliriz.

Kaypakkaya'nın gerek Kürt ulusal sorunu ve gerekse Kemalizm üzerine görüşleri, Türkiye'de bir düşünsel ve pratik dönemin kapandığının kanıtıdır adeta. Ve her üç örgütün ve liderlerinin tutumu ve görüşleri, 70'lerde yaşanan bölünme ve ayrışmalar içinde farklı kulvarlarda ve değişik programlarda ifade edilerek günümüze gelmiştir. Bugün Kürtlerle Türkleri birleştirecek kulvara gelen sol ve sosyalist güçler onların emeğiyle ve Kaypakkaya'nın aydınlatıcı fikirlerinin ışığında geldiler.

70'lerin devrimci atılım yıllarını yaşadık, Kürt ulusal hareketinin doğuşuna, PKK'nin kuruluşuna tanık olduk, 84 Atılımı izledik sadece, 90'lar devlet şiddetini her alanda birlikte yaşadık, infazlardan, cezaevi yangınlarından geçtik; serhildanlar, köy boşaltmalar, faili belli 17 bin cinayet çağından geçtik. Ulusal özgürlük savaşı, barış ve demokrasi çağrılarına yanıt olmayan, olamayan işçi ve emekçi kitleler, sendikalar; özel olarak KESK deneyimi ve nihayet Öcalan'a karşı uluslararası komplo… Hepsinin içinde solun ve sosyalizm güçlerinin tutum ve siyasi çizgilerinde aynı mealde sorunları izlemek ve gözlemek mümkün. Bu başka bir çalışmanın konusu olabilecek kadar geniş bir alan, bu yazının kapsamında giremeyeceğim. Fakat yine de şunu vurgulamalıyım: Türkiye devrimci sol ve

sosyalist hareketinin en büyük bölümü, 84 Atılımıyla başlayan Kürt ulusal devriminin ve onun içinde doğan Kürt Kadın Devrimini anlaşılmamıştır. Batı halklarının bu devrimin elinden tutup kendisine taşınmasının sağlanamadığı, buna kafa yorulamadığı, kendiliğinden devrimcilik çizgisinde zamanın aşındırıldığı bir tekrar dönemidir. Türk milliyetçi çizgiden gidenlerse devletin inkar ve imha çizgisine hızla savrulma dönemi olmuştur aynı zaman dilimi.

Devrimci Tarih Birliği

2000'ler, İmralı'da esir edilen Öcalan'ın oluşturduğu yeni barış ve demokrasi çizgisi, demokratik özerklik, komünal yeni yaşam, Kürdistan için Konfederal birlik ve çözüm çizgisinin yayıldığı yeni bir dönem oldu. Kürtlerle Türkler arasında, onların siyasal örgütleri arasındaki ilişkilerin yeniden yeni platformlarda kurulduğu/ kurulacağı bir dönem oldu.

Kürt siyasetinin demokratik siyaset alanında serpilip Batı'daki halkları etkilediği, umutların ve barış beklentilerinin çoğaldığı zamandı. "Çözüm ve Müzakere" çalışmalarının olduğu, Rojava devriminin dünyayı ve Ortadoğu'yu derinden etkilediği zaman… Kürt sorunundaki tutum, düne göre daha yumuşadı, Kürt Özgürlük Hareketine yaklaşım işçi ve emekçi sendikalardan başlayarak giderek olumlu bir rota izledi. Barış ve demokrasi cephelerine Türkiye devrimci ve sosyalist hareketin katılımı bu süreçte başladı. Gençler tarafından Yeni Zap köprüsü bu zamanda kuruldu. Türk emekçi halkların evlatları Kürt özgürlük mücadelesinde ikirciksiz can vermeye bu zamanda başladı. Mücadelenin bütün alanlarında Kürt Hareketiyle iş ve eylem birliği, cephe siyasetini gelişmesi, Türkiye içinde de yankısı büyük oldu. Bütün bunlar devlet terörünün eşliğinde oluyor ve esasen Kürtler kendi başına kalıyor. Rojava Devrimini birlikte savunanların da mecalsiz kaldığı günlerde Sur, Cizre bodrumlarında, Kürdistan kentlerinde kayyımlı rejimlerin yerleşmesi önlenemedi. Bunun sorumluluğunun önemli bir bölümü de hiç kuşkusuz yine Türkiye devrimci, sosyalist hareketine, demokrasi güçlerine işçi ve emekçi örgütlerine düşüyor.

Her şeye karşın bugün geldiğimiz durak çok önemlidir. Türkiye devrimci hareketinin önünü açan 1971 devrimci çıkışını ve liderlerini Kürt özgürlük hareketinin ilk kurucularını buluşturan devrimci demokrasi çizgisi ile önemli mesafeler kat edilmiş durumdadır. Bu yol, demokratik siyasette devrimci demokrasi yolu, HDK ve HDP çizgisi dünyanın deney hanesine büyük kazanım olarak geçmektedir. Bugün HDK ve HDP, içindeki ve çevredeki güçleriyle özgürlük, eşitlik, adalet ve kardeşlik birliğidir.

HDK ve HDP, içindeki ve çevredeki güçleriyle özgürlük, eşitlik, adalet ve kardeşlik birliğidir

---

Sadece Türkiye ve Kürdistan sathında da değil, dünyanın hemen tüm ülkelerine ve halklarına, emekçilerine ve aydınlarına kadar yayılmış bir güç, ses, eylem ve düşünsel en ileri hattır. Bu gelişmenin motoru hiç kuşkusuz 40 yıldır mücadeleyi her cephede, büyük bedeller pahasına sürekli kılan Kürt Özgürlük Hareketidir. 71'deki ilk kopuşu kendisine rehber alarak Kürt sorununda enternasyonalist tutuma ve emekçi çözüm programına ulaşanlar, Kürt ulusunun özgürlük mücadelesiyle birlikte, Kürt halkıyla kardeşlik çizgisinde yollarına devam ediyorlar.

Türklerle Kürtlerin, hatta Ortadoğu'nun, dünya halklarının devrimci tarih birliği kurulmuştur. Buradan geri dönüş yoktur artık. Tarih buradan ilerleyecektir, umut ve gelecek burada. Bugün, binlerce üyesi yanında yönetici, öncü kadroları esir edilmişken kendini yeniden yeniden üreten HDP'nin 4. Kongresi'nin görkemine, coşkusuna; çok ulusluluğuna, çok cinsiyetciliğine, olağandışı çeşitliliğine bakarak bile bunu söyleyebiliriz.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Çok Aktörlü Büyük Komplo

Ferda Çetin

Kürt halkı 9 Ekim 1998 günü başlayıp, 15 Şubat 1999 günü PKK Lideri Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesi sürecini "uluslararası komplo" olarak adlandırıyor. Her yıl protestolar ve kınamalarla hatırlatılan bugünü "uluslararası" kılan nedenler ve bu komploya dahil olan devletlerin rolü büyük oranda açığa çıkarıldı.

Mel Gibson "eğer komplo ispatlanıyorsa hata yapılmıştır" sözü, 9 Ekim komplosuna çok uyuyor. Çünkü komplo tahminler, yüksek şüpheler ve yakın olasılıklar üzerine inşa edilir, hiçbir zaman mutlak sonuçlara ulaşılamaz. Öyle herkesin göreceği veya anlayacağı şekilde açıklanması da zordur. Bu işlerle uğraşanların sevdikleri bir deyimle, "en iyi komplo ispatlanmamış komplodur." Ama Öcalan şahsında Kürt halkına karşı geliştirilen 9 Ekim komplosu, komplo olmaktan çıkmış; organizatörleri, payandaları, taraftarları ve kanıtları ile tamamen teşhir olmuş, ipliği pazara çıkmış, hukuk ve ahlak dışı, uluslararası bir açık tezgah olarak tarihteki yerini almıştır.

Fakateldekibelgevetanıklıklarıyanyanagetirdiğimizde, komplodan öte ABD'nin ve AB'nin bugünkü Kürt politikasını anlamak da kolaylaşıyor. ABD, İngiltere, İsrail, Almanya, Türkiye, Yunanistan, Rusya… Bu kadar çok ülkeyi, Öcalan ve PKK karşıtı bir amaç için birleştiren ortak amaç neydi?

ABD'nin Ortadoğu İçin Master Planı

ABD, 2000'li yıllara yeryüzünün tek hakimi olarak girmek istiyordu. Reel sosyalizm yıkılmış, "imparatorluk"un önündeki en büyük engel Rusya kendi derdine düşmüş, geriye sistem muhalifi halk hareketleri, devrimci-sosyalist güçler kalmıştı. ABD ise bu güçlerin tümünü çoktan "terörist" ilan etmiş, eski ulusal güvenlik danışmanlarından Zbigniew Brzezinski'nin 1997'de yazdığı "2000'li yıllara sıfır terörle girme" senaryosunun çekimlerine başlanmıştı. Bu plan zaten Balkanlarda, Yugoslavya'da hayata geçirilmiş, Kürdistan, Afganistan ve Ortadoğu için yeni planlamalar yapılıyordu. Master planın adı Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) idi. İçeriği, detayları her coğrafyada özgünlüklerine göre oluşturulacaktı.

Bu plan gereği ABD ilk adım olarak, Irak'a müdahale kararı vermişti. Irak'ın işgali ile "Ortadoğu'nun Yeniden Düzenlenmesi" süreci de başlatılacaktı. Önce Irak, sonra Suriye ve ardından İran'ı da kapsayacak müdahale, ABD ve AB'nin uzun vadeli ekonomik çıkarlarını güvenceye kavuşturma amacı güdüyordu.

Bölge devletlerinin büyük çoğunluğu bu planın işbirlikçisi olmayı çoktan kabul etmişti. Ortadoğu'da , bir çok devletten daha etkili olan başka bir aktör de PKK idi. PKK ideolojisi, stratejisi ve toplumla ilişkileri bakımından tamamen sistem dışıydı. Bu nedenle bertaraf edilmeliydi.

Suriye'yi Baskılama Süreci

Türk Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş'in 16 Eylül 1998 günü, sınırda Suriye'yi tehditi ile, Öcalan'ın "NATO Gladiosu'nun operasyonu" dediği süreç başlatılmış oldu. Bu konuşma planın startı ve bir parçasıydı. Bu konuşmanın ardından TC Cumhurbaşkanı Demirel, bu konuşmanın aynısını 1 Ekim 1998 günü TBMM'de tekrarladı.

Mısır devlet Başkanı Hüsnü Mübarek hem Hafız Esad'la hem Demirel'le paralel görüşmeleri bu süreçte gerçekleştirdi. Mübarek'in Demirel'le paylaşacağı, müzakere edeceği pek bir şey yoktu. İkisi de ABD'nin sadık adamlarıydı. Ancak Mübarek, Hafız Esad'a

geliştirilecek sürecin ciddiyetini, eğer Öcalan Suriye'den çıkarılmazsa oluşacak uluslararası baskıyı ve tehditleri anlatıyordu. Suriye yetkilileri de bu durumu doğrudan Öcalan'la ve PKK ile paylaştı.

Komplonun Aktif Ortağı: İngiltere

Öcalan ve PKK yöneticileri, 9 Ekim 1998'de başlayan süreci "Uluslararası Komplo" olarak nitelemekte, bu kompioda ABD ile birlikte İngiltere'nin rolüne de sıkça atıfta bulunmaktadır. Neden? PKK hangi verilere dayanarak İngiltere'yi bu komplonun organizatörlerinin başına koyuyor?

Öcalan'ın çıkarılması için Suriye üzerinde baskının arttığı günlerde Abdullah Öcalan sıkça, ABD ve İngiltere'nin başını çektiği uluslararası bir komplodan söz ediyordu. 9 Ekim'di, o akşam Öcalan MED TV'de bir programa katılarak bu konuda konuşacaktı. Programın duyurusu daha önce yapılmıştı. Ancak o akşam MED TV yayınları kesildi.

MED TV'nin yayın lisansı 1995'te İngiltere'den alınmıştı. İlk ve tek Kürt televizyonu olarak o tarihten beri yayın yapıyordu. 9 Ekim'de yayını kesen kurum İngiliz Bağımsız Televizyon Komisyonu (ITC)'ydu. Komisyonun ne kadar bağımsız olduğu kısa süre sonra açığa çıktı. MED TV'nin kapatılma kararının veren kurumun koordinatörü ROBİN BİGGEM, aynı zamanda BRİTİSHAİRSPARE(BAS) şirketinin de ortağı ve tepe yöneticilerindendi. BAS silah üreten ve satan bir şirketti. Türkiye de iyi müşterilerinin başında geliyordu. Türkiye'ye önemli oranda silah ihracatı yapıyordu. İngiliz gazeteleri bu ilişkileri aylar sonra öğrenip açığa çıkarmış, bu kirli ittifakı "rezalet" başlıkları ile duyurduklarında iş işten geçmişti. İngiltere hükümeti, Öcalan'ın Suriye'den çıkarılacağı süreçten de, sonrasında geliştirilecek uluslararası plandan da haberdardı. Kürtlerin Öcalan bağlılığı biliniyor fakat oluşabilecek tepkilerin niteliği ve boyutu bilinmiyordu. Gelişmeleri anı anına izleyen Kürt halkını etkisizleştirmek için haber kanallarının kapatılması en etkili yoldu. Böyle düşünenler, MED TV'yi siyasi bir kararla kapattılar.

İngiltere'nin bu komploda sıkça zikredilmesinin nedeni, ABD'nin yanında, BOP'nin aktif tarafı olmasıdır. İngiliz politikacı Lord Palmerston'un, "İngiltere'nin ebedi dostları da ebedi düşmanları da yoktur. İngiltere'nin ebedi çıkarları vardır" sözleri ile Winston Churchill'in, "bir damla petrol bir damla kandan daha pahalıdır" sözü, geçmişten günümüze İngiltere'nin politikasının özeti gibidir. İngiliz politikasının hiç değişmeyen özelliği, eşit-adil partner ilişkileri yerine bağımlı-işbirlikçi ilişkiler kurmasıdır. PKK'nin devletlerarası bu denklemde ve işbirlikçiliğe dayalı dönemsel "dostluk"larda İngiltere nezdinde kabul edilebilir bir yanı yoktu. Çünkü PKK ve geleneği, kendi dinamiklerini esas alan bağımsızlıkçı bir çizgiyi ifade ediyordu. Burnunun dikine, kendi gücüne güvenerek, kendi bildiği gibi yürümekte ısrarlı olan bir hareketin, yeryüzünü sömürgeleştirmek isteyenlerle bir savaş hali içinde olması da bu bakımdan doğaldı.

İstihbarat Çalışmasını İsrail Üstleniyor

Öcalan, "çıkışın az öncesinde İsrail istihbaratı dolaylı yoldan ve ısrarla Suriye'den çıkmam gerektiği mesajını vermişti" diyor. İsrail, istihbarat ve takip işini bizzat yürüttü. Süreç, istihbarat bilgilerinin oluşturulması ve takibi ile hızlandırıldı. Bu çalışmayı üstlenen İsrail devleti, başından sonuna kadar bu operasyonun içinde ve aktif bir rol oynadı.

Yunanistan ve Rusya'ya: Tuzak Görevi

Öcalan Suriye'de iken, 1997 yılında, 300 üyeli Yunan parlamentosunda, 175 Yunan parlamenter, imzalı bir çağrı ile Öcalan'ı Yunanistan'a davet ediyordu. Suriye'den ayrıldıktan sonra Öcalan 9 Ekim 1998'de Yunanistan'a gitti ve iltica başvurusunda bulundu. Öcalan'ın iltica başvurusu parlamento ikinci Başkanı Ziguridis tarafından yırtılıp atıldı. Bu Öcalan'ın ilk gidişiydi, daha sonra 29 Ocak 1999 tarihinde Yunanistan'a ikinci kez geldiğinde de benzer bir yaklaşımla karşılaşacaktı.

Öcalan Yunanistan'dan ayrılarak Rusya'ya geçtiğinde Duma, Öcalan'ın Rusya'da kalmasını 298 oyla kabul etmiş, bir oy çekimser çıkmıştı. Devlet Başkanı Boris Yeltsin kararı onaylamadı. Öcalan 33 gün sonra Rusya'dan da ayrılmak zorunda kaldı.

Hukuki Çözüm Arayışları

12 Kasım 1998 tarihinde Öcalan uçakla Roma'ya geldi. Roma İstinaf Mahkemesi Öcalan hakkında

gözetim altı kararı aldı. Bu karar Almanya Carlsruhe Federal Mahkemesi'nin Öcalan hakkında verdiği, 12 Ocak 1990 ve 1 BSJ 195/88-3 BGS 9 /90 sayılı kararına dayandırılıyordu. Alman Devleti bu karara dayanarak Öcalan hakkında yakalama ve tutuklama kararı almış, 1990 yılının haziran ayında bu kararı İnterpol Genel Sekreterliği'ne iletmiş, İnterpol de tüm ülkelere iletmişti. İtalya hükümeti, uluslararası hukukun kendisine yüklediği sorumluluğun gereğini yerine getiriyordu. İtalya yasalarına göre gözetim altında tutulan kişinin, bu karardan sonra İtalya dışına çıkması da mümkün değildi. Böylece İtalya'nın önünde sadece üç seçenek kalmıştı:

1- Öcalan, hakkında kararı veren Almanya'ya iade edilecekti.
2- Öcalan, Uluslararası bir mahkemede yargılanacaktı.
3- İtalya Öcalan'ı kendisi yargılayacaktı.

İtalya hükümeti bu durumun farkındaydı ve sorunu Avrupalı ortakları ile paylaşmak istiyordu. Bu çerçevede İtalya Başbakanı D'Allema Almanya Başbakanı Gerhard Schöder'le, daha sonra AB Komisyon Başkanı Jacques Santer'le, Fransa Cumhurbaşkanı Chirac'la, İspanya Başbakanı Jose Aznar'la peş peşe Öcalan'ın durumunu görüştü.

İtalya ve Almanya başbakanları 27 Kasım 1998 günü Bonn'da bir araya geldiler. İki saatlik görüşmeden sonra D'Allema ve Schröder, Kürt sorununun barışçıl çözümü için, Avrupa'nın harekete geçeceğini belirtiyor, iki ülke dışişleri bakanlarının çalışmaları başlatmak üzere görevlendirildiklerini açıklıyordu. Bu açıklamanın ertesi günü 28 Kasım 1998 günü ABD Ulusal Güvenlik Konseyi Başkanı Sandy Berger, Öcalan'ın uluslararası hukuk çerçevesinde yargılanamayacağını, Türkiye'ye teslim edilmesi gerektiğini belirterek İtalya'yı suçluyordu.

ABD'nin Avrupa Çözüm Arayışına Engeli

ABD'nin bu açıklamasına rağmen İtalya Dışişleri Bakanı Dini ve Almanya Dışişleri Bakanı Fischer bir gün sonra, 29 Kasım 1998 günü Roma'da bir araya geldiler. Toplantı sonrasında iki bakan, "Kürt sorununa Avrupa çözüm inisiyatifi çalışmalarına başladıklarını, Öcalan konusunda ise uluslararası bir mahkeme kurulması konusunda görüş birliğine varıldığını" açıkladılar. İki ülke uzmanlarından oluşan komisyonun, mahkemenin oluşturulması ve işleyişini incelemek üzere bir hafta içinde çalışmalara başlayacağı da basın önünde açıklanıyordu. 27-28-29 Kasım 1998 tarihlerinde, derinden ama diplomatik teamüllere göre hayli radikal bir restleşme yaşanıyordu. Almanya ve İtalya, Öcalan ve Kürt sorunu konusunda ABD'nin istediklerini değil, Avrupa'nın inisiyatif almasında diretiyorlardı. 3 Aralık 1998 günü AGİT Bakanlar Konseyi toplandı. Toplantı sonrasında bir açıklama yapan Almanya Dışişleri Bakanı Jocka Fischer, "İtalya ve Almanya Öcalan konusunda uluslararası bir mahkeme kuramazlar" dedi. Böylece Fischer 29 Kasım günü bizzat kendisi yaptığı Öcalan için uluslararası mahkeme kurulması fikrinden vazgeçildiğini açıklamış oluyordu.

Fransa'da Oyuna Dahil Oluyor

7 Aralık 1998 günü istisnai bir olay yaşandı. Fransız Savcı Jean François Richard sınır ötesi bir operasyon gerçekleştirdi. Roma'da Öcalan'ın kaldığı evi bastı. Evde arama yaparak, Öcalan'ın ifadesini almak istedi. Öcalan savcıya ifade vermeyi reddetti. Fransız savcısı İtalya'daki ev aramasının tek amacı vardı: Öcalan, İtalya'da veya başka bir Avrupa ülkesinde kalsa dahi Fransa tarafından aranıyordu, bu nedenle ihtimal de olsa Öcalan Fransa'ya gelmemeliydi. Aynı tarihte, yani 7 Aralık 1998 günü İtalya Başbakanı D'Alema'nın İngiliz Danışmanı Philip Robins, Londra'ya giderek Başbakan Tony Blair ile görüştü. Robins, Blair ve diğer İngiliz yetkililerinin kendisine, "Avrupa'nın Öcalan'ı kabul etmeyeceğini" kesin bir dille belirttiklerini söyledi.

Rusya Ticari Kazanç Peşinde

Bu arada İtalya ve Rusya arasında da kritik bir görüşme yapıldı. İtalya Dışişleri Bakanı Dini ve meslektaşı İgor İvanov, Öcalan konusunda Moskova'da bir araya geldiler. Bu görüşmede Dini, Öcalan'ı kabul etmeleri halinde, Rusya'nın İtalya'ya olan 8 milyar Dolarlık borcunu silmeyi vaat ediyordu. Bu pazarlık Giornale gazetesine yansıdı. Anlaşılmıştı ki İtalya hükümet de bir biçimde Kütlerden ve Öcalan'dan kurtulmak istiyordu. Ama Rusya bir taraftan Türkiye ile "Mavi Akım" adı ile bilinen, doğal gaz projesi ortaklığı görüşmeleri yapıyor, diğer yandan ABD'nin yoğun

baskısı altındaydı. O günkü Rusya'nın pozisyonu "kim daha çok para verirse onunla olurum" düzeyindeydi.

Öcalan'ın Avrupa'dan Çıkarılması

Almanya ve İtalya'nın, Kürt sorununda Avrupa adına inisiyatif alma kararı on günlük bir süre sonunda, aynı devletlerin açıklamaları ile sona erdirilmişti. ABD daha evvel Yunanistan üzerinde oluşturduğu baskının aynısını İtalya üzerinde de kurmuş, Rusya'ya da bu konuda işbirliği çağrısı yapmıştı. İngiltere başından beri Öcalan'ın Avrupa'da kalması ve uluslararası bir mahkemede yargılanmasına karşıydı. ABD ve İngiltere sadece bununla da yetinmiyor, Öcalan'ın Türkiye'ye iade edilmesi gerektiğini belirtiyorlardı. Fransa ise Fransız Savcı François Richard'ın, İtalya'ya giderek Öcalan'ın kaldığı evde arama yapması ile kendi niyetini belli etmişti. Öcalan'ın durumu Avrupa'da bir krize yol açmıştı. Bu konuyu görüşmek üzere toplanan Avrupa Konseyi Temsilciler Komitesi bir karar almadan dağıldı. Bu görevini, teknik bir komite olan Avrupa Suç Sorunları Komitesi'ne (CDPC) devretti. Bu komitede Öcalan Roma'dan ayrılıncaya kadar hiçbir karar almadı.

Avrupa devletleri, Kürt sorunu ve Öcalan konusunda inisiyatif alamamış, ABD'nin politikalarına teslim olmuş, geliştirilen komploya müdahil olma yolunu seçmişlerdi. Avrupa devletleri hep birlikte, Öcalan'a "Avrupa'da sana yer yok" mesajı veriyordu.

Almanya Mahkeme Hükmünü Kaldırdı

Fakat Avrupa devletlerinin ortak tavrına rağmen ortada ciddi bir sorun vardı. Öcalan, Almanya Karlsruhe Federal Mahkemesi'nin 12 Ocak 1990 tarihinde verdiği karar gereği tutukluydu. Öcalan'ı gözetim altında tutan Roma İstinaf Mahkemesi de bu karara dayanıyordu. Bu karar orta yerde dururken İtalya dışına çıkamazdı. Öcalan'ın İtalya makamlarına yaptığı iltica başvurusuna ise yanıt verilmiyordu. D'Allema'nın görevlendirdiği aracılar, Avrupa'nın İtalya'ya yardımcı olmadığını, İtalya'nın tek başına bu sorunu çözmeye kalkışmasının da krize yol açacağını Öcalan'a bildiriyorlardı. 20 Kasım 1998 günü, Federal Almanya Hükümet Sözcüsü Uwe-Karsten Heye, düzenlediği basın toplantısıyla Öcalan hakkındaki tutuklama kararının kaldırıldığını açıkladı. Böylece 8 yıllık tutuklama kararı, herhangi bir mahkeme hükmüne dayandırılmadan, siyasi otorite tarafından kaldırılmış oluyordu. Aynı gün İtalya yetkilileri; "Öcalan artık özgürdür, dilediği yere gidebilir" açıklaması yaptılar. Olayların sıcaklığı içinde, günlerdir protesto eylemleri içindeki Kürtler bu kararı sevinçle karşıladılar. Kimse bu kararlardan kuşku duymadı. Hatta Kürt kurumları Almanya ve İtalya'ya teşekkür ettiler. Oysa bu iki karar, ABD ve İngiltere'nin gerçekleştirmekte oldukları komplonun tırmandırılması anlamına geliyordu. Almanya ve İtalya, bu kararın yol açacağı sonuçları çok iyi biliyordu. Bugün bakıldığında, komployu derinleştiren sürecin, Suriye'den çıkışla değil, Avrupa'nın resmi tutumu anlamına gelen "Öcalan'ı Avrupa'dan çıkarma" kararı ile başladığı daha net görülüyor. Eğer Almanya ve İtalya tutuklama ve gözetim altında tutma kararlarını kaldırmasaydı komplo imkansız olacaktı.

Türkiye'nin İki Cinayetle Komploya Katkısı

Öcalan şahsında, Kürtlere karşı geliştirilen uluslararası komploda etkisi en az olan ülke hiç şüphesiz Türkiye idi. Türkiye'nin tek başına ne Suriye'yi ne Yunanistan'ı ne Rusya'yı etkileme ne de Avrupa devletleri üzerinde baskı kurma gücü vardı. Öcalan'ın Suriye'den baskı yolu ile çıkarılmasına dönemin başbakan yardımcısı Ecevit hararetle karşı çıkıyordu. Ecevit "Öcalan Suriye'den Avrupa'ya çıkarsa PKK meşrulaşır, Kürt sorunu da uluslararasılaşır" diyordu. Demirel de, "Amerika istiyor, itiraz etmemeliyiz" diyordu. Ecevit'le dönemin cumhurbaşkanı Demirel bu konuda çok sert bir tartışma da yaşadılar. Bu tartışmalar yaşanırken Türk devleti, ülke dışında iki cinayet işledi.

17 Kasım 1998 günü Rusya'da, Petersburg'da, Rusya Devlet Başkanı Yeltsin'in Azınlıklar Danışmanı Galina Starowojoya evinin önünde yaylım ateşine tutularak katledildi. Starowojoya Rusya'da, Öcalan'a siyasi statü isteyen siyasetçilerin en önde gelen ismiydi. İkinci cinayet 21 Kasım 1998 günü İran'da işlendi. İran Eski Çalışma Bakanı Dariush Forouhar ve eşi Pervaneh öldürüldüler. Forouhar, öldürülmeden birkaç gün önce, İran hükümetine başvurarak, Öcalan lehine bir miting için izin istemişti. İran böyle bir başvuru yapıldığını doğruladı. Türkiye gazeteleri bu

cinayetleri, “İtalya’ya Gözdağı” haberleriyle sundu. Rusya ve İran ise bu olayları takip bile etmediler. Çünkü her iki cinayet de TC. patentliydi.

Bu cinayetlerle, Kürt halkının ve Öcalan’ın dostlarına “mesaj” verilmek isteniyordu.

Komplonun Nihai Amacı Tasfiyeciliktir

Öcalan ABD, İsrail, Almanya, İngiltere, Rusya ve Yunanistan’ın açık destekleri ile, Kenya’da Türk devletine teslim edildikten iki ay sonra, İngiltere’deki Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi (IISS) bir rapor yayınladı. Raporun özeti şuydu: Öcalan’ın Türkiye’ye teslim edilmesi sonrasında örgüt yönetiminde çatışma yaşanacak, PKK yönetim krizi yaşayacaktı. (Bu konudaki beklentilerin tamamiyle boş olmadığı, 2003-2004 yıllarında yönetim düzeyindeki bazı şahısların, PKK’yi tasfiye etmeye çalışarak ABD politikalarına eklemlenme çabaları hatırlanmalıdır) İkinci aşamada, yönetimsiz halkın örgütlülüğü dağılacak; son yirmi yılda Kürt halkının emeği, çabası ve fedakarlığı ile oluşturulan yasal kurumlar, dernekler, vakıflar ve bürolar kapanacak; devletsiz ama örgütlü bir ulus olan Kürtlerin “sistem”i dağılacaktı. “Final” aşamasında ise tasfiyesi kaçınılmaz hale gelen PKK’den sonra, Kürt halkı yeni bir arayış için girecek ve PKK dışında yeni alternatifler ortaya çıkacaktı. Komplocu ortakların planı buydu.

Tutmadı...

Öcalan’a yönelik bu büyük komplo, daha sonraki tüm bilgi, belge ve verilerle aydınlandı. Kürt halkı açısından kapalı-gizli bir tarafı kalmadı. Özeti: Hukuksuzluk, ahlaksızlık, riyakarlık, sahte dostluk ve güç sahibi egemenlerin kirli çıkar ilişkileri... Diğer yanda boyun eğmeyen, direnen ve özgürlük mücadelesinde ısrar eden bir halk gerçeği. Haklı ile haksızın kavgası devam ediyor halâ...

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Öcalan'ın Esareti, Kürtlüğün ve Türklüğün Ortak Esaretidir

Nasrullah Kuran

Hayat o kimsenindir ki, her gün onu yeniden kendinin eden,

Özgür bir toprakta, özgür bir halk arasında bulunmak istiyorum

O zaman, geçen ana dur, o kadar güzelsin ki diyebilirim

O zaman yeryüzünde geçirdiğim günlerin izi kaybolmaz.

Goethe

Hayatın olağan akışı içerisinde insan varlığının yaşama karşı "o kadar güzelsin ki, geçme dur" diyebildiği anlam, genelde nadir yakalanan anlamdır. Nadir olması, hayatın kendisinden veya güzel olmamasından kaynaklı değil, hayatı güzel ve anlamlı kılan özgür varoluşların dışarıdan müdahalelerle kuşatılması ve esaret altına alınmasıdır. Hayatın özgür akışının engellenmesidir.

Esaretle amaçlanan, özgür varoluşun eksik bir varlığa dönüştürülmesi, sakatlanması, kendine yabancılaştırılarak "başkası için" olmasının sağlanması, dolayısıyla bozuma uğratılarak çirkinleştirilmesidir. Bu zeminde özgür varoluş, özünde bir ruh ve bilinç mücadelesi, mücadelenin mücadelesi olma özelliğindedir. Çünkü burada özgür varoluş, esaretin çirkinliğini kuşananlar için söyleyecek fazla bir şey yoktur; zira onlar, kuşandıkları çirkinliğin kendisi haline gelerek esareti içselleştirdiler ve her türlü güzelleştirici özgür varoluş imkanını terk ettiler. Esareti sadece kendi için değil, tüm toplumu ve halklar için etik ve estetik yeniden özgür varoluşun imkânı haline getirme zorluğunu göğüsleyenler ise, kendilerini özgür varoluşun içinde eriterek, toplumsal özgürlüğün sözü ve eylemi haline dönüştürdüler.

Öcalan gerçeğini ve esaretini de bu kapsam çerçevesinde değerlendirmek gerekiyor. Çünkü burada Öcalan, esareti kendi ve toplumu için etik ve estetik yeniden özgür varoluşun imkanına dönüştürebilme yeteneği gösterebilen ender önderlerden biri, belki de en önde gideni olarak karşımıza çıkar. Esareti onun kadar etik ve estetik özgür varoluş imkanına dönüştürebilmiş ve halklara adanmış başka tek bir önderlik yoktur derken, tarihsel toplum geleneğinden gelen direniş önderlerine haksızlık veya saygısızlık yapmış olmuyoruz. Direniş, bu gelenekten gelen her gerçek önderliğin mayasında vardır. Çünkü ruh ve bilinç bunun üzerinden köklenmiştir. Ancak bir önderliğin, onca baskı, saldırı ve yıldırma çabalarına rağmen esareti bireysel direnişin de ötesine taşırarak, Demokratik Modernite kuramıyla Demokratik Sosyalist insanlığın ışıyan vicdanı ve ahlakı haline gelmesi, toplumuna taşırarak yeni bir yol açması ilktir. Öcalan'la bir anlamda "Önderliksiz toplum ve toplumsuz önderlik" kendiliğindenciliğinin olamayacağı, her ikisinin de birbirini koşulladığı gerçeği bir kez daha kendisini kanıtlamıştır.

Günümüzde ifadesini bulan toplumsal direnişlerin ve baharların neredeyse tamamının kısa sürede kesintiye uğratılması veya saptırılarak etkisiz kılınmalarından hareketle biliyoruz ki, öncüsüz ve önderliksiz, kapitalist uygarlık sistemine karşı mesafe almanın, ulus-devlet faşizmiyle baş etmenin imkânı yoktur. Nitekim M. Hardt ve A. Negri "Meclis" adlı ortak çalışmalarında bu konuya eğilme ihtiyacı duymakta ve günümüzün toplumsal eylemlerinde bir öncülük, önderlik sorununun bulunduğu tespitinden yola çıkarak yeni bir önderlik tanımına girişmekteler. Tıpkı Machiavelli gibi Gramsci de Prens'i, toplumsal örgütlülüğün

vücut bulmuş hali olarak tanımlamaktadır. Önderlik olgusunu taktik uygulamaya indirgeyen ve stratejiyi toplumsal işlevselliğe mal etmeyi amaçlayan formüller, elbette ki üzerinde düşünmeye değer ve bu özgün bir tartışmayı gerektirir. Fakat, güncel küresel direnişler açısından öncülük ve önderlik sorunun bulunduğu tespitleri yerinde ve isabetlidir. Bu boşluk hızla doldurulup giderilmediği takdirde, liberal düşüncenin ve bakışın körleştirici optiğinden yansıyan anti önderlik yaklaşımlarının toplumları yenilgiden yenilgiye taşımaya ve çaresizlikten nihilizm devşirmeye yol açacakları açıktır.

Ortadoğu'ya müdahale öncelikle Öcalan'la başlatılmış, ardından Irak ve Suriye'ye yönelim gösterilmiştir

Bu bağlamda Öcalan'ın önderliksel gerçekleşmesi -ki bu kurumsal bir gerçekleşmedir- ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin varlığı, toplumsal direniş açısından bir farklılık yaratmaktadır. Denebilir ki Öcalan ve Kürt Özgürlük Hareketi somutunda Mezopotamya ve Anadolu halklarının bir öncülük ve önderlik sorunu bulunmaktadır. Zira, Öcalan'ın geliştirmiş olduğu demokratik modernite kuramı, demokratik ve sosyalist insanlığın arayışlarına bir yanıt olarak ve Demokratik Prens biçiminde somutluk kazanmıştır. Ancak fiili durumda, Öcalan esaretinin genelde halklara, özelde ise Kürt ve Türk halklarının ilişkilerine yönelik negatif yansımalarının bulunduğu bir gerçektir. 9 Ekim 1998'de başlayan ve 15 Şubat 1999'da Öcalan'ın esaretiyle yeni bir boyuta taşınan uluslararası komplonun 22. yılını bu çerçevede değerlendirme konusu yapmak, hem tarih ve şimdi ilişkisi içerisinde güncel gerçekleri bilince çıkarmak, hem de geleceğin inşasını doğru temellerde geliştirebilmek açısından önemlidir. Kürt ve Türk halklarının tarihsel ilişkilerine dair burada uzun bir girizgâh yapmaya ihtiyaç bulunmuyor. Yalnız şunu iyi biliyoruz, her iki halk ve halklar arasındaki birbirini tamamlayıcı ve bütünleştirici ilişki, son yüzyıllık tarihe damgasını vuran ulus-devlet faşizminin ret ve inkâr politikalarından daha uzun süreli ve derinlikli bir karaktere sahiptir. Türklük adına oluşturulan, ancak Türklük namına herhangi bir değer ve öz taşımayan imalata dayalı milliyetçiliğin hiçbir evrensel değerinin, estetiğinin ya da ahlakının olmadığı, bugün her zamankinden daha çok kendini göstermekte ve açığa vurmaktadır. Sorun ya da sorunların kaynağı halklara değil, Türk egemen sınıflarının beyaz, siyah ve yeşil tondaki faşizm türevlerine dayanmaktadır. Bu faşizmlerdir ki varlıklarını sürdürmenin yolunu halkların kırımında, Türk halkının ise milliyetçilik, şovenizm ve Sünni İslam faşizmiyle düşünemez ve sorgulayamaz hale getirilerek kullaştırılmasında, "vatandaşlık" sıfatı altında modern köleliğe yatırılmasında bulmuşlardır. Bu nedenle Öcalan üzerinden yürütülen esaret, özelde Kürt ve Türk halklarının, genelde ise Mezopotamya ve Anadolu halklarının üzerinde geliştirilen ulus-devlet stratejisine dayalı bir esarettir ve bu stratejinin bir ürünü olarak sürdürmek istenmektedir. Dolayısıyla, "Öcalan, T.C.'nin değil, uluslararası sistemin esareti altındadır" derken bir abartıya kaçmıyor, aksine bir gerçeğe işaret etmiş oluyoruz. Çünkü Öcalan'ın esareti Hafız Esad'a emperyalist saldırganlığa karşı Suriye, Irak ve Kürtlerin dahil olduğu bir Direniş Bloğu oluşturma önerisi götürmesi ve bu bilginin MOSAD ve CIA'ye ulaşması sonucunda alınan operasyon kararı sonucunda gerçekleşmiştir. Ortadoğu'ya müdahale öncelikle Öcalan'la başlatılmış, ardından Irak ve Suriye'ye yönelim gösterilmiştir. Öcalan, " Türklük ne kendi adına savaşabilir ve ne de kendi adına barış yapabilir" derken de özünde bu noktaya, ulus-devlet mekanizmasına, kapitalist uygarlık sistemine bağımlılığına ve sistemden bağımsız hareket edemeyeceğinin yanı sıra, egemen Türk devlet ve iktidar yapılanmasının toplum dışındalığına ve yabancılığına vurgu yapar. Nihayetinde 2012-2015 yılları arasında "çözüm süreci adıyla gündemleştirilen, ancak sonradan açığa çıkan belgelerle "Diz Çöktürme" planının devreye konulabilmesi için koşulları uygun hale getirme projesi olduğu anlaşılan taktik yaklaşım sürecinin kendisi, mevcut iktidar ve devlet yapılanmasının bu konudaki profilini yeterince ortaya sermektedir. Öcalan'ın demokratik çözüm için hazırlamış olduğu yol haritası ve üç aşamalı eylem planı, kapitalist modern stratejinin "üst düzey terörizmle mücadele politikaları" kapsamında geliştirilen "Ateşkes ve Müzakereler" taktiğiyle karşılanmış ve bir oyalama sürecine dönüştürülerek

"Diz Çöktürme" planı için zaman kazanma, istihbarat toplama ve operasyonel hazırlık yapma fırsatına çevrilmiştir.

İttihatçı Zihniyet Komploculuğu

Demokratik Çözüm için Yol Haritası, Türkiye'nin ulusal bütünlüğü kapsamında tüm Ortadoğu Kürtlerini, Ermenileri, Süryanileri ve Türkmenleri kapsayan bir içeriğe sahipken ve Demokratik Ortak Vatan, Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Ulus temelindeki yol ve çözüm önerileriyle bir anlamda 1924'te ulus-devletçe tek taraflı ihanete uğrayan Misakı Milli yeniden güncel hale getirilmişken, iktidar ve devlet yapılanması neden "Diz Çöktürme Planını" devreye koydu? Öcalan Anadolu ve Mezopotamya'nın tam demokratikleşmesi hedefiyle demokratik kurtuluş ve özgür yaşamı inşa sürecinin başlatılması çağrısında bulunurken, mevcut rejimin diz çöktürme planıyla karşılık vermesi elbette ki Türk iktidar aygıtlarının İttihatçı zihin yapısı ve komplocu akılla kendilerini (özünde uluslararası sistemi) 21. yüzyılda da sürdürme arzusundan bağımsız değildir. Kendi için olmayan bu zihin ve akıl, kendi varlık koşullarını başka halkların yokluğunda gördüğü içindir ki, her daim ve her koşulda - ister Rojava'da ister Afrika, Amerika kıtasında olsun fark etmez- özelde Kürt ve Kürtlük, genelde ise halkların düşmanıdır. Kürtlüğe olana bu düşmanlık, bu aklın homojen toplum yaratma sevdasının Kürtler tarafından boşa çıkarılmasından, başta Kürt halkı olmak üzere Mezopotamya ve Anadolu halklarına yönelik işlediği suçlardan, halkların, temelde de Kürtlerin birleşip demokratik bir güç haline gelmesi korkusundan kaynaklanmaktadır. Bu süreçle bir nevi 1.Dünya Savaşı koşullarında halkların ortak sözleşmesinin bir sonucu olarak somutluk kazanan Misak-ı Millînin, Kemalist öncülük ve önderliğin Britanya politikalarına yatmasıyla boşa çıkarılmasının bir tekrarı yaşatılmış oldu. Böylece devlet heyetinin bir görüşmede sarf ettiği, "R.T.Erdoğan, M. Kemal i anlamak için yoğun bir inceleme içerisinde" tarzındaki cümleye daha da netlik kazandırılmış oldu. M. Kemal'in taktik yaklaşımı benimsenmiş ve devreye konmuştu.

Adaletsizliği ve gerçekleri tersyüz ve örtbas etmenin örtüsü olarak kullanıma sokulan ''Terörizm" yaftası da bu mantık örgüsünün yaratmak istediği illüzyonun bir sonucudur. Kürtçede " Nave min li te, kümemin sere te" biçiminde ifadesini bulan bir deyim vardır. Türkçe çevirisini yapacak olursak, psikolojideki "yansıtma" kavramına karşılık gelir. Kişinin kendinde olan özellikleri başkası üzerinden ifade etme tutumunu, alışkanlığını tanımlar. Şüphesiz ortada bir terör ve terörizm gerçeğinin olduğu açık. Fakat bu açıklığı meydana getiren projektörün her defasında terörizmi toplum üzerinde bir strateji olarak uygulayan devlet iktidar aygıtlarını ve terör üreten şiddet tekellerini "polis, jandarma, istihbarat, vb." şaşmaz bir şekilde gösterdiği de bir gerçek. Hiçbir tereddüt ve kaygı içerisine girmeden belirtmek gerekir, terör ve terörizm, ezilen ve sömürülen, kendilik mücadelesi veren toplumların, halkların değil, devlet ve iktidar organlarının varoluşsal bir yöntemidir. Toplumlar kendilerini savunurlar, devletler ve iktidarlar ise terör uygularlar.

Toplumsal akıl törpülendikçe iktidar akli güç biriktirmekte ve etkinlik alanını genişletmektedir

---

Öcalan, herkesi birleştiren ortak sevinçli tutkular üzerine inşa edilecek bir özgür, eşit ve demokratik düzen projesi geliştirirken, ulus-devlet zihniyetinin, ortaklaştıran ve sevinci tesis eden inşaya karşı ayrıştıran ve düşmanlığı yayan faşist tutkularla hareket etmesi de tam manasıyla bir terördür ve terörizmin bir yönetim anlayışı haline getirilmesi yöntemidir. İktidar unsurlarınca terörün bir yönetim yöntemi haline getirilmiş olması, Türk-Kürt halkları arasındaki ilişkileri açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bir ulus-devlet özel harp yöntemi olarak terör, günümüzde Kürtlüğün varlık bulduğu tüm alanlara yöneltilmiş olup, topyekûn savaş konsepti temelinde yürütülmektedir. Amaç, Kürt ve Türk halklarının ortak yaşam, dostluk ve dayanışma kültürünün parçalanması, halkların birbirinden yalıtılarak demokratik güç ve birlik oluşturmalarının engellenmesidir. Zira iktidar aklı, mutlak düşman yaratma stratejisiyle ve toplulukların parçalanarak kendileri için düşünce ve eylem üretemez, toplumsal

akıl doğrultusunda örgütlenemez hale gelmeleri sayesinde bir güç unsuru haline dönüşebilmekte ve varlığına süreklilik kazandırabilmektedir. Özcesi, toplumsal akıl törpülendikçe iktidar akli güç biriktirmekte ve etkinlik alanını genişletmektedir. Bugün bu aklın Kürt siyasal, kültürel direniş öğeleri ve savunma güçleri üzerinde yürüttüğü soykırım politikalarının vardığı nokta, Kürtleri yeni bir tercihle karşı karşıya getirmiştir. Türk iktidar ve devlet aygıtlarının yaşattığı "terör" ortamında Kürtler, 1. Dünya Savaşı'nda Alman G. Kurmay stratejistlerinden E.Ludendorff'un kendi ulusu için kurmuş olduğu cümlelerin adeta bir benzerini yaşamaktadırlar, "Düşmanlarımız tüm düşünce ve hareketleriyle siyasetlerini güç ve şiddet kullanmaya ve savaşa göre tanzim ederlerken, bizimde bağımsızlığımızı, özgürlüğümüzü, refahı ve gelişme imkanlarımızı geri kazanmak ve düşmanlarımızın bizi uzun müddet savunmasız ve moral çöküntüsü içinde bırakmak ve bizi dünya tarihinden silmek niyetlerine mani olmamız şarttır". Şiddet, mümkün olanı yapmaktan daha çok, gerekli olanı yapma sanatı olduğuna göre, her şeyi içine alan, her şeyi etkileyen ve dolayısıyla her şeyden etkilenen bu savaş gerçeğine uygun pozisyon almak, siyaset yapmanın başta gelen kuralıdır. Öcalan, bunun bilinci ve birikimiyle, bu bilinci oluşturduğu zihinle siyaset yaptığı içindir ki, en kördüğüm haline gelmiş sorunlarda dahi ya bir çözüm yolu bulmuş, ya da çözüm için bir yol açabilmiştir. Kürt Özgürlük Hareketi'nin tarihine ve mücadele sorunlarına taktik ve stratejik tıkanıkların yaşandığı süreçlere ve bu süreçlerin nasıl bir hamle gücüyle aşıldığına bakıldığında bu çok rahat görülür. Gerekli olanı yapma sanatı olarak siyaseti Türk ve Kürt halklarına uyarladığımızda Öcalan'ın nazarında güncel gereklilik, şimdinin ortak tarihsel hakikate bağlı kalınarak demokratik temelde yeniden inşası biçiminde belirir. Bu da tabi ki her iki halkın ve beraberinde diğer halkların politik özgürleşmeleriyle mümkün olabilecek bir durumdur. Politik özgürlük, yani farklılıklar temelindeki birlik, Hannah Arendt'inde belirttiği gibi, birlikte yaşamanın olanakları konusunda sürekli bir diyaloğa ve eylemselliğe girişilecek öznelliklerin aşılması anlamına gelir. Öcalan'ın varlığı bu doğrultudaki bir politik özgürleşme ve atılacak adımlar açısından önemli bir şansken, esareti engel oluşturma anlamında çifte bir olumsuzluk ifade etmektedir. Birinci olumsuzluk, Türk iktidar ve devlet mekanizmalarının Öcalan'ın esaretini kendi faşizan sistemlerinin ömrünü uzatma temelinde taktik bir araç haline getirme yönündeki ısrarlı pratikleşmeleridir. 1999'dan 2020'ye uzanan yirmi bir yıllık dönem içerisinde iktidarlar değişse de bu zihniyet değişmemiş, ateşkes ve müzakereler sorunu çözmenin değil, çözümsüzlüğü zamana yayarak çürütmenin ve kriz dönemlerini atlatarak güçlenmenin aracı haline getirilmiştir. Toplumsal tarihe ve halklar gerçeğine ihanet olarak değerlendirebileceğimiz bu yaklaşımların kendini hala sürdürebilmesinde, Türk halk gerçekliği ve demokratik sol örgütlülükler tarafından yeterli itiraz ve direnişle karşılaşmaması, daha doğrusu halkın örgütsüzlüğü ve demokratik sol yapılanmaların dağınık ve güç haline gelememe durumu, önemli bir sebep oluşturmaktadır. Toplumsal alanın ulus-devlet ideolojisi tarafından mühendislik anlayışıyla sürekli dizayn edilmesi, toplumsal refleksin sahte milliyetçilik doğrultusunda işler hale getirilerek devrede tutulurken, demokratik sol güçlerin sistematik saldırı altına alınarak hep hedef gösterilmesi şüphesiz önemli bir dezavantaj yaratmıştır.

İktidar, artık yaratılan geniş, orta sınıf ağıyla ve bu sınıfın desteğiyle ayakta kalmaya çalışmaktadır

Dezavantaj ortamında sürü-kitle faşizminin toplumsal alanda tahakküm kusması, iktidar lehine ve iktidar aygıtının işlevi açısından avantaj sağlar gibi görünse de yalan, yandaşlık ve rant üzerine kurulmuş düzenin yarattığı yozlaşma ve çürüme azımsanmayacak bir düzeye varmıştır. Denilebilir ki tarihin hiçbir döneminde Türk iktidar ve devlet unsurlarının sahtelikleri, öne sürdükleri argümanların gerçek dışılığı ve tezatlıkları bu kadar deşifre olmamış, zayıf düşmemiş ve bu denli suçüstü yakalanmamışlardı. Açığa çıkan bu realitenin sunduğu fırsatların demokratik sol siyaset tarafından örgütlenmeye ve toplumsal direnişe dönüştürülememesi, sadece iktidar unsurlarının başvurduğu teröre dayandırılamaz. Demokratik sol siyasetin kendisinin müzminleşmiş

hastalığı olan ulus-devlet modernitesine, parlamenter rejime bağlılığı ve toplumsal alan örgütlemesine olan yabancılığı bu konuda başat sorun olmaya devam etmektedir. Kaçınılmaz bir biçimde Öcalan'ın altını çizdiği Türk sol hastalığı, tespiti karşımıza çıkıyor. Söylemde emek ve sosyalizm öne çıkarken, pratik gerçekleşmede her yönüyle küçük burjuva siyaset anlayışı ve yaşam tarzı kendini konuşturmaktadır.

Günümüzde iktidar ve devlet yapılanmasının başlangıç ve gelişme sürecinde sahiplik ettiği ideolojik moral kaynağını yitirdiğini belirtmek yanlış olmayacaktır. Milliyetçilik ve Sünni İslam faşizmi biçimindeki argümanlar artık eskisi gibi etki etmede ve rıza oluşturmada belirleyici rol oynayamamakta, yerlerini, rüşvet, rant ve iş imkanları doldurmaktadır. İktidar, artık yaratılan geniş, orta sınıf ağıyla ve bu sınıfın desteğiyle ayakta kalmaya çalışmaktadır. Machiavelli'nin daha 16. Yüzyılda belirleyip Prens'te dile getirdiği paralı askerlik yerine halk ordusuna dayanma stratejisinin 21. Yüzyılda TC iktidar mantığı tarafından terk edilmesi, bedelli askerlikle zenginlerin ve orta sınıfın bu zorunluktan kurtulmasının yolunu açarken, işsizlikle yoksulların paralı askerliğe mecbur edilmeleri, yine aynı anlayışın bir sonucudur. Kürt Sorununu demokratik temellerde çözemeyen Kemalizm'in çözüldüğü koşullarda oluşan ideolojik kriz ve boşluk ortamında, uluslararası güçlerin " Ilımlı İslam Projesi" kapsamındaki desteğiyle iktidara yerleşme olanağı bulan Yeşil Türk faşizmi de bugün aynı dertten mustarip halde çözüm sürecine girmiştir. Tüm bastırılma çabalarına rağmen Kürt sorunun yarattığı "YA ÇÖZERSİN YA ÇÖZÜLÜRSÜN" diyalektiği yeniden devreye girmiş, güç zehirlenmesine uğrayan iktidar sahipleri zemin kaybetmeye başlamıştır.

Tabi burada çözülmeyi sadece devlet ve iktidar yapılanmalarıyla sınırlı tutmak, bu yapılanmaların toplum içerisine sızmış ve tahakküm kurmuş kurumsal uzantılarının gerçekleştirdiği sosyal, siyasal, ekonomik ve hukuksal bozulmaya, yozlaşmaya ve çürümeye gözleri kapamak, bilerek ve isteyerek kendini kandırmak olur. Ulus-devletin iktidar oyunları sayesinde, bugün Türk toplumunun ahlaki ve politik varoluşsal özelliklerinin önemli ölçüde tahribata uğradığını görmek gerekiyor. Bir yandan iktidar ve devlet aygıtlarının ideolojik, politik, polisiye ve yargısal baskı ve zor yöntemlerine sürekli maruz kalmak ve diğer taraftan demokratik sol muhalefetin alternatif aydınlatma ve öncülük görevini yerine getirememesi ve bunun yol açtığı örgütsüzlük zemini, kitlelerin nihilizme sunulması ve biyolojik maddi yaşam kısır döngüsüne saplanıp kalmasını kolaylaştırmıştır. Toplumsal reflekslerin, dünyanın hiçbir ülkesinde görülmemiş düzeyde geliştirilen vergi ve zam yağmuru karşısında tepkisiz kalması, toplumsal sorunlara karşı gösterdiği umarsızlık ve artan kadın cinayetleri, aile içi şiddet, intihar vb. yansımalar, ahlaki-politik ve demokratik değerleri zayıflamış, lümpenliğin neredeyse her yere doluştuğu çöküş aşamasındaki arızi bir topluma işaret etmektedir. Faşizmin kitleselleşme özelliği gösterdiği bu koşullarda toplumsal yanılma, ayrışma ve bölünmenin giderek yoğunluk ve derinlik kazanması ulus-devlet faşizminin yararına görülse de, tarihsel belleğin Mussolini İtalya'sı ve Hitler Almanya'sı hatırlatmaları, süreçlerin benzer şekilde gelişmeseler de sonuçların benzer özellikler gösterebileceğine delalet eder. Netice de göstergeler çöküşün bütünlüklü bir hal kazandığını, ulus-devlet ve iktidar bloklarının yanı sıra kültürel, ahlaki, politik ve ekonomik toplum biçimlerinin de bundan paylarını aldıklarını bütün açıklığıyla sergilemektedir.

Radikal kötülük aklın ve duyguların yozlaşması sonucu varlığın diyalogdan kopması ya da koparılmasıdır

Yanlış tarih ve yanlış bilincin Türklüğü getirdiği nokta, başka halkların özgür varoluşlarını ret etmek adına kendi özünü, özerkliğini ve özgürlüğünü yitirmesi, kendine yabancılaşmasıdır. Yalnız bu yabancılaşmada sadece insanın insana yabancılaşması değil, aynı zamanda insanın doğaya ve evrensel işleyişin çoklu ve çoğulcu karakterine yabancılaşması da vardır. Aristoteles dostluktan bahsederken, "Dost, bir başka kendidir" der. Bununla anlatmak istediği, kişinin kendisiyle olduğu gibi bir başkasıyla da düşünceleri üzerine bir diyalog kurup sürdürebileceği ve dostluğu var edenin bu diyalog ve paylaşımın olduğudur. Türklük, bir başka kendilik olan Kürtlükle siyasal

ve kültürel bağlamda kısmış olduğu tarihsel dostluk ve iletişim bağını yitirdiği içindir ki bugün gerçek manada bir diyalog kuramamakta, ya da diyalog adı altında kendisiyle bir monolog sürdürmektedir. Türkün Türk'le monoloğunun, bir başka kendilik olan dostluğu yaratamayacağı açıktır. İnsansal ve toplumsal tüm varoluşlar diyaloğa dayalıdır ve diyaloğun kurucu dinamizmi temelinde kendilerini gerçekleştirirler. Radikal kötülük aklın ve duyguların yozlaşması sonucu varlığın diyalogdan kopması ya da koparılmasıdır. Bir iktidar ve ulus-devlet aklı olarak radikal kötülüğün, Öcalan'ın esaretinden hareketle tüm Kürtlüğe ve Kürdi varoluşa yöneltilmiş olması, farkında olunsun ya da olunmasın diğer yönüyle Türklüğe yöneltilmiş ve Türklüğü sakat bırakmıştır. Kürtlüğün tüketilmesi üzerine kurulan ulus-devlet Türklüğü, Türklüğü kemirmeye ve tüketmeye başlamıştır.

Demokrasi Mi, Çatışma ve Çürüme Mi?

''Herkesin kendi kökeninden çıkıp açılabileceği alan beşeriyet alanıdır. Bu alana girenler birbirlerini tanıyabilirler, çünkü daha parlak bir ateşle yanan, sonra sönükleşip görünmezleşen ve bunu sürekli bir hareket içinde tekrarlayan kıvılcımlar gibidirler. Kıvılcımlar birbirini görür, her kıvılcım başkalarını gördüğü ve onlar tarafından görülmeyi beklediği için daha parlak bir alev olur." (Hannah Arendt)

Öcalan'ın esaretinin yol açtığı ikinci olumsuzluk, Öcalan'ın anı anına siyaset yapan, öngörü içeren müdahalesiyle zamanı ve mekanı hedefleri doğrultusunda şekillendirmesini bilen, pratikte hep bir adım önde giden, seri ve akışkan, bütünlüklü bilinç ve eylem halinden bizlerin "önderlik diyalektiği" " Kürt Özgürlük Hareketi Diyalektiği" dediğimiz vasfın, Kürt cephesinde giderek ağırlaşması, dönemsel farklılıklar, ivmeler gösterse de, aynı canlı ve dinamik yansımayı sürekli̇leştirememesidir. Öcalan'ın 21. Yüzyıl sosyalizmi olarak belirlediği ve kavram-kuram-kurum ilişkisi içerisinde sergilediği yeni paradigma, özünde toplumsal alanın boydan boya özerk ve konfederal örgütlenme ağlarıyla örülmesi ve toplumun yerinde yönetimlerle belirleyici politik güç haline gelmesini sağlamaya yöneliktir. Toplumun kolektif vicdanı olan ahlakı ve ortak akıl olarak politikayı tüm yönleriyle ve entelektüel güçle yeniden ayağa kaldırmayı amaçlayan bu yaklaşımın aradan geçen yıllara rağmen hala dişe dokunur ve kendini görünür kılan bir örgütsel ağa kavuşturulamamış olması, devlet terörü ve faşizmin saldırılarının yarattığı etkilerden bağımsız olarak başlı başına örgütsel varoluşun varlık sebebi bağlamında değerlendirilmeyi gerektirmektedir. Nihayetinde faşist saldırganlık ve devlet terörü, özgürlük mücadelesinin her aşamasında kendini ortaya koymuş ve uluslararası destek açısından geçmişte daha geniş ve yoğun bir yardım görmüştür. Önderlik kültürü, bu türden yönelimleri bir gerekçe olarak öne sürmeyi kabul etmez. Sorun stratejik ve taktik yönetim gücünün, kadronun, önderlik diyalektiğini bütünlüklü işletme iddiası ve kararlığında, bu iddia ve kararlılığın denetim ve uygulama gücüne dönüşerek sonuç yaratma azminde, iradesinde düğümlenmektedir.

Bu düğüm, Öcalan tarzında çözülmediği sürece, ulus-devlet aklının projelendirdiği ve ilk kez 2007 yılında G. Kurmay Başkanı İlker Başbuğ tarafından dile getirilen 'örgütün başarı umudunu kırmak" hedefli psikolojik özel savaş harekâtı, örgütlü yapı, toplumsal yapı ve toplumsal yaşam alanları üzerinde etkinlik kurma çabasını sürdürecektir. Tarihsel bilincin bize hatırlattığı en temel uyarılardan biri "bir örgütün başarı umudunu kırmak, o örgütün yaşam bulduğu toplumun umudunu kırmaktır" gerçeğidir. Peki bir örgütün, bir toplumun başarı umudu nasıl kırılır? Genelde demokratik uygarlık tarihi, özelde ise Kürdistan tarihi bu sorunun yanıtlarıyla doludur. Bir toplumun başarı umudunu, o toplumun örgütlülük düzeyi, öncü güçlerinin gelişmişliği ve sahip olduğu önderlik gerçeği meydana getirir. Dolayısıyla toplumsal umut, bu güçlerin kırılması, dağıtılması ve toparlanamaz hale gelmesi durumunda başarı inancını yitirir. Ancak bu yitişin yok olma noktasına gelip gelmemesi, örgütlü varoluşun sahiplik ettiği mücadeleci ruh, coşku ve heyecanın korunup korunamamasına doğrudan bağlıdır. Ulus-devlet faşizminin bir taraftan Öcalan'ı mutlak tecrit koşulları altında tutarken, diğer taraftan Özgürlük Hareketi üzerinde tarihin gördüğü en yoğun saldırıları gerçekleştiriyor olması, öbür taraftan Kürt toplumuna yönelik baskı ve tutuklamaları

had safhaya vardırması, tamamen bu amacı içeren bütünlüklü bir konseptin sonucudur. Başından beri uzlaşmazlığı ve çatışmayı geniş bir zaman erimine yayarak kadroda ve toplumda bir bıkkınlık, bezginlik yaratmayı ve böylece oluşmuş olan mücadeleci ruh, coşku ve heyecanı öldürmeyi, bununla "olmazlık" teorisinin öne çıkmasını sağlayarak başarı umudunun kırılmasını hedeflemiştir.

2000'lerin başında uluslararası güçlerin desteğinde açığa çıkan tasfiyecilik de böylesi bir role soyunmuş ve geride bırakılan mücadele süreci tümden mahkum edilmek istenmişti. Hazırlanan plana göre Öcalan'ın PKK'si mahkum edilecek ve KDP kıvamında ılımlı, işbirlikçi bir PKK yaratılacaktı. Günümüzde bu plan daha kapsamlı ve derinlikli bir strateji biçiminde uygulamaya konulmuş bulunmaktadır. Uluslararası güçlerle birlikte kararlaştırılan bu strateji, salt Öcalan'ın mutlak tecrit koşullarında tutulmasını öngörmüyor, bununla birlikte önderlik paradigmasının pratikleşmesinin de önüne geçilmek, boşa çıkarılmak istenmektedir. Hakeza, uluslararası güçlerin Kuzey Suriye'de sergiledikleri zikzaklı politikaları da tamamen bu stratejiyle bağlantılıdır. Legal siyaset alanında paradigmasal çalışmaların içten ve dıştan çabalarla neredeyse işlemez hale getirilmesi, seçilmiş milletvekili, belediye başkanı ve meclis üyelerinin sudan gerekçelerle zindanlara doldurulması, örgütlü iradenin işlemez hale getirildiği yerlerde polis-jandarma-istihbarat desteğinde Kürt gençlerinin uyuşturucu, fuhuş, hırsızlık ve mafya şebekelerinin piyonları haline getirilmeleri aynı özel savaş mantığının ürünüdür. Böylesi bir zeminle hedeflenen toplumda "Ne yapsak kar etmiyor, bir şey değişmiyor" düşüncesini ve çaresizliğini geliştirmek, insanların umarsızlaşmasını sağlayarak dar ekonomik yaşam döngüsüne hapsolmalarını ve güvensizlik duygusu içerisinde içe kapanmalarına yol açmaktır.

Özel savaşın bu yöndeki etkilerinin Kürt halk gerçeğinde iki türden bir uyarılmaya yol açtığı genel bir görünüm olarak kendini ortaya koymaktadır. Kürt orta sınıfı ve orta sınıf anlayışına mensup unsurlarda bu etkinin büyük ölçüde "olmazlık teorisi" şeklinde kendini ifadeye kavuşturup, liberal siyaset anlayışı çerçevesinde konumlanmaya ve pratikleşmeye yönelttiği bir gerçektir. Çözümü, Öcalan'ın yerine liberal sol imaj giydirilmiş sahte bir önderlik tipolojisi yaratma ve parlamenter sisteme angaje olmuş liberal bir sol partide bulan bu anlayışın sergilediği tutum, özünde ABD ve AB'nin Kuzey Kürdistan için devreye koyduğu stratejinin bir parçası ve uzantısı olmaktan ibarettir. Mevcut iktidar yapılanmasının Kürdistan'da orta sınıfın gelişmesi ve yayılması için gösterdiği çaba ve yine legal siyaset alanında Öcalan'ın kurucusu olduğu yapılanmanın boşaltılması ve ele geçirilmesi çabalarını da bu çerçevede okumakta yarar vardır. Orta sınıf dışında kalan Kürt toplumsal yapısına mensup bileşenlerde, özellikle de yoksul ve emekçi yurtsever kesimin önemli bir bölümünde ise "Ne yapsak kar etmiyor, bir şey değişmiyor" düşüncesinin gelişmesi daha farklı bir itiraz ve arayışı seslendirmektedir.

> Bir toplumun başarı umudunu, o toplumun örgütlülük düzeyi, öncü güçlerinin gelişmişliği ve sahip olduğu önderlik gerçeği meydana getirir

Özgürlük Hareketi'ni sahiplenen bu kesimler, her şeyden önce TC parlamentosunda yer almanın ve belediye deneyimlerinin negatif sonuçlar ürettiğini, mücadelenin eski özünün silikleştiğini ve buna dönüşün gerekli olduğunu, Türklerle ortak vatan inşa etme arayışının karşılık bulamadığını ve bu nedenle söz konusu alanlardan çekilerek Kürdistan eksenli kopuşu sağlayarak daha radikal bir mücadele yürütmenin artık şart olduğunu vurgulamaktadır. Her ne kadar kendi içerisinde haklılık bildiren eleştiriler taşısa da, bu yaklaşımın "olmazlık" teorisinin bir başka yansıması ve Demokratik Modernite paradigmasının, Demokratik Ulus stratejisinin naifçe yadsınması anlamına geldiği açıktır. Oysa ortada, pratikte denenmiş ve sınanmış ne bir Demokratik Modernite paradigması ve ne de Demokratik Ulus stratejisi bulunmaktadır. Öcalan, Kürt Özgürlük Hareketi ve halk eksenindeki eleştiri ve çelişki, paradigmanın kavram-kuram-kurum bütünlüğü içerisinde bugüne kadar pratikleştirilmemiş olmasına yönelikken, çıkarsamanın bu kadar kestirmeden

yapılması elbette ki etkileşimlerden bağımsız değildir, aksine bir sonucudur.

Demokratik Siyasette İttifaklar Meselesi

Kuşkusuz, burada negatif etkileşimleri tek boyutlu bir değerlendirmeye tabi tutmak, kendimizi kandırmak olur. Özgürlük ve demokrasi mücadelesinin uzun soluklu karakteri hiçbir kısa vadeli yanılgıya yer tanımayacak netlikte ve kesinliktedir. Hal böyleyken ve amaç-araç diyalektiğinin Demokratik Modernite kuramında nasıl işleyeceği her yönüyle açıklığa kavuşturulmuşken, farklı ele alışlar ve değerlendirmeler, basit yetersizlikler ve eksiklikler olarak değerlendirilemez. Örneğin milletvekili seçim süreçlerinin, yeterince belirlenmemiş bir propaganda ve ajitasyonla, her defasında adeta zafer yaratacağı, ulus-devlet faşizminin etkisizleştirileceği ve barışı getireceği havasında işlenmesi ne kadar isabetli olmuştur? Bu yaklaşımın kendisi, başlı başına toplumun sık sık beklenti içerisine sokulması ve parlamenter sistemden medet umar hale gelmesinde etkili olmamış mıdır? Beklentilerin tekrar tekrar boşa çıkarılması, şüphesiz toplumda rahatsızlık yaratacak ve rahatsızlık çeşitli biçimlerde (yakınma, şikâyet, boş verme, geri çekilme vb.) tarzda kendini dışa vuracaktır. Toplum psikolojisini bilen her örgütlü zekâ bunun ne ölçüde bilincindeyse, devlet ve iktidar aklı da o ölçüde bilincindedir ve psikolojik özel savaş harekatlarını da özellikle bu rahatsızlıklar üzerinden planlamaya özen gösterecektir. Önce, boşa çıkarmak için tüm terör yöntemlerini devreye koy, sonra da bu boşa çıkarılma hali üzerinden toplumun sinir uçlarıyla oyna, dizayn et ve rahatsızlıkları kendi kurgularının aracı haline getir, bu devlet aklıdır ve devlet aklı bununla kendini ayakta tutmaktadır. Yine belediye seçimleri ve belediyelerin Demokratik Modernite kuramındaki yeri bellidir. Somutla, ulus-devlet iktidarlaşması karşısında hem bir süreç ve hem de verilmesi gereken bir mücadele olarak milletvekili seçimlerinin de önündedir. “Doğrudan demokrasinin uygulandığı, antikapitalist, ekolojik ve her türlü tahakküme karşı olan bir toplum vizyonunun” inşa edildiği, Halk meclislerinin yönetim gücü olarak kendini ortaya koyduğu, komünal ve konfederal bir yapılanmadır. Peki onca yıl elde tutulmalarına karşın, kaç belediye bu mahiyette örgütlülük ve işlevsellik gösterilmiştir? Belediyelerin ulus-devletle sürekli bir gerilim içerisinde bulunmaları üstlendikleri mücadelenin doğası gereğidir. Ulus-devlet ve iktidar aklının kayyum atamalarında da şaşırtıcı bir yön bulunmuyor. Çünkü onlar açısından belediye, iktidarın çevresini beslemeye yarayan bir rant ve istihdam kaynağı alanıdır. Ancak Kürt siyasetinin, belediyelere paradigmasal doğrultuda asli misyonunu oynatmak yerine, “yolsuzluk yapmıyoruz” vb. gerekçeleri öne çıkararak, klasik belediyeciliği ve bürokrasisini tekrarlar pozisyona düşmesi kabul edilebilecek bir durum değildir. Eğer bu duruma düşülmemiş olursa, Kuzey Kürdistan’ın boydan boya komünal ağlarla örgütlenmemesi için hiçbir neden olamayacağı gibi, belediyeler bu kadar kolay ve rahat bir operasyon alanına dönüştürülemeyecektir.

Yerel seçimlerde geliştirilen ittifakları da benzer bir çerçevede irdelemek ve düzenlemek gerekiyor. Mesela yerel seçimlerde ittifak anlayışını belirleyen ilkeler nelerdir? Parlamenter sistem içerisinde yer bulan ve kendini demokratik olarak tanımlayan unsurların, Kürt varlığına yaklaşımlarının taktiksel olduğu ve yararlanmacı bir zihniyetle yaklaştıkları açık.

Belediyelerin ulus-devletle sürekli bir gerilim içerisinde bulunmaları üstlendikleri mücadelenin doğası gereğidir

---

Afrin, Serekani ve Gre Spi için gösterdikleri tutumla Libya, konusunda gösterdikleri farklı tutum ortada. Hal böyleyken ittifak tartışmaları neye göre yürütülmektedir? Klasik sistem belediyeciliğinin al-ver ilişkileri çerçevesinde bir paylaşıma göre mi, yoksa demokratik paradigma doğrultusunda belediyenin nasıl bir halk meclisleri ve komünler birliğine dönüştürülebileceğini gösteren projelere göre mi? Öcalan, Üçüncü Yol gerçeğini hatırlattığında, Kürt siyasetinin iktidar mücadelesi yürüten tarafların hesaplaşmasına angaje olmaktan ziyade, demokratik alternatif güç olma ve buna göre siyaset yapma sorumluluğuna vurgu yapıyordu. Hatırlatmanın özü, yaptığın siyaset “başkası için” olmaktan çok, kendi

aklının ürünü ve kendi için olmalıdır, doğrusuna dayanmaktaydı. Bunun yolu da, Kürt siyasetinin ortak akıl olarak Demokratik Modernite kuramını her yönüyle özümsenmesinden geçmektedir. Bilinmeli ki bu bir dayatma değil, 21. Yüzyılda özgür ve demokratik toplumsal varoluşun başarı yolu ve yöntemidir. Çünkü Üçüncü Yol, "kendi için" stratejik ve taktik politik güç olmanın, sistemi demokrasiye duyarlı hale getirerek demokratik cumhuriyete evriltmenin yöntemi ve çabasıdır. Üstelik gerçek insanlığın başarma umudunun hedeflendiği bir çağda, bizatihi kendisinin umuda dönüşmesidir.

Çifte olumsuzluk tabirinden hareketle geliştirdiğimiz vurgu düzeyindeki değerlendirmeler, kuşkusuz bir gerçeğe işaret etmek içindir. O da Kürt ve Türk birlikteliği bahsinde Öcalan'ın temsil ettiği yerdir. Bundan yıllar önce, 80'lerin ortasında TRT de bir özel savaş programı olarak hazırlanan "Anadolu'dan Görünüm Programının" sunucusu, her program sunumunun sonunda şöyle bir çağrıda bulunuyordu, "Bir dakika da olsa Aposuz düşünün". Uluslararası güçlerin geliştirdiği İmralı mutlak tecrit sistemi de bu amaçla kuruldu ve tepeden tırnağa diyalog insanı olan Öcalan'ı iletişimsizliğe ve sessizliğe mahkûm etti. Peki bu neyi değiştirmeye yetti? Öcalan'ı içermeyen bir düşünce ve Öcalansız geçen anlar kimin lehine işledi? Türklüğe ne kazandırdı? Yoksa kazanmaktan çok kaybedişlerin coğrafyası haline mi getirdi ve daha da getirecek mi? Türkiye, Kürdistan ve Ortadoğu genelindeki gelişmeler, Türk devlet ve iktidar yapılanmasının içerisine girmiş olduğu siyasal, sosyal, ekonomik ve diplomatik çıkmaz ve çürüme, bu soruya birden çok yanıt oluşturmaktadır. Tarihin ne büyük bir ironisidir ki, bir zamanlar Kürtlere "Bir dakika da olsa Aposuz düşünün" çağrısında bulunanların kendisi, bugün özgür ve demokratik bir Türkiye'nin ancak Öcalan sayesinde gerçekleşebileceğine inanmaktadır. Çünkü bilinmektedir ki Türkiye'ye gerçek demokrasi Öcalan ile gelecektir. Bu da Kürtlüğü ve Türklüğü aşan, bütün halklara yer tanıyan demokratik, özgür ve eşitlikçi bir varoluşun yeniden canlandırılması anlamına gelecektir.

Sonuç itibariyle Türk ulus-devlet sistemi, güncelde yaratmış olduğu terör ortamında Kürt halkını bir süreliğine baskılayabilir. Fakat unutmamalı ki, bu baskılama asla 1940-70'li yıllar arasında yaşanan sessizlik sürecine benzemeyecektir. 70'lerde Kürt Özgürlük Hareketi filizlendiğinde, tecrübe, birikim ve imkanlar sıfırın, eksinin altındaydı. Günümüzde ise her açıdan muazzam bir birikim, tecrübe ve imkânın yanı sıra azımsanmayacak düzeyde enerji de biriktirilmiştir. Mevcut haliyle Kürt Özgürlük Hareketi, uluslararası güçlerin hesaplarına uygun şekilde ciddi bir darbelenmeye uğrasa bile, bu özgürlük mücadelesinde bir gerilemeye yol açmayacak, kısa bir süre sonra daha çoklu, sofistike ve otonom örgütlenmeleri açığa çıkaracaktır. Tarihsel ve güncel sorunların çözümü bağlamında değerlendirildiğinde görülecektir ki Öcalan'ın varlığı, Kürtlüğün ve Türklüğün ortak bir şimdiyi ve geleceği kurmaları açısından büyük bir şanstır. Özgürlüğü ise, Türkiye'nin demokratik bütünlüğünün teminatı olacaktır. Kürtlük ve Türklük arasında oluşturulmuş gerilim hattının nasıl bir seyir izleyeceği, özde de, biçimde de Öcalan'ın özgürleşme durumuyla direkt bağlantılıdır. Çünkü biliyoruz ki Öcalan'ın özgürlüğü, aynı zamanda Kürtlerin ve Türklerin, Türkiye halklarının özgürlüğü olacaktır. O halde Türklük de, bir başka kendi olan Kürtlük gibi ulus-devlet faşizmine karşı sesini yükseltmeli ve Kürtlüğün yönelttiği "Demokrasi ve Özgürlük mü, Çatışma ve Çürüme mi?" sorusuna yönelik tercihi açıktan ortaya koymalı ve Kürtlükle omuz omuza sahiplenmelidir. Zira yarın, alışkanlık haline getirdiğimiz keşkelerimize zaman ve imkân vermeyebilir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

İmralı Görüşmeleri Üzerine

Hatip Dicle

Bir toplumun tarihi geçmişi ile bugünü ve geleceği arasında diyalektik bir ilişki vardır.Bugün yaşananların, mutlaka tarihte kökleri ve tarihte yaşananların, bugün cereyan eden gelişmelerde mutlaka izleri bulunmaktadır.Bu tespitten hareket edersek, Türkiye'deki AKP'yi ve onun lideri Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın yapmak istediklerini anlamak, Kürt sorunundaki yaklaşımlarını irdelemek için yüzyıl kadar gerilere gitmek ve özellikle de 12 Eylül 1980 günü Türkiye'de gerçekleşen faşist askeri darbenin hedeflerine bakmak gerekir.

Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti devleti, Birinci Dünya Savaşı sonunda dağılan Osmanlı İmparatorluğunun enkazı üzerinde kuruldu. 1914 yılında başlayan ve dört yıl süren bu savaş sırasında, İmparatorluğun yönetiminde İttihat ve Terakki Hareketi vardı. Bu hareket, ilk doğuşu sırasında liberal eğilimler taşıyordu. Tüm Osmanlı halklarını, ''Osmanlıcılık" ideolojisi etrafında birlik içinde tutmaya ve örgütlemeye çalışıyordu. Ancak özellikle Balkan halklarının bağımsızlık mücadelesinin yükselmesi ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopmak istemeleri sonucunda, İttihat ve Terakki Hareketi, hiç olmazsa müslüman halkları bir arada tutmak için, bu kez ''İslamcılık" ideolojisine sarıldı. Ona göre bir politik strateji belirledi. Ne var ki Ortadoğu'da Arap halklarının da Osmanlı yönetimine başkaldırmasıyla bu Hareket, sonuçta ''Türkçü" bir ideolojik çizgiye oturdu. Artık yaklaşımı şuydu: ''Türkün Türkten başka dostu yok !.."

Bu paradigma sonucunda, 1914 yılında başlayan Birinci Dünya Savaşı'nın ateşi içinde Ermeni, Süryani ve Rum Pontus halklarının soykırımı gerçekleştirildi ve Kürt halkı da ağır baskı ve katliamların hedefi oldu. Zaten İttihat Terakki Hareketi ve liderleri Enver, Talat ve Cemal Paşa'ların stratejisine göre; Ermeni, Süryani ve diğer Hıristiyan halklar tamamen soykırımdan geçirilecek; başta Kürt halkı olmak üzere müslüman diğer halklar da, zamana yayılan bir zor-asimilasyon süreciyle Türkleştirilecekti. Bundan hareketle Osmanlı İttihat ve Terakki yönetimi, bir yandan ''TURAN" hayalleriyle Orta Asya'ya kadar, bütün Türk ve müslüman halkları tek devlet çatısı altında toplamayı amaçlarken, diğer yandan da, içte milyonlarca insanı katleden büyük ve vahşi soykırımları gerçekleştirdi. Sonuçta 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu, savaşta yenilip dağıldı. Toprakları üzerinde, yirmiden fazla ulus-devlet doğdu. Bunlardan konumuzla ilgili olanı, kuşkusuz ki Türkiye Cumhuriyeti ulus-devletidir.

Bu yeni Türk ulus-devleti, kendisine yeni bir siyasi rota belirlerken, İttihat ve Terakki'nin ırkçı, tekçi, asimilasyoncu ve oligarşik ideolojisini esas aldı. Devlet bünyesinde hazırlanan ve günümüze kadar da, Türk devletinin ''Gizli Anayasası" olarak halen yürürlükte bulunan Şark Islahat Planı'na göre; 1925'ten itibaren başlayan ve 1938'e kadar süren katliamlarda, yüzbinlerce Kürt öldürüldü. Kadim Kürt halkının binlerce yıldır üzerinde yaşadığı Kürdistan ülkesinin, 1916 yılındaki Sykes-Picot Anlaşması'ndan hareketle dörde parçalanmasından sonra, kendi payına düşen Kuzey parçasında, sömürgeci bir politika izledi. Kürtlerin hiç bir ulusal hakkını tanımadı; dilini ve kültürünü zor-asimilasyon yöntemleriyle yok etmeye çalıştı ve başta Kürtler olmak üzere tüm farklı etnisite ve inançları, şiddet yoluyla Türkleştirme siyasetine tabi kıldı. Bu zulme karşı mazlum halkların direnişi yükseldiğinde de, adeta on yılda bir askeri darbeleri (1960-1971-1980) tezgahlamak suretiyle, devlete yeniden İttihat ve Terakki döneminde temelleri atılan tekçi, ırkçı ve imhacı politikaları egemen kıldı.

AKP ve İdeolojik Zemini: 12 eylül

Bu askeri darbelerden en önemlisi, konumuz açısından şüphesiz ki 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri faşist darbeydi. Bu derin operasyonun ABD ve NATO tarafından desteklendiği, bugün artık tüm çıplaklığıyla biliniyor. Özellikle SSCB'nin o tarihlerde Afganistan'ı işgali ve yine 1979 yılında İran İslam Devrimi'nin gerçekleşmesiyle; ABD ve NATO, Sovyet ideolojisinin Ortadoğu'da yaygınlaşmasını önlemek amacıyla,"Yeşil Kuşak" adını verdikleri stratejiyi geliştirdiler.

Bu stratejiye göre, Ortadoğu'nun tüm İslam ülkelerinde ''Siyasal İslam" teşvik edilip güçlendirilecekti. Sözkonusu stratejiden hareketle, 12 Eylül askeri darbesinin sözümona laik düşünceli Atatürkçü generalleri, Türkçü ideolojilerini islami ideoloji ile sentezleyerek, Türkiye Cumhuriyeti'nde siyasal ve toplumsal gelişmeleri belirlemeye çalıştılar. İlk defa çok güçlü bir şekilde toplumu islamlaştırma akımı, işte o dönemde başladı. Yüzlerce islami eğitim veren kız ve erkek İmam-Hatip liseleri açıldı. İslami tarikat ve cemaatler beslenip teşvik edildi. Her camide küçük çocuklar için Kur'an kursları açıldı. Devlet bünyesindeki Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hem personel, hem de maddi açıdan güçlenmesi sağlandı. İşte AKP'nin ideolojisi olan Türkçülükle soslanmış ''siyasal islam", toplumda böyle geliştirilip kökleştirildi. Bunun da baş mimarı ABD, NATO ve darbeyi gerçekleştiren Atatürkçü-Kemalist Türk generalleridir.

Bugünün AKP'si ve lideri Tayyip Erdoğan, işte bu siyasi atmosferde büyümüş, gelişmiş ve günümüzde Türkiye toplumunun neredeyse %50'sinin desteğini alacak duruma, bu koşullardan yararlanarak ulaşmıştır. Kuşkusuz ki köklerini İttihat ve Terakki Hareketi'ne kadar indirgeyebiliriz. AKP de tıpkı onlar gibi, liberal ve demokrat bir çizgide siyasal kulvardaki yürüyüşüne başlamış ve güçlendikçe gizli ajandası olan Türkçü-İslamcı çizgiyi, faşist bir ruhla devletin resmi ideolojisine ve kendi siyasi rotalarına hakim kılmışlardır.

Bu nedenle Tayyip Erdoğan'ın, yüzyıl önceki yüzü Enver Paşa iken, yakın geçmişteki yüzü de 12 Eylül diktatörlüğünün lideri Kenan Evren'dir. Bugün Erdoğan, tıpkı Enver Paşa gibi ''TURAN" hayalleri içinde, Ortadoğu'da ''Neo Osmanlıcılık" ideolojisi doğrultusunda HAREKAT yürütmektedir. Fırsat bulabilirse, Kürt soykırımını gerçekleştirme niyetini, açıkça belli etmektedir. Bu yaklaşım Erdoğan'ın DAİŞ, El-Nusra ve çeşitli adlarla varlıklarını sürdüren radikal-islamcı terör örgütlerini, neden destekleyip büyüttüklerini de açıklamaktadır.

Yakın dönem içinde ABD ve Batı devletleri, uzun süre siyasal islami hareketlere karşı, nasıl bir politika izleyecekleri konusunda tereddütlü, çelişkili ve yanılgılı davrandılar. Örneğin, ABD Başkanı Obama, Kahire'de yaptığı tarihi konuşmasında, Ortadoğu'da ılımlı islamı destekleyeceklerini, bunlarla El-Kaide türü radikal islami örgütlere karşı mücadele yürüteceklerini ilan etmişti. Ilımlı islamdan kasıtları, Türkiye'deki AKP; Mısır ve Suriye'deki Müslüman Kardeşler Örgütü; Tunus'taki El-Nahda gibi parti ve hareketlerdi. Oysa kısa zamanda acı deneylerle görüldü ki, bu parti ve hareketlerle El-Kaide, DAİŞ, El-Nusra gibi radikal islamcı örgütler arasında geçirgenlik vardır. Deyim yerindeyse bu iki kesim ''birbirlerinin kuyruğuna" basmamaktadır. Nitekim Türkiye'deki AKP yönetiminin DAİŞ ve El-Nusra gibi cihadist terör örgütlerine nasıl barınma, silah yardımı ve her türlü destek verdiği, kanıtlarıyla ortalığa saçıldı. ÖZCESİ; zihniyet açısından AKP,Müslüman Kardeşler Örgütü ve DAİŞ'in mantaliteleri birbirinden farksızdır. Çünkü tümü Emevilerin Muaviye, Yezid zihniyetinin devletçi-iktidarcı kaynaklarından beslenmektedir.

Kürtler son yüzyıl içinde,Türk devleti tarafından her türlü imha, inkar ve asimilasyon cenderesinde tutulmalarına rağmen; yine de özgürlükleri için direnmeye devam ettiler,ediyorlar... Türkiye'nin eski cumhurbaşkanlarından Süleyman Demirel'in deyimiyle, bu sürede Türk devletine karşı 29 kez ayaklandılar. Şüphesiz ki tüm bu isyanların ortak bir nedeni vardı: Türkiye Cumhuriyeti'nin başta Kürt halkı olmak üzere etnik ve inançsal tüm farklılıklarını, uluslararası hukuku da çiğnemek suretiyle yoğun bir asimilasyona ve kültürel soykırıma tabi tutup, zor yöntemlerle Türkleştirmek ve siyasi statüsüz bırakmaktı. İşte bu isyan dizisinin son halkası da, 12 Eylül 1980 askeri diktatörlüğünün Kürt halkına karşı,dilini kanunla yasaklamak dahil uygulanan büyük zulme karşı; PKK öncülüğünde 1984 yılında başlatılan silahlı mücadeledir. Diğer silahlı ayaklanmalar birkaç ay veya yıl içinde kanlı bir şekilde bastırıldığı halde,

29.Kürt İsyanı elli yıla yakın bir süredir, büyük bir direnme iradesiyle devam etmektedir.

Hiç şüphesiz ki Kürtler bu son isyanla, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin giriş bölümünde dikkat çekilen ve meşruiyeti tanınan ''kutsal direnme hakkını'' kullanmaktadır. İşte Sayın Abdullah ÖCALAN, bu 29.Kürt İsyanı'nın stratejik önderidir. Zaten 21 yıldır,İmralı Ada Hapishanesi'ndeki tek kişilik hücresinde, çoğu zaman mutlak tecride ve ağır bir hukuk dışı uygulamaya tabi kılınmasının ana nedeni de, özetle budur.

Kürt sorununun, tüm dünyanın dikkati çekilerek, bu yolla açığa çıkarılmasından günümüze kadar, hatta daha devletlerarası bir komployla İmralı Adası'na hapsedilmesinden yıllar önce; Sayın Öcalan 1993; 1995 ve 1998 yıllarında üç kez tek taraflı ateşkes ilan ederek, sorunun Türkiye'nin bütünlüğü içinde siyasal yöntemlerle çözülebilmesine olanak sağlamak istemiştir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti devleti, bu tarihi fırsatları reddederek, Kürt halkının tüm ulusal haklarını red ve inkar politikasında ısrarlı olmuştur.

Hatta 1999 yılında, Türkiye'ye teslim edilmesinin akabinde, bizzat Öcalan'ın çağrısıyla PKK; tüm gerilla güçlerini Türkiye sınırlarının dışına çekerek ve silahları tümden susturarak, devlete siyasi çözüm için beş yıl boyunca (1999-2004), büyük bir fırsat vermiştir. Ancak Kürt halkını Anadolu-Kürdistan coğrafyasında kültürel, siyasi ve hatta tıpkı Ermeniler gibi fiziki soykırımlarla yok etmeyi bir devlet politikası olarak benimseyen Türk devleti, bu tarihsel fırsatı da hovardaca heba ederek, inkar ve imha siyasetine devam etmiştir.

Yine çok dikkat çekicidir ki; Kürtler silahlı mücadele dışında, 1990 yılından itibaren Türkiye'nin demokrasi güçleri ile birlikte, kısıtlı da olsa legal siyasi olanakları kullanarak, Kürt sorununun demokratik yollarla çözümünü ısrarla zorlamışlardır. Yüzlerce üye ve yöneticisini ''faili meçhul'' devlet cinayetlerinde kaybetmesine ve binlerce üyesinin ağır hapis cezalarına mahkum edilmesine rağmen; 1990 yılında kurulan HEP'ten itibaren, legal demokratik siyaset alanını büyük bir özveriyle değerlendirmişlerdir. Kurdukları demokratik partiler, Anayasa Mahkemesi tarafından her seferinde hukuk dışı gerekçelerle kapatılmalarına karşın; HEP'le başlayan süreç DEP, ÖZDEP, HADEP, DEHAP, DTP, DBP ve HDP gibi siyasi partiler zinciriyle, otuz yıldır ısrarla sürdürülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti devleti ise silahlı mücadeleyi sürdüren PKK'yi ''terör örgütü'' olarak tanımladığı gibi; Kürtlerin Türkiye demokrasi güçleri ile ortaklaşarak kurdukları ve inatla yaşattıkları bu legal demokratik siyasi partileri de, hukuk dışı gerekçelere dayalı ''terörist örgüt'' suçlamasıyla, birer birer kapatmış veya günümüzde olduğu gibi kitlesel tutuklamalarla işlevsiz bırakmıştır. Yöneticilerini, son olarak HDP Eşbaşkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ örneğinde görüldüğü gibi, ağır hapis cezalarına mahkum etmiştir. Kürt milletvekilleri tutuklanmış ve Kürt halkının özgür iradesi ile seçilen belediye eşbaşkanları, belediye meclisi ve il genel meclisi üyeleri, hatta çok sayıda muhtar, İçişleri Bakanlığınca görevlerinden alınarak, yerlerine devlet memurları, Kayyım olarak atanmıştır.

Öcalan'ın Tezleri ve Sonuçları

Sayın Abdullah Öcalan, İmralı'da çok ağır koşullar içinde tutulmasına rağmen, 1999-2004 yılları arasında; 2006, 2009 ve son olarak 2013 yıllarında, yine tek taraflı ateşkesler ilan ederek, barışçı çözüm çabalarını büyük bir sabırla sürdürmeye devam etmiştir. Bu pratik siyasi hamleler dışında, 1999'dan itibaren İmralı Adası'nda binlerce kitap üzerindeki araştırma ve yoğunlaşmaları sonucunda, ağırlıklı olarak Ortadoğu sorunlarının ve bu kapsamdaki Kürt ve Kürdistan sorununun siyasi yollarla çözümünü sağlayabilecek demokratik tezler üretmiştir. Özellikle AİHM'e sunduğu savunmalar kapsamındaki bilimsel tezlerine dikkat çeken çağımız filozofları; onun demokratik ulus, demokratik özerklik, demokratik konfederalizm, kadın özgürlüğü ve ekoloji tezlerine yüksek değer biçmekte ve Ortadoğu'nun temel siyasal, sosyal, kültürel v.s sorunlarına, bilimsel demokratik çözümler geliştirdiğini kabul etmektedirler.

Sayın Öcalan'ın tezlerini, kendileri için Rojava ve Suriye demokratik devriminin stratejik yolu olarak benimseyen Kuzey ve Doğu Suriye halkları, yani Kürt, Arap, Süryani, Ermeni, Türkmen ve Çeçen'leri, Demokratik Özerk Yönetimleri ile, Ortadoğu'da hem DAİŞ'e karşı mücadelede, hem de yeni demokratik bir siyasal-sosyal yapılanmayı kurumlaştırma mücadelelerinde, daha şimdiden

dünyanın tüm demokrasi güçleri ve demokratik toplum katmanlarının sempatisini kazanmışlardır. Hiç şüphesiz ki bu süreçte, Sayın Öcalan'ın AİHM'e sunduğu ciltler dolusu, savunma içerikli kitaplarındaki düşünsel emeğini tespit edip takdir etmek, vicdanlı ve adil olmanın gereği olmaktadır.

Hatta Öcalan, 2013 yılından başlayarak, yaklaşık 30 ay boyunca Devlet Heyeti ile İmralı Adası'nda sürdürülen görüşmelerde, Türkiye Kürtleri adına ''Başmüzakereci" statüsünde sorumluluk üstlenmiştir. Devletin onayıyla da teşkil edilmiş olan İmralı Heyeti iki buçuk yıl süresince, deyim yerindeyse devlet organlarıyla, Kandil'deki KCK yöneticileri arasında, diplomatik mekik çalışmaları gerçekleştirmiştir. Ancak barıştan yana tüm çevreler açısından büyük umutlarla başlayan bu süreç, bizzat Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve devlet içindeki şiddet-imha yanlısı odaklar tarafından sona erdirilmiş; İmralı'daki masanın devrilmesinin ardından, günümüze kadar beş yıldır devam eden kanlı bir süreç başlatılmıştır.

Yine önemle dikkat çekmem gerekir ki; Türk devleti, günümüzde sadece Türkiye Kürdistanı'ndaki özgürlük mücadelesine karşı değil; Irak ve Suriye Kürtlerinin kazanımlarına da saldırmıştır. Hatta Kürtler, hiç bir siyasi statü sahibi olmasınlar diye, bu kapsamda DAİŞ, El-Nusra, HTŞ ve SMO gibi cihadist örgüt çeteleriyle işbirliği bile yapmışlardır. Nitekim tüm bunlar, sahadaki birçok politik aktör tarafından, belgelenmiş gerçeklerdir.

Sözünü ettiğimiz devlet ve KCK temsilcileri arasında 2013 yılında başlayan ve otuz ay boyunca devam eden İMRALI GÖRÜŞMELERİ, 2008 yılında başlanan 2009-2010 ve 2011 yıllarında, aralıklarla devam eden Oslo Görüşmeleri'nin yarattığı zemin üzerinde gerçekleşti. Özellikle 2011 Genel Seçimleri'nden sonra başlayıp, yaklaşık 18 ay süren şiddetli bir savaş dönemi ve 2012 yılı içindeki, cezaevlerinde ölüm sınırına dayanmış olan Açlık Grevleri'nden çok zorlanan AKP Hükümeti; Ortadoğu'daki siyasal gelişmeleri de dikkate alarak, tekrar masaya oturmak zorunda kaldı. Çünkü 2011 yılında Arap Baharı Suriye'yi de kapsamına almış; 2012 yılında Rojava'daki olanakları iyi değerlendiren PYD; Qamişlo, Kobani ve Efrin Kantonları'nı ilan etmişti. Hem Rojava, hem de Kuzey Kürdistan'daki devrimci güçlerin siyasi ve askeri hamleleri; Türk devletine yeniden masaya dönmeyi adeta zorunlu kılmıştı.

Bu sürecin son sekiz ayında, İmralı Heyeti üyesi olarak katılım ve tanıklık yaptığım görüşmeler sırasında, çok öne çıkan bazı hususlara dikkat çekmeyi, bir görev saydığımı özellikle belirtmek isterim:

A

Bu hususlardan en önemlisi; sonradan ortaya çıktı ki, İmralı'da görüşmeler sürerken Kamu Güvenliği Müsteşarlığı'nda, Kürt Özgürlük Hareketinin tamamen tasfiyesini hedefleyen ve adına ''Çökertme Planı" denilen bir imha konseptinin, 14 Eylül 2014 tarihinde son teorik hazırlığının da tamamlanmış olmasıydı. Kuşkusuz ki aynı gün, DAİŞ'in Kobani Kantonu'na yönelik topyekün saldırısının başlaması da, bu planlamanın önemli bir parçasıydı. Nitekim daha sonra, DAİŞ'in komutan düzeyinde esir düşen bazı unsurları; ''Hedefimiz aslında Şam iken, Kobani'ye yönelmemizin temel nedeni, Türk devleti Başbakanı Tayyip Erdoğan'ın talimatlarıyla taarruz planının değiştirilmiş olmasıydı" şeklindeki ifadeleriydi. Ne var ki Kobani'de DAİŞ'e karşı fedaice direnen Kuzey Kürdistan'dan HPG ve Rojava'nın YPG/YPJ gerillaları ile saldırı pozisyonundaki DAİŞ unsurlarının silah envanterleri, birbiriyle kıyaslanmayacak derecede dengesizdi. Özellikle DAİŞ, Musul'u işgal ettikten sonra çok modern silahlara ve özellikle RPG roketlerinin üzerlerinde hiç etkili olamadığı, güçlü zırhları olan modern tanklara sahipti. Ama bu keskin dengesizliğe rağmen, Kürt özgürlük gerillasının çelikten iradesi ve derin fedai yurtseverliği vardı. Nitekim gerillanın esas üstünlüğü de bu noktadaydı. Hatta savaşın sonucunu asıl belirleyen de bu olmuştu.

ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon'un o günlerde DAİŞ'e karşı Hava Kuvvetleriyle yürüttüğü saldırıları; ''dostlar alışverişte görsün !" türünden, günde bir-iki tankın vurulmasıyla sınırlıydı. Bu nedenle takvimler, 5 Ekim'i gösterdiğinde, DAİŞ güçleri neredeyse Kobani'nin merkezini tamamen işgal edecek konuma ulaşmak üzereydi. Zaten Erdoğan'ın Suriye sınırına giderek, ''Kobani düştü,düşecek !.." demesi ve sevinçle memnuniyetini ilan etmesi de, aynı zamana denk gelmişti.

Kürdistan Özgürlük Hareketi açısından ise, artık ne gücü varsa eyleme geçirmenin tam da zamanıydı. Nihayet başta Amed olmak üzere Kuzey Kürdistan Halkı, tarihi misyonunu oynamak adına keskin bir öfkeyle devreye girmişti. Özgürlük mücadelesinin sayfalarına ‘‘ 6-7-8 Ekim Serhildanı” adıyla geçecek olan, meydanlara ve sokaklara taşan bu derin öfke karşısında tarih, seyrini değiştirmek zorundaydı. Nitekim öyle de oldu.

Kürt halkının, bu dizginlerinden boşalmış öfkesini, bizzat sahada gözlemleyen ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyona bağlı savaş uçakları, o günlerdeki yoğun bombardımanlarla, DAİŞ’e karşı Kürtlerle yürümeye karar verdikleri taktik ittifakın startını da vermişlerdi. Daha sonra o günleri değerlendiren ABD Başkanı Barack Obama; ‘‘Kobani’nin gözümüzün önünde düşmesini, dünyaya izah edemezdik !..” diyerek, pozisyonlarının neden değiştiğini açıkça ilan etmişti. Nitekim dünya tarihinde de, faşizme karşı mücadele eden tüm güçlerin, sahada bu tür taktik ittifaklarının örnekleri çoktur.

Rahatlıkla denilebilir ki; 6-7-8 Ekim’den başlayarak, YPG/YPJ gerillalarının yaklaşık dört ay süren karşı atağıyla, DAİŞ’in Kobani’de beli kırılmış, baş aşağı gidiş ve çöktürülmesi süreci başlamıştır. O çok pompalanan DAİŞ efsanesi de, böylece tuzla buz olmuştur. Bu tarihi günlerde gerçekleşen İmralı Görüşmesi’nde; Sayın Öcalan’ın Kamu Güvenliği Müsteşarı ve MİT Müsteşar Yardımcısı’nın da içinde olduğu Devlet Heyeti’ne söyledikleri ve Heyetin suskunlukla karşıladığı mealen şu sözler, tarihi önemdeydi:

‘‘Tanklarınız oradaydı... DAİŞ’e müdahaleyi o gece siz yapabilirdiniz; buna gücünüz de vardı. Ama siz seyrederken ABD müdahale etti. Bu yolla, tüm Kürt halkının sempatisini kazanmayı başardı. Bunun sorumlusu da sizsiniz, Türk devletidir !..” dedi. Heyetin bu tarihi analize yanıtı, koskoca bir sessizlikti... Nitekim daha sonraki günlerde, 30 Ekim 2014’te toplanan MGK’da,”Çöktürme Planı” onaylanarak, resmen yürürlüğe konuldu. Artık adına devlet denilen mekanizma , dümenini adım adım savaş rotasına doğru çevirdi.

Tabii ki sözünü ettiğimiz bu gelişmeler karşısında, akla şu soru gelebilir: Devlet, bu derece açık bir ikiyüzlülükle masada iken, KCK Yürütme Konseyi ve Sayın Öcalan süreci nasıl okumaktaydı ?

İmralı Heyeti’ne dahil olduktan sonra, KCK Yürütme Konseyi ile Kandil’de yürüttüğümüz, neredeyse her toplantıda ve Sayın Öcalan’a bizim aracılığımızla gönderilen yazılı veya sözlü tüm Konsey raporlarında; ‘‘Devletin DAİŞ’le yakın işbirliği içinde olduğu; Kuzey Kürdistan’da tahkimatlı Kalekol yapımları ve Medya Savunma Alanları’na yönelik yoğun keşif uçuşlarıyla, Türk Ordusu’nun büyük bir savaşa hazırlandığı” belirtilmekteydi. Sayın Öcalan bunları dikkatle dinler; ‘‘Anlaşıldı, biz işimize devam edelim !..” derdi.Zaman zaman bizim aracılığımızla da, halka ve örgüte; ‘‘Buradan mutlaka bir barış çıkacak ...” diye bir beklentiye girilmemesi hususundaki uyarılarını da yeri geldiğinde tekrarlardı.

B

Kasım 2014... İmralı Adası’nda görüşmeler için hazırlanmış yuvarlak masa toplantılarından biri yeni başlamıştı... Sırrı Süreyya arkadaş: ‘‘Başkanım müsaade edilirse, çok sağlam kaynaktan aldığım bir bilgiyi arz etmek istiyorum.” dedi.

Öcalan: ‘‘Tabii buyurun...” diye yanıtladı.

Sırrı Süreyya: ‘‘Kaynağımın verdiği bilgiye göre; AKP’den bir grup Milletvekili, çeşitli cezaevlerindeki Ergenekon Davası sanıkları ile bir dizi görüşmeler yaptı...”

Aslında çok şeyi anlatan bu bilgi, Devlet Heyeti’nin de hazır bulunduğu toplantıya, deyim yerindeyse ‘‘bir bomba gibi” düştü !..

Bu kısa sunumdan sonra, abartısız olarak bir dakika civarında bir sessizlik oldu. Kimse konuşmuyor; Sayın ÖCALAN düşünüyordu.

Sonra dönüp yan yana oturdukları Kamu Güvenliği Müsteşarı’na sordu: ‘‘ Siz de böyle bir bilgi var mı ? ‘‘

Yanıt: ‘‘Hayır efendim !..Ama araştırıp, sonradan size bilgi verebiliriz...” şeklindeydi. (Kanaatimce bu yanıt da, samimi değildi.)

Yine bir sessizlik çöktü. Öcalan düşünüyordu... Hepimiz, ne söyleyeceğini merak ediyorduk. Ve Sayın Öcalan, her şeyin farkında olduğunu hissettirircesine,

yine tarihi bir cümle kurdu:

''Eğer AKP Hükümeti, Ergenekonu bize tercih edecekse; o zaman herkes kendi yoluna gider !..'' dedi.

Tabii ki sonradan her şey, daha net bilgilerle kesinlik kazandı. 17/25 Aralık 2013 tarihinden sonra Erdoğan, Koalisyon ortağı Fetullah Gülen cemaatiyle, deyim yerindeyse, ''köprüleri attıktan '' sonra, devlet organları içindeki yalnızlığının ayırdına vardı. Bir devlet kliği olan MHP, Ergenekon ve Fetullah Gülen cemaatiyle aynı anda ters düşmesinin kendi sonunu getireceğini fark etti. Ondan sonra da keskin bir politik manevrayla, MHP-Ergenekon (Ulusalcı Kemalistler) cephesine dümen kırdı.

Öyle görünüyor ki, bu ''derin devlet klikleri'' Erdoğan'la işbirliği yapıp, 1965'ten itibaren devlet organları içinde, ABD ile de irtibatlı olarak örgütlenen Fetullah Gülen cemaatine kesin bir darbe vurmayı ''Avrasyacı, Neo-Osmanlıcı'' hedefleriyle daha uyumlu buldu.Öte yandan İmralı'da Öcalan'ın Başmüzakereciliğinde süren görüşmelerden duydukları olağanüstü rahatsızlık nedeniyle, Erdoğan'a Ada'daki masayı devirmeleri ve tüm Kürdistan'da Kürt soykırımını tamamlamayı, Türkçü ideolojileri ve İttihat ve Terakki zihniyetleri nedeniyle de dayatıp, sonuç almayı, daha uygun bir politik seçenek olarak düşündüler. İşte bu iki önemli neden, günümüzdeki AKP+MHP+Ergenekon ittifakının temel taşlarını ördü. Sırrı Süreyya arkadaşın getirdiği bu sağlam bilgi, o süreçte bu güçler arasında süren ittifak çalışmalarının, sadece sızıp açığa çıkan küçücük bir bölümüydü.

Yeri gelmiş iken önemle belirtmeliyim ki; Gülen Cemaatinin Kürt sorununa yaklaşımı da, stratejik açıdan MHP'den, Ergenekon'dan farksızdı. Oslo Görüşmeleri'nin deşifre edilmesinde; KCK Operasyonlarında; Paris ve Roboski katliamı gibi birçok olayda ve hatta Kürt tarafı ile görüşmeleri sabote eden birçok girişimde, Erdoğan ile ortaklıkları belgelenmiştir. Bugün de bu politikaları sürmektedir.

C

2012 yılında PYD öncülüğündeki Rojava Devrimi'nin yükselişi ve ardından Qamışlo, Kobani ve Efrin Kantonları'nın ilanı, Türk devleti içindeki İttihat ve Terakki damarını ve bu zihniyetten kaynaklanan derin Kürt düşmanlğını, deyim yerindeyse yeniden hortlattı. 2013 başlarından itibaren İmralı Adası'nda start alan görüşmeler sırasında, Türk devletinin ilk taktiği; Rojava'daki gelişmeleri kontrol altında tutmak ve Suriye Kürtleri'ni, Suriye'deki stratejik amaçları doğrultusunda yedeklemekti. Demokratik Özerklik ve Kantonal Çözüm gibi stratejiler, Türk devleti açısından ''beka sorunu'' olarak görülmekteydi. Bu nedenle İmralı'daki görüşmelerde ve Özerk Yönetim temsilcileriyle gerçekleştirilen diplomatik ilişkilerde, Kürt tarafına açıkça Türk devletinin Suriye politikasına eklemlenme dayatılıyordu.Bu kapsamda Özerklik projesi, asla kabul edilemez bir siyasal-sosyal proje olarak değerlendirilmekteydi.

Oysa bu yaklaşım, Sayın Öcalan'ın 3.Yol olarak tanımladığı stratejiye taban tabana zıttı. Sözkonusu bu stratejiye göre Kürt Özgürlük Hareketi, ne Ortadoğuyu halkların iradesi dışında dizayn etmek isteyen hegemon güçlerin ne de bölgedeki gerici-statükocu devletlerin yedeğine girecekti. Suriye halklarının çıkarı; Suriye'deki Kürt, Arap, Süryani, Ermeni, Türkmen ve Çeçen halklarının; inanç açısından Müslüman, Hıristiyan, Ezidi ve Alevi topluluklarının eşitliği ve özgürlüğü temelinde inşa edilecek demokratik ulus anlayışı ve bu ruhun bedeni olan demokratik özerklikte görülüyordu. Nihai olarak Suriye'de toprak bütünlüğü korunacak, demokratik bir cumhuriyet kurulacaktı. Böylece bu devrimle, tüm Ortadoğu'da sorunların çözümü için halkların yararına örnek bir model inşa edilecekti. Ancak bu seçkin demokratik proje, Türk devleti tarafından ''beka sorunu'' olarak görülmekteydi.

Türk devleti ayrıca iki dayatmada daha bulunuyordu: Biri YPG/YPJ'nin, Türk devleti tarafından Suriye'de kurulan cihadist ''Özgür Suriye Ordusu (ÖSO)''nun çatısı altına girmesi; diğeri de mutlaka Suriye devletine karşı savaş ilan etmesiydi. Ne var ki, bu her iki dayatma da, Sayın Öcalan'ın demokratik yaklaşımı ve özsavunma stratejisine aykırıydı.

Sayın Öcalan'ın bu konuda devlete yaptığı öneri ise çok açık ve netti: Üçüncü Dünya Savaşı içinde Türklerin ve Kürtlerin ortak bir demokratik zihniyet çerçevesinde; hem Türkiye hem de Suriye'de demokratik bir cazibe merkezi oluşturmaları; AKP'nin Neo-Osmanlıcılık kapsamında geliştirdiği

maceracı ve hegemonyacı stratejiden vazgeçilmesi üzerineydi. Oysa bu demokratik proje, ‘’Çöktürme Planı” ile detaylandırılan, yayılmacı ve faşist bir devlet projesine taban tabana zıttı. Bu zıtlığın, önümüzdeki süreçte er geç yeni ve daha keskin bir çatışmaya evrileceği, gün gibi ortadaydı. Nitekim öyle de oldu...

D

Bu süreçte, en önemli adımlardan biri de, adına ‘’ Dolmabahçe Mutabakatı” denilen 10 maddelik tarihsel bir belgenin, İmralı ve Devlet Heyeti tarafından kamuoyuna ortaklaşa sunulmasıydı. Bu mutabakat metninin her bir maddesi, başlaması kararlaştırılan müzakerelerdeki, konuşulacak sorun başlıklarından oluşuyordu. Örneğin Alevi veya Kadın sorunu tartışıldığında, bu sorunlar çerçevesinde örgütlenmiş tüm demokratik sivil toplum örgütlerinin temsilcileri de İmralı Adası’na davet edilecekti. Orada talepleri dinlenerek, taraflar arasında tartışmalar yürütülecek ve varılan mutabakatlar yazılı hale getirilip imzalanacaktı. En önemli hususlardan biri de; bu tartışmaların şeffaf yürütülerek, basın yoluyla topluma ulaştırılması ve toplumun da bu tartışmaya katılımının sağlanmasıydı. Nihayetinde maddelerdeki tartışma ve kararlar, imzalı belgelerle güvence altına alındıktan sonra, Sayın Öcalan PKK’ye çağrı yaparak Kongresi’nin hemen toplanmasını ve PKK’nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne karşı sürdürdüğü silahlı mücadeleye son verildiğinin, Kongre Kararı’yla ilan edilmesiydi. Özcesi; İmralı’da devlet, toplum temsicileri ve Kürtlerin de içinde olduğu demokratik güçler tarafı, sorun başlıklarını teker teker tartışacak, ortak mutabakata varılan hususlar, yazılı hale getirilip imzalanacaktı.

Ortaklaşa olarak ortaya çıkarılacak olan bu belge, yeni demokratik bir Anayasa taslağının çerçevesini oluşturacaktı. Hatta PKK’nin yukarıda sözü edilen Kongre Kararı’nı alması için, devletin üzerine düşen sorumlulukları, uygulamaya geçirmesi bile beklenmeyecekti. İmzalı mutabakat metninin ulusal ve uluslararası kamuoyunun bilgisine sunulması, PKK’nin devlete karşı yürüttüğü silahlı mücadeleye son vermesi için yeterli olacaktı.

Öte yandan, İmralı Adası’ndaki masa etrafında tartışmalar yürütülürken, tamamı TC vatandaşlarından oluşturulan ‘’İzleme Heyeti”; (ki ortaklaşa olarak,7 kişiden oluşan isimler tespit edilmişti) müzakereler tıkandığında uzlaşma sağlamak için devreye girecek olan ‘’akil insanlar”dan oluşacaktı. Bu formülasyon, ”Üçüncü Gözün” BM, uluslararası bir kurum veya bir devlet olmaması koşulunu öne süren Devlet Heyeti tarafından önerilmişti. Gerekçesi de, devlet ve toplumun kendi aralarındaki sorunu birlikte demokratik bir müzakere yürüterek çözmesi gerektiği fikrinden hareket etmekteydi.

Bu süreçte Sayın Öcalan, KCK Yürütme Konseyi’nin birkaç gün daha mühlet istemesine rağmen; Dolmabahçe Mutabakatı’nın sembolik değeri nedeniyle, 28 Şubat günü ilan edilmesinde ısrarlıydı. Çünkü o gün bir darbenin yıl dönümüydü. Bu deklerasyonun, 28 Şubat Darbesi’ne anlamlı bir yanıt olmasını istiyordu. Öyle de oldu. Hatta yapılacak törenin oturma düzenindeki protokol bile tartışıldı. Sonuçta kararlaştırıldığı üzere, 28 Şubat 2015 günü tarihi İstanbul Dolmabahçe Sarayı’nda 10 maddelik Mutabakat Metni kamuoyunun bilgisine, canlı bir TV yayınıyla sunuldu.

Ne var ki AKP-MHP-Ergenekon’dan oluşan şer ittifakı; 5 Nisan 2015 günü, bizzat Tayyip Erdoğan’ın ağzından, müzakere sürecine geçit vermeyerek, yeniden kanlı bir sürecin düğmesine bastı. Otuz aydan beri İmralı’da kurulu olan ve kamuoyunda Diyalog-Barış ve Çözüm Masası olarak anılan bu süreç, böylece sona ermiş oldu.

E

Erdoğan’ın Devlet Heyeti aracılığıyla, Sayın Öcalan’a ısrarla dayattığı hususlardan bir de, 7 Haziran seçim sathı mahalline girdiğimiz Mart 2015’te, HDP’nin seçime girme yöntemiyle ilgiliydi. HDP’deki genel eğilim, partinin artık bir baraj sorunu olmadığı ve 7 Haziran Genel Seçimleri’ne HDP çatısı altında girilmesi yönündeydi. Ancak AKP, sıkça yaptığı kamuoyu yoklamalarında, tek başına Hükümet kurma oranına ulaşamadığını tespit ettiğinden olsa gerek; masaya, HDP nin seçimlere parti olarak değil, 2007 ve 2011 Genel Seçimleri’nde olduğu gibi, 7 Haziran seçimine de yine bağımsız adaylarla girmesini istiyordu.

Bu durumda HDP, maksimum 40 Milletvekili çıkarabilecek; örnek olarak 7 Haziran seçimlerinde 80 milletvekili çıkardığına göre, diğer 40 civarındaki Milletvekili AKP'ye kalacaktı. Ancak talep bu tür gerçek bir nedenle değil; güya AKP'nin yaptığı anketlere göre, HDP %8 ile baraj altında kalacağından dolayı; TBMM'de temsil edilmeyen HDP ile İmralı'daki görüşmelerinin de zora gireceği ve çözüm sürecinin sabote olacağı endişesi dillendiriliyordu. Oysa gerçek, bu değildi. Hatta bu basit ve gerçek dışı ''kaygılarını'', basına da yansıtıyorlardı.

Bu konuyu bir kaç kez görüşme masasına getirmelerinden sonra, Sayın Öcalan HDP Heyeti'ne dönerek, tüm legal kurumlarımızda bu meselenin tartışılmasını ve sonucun kendisine gecikmeksizin iletilmesini istedi. Bir hafta 10 gün kadar sonra, HDP ve diğer kurumlarımızdan gelen görüşlerde bir değişiklik olmadığından dolayı, Sayın Öcalan, ''Bu tartışma bitmiştir. HDP, parti çatısı altında, kendi kimliğiyle seçime girecektir...'' diyerek, dayatmayı bu yolla reddetti. Nitekim daha sonraki günlerde, AKP açıktan açığa HDP'ye söylem düzeyindeki saldırılarını artırdı; hatta HDP'nin baraj altında kalmasının, Türkiye'nin ve demokrasinin daha çıkarına olacağını bile dile getirdi. Ne var ki, anketlerin gerçeği yansıtan rakamlarını kendi lehine değiştirmeyi başaramadı. Seçim sonucunda HDP, %13.5 oyla 80 Milletvekili kazanırken; AKP kuruluşundan beri ilk defa, meclisteki sandalyeleri ile tek başına iktidar olma olanağını yakalayamadı. Yani ağır bir yenilgi alıp, derin bir sessizliğe gömüldü.

AKP, MHP ve Ergenekon Kutsal ittifakı!

7 Haziran 2015 Genel Seçimi, AKP'nin baş aşağı gidişinin önemli bir göstergesiydi. AKP Genel Merkezi ve Erdoğan, tam bir sessizlik moduna geçmişlerdi.

Tam da o kritik günlerde, İmralı Heyeti olarak, Kandil'deki KCK Yürütme Konseyi'nden, bir görüşme daveti aldık. Gerek seçim sonuçları, gerekse devletin büyük olasılıkla rotasını savaşa doğru kırması, ortak bir değerlendirme yapmayı zorunlu kılıyordu. Bu nedenle İmralı Heyeti olarak, tam kadro Medya Savunma Alanları'na gittik.

Toplantı başlangıcında Sayın Mustafa KARASU, o günlerde gerçekleşen Tayyip Erdoğan-Deniz Baykal görüşmesi hakkında, kulis bilgilerine sahip olup olmadığımızı sordu. Basına yansıyanlar dışında, bir bilgimiz olmadığını ifade ettik. Zira basın o günlerde, Deniz Baykal'ın yeni seçilmiş olan Meclis tablosundaki en yaşlı üye olması sıfatıyla, yeni Meclis Başkanı seçilinceye kadar, bu görevi geçici olarak üstleneceğini ve Yemin Töreni'nin de Baykal başkanlığında gerçekleşeceğini yazıyordu.Ayrıca Saray'daki Erdoğan-Baykal görüşmesinin de, muhtemelen yeni Meclis Başkanlığı için olduğunu, kulis bilgileri olarak kamuoyuna iletiyorlardı.

Bunun üzerine Mustafa Karasu; ''O zaman size analiz değil, bilgi olarak bize ulaşanı sunayım...'' diyerek şöyle konuştu: ''Kaynağımızın ilettiğinin doğru olduğunu düşünüyoruz. Baykal Erdoğan'a Ergenekon'un mesajını iletti: '30 Ekim 2014 MGK kararıyla varılan anlaşmaya devam mı ? Tamam mı ? ' '' Erdoğan'ın yanıtı ise ''Devam !'' şeklinde oldu.'' dedi. Yani 2014 yılı sonlarına doğru oluşturulan AKP+MHP+ERGENEKON faşist iktidar bloku ''Kutsal İttifak'' a devam edecekti !.. Varılan devlet içi ortak karar, özcesi buydu...

Zaten 7 Haziran'dan bir kaç gün sonra, ilk olarak MHP Lideri Devlet Bahçeli; ''Seçim sonuçlarını tanımadıklarını, seçimin yenilenmesi gerektiğini...'' ilan etti. Ve böylece 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri'ne giden sürecin başladığını duyurmuş oldu. Ardından Ceylanpınar provokasyonu; 24 Temmuz 2015 günü Lozan Antlaşması'nın yıldönümünde, Medya Savunma Alanları'nın Türk savaş uçaklarınca yoğun bombardımanıyla, yeni bir kanlı savaş sürecinin başlatılması; Suruç ve Ankara Gar katliamları peş peşe geldi. Nitekim 1 Kasım seçim sonuçları da, bu ''Kutsal İttifak''ın sandıklara yansımasıyla, AKP'nin, MHP ve Ergenekon desteğinde tek başına hükümet kurmasını sağlamış oldu.

Bu gelişme ile yakın tarih, bir kez daha hafızamızda canlandı. Bu süreçte de CHP milletvekili Deniz Baykal, tıpkı geçmişte örneği olan uğursuz rolünü, 2002 Yılı Genel Seçimlerinden sonra, yine Tayyip Erdoğan'la baş başa İstanbul Boğazı'nda yedikleri yemek esnasındaki görüşmeyle de yerine getirmişti. Zira o dönemde Tayyip Erdoğan, bir şiir nedeniyle aldığı cezadan dolayı yasaklıydı. Ancak esrarengiz bu ''Boğaz Buluşması''nın ardından, Tayyip Erdoğan'a

adeta ‘’Yürü ya kulum !..” denilerek, önce Siirt Milletvekilliği, sonra da başbakanlığın yolu açılmıştı.

Bu tarihi gelişmeden aylar sonra, gazeteci Avni Özgürel, Radikal Gazetesi’ndeki bir makalesiyle, Tayyip Erdoğan’ın önünün açıldığı ‘’Boğazda baş başa yemek” meselesinin perde arkasını detaylıca yazdı. Buna göre Deniz Baykal o gece Kemalist generallerin mesajını (Siz bunu Ergenekon’un mesajı olarak anlayın...) iletti. Generaller, ABD’nin Irak’a müdahale edeceği bir dönemde; başbakanlığın ABD-İngiltere yanlısı Abdullah Gül yerine, kendilerince ‘’milli” nitelikleri daha gelişkin olan Tayyip Erdoğan’da olmasını, Türk devletinin bekası açısından daha uygun gördüklerini ve bu nedenle de Erdoğan’ın kendileriyle birlikte hareket edeceğini taahhüt etmesi durumunda, önünün hukuki ve siyasi açıdan açılacağının mesajını, Deniz Baykal üzerinden Erdoğan’a iletmişlerdi. Beklenen o söz verilmiş olacak ki, Recep Tayyip Erdoğan, bu buluşmadan sonra (2003’te) TC ‘nin Başbakanı olmuştu.

Kuşkusuz ki Türk devletinin çeşitli kliklerinin, bir Kürt soykırımını hedefleme kapsamında geliştirdiği yeni topyekun saldırı konseptinin; 24 Temmuz 2015 günü, Lozan Antlaşması’nın yıl dönümünde başlatılması, hiç de tesadüf değildi. Çünkü Lozan Antlaşması sonrası, 1919-1922 yılları arasında Kürtleri müttefik gören ve 1921 Anayasası ile somut bir bedene kavuşan, eşitlik temelli kardeşlik ruhu, adım adım terk edilerek; nihayet 1924 Anayasası ile Türkleştirme ve başta Kürtler olmak üzere tüm farklılıkları ulus-devlet cenderesi altında, zor yöntemlerle eritme politikası start almıştı. Daha sonra bu ruh, Türkiye Cumhuriyeti’nin ‘’Gizli Anayasası” niteliğinde olan Şark Islahat Planı ile devletin her zaman zinde tutulan konseptine dönüştürülmüştü.

Bu nedenle, 24 Temmuz 2015 saldırısı, Kürtlere bu düşmanlık ruhunun yaşatılacağının mesajı niteliğindeydi. Nitekim 2015 ve 2016 yılları, Kürt halkına, Kürdistan’a ve onun özgürlük güçlerine karşı topyekun saldırılarla geçti. Her zamanki gibi Öcalan yine, işkenceye dönüşen mutlak bir tecrit sürecine alındı. Kürdistan’ın şehir ve kasabalarına tanklar sokularak yakılıp yıkıldı. Korkunç savaş ve insanlık suçları işlendi.Cizre bodrumlarında 180’i aşkın insan, diri diri ateşe verilerek, Nazi döneminde bile örnekleri az olan büyük bir vahşet uygulandı. Kürdistan halklarının kadın-erkek genç yiğitleri, dizginlerinden boşalmış bu soykırım saldırılarını, bedenlerini siper ederek, olağanüstü bir direnişle kırdı. Çok büyük bedeller ödendi; ama sonuçta imha konseptinin, tasfiye amacına ulaşması engellendi.

2016 yılı 15 Temmuz’undaki kontrollü askeri darbe senaryosu da, yine bu konseptin bir parçasıydı. Tıpkı Hitler’in Reichtag Yangını gibi planlı bir provokasyondu. Bu gerekçeyle, 20 Temmuz’da OHAL ilan edilerek, faşizmin kurumlaştırılması süreci adım adım geliştirildi. Tüm muhalifler, FETÖ veya PKK mensubu denilerek birer birer etkisizleştirildi. Medyanın %90’ı iktidarın kontrolü altına alındı. Zindanlar kapasitesinin çok üzerinde tıka basa doldurularak, işkencehanelere dönüştürüldü.

16 Nisan 2017 Referandumu ve 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri maskesi altında ve faşizmin kurumlaştırılması programı çerçevesinde, devlet mekanizmasının aşırı merkezileştirilmesi; Başta belediyeler olmak üzere, yerel demokratik kurumların tasfiyesi; devletin yargı, yürütme ve yasama yetkilerinin, ‘’Kuvvetler Birliği” mantığıyla Erdoğan’ın emrine verilmesi ve başta Suriye ve Irak olmak üzere Ortadoğu’da yayılmacı, Neo-Osmanlıcı bir fetihçi politikanın izlenmesi, Türkiye’de faşist rejimin yürürlüğe girdiğinin ilanı gibiydi.

Gelinen noktanın, siyasi literatürdeki adı artık fasizmdir.Faşizme karşı halklarımızın örgütlenmesi, bilinçlendirilmesi, demokrasi ittifakının sağlanması ve her türlü meşru mücadele yöntemiyle fedaice direnilmesi, yegane devrimci reçetedir. Emin olmalıyız ki; AKP, MHP, Ergenekon iktidar bloğu tarumar edilip çökertilmeden; çocuklarımıza ve torunlarımıza Türkiye ve Kürdistan’da özgür bir gelecek ve özgür bir vatan bırakmamız mümkün değildir.

Bu nedenle, özgür, onurlu ve insanca bir yaşam için; örgütleneceğiz, fedaice direneceğiz ve faşizmi mutlaka çökerteceğiz !.. Hiç şüpheniz olmasın ki; demokrasi, barış ve özgürlük hedefine, ancak böylesi keskin bir irade ve devrimci bir ruhla ulaşabileceğiz. Başkaca bir çıkış yolu da gözükmemektedir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

TC'nin Kürt Fobisi, 'Çöktürme Harekatı' ve İlişkilerde Bozulma

Sezai Bulut

3 Ocak 2013 tarihili İmralı görüşmesinde Abdullah Öcalan şu sözleri dile getirmişti: "Bu süreç önemli, eğer birileri bozarsa daha yaygın şiddet, ölümcül temelde bir KCK operasyonu süreci gelişir."[1] Abdullah Öcalan, demokratik kurtuluş ve özgür yaşam süreci adını verdiği ve Kürt Özgürlük Hareketi ile Türk devleti arasında diyaloğun başladığı sürecin başında yukarıdaki uyarıyı yapmıştı. Nasıl ilerleyeceği konusunda birçok soru işareti ve açmazı barındırsa da, diyalog devam etmiş, 2013 Newrozunda Amed (Diyarbakır)'de okunan Öcalan'ın mektubu büyük bir coşkuyla karşılanmıştı. Öcalan mektupta yeni bir dönemin başladığına dikkat çekerek; silahlı direniş sürecinden demokratik siyaset sürecine kapı açıldığını belirtmiş, bu kapsamda KCK'ye gerilla güçlerini Türkiye sınırları dışına çekme çağrısında bulunmuştu. KCK 8 Mayıs 2013 tarihli açıklamasında gerilla güçlerini sınır dışına çekmeye başladığını kamuoyuna duyurmuştu. Türkiye'nin ve hatta Ortadoğu'nun demokratikleşmesi için atılan bu tarihi adımların ardından; KCK'nin 9 Eylül 2013 günü yaptığı açıklamayla, geri çekilmeye karşılık Türk devletinin hiçbir adım atmaması, karakol, güvenlik amaçlı baraj yapımlarının devam etmesi ve yasal bir düzenlemenin yapılmaması gibi sorunlar nedeniyle geri çekilmeyi durdurduklarını ama ateşkesin devam ettiğini ilan etmesiyle süreç başka bir aşamaya geçmişti.

Bu yazıda iki toplum arasında iki yüzyıldır sakatlanmış olan ilişkileri büyük bir Kürt-Türk ittifakına dönüştürme fırsatı mevcut iken; bunun nasıl 'büyük bozulma'ya evrildiğini, devletin Kürt fobisinin içinde bulunduğumuz süreci de kapsayan büyük çatışma ve kaos ortamına halkları nasıl ve neden sürüklediğini anlamaya çalışacağız. Yaklaşık 5 yıldır süren, Türkiye sınırlarını da aşan savaşın bu düzeye ulaşma ihtimalini Öcalan 23 Şubat 2013 tarihli görüşmede demokratik siyasi çözüm için yıllardır gösterdiği çabayı hatırlatarak şu sözlerle belirtmişti: "Özal'dan beri teşebbüs içindeyim, hepsi akim kaldı. Şimdi akamete uğramaması lazım. Uğrarsa felaket olur. Türkler de şunu bilmeli: Başarısızlık orta ve üst düzeyde savaş, isyan ve kaos demektir. Hepimizin hayatı söz konusudur. Şimdiye kadar yaşadıklarımız devede kulak kalır."[2]

Kürtler Güçleniyor

Türk-Kürt ilişkilerinde büyük bozulmanın önemli bir momenti olan 24 Temmuz 2015 Çöktürme Harekatı'yla farklı bir aşamaya geçen devletin Kürtlere yönelik topyekûn saldırısına kadar TC sınırları içinde ateşkes sürmüş, ara ara kesintiye uğrasa da İmralı'ya heyetlerin gidiş gelişi devam etmişti. Bu süreçte yaşanan gelişmeleri ve sonuçlarını birbirinden bağımsız olmayan iki dinamik üzerinden değerlendirmek mümkündür. Birincisi, art arda yapılan yerel, genel ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Özgürlük Hareketi ve demokrasi güçlerinin yükselen bir grafikle ortaya koyduğu başarılar ve bunun 7 Haziran 2015 seçimlerinde barajın aşılması ile AKP'nin 13 yıl sonra tek başına iktidar olmasını engelleyecek düzeyde zirveleşmesi. İkincisi, 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla birlikte hegemonik güçlerin de içinde yer aldığı, merkezi Ortadoğu olan

1 Abdullah Öcalan, Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa (İmralı Notları), Weşanen Mezopotamya, Neuss, 2015, S.15.

2 Öcalan, S.16.

ve giderek Kürdistan'a kayan üçüncü dünya savaşı koşullarında Rojava ve Kuzey Suriye'de yaşanan gelişmelerle Kürtlerin elde ettiği kazanımlar.

Öncülüğünü Kürt siyasi hareketinin yaptığı, Türkiye demokrasi güçlerinden farklı siyasi parti ve yapıların birleşmesiyle oluşan HDK'nin partileşmesiyle kurulan HDP ile Türkiye illerinde, BDP ile Kürdistan illerinde 30 Mart yerel seçimlerine gidilmiş; 2009 yerel seçimlerinde gösterilen başarı tekrar edilerek 102 belediye kazanılmıştı. Yerel seçimlerden 5 ay sonra, Türk devlet ve hükümet sisteminde birçok tartışmayı da beraberinde getiren, 2007 anayasa değişikliği referandumu ile gerçekleşen değişiklikle Cumhuriyet tarihinde ilk kez Cumhurbaşkanının doğrudan halk oylaması ile seçilmesi için 10 Ağustos 2014 tarihinde seçimler gerçekleştirildi. Bu seçimde HDP Eşgenelbaşkanı Selahattin Demirtaş aday olmuş ve %9,76 oranında oy alarak Türkiye demokrasi güçleri açısından önemli bir başarı elde etmişti. Ateşkes koşullarının ve İmralı görüşmelerinin etkisi AKP ve statükocu güçlerin beklediğinin aksine Türkiye demokrasi güçlerinin önemli bir ivme kazanmasını ve giderek güçlü bir cephe olarak örgütlenmesini sağlamıştır. Aynı dönemde Rojava ve Suriye'de önemli gelişmeler yaşanıyor, savaş yayılarak ve derinleşerek devam ediyordu. 24 Haziran 2013 tarihli görüşmede Öcalan şunları söylemişti: "Aslında bu bir Kürt-Türk misakıdır ve birlikte kurtuluştur. Bu sınırları değiştirmek artık kolay değil ama sınırları faydaya çevirebiliriz, ekonomik birlik kardeşlik sınırına dönüşür. Tarihi bir ittifak doğuyor, bütün Kürtler Türkiye ile sağlam bir ittifak kuracak"[3] Suriye ve Türkiye sınırlarını fiili olarak aşacak, demokratik Ortadoğu'nun anahtarı olacak bu sözlerin sarf edilmesinden kısa bir süre sonra; Suriye iç savaşında üçüncü çizgi olarak inşa edilmeye başlanan Rojava Devrimi kazanımlarına dönük cihatçı örgütlerin saldırısına ilişkin, 21 Temmuz 2013 tarihli görüşmede Abdullah Öcalan'a şunlar aktarıldı: "Arkadaşlarımız bu gelişme üzerine Ahmet Davutoğlu ile bir görüşme yaptılar. Kendileri El-Nusra'yı desteklemediklerini söylüyorlar, ancak sınırdan giriş çıkışlar olduğu biliniyor."[4] Bu sözler sonraki bir yıldan fazla bir süre içerisinde Rojava'da yaşanacak gelişmelere ışık tutuyordu aslında. Rojava demokrasi güçleri devrimi ilerletiyor, Kürtlerin öncülüğünde Arap, Süryani, Ermeni halklarıyla birlikte demokratik özerklik inşasına devam ediyorlardı. Bu kapsamda 6-7 Ocak 2014 tarihlerinde toplanan Rojava Özerk Yönetimi Yasama Meclisi anayasa niteliğinde olan Toplumsal Sözleşmeyi kabul ederek; Cizre, Kobane ve Afrin kantonlarını ilan etti.

Türkiye'de Kürt siyasi hareketi ve demokrasi güçlerinin giderek önemli bir güç haline geldiği, Rojava'da ise bu gelişmelerin yaşandığı dönemde Selahattin Erdem Yeni Özgür Politika gazetesinde yayınlanan 1 Eylül 2014 tarihli köşe yazısında şunları belirtmişti: "AKP'nin eski Dışişleri Bakanı ve yeni Başbakanı Ahmet Davutoğlu istediği kadar "Biz IŞİD'e yardım etmiyoruz, ÖSO'ya ediyoruz" desin, YPG'nin esir almış olduğu IŞİD mensuplarının canlı itirafları gerçekleri net bir biçimde ortaya koymaktadır. Hem de hiçbir gerekçeyle farklı gösterilemeyecek bir biçimde. Denilebilir ki, bu gerçek zaten önceden biliniyordu. Bu konuda değişik basın organlarında sayısız belge yayınlanmıştı. IŞİD'in ele geçirdiği sınır bölgelerinde Türkiye-Suriye sınırı ortadan kalkmış, iki taraflı geçişler çok rahat hale gelmişti. Eğer IŞİD, Rojava Devrimine yönelik bu kadar saldırı yürütebilmiş ve ÖSO'yu bu denli geriletebilmişse, bunların hepsini AKP'nin ve özellikle de MİT'in desteği sayesinde yapmıştı."[5]

Davutoğlu'nun "Öfkeli Çocukları": İŞİD

Haziran ayında Musul'u ele geçirerek Irak ve Suriye topraklarında ilerleyişini sürdüren IŞİD 2 Ağustos tarihinde Şengal'e saldırarak Ezidi Kürtleri soykırımdan geçirmek istemiş, HPG güçlerinin müdahalesi ile soykırım engellenmiş ancak binlerce Ezidi Kürt'ü öldürerek katliam gerçekleştirmişti. Bunun ardından Demokratik Özerk Yönetimin bir parçası olan, Türkiye'nin Suruç kentine sınırı olan Kobane kenti 16 Eylül tarihinde kentin batı ve güney cephelerinden gerçekleşen topyekün bir saldırı ile IŞİD tarafından kuşatmaya alındı. Tam da bu dönemde, 2 Ekim'de, Türk ordusuna Suriye

3 Öcalan, S.93.

4 Öcalan, S.100.

5 Selahattin Erdem, "KDP'nin JİTEM'i", Yeni Özgür Politika, Aldındığı URL: https://yeniozgurpolitika.net/kdpnin-jytemi/

ve Irak topraklarında sınır ötesi operasyon yetkisi veren tezkere TBMM'de kabul edilmiş; IŞİD'in sınırı kullanarak saldırılarını gerçekleştirdiği, Suruç-Kobane sınırında binlerce insanın nöbet tuttuğu, Kobane halkının ve YPG güçlerinin direndiği, Kürt halkı ve demokrasi güçlerinin Kuzey Kürdistan'da ve Türkiye metropollerinde Kobane halkı ile dayanışmak için Serhildana kalktığı günlerde Tayyip Erdoğan'ın 7 Ekim'de Gaziantep'te yaptığı bir konuşmada 'Şu anda Kobane düştü, düşüyor' sözleri hem sürecin gidişatı hem de Suriye, Türkiye ve Ortadoğu'nun demokratikleşmesine yol açacak Kürt-Türk ittifakının gerçekleşme ihtimali açısından yeni bir dönemi ifade ediyordu. Selahattin Erdem'in de belirttiği gibi eğer IŞİD Rojava Devrimine yönelik bu kadar saldırı yürütebilmiş ise bunu AKP'nin desteği sayesinde yapmştı.

IŞİD'in Kobane'ye saldırdığı günlerde Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından hazırlanan, 30 Ekim MGK toplantısında kabul edilen ve daha sonra ortaya çıkan 'Çöktürme Planı' belgesi Türk devleti ve hükümetinin planını net bir şekilde ortaya koyuyordu: İlk olarak IŞİD eliyle Rojava Devrimini boğmak, ardından topyekün saldırı ile Kürt Özgürlük Hareketini tasfiye etmek. Ancak devletin isteği gerçekleşmemiş, 6-8 Ekim Serhildanının ve dünya kamuoyunda oluşan tepkinin de etkisiyle 20 Ekim'de ABD tarafından hava desteği sunulan YPG güçleri büyük bir direnişle 26 Ocak itibariyle Kobane'yi IŞİD'den temizlemişti. Bu zaferle planına büyük bir darbe vurulan Türk devletinin 'Çöktürme Planı'nı devreye soktuğu 24 Temmuz 2015 tarihine kadar geçen sürede iki önemli durak noktası bulunmaktadır: Birincisi, 22 Şubat Süleyman Şah operasyonu ve 28 Şubat Dolmabahçe mutabakatı, ikincisi 7 Haziran seçimleri. Öcalan'ın PYD'ye yaptığı çağrı ile IŞİD'in saldırı tehdidi altından bulunan Süleyman Şah Türbesi YPG ve Türk askerinin ortak operasyonuyla Eşme köyüne taşındı. Öcalan 2015 Newroz'unda okunan mektubunda bu olayı "Eşme ruhu" olarak ifade etmişti. Türk devleti için ezmeyi başaramadığı ve giderek Suriye'de önemli bir güç haline gelen Rojava Özgürlük güçleri ile gerçekleştirilen bu operasyon, Öcalan'ın önerdiği ve gerçekleştirmeye çalıştığı Kürt-Türk ittifakına dahil olması için belki de son şanstı. Bu operasyon sonrası İmralı'da yapılan görüşmeler sonucu kabul edilen, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt Sorununun çözümü için gerekli perspektifi içeren 10 maddelik deklarasyon, 28 Şubat tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda İmralı Heyeti üyeleri ve Hükümet temsilcilerinin katılımı ile açıklandı. Ancak deklarasyonun içeriğine ilişkin hiçbir somut adım atılmadığı gibi Erdoğan kısa bir süre sonra mutabakatı tanımadığını kamuoyuna duyurdu ve 5 Nisan'dan itibaren İmralı görüşmeleri kesilerek Öcalan üzerindeki tecrit derinleştirildi. Bu koşullar altında Türkiye demokrasisi için bir dönüm noktası olacak ve içinden geçtiğimiz günleri etkilemeye devam eden 7 Haziran seçimlerine gidildi.

7 Haziran 2015 seçimleri Türkiye halklarına AKP'nin iktidarını hegemonikleştirmesi ve demokratikleşme arasında bir tercih sunuyordu. Gücünü giderek arttıran, Türkiye halklarından büyük ilgi gören HDP'nin il binalarına ve seçim bürolarına yapılan saldırılarla ve kırsalda gerilla güçlerine dönük operasyonlarla provoke edilmeye çalışılan seçim propaganda süreci 5 Haziran'da HDP'nin Amed mitinginde IŞİD eliyle bomba patlatılması ile tamamlanmış oldu. Selahattin Erdem 8 Hazian 2015 tarihli Yeni Özgür Politika gazetesindeki yazısında seçimlerle birlikte yeni başlayacak süreci şu cümlelerle net olarak belirtmişti: "Sonuç ne olursa olsun şu bilinmeli ki, 5 Haziran Amed katliamıyla faşizm ve demokrasi arasındaki mücadelede yeni bir sürece girilmiştir. 5 Haziran katliamı, AKP'nin iktidarını silahla korumakta kararlı olduğunun en açık bir göstergesidir. O halde AKP'nin bu tutumuna ve ısrarına karşı da demokratik direniş mücadelesi yeni ve topyekun bir karakter kazanmak zorundadır. Seçim olsa da olmasa da faşizm ile demokrasi arasında böyle tarihi bir mücadele kesinlikle yaşanacaktır. Sonucu ise, mücadele eden tarafların haklılıkları ile stratejik ve taktik yaklaşımları belirleyecektir"[6]

AKP'nin Düşüşü ve Savaş: 7 Haziran

7 Haziran seçimlerde HDP %13 oranında oy olarak Türkiye demokrasi güçleri adına büyük bir zafer kazandı ve AKP iktidardan düştü. 15 Haziran'da Gire

6 Selahattin Erdem, "AKP Faşizmine Karşı Demokratik Direniş", Yeni Özgür Politika, Alındığı URL: https://yeniozgurpolitika.net/akpfathizmine-karthy-demokratik-direnith/

Spi'nin Rojava özgürlük güçleri tarafından kurtarılarak özerk yönetim alanlarının birleştirilmesinin ardından; IŞİD çetelerinin 25 Haziran'da bombalı araçla Türkiye üzerinden Kobani'ye yönelik gerçekleştirdiği ve 251 kişinin hayatını kaybettiği saldırından bir gün sonra Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, 26 Haziran 2015 tarihinde Kızılay'ın düzenlediği iftarda şu sözlerle yeni süreci ve izleyecekleri pratiği duyurdu: "Buradan tüm milletime sesleniyorum, tüm dünyaya sesleniyorum. Suriye'nin kuzeyinde, güneyimizde bir devlet kurulmasına asla müsaade etmeyeceğiz. Bunun bilinmesini istiyorum. Bedeli ne olursa olsun bu konudaki mücadelemizi sürdüreceğiz"[7] 5 Haziran'da başlangıcını yaptıkları katliamlara 20 Temmuz'da Urfa'nın Suruç ilçesinde Kobane'ye yardım götürmek için toplanan 33 sosyalist genci yine İŞİD eliyle katlederek devam ettiler. 22 Temmuz'da yine Urfa'nın Ceylanpınar ilçesinde gerçekleşen, üzerinden yaklaşık 5 yıl geçmesine rağmen hala failleri ve içeriği aydınlatılmayan iki polisin öldürülmesi komplosu bahane edilerek 24 Temmuz günü Medya Savunma Alanlarına uçaklarla 400 hava saldırısı yapılarak Kürt halkına karşı topyekün saldırı kararı alındığı ilan edildi. Seçim kaybeden AKP hükümeti savaş kararı ile birlikte, MHP'nin de destek sunmasıyla şiddet ve baskı ortamında iktidarı tekrar kazanma amacıyla 1 Kasım'da seçimleri yenilemeye karar verdi.

30 Ekim 2014 MGK toplantısında alınan, toplu imha, şehirlerin yıkılması ve toplu göçertmeleri, yaygın tutuklama ve gözaltı kararlarını içeren 'Çöktürme Planı' kararı devreye sokulmuş, Türkiye Cumhuriyeti devleti 100 yıla yaklaşan inkar ve soykırım politikalarını AKP öncülüğünde sürdürmeye karar vermişti. Erdoğan'ın yukarıda yer verdiğimiz sözlerinden de anlaşılacağı üzere, "Çöktürme Harekatı" ile önce Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de Kürt halkı ve Özgürlük Hareketi tasfiye edilmeye çalışılacak daha sonra Rojava işgaline girişilecekti. Kürt-Türk ilişkilerinde geri dönülmeyecek bozulmalara yol açacak bu karar karşısında Kürt halkı tek taraflı olarak demokratik özerkliğini inşa etmeye karar verdi ve 10 Ağustos 2015 tarihinde Şırnak Halk Meclisi tarafından yapılan Özyönetim ilanı Silopi, Cizre, Nusaybin, Hakkari, Batman, Varto, Bulanık, Edremit, İpekyolu, Gever, Sur, Silvan, Lice ile devam ederek Kürdistan'ın her tarafına yayıldı. Selahattin Erdem 24 Ağustos 2015 tarihinde Yeni Özgür Politika gazetesinde yayınlanan yazısında mevcut durumu ve bu sürece nasıl gelindiğini, Kürt halkının neden demokratik özerklik inşasına başladığını ve buna karşı devletin başlattığı savaşı şu sözlerle net olarak ortaya koymuştu: "Halbuki Kürtler söz konusu siyasal değişimin kansız ve kavgasız gerçekleşmesini istediler. Bunun için şimdiye kadar ondan fazla barış projesi sundular ve tek yanlı ateşkes ilan ettiler. 19 Temmuz Rojava Devrimi gibi, tüm Kürdistan parçalarındaki özgürlük devrimlerini demokratik siyaset temelinde gerçekleştirmeye çalıştılar. PKK Lideri Abdullah Öcalan bu konuda 2013 ve 2014 yılları boyunca insanüstü bir çaba harcadı. 7 Haziran seçimi ardından PKK yönetimi, tüm partileri bir araya gelerek süreci bir demokratik yeniden yapılandırma süreci haline getirmeye çağırdı. Fakat Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve AKP yönetimi, faşist MHP'nin güdümüne girerek bu çağrıların hiçbirine kulak asmadı. Dahası Demokratik Özerklik çözümünün demokratik siyaset yoluyla gerçekleşmesinin zeminini kurutmak için yaşanan mevcut savaşı başlattı. İşte mevcut savaş ve kaos ortamına böyle gelindi. Aslında karanlık güçlerin güdümünde olan MHP'nin savaş ve kaos politikası Türkiye siyasetine hakim kılındı."[8]

Aynı dönemde Türkiye demokrasi güçleri tarafından organize edilen ve 10 Ekim'de gerçekleştirilen Barış Mitinginde yine IŞİD eliyle iki bomba patlatılarak 102 insan katledildi. Bu katliamla devlet şu mesajı vermişti: Kürt halkına karşı aldığım soykırım kararının karşısında duran herkesi ve her kesimi yok etmeye kararlıyım. Özyönetim ilan edilen Kürt şehirlerinde sokağa çıkma yasağı kararları ve çatışmaların ortasında, baskı, şiddet, katliamın ve her türlü hile ve zorbalığın Türkiye halklarına dayatılarak gerçekleştirilen 1 Kasım seçimlerinde HDP temsilinde demokrasi güçleri %10,8 oranında oy alarak başarısını büyük oranda tekrarlamış ancak 7 Haziran'da düşen AKP hükümeti iktidarı tekrar ele geçirmişti. Bu sonuç yazının başında yer verdiğimiz

7 Erdoğan: Bedeli Ne Olursa Olsun. (26.06.2015). Sözcü Gazetesi. Alındığı URL: https://www.sozcu.com.tr/2015/gundem/erdogandan-onemli-aciklamalar-6-870507/

8 Selahattin Erdem, "Zafere Kadar Devrim", Yeni Özgür Politika, Alındığı URL: https://yeniozgurpolitika.net/zafere-kadar-devrim/

Öcalan'ın uyarıları ve öngörülerinin giderek gerçekleşeceği; Türkiye sınırlarını da aşarak yayılacak ve derinleşecek kaos ve savaş ortamını artırarak Türk-Kürt ilişkilerini tarihsel sonuçları olacak düzeyde etkilemeye ve sakatlamaya neden olacaktı.

Sonuç Yerine

Ana hatlarıyla nedenlerini ve sonuçlarını sunmaya çalıştığımız dönemde yaşanan gelişmeler ileriki yılları ve içinden bulunduğumuz süreci yani 'şimdi'yi belirlemeye devam ediyor. Beşinci yılında olan bu süreci iki bağlamda değerlendirmek mümkündür: Birincisi, Kürt halkını soykırımdan geçirmek amacı taşıyan, TC sınırları içinde ve dışında sürdürülen imha ve saldırı politikaları ve buna karşı özgürlük ve demokrasi ısrarını sürdüren Kürt halkı ve demokrasi güçlerinin direnişi, ikinci olarak Türkiye siyasetinde darbe mekaniğinin devreye girerek faşizmin giderek kurumsallaşması. Mustafa Karasu 18 Kasım 2015 tarihinde Yeni Özgür Politika gazetesinde yayınlanan yazısında şunları belirtmişti: "Şu anda çözümü halk yaratmıştır. Bu halkın en temel hakkıdır. Bu halka ait bir konuysa bu halk tarafından çözülür. Zaten halk kırk yıldır bu çözüme mücadelesini vermiştir. Şu anda özyönetim hamlesiyle bu çözüm somutlaştırılmakta, netleştirilmekte ve gerçekleştirmektedir."[9] Kürt halkının demokratik özerklik inşasına giriştiği ve özyönetim ilan edilen şehirlere topyekün saldırıların başladığı günlerde yazılan bu cümleler imha ve soykırım saldırıları karşısında Kürt halkının gerçekleştirdiği direnişin özünü ve içeriğini net olarak açıklıyordu. Kürdistan'ın birçok şehrinde art arda ilan edilen sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte şehirler sırasıyla abluka alınıyor, devlet binlerce asker ve polisinin katılımıyla şehirleri ve Kürt halkını imha etmek için olanca gücüyle saldırıyordu. Bu saldırılara karşı başta Sur, Cizre, Nusaybin ve Şırnak olmak üzere onlarca kentte muazzam bir direniş sergilenmiş, devlet bu direnişi başta Cizre'de olmak üzere sivil ve yaralıları katlederek kırmaya çalışmıştı.

Ancak direniş karşısında çözülmeye yaşayan devlet sisteminde, Öcalan'ın İmralı görüşmeleri boyunca eğer çözüm gerçekleşmezse darbe mekaniği devreye girer belirlemesi hayat bulmuş; 7 Haziran seçimlerinin tanınmamasıyla başlayan darbe mekaniği Fettullah Gülen Cemaati tarafından organize edildiği iddia edilen ama bugüne kadar nasıl olduğu açığa çıkarılmamış 15 Temmuz darbe girişimi ile devam etmişti. AKP Hükümeti bu girişimi yönetim sisteminde istediği değişikliği gerçekleştirmek ve faşizmi kurumsallaştırmak için fırsata çevirerek; OHAL ilan etmiş, KHK'ler ile binlerce insanı işten çıkarmış, dernekleri ve sivil toplum kuruluşlarını kapatmış, Kürt halkının direnişi karşısında yaşadığı zorlanmayı bu yolla aşmaya çalışmıştı. Rojava özgürlük güçlerinin dönemin başbakanı Davutoğlu tarafından kırmızı çizgi olarak ilan edilen Fırat'ın batısına geçmesi ve ağustos ayında Minbiç'i cihatçılardan temizlemesinin ardından, Türk devleti ve AKP hükümeti darbe ve ohal ortamından da yararlanarak küresel güçlerden aldığı icazet sonucunda fırat kalkanı adını koyduğu operasyonla Cerablus-Bab-Azez hattını işgal etmişti. Bu operasyon daha önce IŞİD vekaleti ile gerçekleştirmek istediği Rojava işgali için ilk adım oldu. Bunun ardından faşizmi kurumsallaştırma önünde engel gördüğü Kürt demokratik siyasetine yönelik büyük bir operasyon geliştirerek; önce Eylül 2016'da başlayan kayyum atamaları ile Kürt halkının iradesini gasp edip 95 belediyeyi ele geçirmiş, daha sonra 4 Kasım 2016'da başlattığı siyasi soykırım operasyonları ile milletvekilleri başta olmak üzere binlerce siyasetçiyi tutuklamıştır. Tüm bu yaptıklarına rağmen Özgürlük Hareketini tasfiye edemeyen, demokrasi mücadelesini geriletemeyen AKP, MHP'nin resmi ortaklığı ile gidilen 16 Nisan 2017 referandumunda çeşitli hilelerle %50'i bulmuş ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adıyla tek adam diktatörlüğünü getirmiştir. Bu dönemde Arap, Süryani, Ermeni ve Çerkez halklarının katılımıyla büyüyen Rojava Özgürlük güçleri Kuzey Suriye Federasyonu'nu ilan etmiş, Suriye Demokratik Güçleri olarak yeniden yapılanmış, 10 Mayıs 2017'de Tabqa barajını bunun ardından 10 Ekim 2017'de Raqqa'yı İŞİD'den temizleyerek tarihi başarılar elde etmişti. Bu gelişmeleri kendi bekasını için tehlike olarak gören ve 24 Haziran 2018 seçimlerine savaş ortamında girmek isteyen AKP-MHP, Rusya'ya

9 Mustafa Karasu, "Kürt Halkı Çözümü Gerçekleştiriyor", Yeni Özgür Politika, Alındığı URL: https://yeniozgurpolitika.net/kurt-halky-cozumu-gerceklethtiriyor/

verdiği tavizler neticesinde 20 Ocak 2018'de Afrin'i işgal etmek amacıyla bir saldırı başlattı. Suriye Milli Ordusu adını verdiği IŞİD ve Nusra artığı çetelerle Afrin'i işgal eden, savaşı yayarak ve derinleştirerek ayakta durmaya çalışan faşizm en son 9 Ekim 2019 tarihinde Gre Spi ve Serekaniye'ye dönük işgal girişiminde bulundu.

Tüm bu olanlar tasfiye etmeyi başaramadığı Kürt Özgürlük Hareketi ve Türkiye demokrasi güçleri ile soykırıma direnen Kürt halkı karşısında zorlanan AKP-MHP savaşı ve kaosu Suriye ve Rojava topraklarına yaymasıyla sonuçlandı. Gelinen aşamada sonuç olarak; belki de uzun yıllar daha sürecek bir savaşın ve çatışmanın ortasında; İdlip ve Kuzey Suriye'de bataklığa düşmüş bir halde çırpınan bir Türk devleti, buna karşılık üçüncü dünya savaşının merkezi haline gelen Kürdistan'da ve Öcalan'ın demokratik ulus çizgisinde özgürlük ve demokrasi inşasını bölge halkları ile birlikte sürdüren Kürt Özgürlük hareketi bulunmaktadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

“Düşünmezseniz Kürt Sorunu Yoktur” Demek Çözümsüzlükten Çözüm Ummaktır

Zılar Bilmez

Egemen Türklük zihniyetini şekillendiren “at, avrat, silah” üçlüsü, erkek egemen kültürün dolayısıyla bütün egemenlik biçimlerinin babası olmaktadır. Bu üçlü; işgal, savaş, fetih, talan, yağma ve ganimet kültürünün başlıca araç ve simgeleri olduğu gibi, Türklük zihniyetinin de adeta alfabesi gibidir. Başkalarının malını mülkünü ele geçirerek, başkalarının verimli topraklarını işgal ederek, onları yok ederek kendini var etme zihniyetidir. Bu temelde sürekli bir işgal, ilhak duruşu içinde olup, işgal ve ilhak ettiği toprakların asıl sahiplerini ise çeşitli soykırım biçimlerinden geçiren, onlara adeta diz çöktüren, kendine itaat ettiren, kullaştıran, toplumsal mutasyona (genetik şifresinde bozulmaya yol açma) uğratarak kendisine benzeştiren, Türkleştiren ve önceki halini yok sayan bir egemenlik biçimi ve kültürüdür. Kendini “ele geçirme, fethetme, mülküne alma, inkar etme ve yok sayma” pratiği olarak yansıtan, üstelik bununla övünen, esasta ise derin bir şiddet ve tecavüz kültüründen beslenen bir var olma biçimidir. Yalandan, talandan, kandan ve kurbandan beslenen bir var olma biçimidir. Varlığını bunun üzerine kurmuş ve bunu kültürleştirmiş olan bir egemenlik biçiminin varacağı yer ise, tam da bugün yaşandığı gibi soykırımcı sömürgeci faşist TC devlet gerçeğidir.

Türklüğün bu egemenlik biçimini zamanla besleyen, büyümesine ve devleşmesine ortam ve olanak sağlayan başka olgular da olmuştur. Örneğin; İslam dini Peygamberi olan Hz. Muhammed’in fetih emrini uygulamaya en çok yatkınlık gösteren, bu egemenlik tarzı ve kültürü olmuştur. Din olgusu bu egemenlik kültürünü fetih perspektifiyle beslememiş , meşru kılmamış hatta emretmemiş olsa, o zaman belki de Türklük zihniyeti kendi içinde bir değişim dönüşüm yaşayabilirdi. Daha farklı bir toplumsallaşma ve devletleşme biçimine yol açabilirdi. Bu sadece bir olasılık tabi. Ancak gerçekte yaşanan böyle olmamıştır. Tam tersine, din olgusunun var olan egemen Türklük zihniyetine uyum göstermesi, hatta teşvik edip kamçılamış olması, fetihçilik ve işgale zaten yatkın olan zihniyeti daha da derinleştirmiş ve kendini devleşen bir egemen devlet sistemine dönüştürmesine yol açmıştır. Günümüze kadar gelen soykırımcı, sömürgeci bir devlet geleneğinin ortaya çıkmasına ortam ve olanak sağlamıştır. Bu egemenlik tarzını, İslam toplumu nezdinde de meşrulaştırmıştır. Dikkat edilirse, bu gün bile sömürge ordusu soykırımcı işgal operasyonlarına çıkacağı zaman, devletin diyanet işleri başkanlığından tüm cami imamlarına, fetih suresinin okunması için emirler verilmektedir. Bu yönlü selalar, hutbeler okutulmakta, vaazlar verilmekte ve tüm toplum bu fetihçi emir ve talimatları dinlemek zorunda bırakılmaktadır. Kendisini üstün gören, kendisi dışındakini yok sayan, ancak kendisine benzeşenle, kendisini Türk olarak ilan edenle yaşayabilen, son derece ırkçı, milliyetçi, şoven duyguları bütün toplumsal bünyede şaha kaldırarak yapacağı sefere meşruiyet kazandırmaktadır.

Kürt-Türk İlişkilerinin Kısa Tarihsel Hakikati

Orta Asya’daki coğrafik-iklimsel koşulların ve yine toplumsallaşma sürecinin ortaya çıkardığı zorluklar ve komşuluk ilişkilerindeki çıkmazlar sonucunda Türklük, kendisini sürdürebileceği yeni yaşam mekanları ve ortamları aramıştır. Bu arayışların yönü hep daha verimli topraklara doğru, Ortadoğu’ya doğru olmuştur. Dokuzuncu ve onuncu yüzyıllar arasında, büyük akınlar halinde kademeli olarak geldikleri İran imparatorluk topraklarına, çeşitli boylar biçiminde dağılarak bazı koloniler oluştursalar da, yerel kabile

ve kavimlerin karşı koyuşundan, direnişlerinden, egemenlik çekişmesinden kurtulamamış ve giderek kendisine yeni yurtlar bulmanın zorlu arayışı içinde olmuştur. Akıncılar yönünü sürekli daha batıya vererek, o zamanki Arap ve Bizans imparatorluk topraklarında kalıcılaşmayı amaçlamışlardır. Bugün "cennet vatan" olarak tabir ettikleri Anadolu ve Mezopotamya topraklarına doğru yerleşmeyi ve buraları kendilerine yurt edinmeyi hedeflemişlerdir. Ama o zaman da karşılarında Kürt, Ermeni ve Arap yerli kabile ve kavimlerini bulmuşlardır. Mezopotamya'nın aşağılarından Mısır'a kadar uzanan Arap coğrafyası içerisinde çeşitli beylik adlarıyla; at sırtında silahlı ve avratlı bir şekilde göçebeliğe devam ederlerken, Arap hanedanlarına asker devşirerek onlara dayalı bir yerleşme umudu içerisinde olmuşlarsa da, bunu başarabildikleri pek söylenemez. Kürtlerle tanışıp ilişkileninceye kadar durum böyle devam etmiştir.

Kürt kavim ve kabileleriyle tanışma ve ilişkilenme düzeyleri, tam da böylesi yakıcı ittifak arayış ve ihtiyaçlarının ortaya çıktığı 11. Yüzyılda gelişti. Batı'nın Doğu'ya yönelik gerçekleştirdiği askeri seferler Kürt coğrafyası üzerinden geçiyordu. Ortaya çıkan savaş ve çatışmalar, Kürtlerin yaşam alanları üzerinde gerçekleşiyordu.Aslında Kürtlerin de kendi yaşam alanlarını koruma ve savunma ihtiyacı bulunmaktaydı. Böylesi bir süreçte tanışan ve ilişkilenen Kürt kavim ve kabileleri ile Türk beylikleri arasındaki uzlaşıcı siyaset anlaşılırdır. Bu ilişkinin taşıdığı sosyolojik özelliklerin daha iyi açığa çıkarılmasına ve daha derin analiz edilmesine güncel olarak da çok ihtiyaç vardır. Birlikte başarmayı esas alan bir ilişki düzeyidir. Nitekim Anadolu kapılarını bir türlü geçemeyen Selçuklu Hanedanı Alparslan, bölgedeki Kürt kabile güçleriyle kurduğu siyasi, askeri ittifak doğrultusunda Malazgirt savaşında başarı elde etmiş ve Anadolu kapılarından içeri girmeyi başarmıştır. Alparslan'ın Kürt kabileleri ile geliştirdiği ittifak siyaseti olmaksızın, Bizans'ı geriletip Anadolu topraklarına yerleşme ve Osmanlı İmparatorluk tarihine yol açması mümkün olmayacaktı.

Malazgirt ittifakının Kürtler açısından da kazançlı yönleri vardır. Kürtlerin, burada Türk boylarıyla içine girdiği uzlaşma siyasetini, bir tür kendi yerleşik topraklarını işgal ve fetih ihtimaline karşı koruma ve güvenceye almanın yolu ve yöntemi olarak değerlendirmek mümkündür. Çünkü Anadolu'ya geçemeyen Türk boylarının Kürdistan topraklarını işgal etme ve kendini burada kalıcı kılma ihtimali yüksektir. Kürdistan toprakları üzerindeki işgal tehdidi bununla sınırlı değildir. Bizanslıların kuzeyden gelen işgal seferleri de o dönem açısından söz konusudur. Bizansın elinde olan Anadolu topraklarını Türk boylarının kalıcı yurt edinmek üzere ele geçirmesi, bu seferlerin önünü alacaktır. O yüzden Türk boylarının kalıcı yurt ihtiyacına yardım ve destek vermiş olmak, bu konuda ittifak ve uzlaşma siyaseti yürütmüş olmak, Kürdistan'ı hem Bizans'ın bitmek bilmeyen işgal seferlerinden korumuş hem de Türklerin olası işgal ihtimalini ortadan kaldırmıştır. Kürtlerin, varlığını koruma ve güvenlik ihtiyacı ile Türklerin kendine kalıcı yurt edinme ihtiyacı, birlikte savaşılarak birlikte kazanılan Malazgirt zaferiyle beraber giderilmiştir. Malazgirt savaşı ve zaferi, oranın gerçek sahibi ve yerli halkı olan Kürtler ile dışarıdan gelen, yurtsuz Türk halkının ortak savaş ve zaferi olmaktadır. Yalancı ve inkarcı Türk resmi tarihinin bu gerçeği kabul etmemesi, yaşanan tarihsel hakikati değiştiremez. Yaşanmış olan hakikat, yaşandığı yerde dimdik ayakta durmaktadır.

Daha sonra bu ilişki askeri ve siyasi ittifak sınırlarından taşarak zamanla tam bir toplumsal kaynaşma ve sosyal bütünleşmeye dönüşmüştür. Diller ve kültürler, gelenek ve görenekler adeta iç içe geçmiştir. Yine ortak İslam inancı, toplumsal kaynaşma ve bütünleşmede adeta bir harç rolü oynamıştır. Anadolu ve Mezopotamya toprakları üzerinde yaşanan bu toplumsal kaynaşma ortamı, siyasi ve askeri ittifakın da yüzyıllarca sürmesinde belirleyici olmuştur. Karşılıklı egemenlik çıkarlarına dayalı olarak gelişen ve giderek ortak bir toplumsal yaşam kültürüne ve sosyal kaynaşmaya dönüşen Kürt-Türk ilişki ve ittifakı, tarihin her kritik sürecinde, ortak savunma stratejisi olarak kendisini askeri ve siyasi boyutta da sürdürmüştür. Nitekim İran Safevi İmparatorluğunun yayılmacı politikalarına karşı verilen Çaldıran savaşı, Sultan Yavuz'un yirmisekiz Kürt Beyi ile yaptığı resmi bir ittifakın ortaya çıkardığı ortak güç sayesinde kazanılmıştır. Yine bugünkü Suriye'nin Halep kenti yakınlarındaki Mercidabık savaşının da buna benzer bir ittifak sonucu kazanıldığı bilinmektedir. Her iki halk ve toplum arasında yüzyıllarca yaşanan bu ittifak ilişkisi, belli ki ortak çıkarlar etrafında gelişmiş bir ittifak anlayışıdır. Varlıklarını birlikte ortak güç

anlayışı çerçevesinde daha iyi korumak ve geliştirmek üzere yaratılmış bir ittifak stratejisidir.

19. ve 20. Yüzyıllara gelindiğinde, Batıda gelişen kapitalist ulus-devletçi sistem hegemonyasının İngiltere liderliğinde doğuya doğru kendini yaymak istemesi ile beraber, Osmanlı ciddi bir gerileme ve dağılma süreci içerisine girmiştir. Bünyesindeki halkları, daha önce kullandığı yumuşak güç sayesinde bir arada tutmayı uzun yıllar başarmış olan Osmanlı imparatorluğu, dıştan ve içten gelişen gelişmeler karşısında sertleşen politikalara başvurmaya başlamıştır. Bu sertleşme karşısında halkların tepki ve refleksleri giderek keskinleşmiştir. Osmanlı toprakları üzerinde birbiriyle belli bir kardeşlik düzeyi içinde yüzyıllarca yaşamış olan halkların gelişen ulusal kimlik bilinci, aslında kendi mecrasında ulusal kimliğinin farkına varan halkların demokratik ulus gelişmesini yaşayabileceği bir karakterde olmuştur. Ancak ulusal kimlik bilincine varan halklar, siyonizm tarafından geliştirilen ırkçı-milliyetçi-ulus devletçi ideolojiler etrafında ve onlar eliyle adeta zehirlenmiştir. Neredeyse, her ulusun giderek küçük ırkçı-milliyetçi bir devlete dönüştüğü sürecin içerisine girilmiştir. Siyonizmin etkin olduğu bir ülke olan kapitalist İngiltere'nin böl-parçala-yönet stratejisi, geniş Osmanlı toprakları içinde yaşayan halklardan her birini, kendi ulus devletini kurma süreci içerisine sokarak, var olan toplumsal kaynaşma ve kültürel bütünlüğü paramparça etmiştir.

1924 Anayasası, aynı zamanda yeni kurulmuş demokratik ulusun ulus-devlete dönüştürülme yasasıdır

Bu dönem, Kürt-Türk ilişkilerinin de adeta öz ve biçim değiştirmeye başladığı bir dönem olmaktadır. Bölgede yüzyıllarca oturmuş ve toplumsal kültürel bir kaynaşmaya yol açmış olan Kürt-Türk ilişkilerinde, ciddi bir gerileme yaşanmıştır. Kürt egemen kesimleri ile Osmanlı devlet yönetimi arasında bazı gerginliklerin, bazı çelişki ve çatışmaların yaşanmaya başladığı bir sürecin içine girilmiştir. İmparatorluk; dağılmaktan kurtulmak için tanzimat dönemlerini, yine birinci ve ikinci meşrutiyet ilanlarını geliştirse de, süreci toparlamak için gerekli değişim ve dönüşümü sağlayamadığı ya da sağlamak istemediği için dağılmaktan kurtulamamıştır.

Osmanlının dağılma süreci ardından Atatürk'ün 1919'da Samsun'a çıkışı ile beraber gelişen kurtuluş savaşı sürecinde de Kürt-Türk ilişkileri, yine tıpkı tarihte olduğu gibi benzer bir ittifak stratejisi etrafında yeniden şekillenmiştir. Atatürk, tıpkı 11.Yüzyılda Alparslan'ın yaptığı gibi yapmış, kurtuluş savaşının doğu ve güney cephelerini Kürt Aşiretlerine dayanarak savunmayı esas almıştır. Kürtler, sadece yaşadıkları bölgelerde savaşmakla sınırlı kalmayıp, Çanakkale'ye kadar gidip ortak vatanı canları pahasına savunmuşlardır. Aslında birlikte ortak demokratik cumhuriyette yaşamayı kendi çıkarlarına uygun görmeseler, Atatürk'ün ittifak teklifine olumlu yaklaşmayabilirlerdi. Ancak Kürtler, Osmanlı'dan kopup ulus-devletini geliştiren bir sürecin başlatıcısı olmak yerine, bir kez daha Türklerle birlikte, ortak vatan da, ortak yaşamayı tercih etmişlerdir. Birlikte onurlu bir kardeşlik ve ortak yaşam kültürünü koruma ve yaşatma yönündeki istem ve tercihleri bu süreçte oldukça belirgindir. Atatürk'e güven duymaktadırlar. O dönem kendilerine vaad ettiği muhtariyet hakkı, bir tür özerk yönetim olmaktadır. Nitekim TBMM içerisinde, Kürdistan Mebusları sıfatıyla temsil hakkına sahip olmuşlardır. İlk anayasa olan 1921 Anayasasında halkların bazı yerel özerk hakları tanımlanmıştır. Bu anayasa Kürtlerin de bazı yerel özerk haklarını kapsamıştır. 1921 Anayasası bu anlamıyla adeta bir toplumsal konsensüs, bir toplumsal mutabakat belgesi gibidir. Bu anlamıyla demokratik bir öze ve muhtevaya sahiptir. Ya da Kürtler böyle görmüş, böyle ele almışlardır.

Osmanlının son demlerinde kendini İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak tanımlayan Jön Türklerin (Genç Türkler) siyonist sermaye odaklarıyla birlikte, Cumhuriyet yönetimi içerisinde iktidarı ele geçirmesi ardından Kürt-Türk ilişkilerindeki gidişat, büyük bir değişime uğramıştır. Değişen gidişat aslında sadece Kürt-Türk ilişkileri ile sınırlı değildir. Büyük bir toplumsal mutabakat üzerine kurulan Cumhuriyetin dayandığı tüm dinamikler açısından gidişat olumsuz bir değişim içerisine girmiştir. Abdullah Öcalan'ın "Beyaz Türklük" olarak tabir ettiği kesimdir bu

kesimler. 1924 Anayasasında somut maddelere dönüşen Cumhuriyet'in bazı yeni ilkeleri bu kesim tarafından belirlenmiştir. 1921 Anayasasına hakim olan demokratik çerçeve, 1924 yeni Anayasası ile beraber ortadan kaldırılmıştır. Cumhuriyetin dilini, dinini, sosyal-kültürel muhtevasını yeniden düzenlemeye kalkmıştır. Cumhuriyetin dayandığı temel dinamikleri adeta yok saymıştır. Yeni Anayasa'da halklar, kültürler ve inançlar aleyhine yapılan bu değişiklikleri kabul etmek için, yeni kurulmuş Cumhuriyet toplumu hiç bir biçimde hazır değildir. O yüzden de Cumhuriyeti kuran temel asli dinamiklerde isyan ve başkaldırıya yol açmıştır. Bu süreci kışkırtan, aslında yine İngiltere hegemonyasını ayakta tutan siyonist sermayenin bölgede aktif kıldığı "Beyaz Türk" kadrolarıdır.

1924 Anayasası, aynı zamanda yeni kurulmuş demokratik ulusun ulus-devlete dönüştürülme yasasıdır. Türkiye'nin en uzun süreli yürürlükte kalmış Anayasasıdır. Kürtlerin inkar ve imhası üzerine kurulmuş bir Anayasadır. Bu dönemde Kürtler; hem 1921'de kararlaştırılan toplumsal mutabakat Anayasasının ortadan kaldırılıp yok sayılması ile kendilerine verilen vaatlerin yerine getirilmemesinden ötürü, hem de inanç ve kültür bakımından sahip oldukları köklü geleneklerin birdenbire ortadan kaldırılması karşısında, dış tahriklere açık bir hal içerisine girmişlerdir. Çabuk tahrik olmaya açık hale gelmiş ve oldukça hassaslaşmış olan Kürt toplumsal bünyesi, önüne kurulacak olan tuzak ve komploları göremeyecek, apolitik bir vaziyetin içerisine sokulmuştur. Şeyh Said ve arkadaşlarına kurulan 15 Şubat 1925 Komplosu bu zemin üzerinden döşenmiştir. Şeyh Said ve arkadaşlarının asılması ve Şark Islahat planının uygulanmaya konması, tüm bu süreçlerin sonucudur. Kürtler adeta isyana tahrik edilmektedir. Çünkü esasen Şark ıslahat planının devreye sokulması amaçlanmaktadır. İsyan olmazsa, Şark ıslahat planının uygulanması meşruiyet kazanamayacaktır.

O yüzden Erdoğan AKP'sinin bugünkü Kürt siyasetini anlayabilmek için 1924 Anayasasını, 15 Şubat 1925 Kürt komplosunu ve ardından uygulamaya konan Şark ıslahat planını, Takrir-î Sükûn Kanununu ve istiklal mahkemelerini iyi anlamak gerekmektedir. Bunlar anlaşılmadan ne Kürt isyanları kendi hakikati içerisinde anlaşılır ne de Kürt sorunu kendi doğası içinde anlaşılır. Yaşanan sorun, tarihsel köklerinden kopuk ele alınmış olur ve sorunun kendi gerçek doğası içerisinde anlaşılması pek mümkün olmaz. Bu bakımdan tüm bu süreçlerde yaşanan hakikatlerin araştırılıp açığa çıkartılmasına ve ortaya dökülüp herkesin anlamasını sağlamaya ihtiyaç vardır. Çünkü birbirini birleşik kaplar misali etkilemiş ve belirlemiş süreçlerdir.

Şark ıslahat planı bu minvalde ele alındığında, Türk devletinin bugüne kadar yürütmekte olduğu Kürt siyasetinin zihinsel arka planını oluşturmaktadır. Günümüz inkar ve imha siyaseti oradan beslenmektedir. Şark ıslahat planı; zorunlu iskan, sıkıyönetim, asimilasyon ve Türkleştirme gibi bir zihniyetle geliştirilmiştir.

Güncelde AKP'nin Kürt Politikası

Erdoğan ve başında olduğu AKP sürecindeki Kürt-Türk ilişkileri incelendiğinde, aslında Cumhuriyet tarihi boyunca "Beyaz Türklük" hegemonyasının bir türlü tamamlayamadığı Kürt soykırımını nihayete erdirme görevinin kendisine verildiği görülecektir.

Türk ulus-devlet sisteminin, dünya kapitalist hegemonik sistemine dahil olmuş bir devlet sistemi olduğu bilinir. 1924'lerden beri bu şekilde yürümüş ve 1952'den itibaren NATO üyesi yapılarak bu bağ daha da pekiştirilmiştir. Böylesi devletler, Kapitalist ulus-devletlerin dayanacakları toplumsal dinamikler ve oluşturacakları kendi iç hegemonik dengeleri, yine dünya hegemonik güçlerinin çıkarları doğrultusunda kurulur ve yürütülür. Demokrasi adı altında gerçekleştirilen seçim kampanyaları, küresel kapitalist sermaye tarafından hem finanse edilir hem de propaganda edilir. Kurdurdukları ulus-devlet hükümetlerinin, küresel hedeflerden uzaklaşmaları halinde ya da artık küresel çıkarlara hizmet etmemeleri halinde, aynı küresel sermaye güçleri tarafından al aşağı edildikleri de bilinen bir olgudur. Bu tür değişiklikleri bazen askeri darbelerle bazen siyasi seçim gündemleri oluşturarak yaparlar. AKP'nin ılımlı islam partisi olarak Türk devlet yönetiminin başına Fethullah Gülen cemaati ile ittifak içinde gelişini bu kapsamda görmek mümkündür.

12 Eylül 1980 askeri darbesi ile beraber hazırlık süreci daha da yoğunlaştırılan ve hızlandırılan "Yeşil Türklük," Erdoğan ve AKP hükümetinin başa getirilmesiyle beraber, hegemonik bir karakter kazanmaya

başlamıştır. 1924'ten beri iç hegemon konumunda olan "Beyaz Türklük", yaptıklarını da yapamadıklarını da "Yeşil Türklüğe" devretmiştir. Dolayısıyla 1924'ten beri devrede olan "Beyaz Türklüğün" devlet aklı ve siyasal zihniyeti, Erdoğan ve AKP ile beraber, devrimsel bir değişim geçirmemiş olup, sadece renk ve imaj değiştirmekle sınırlı kalmıştır. Aslında "Beyaz Türk" hegemonyasının laiklik adı altında dışladığı, küstürüp tepkilendirdiği, "anti emperyalist" kıldığı dindar kesimlere de hitap etmenin, onları "anti emperyalist" konumdan çıkarmanın, bulunan yeni yolu olarak geliştirilmiştir.

Küresel sermayenin hegemonik temsilini yapan ABD'nin Ortadoğu'daki İslam ve müslüman toplumlarına yayılma stratejisinin bir parçası olarak AKP projesi geliştirilmiştir. 1980'li yılların "Yeşil Kuşak Projesi" içinde pişirilen Erdoğan, daha sonra ılımlı İslam projesinin lider kadrosu olarak Türkiye'de yeni kurulan AKP'nin başına getirilmiştir. Böylelikle eski hegemonik güç olan "Beyaz Türklük" muhalefette tutularak, "Yeşil Türklük" projesinin hegemonlaştırılması sağlanmıştır. Bu süreç, bir zihniyet değişim süreci olarak değil, sadece hegemonyanın el değiştirmesi biçiminde gelişmiştir. O yüzden söz konusu olan Kürt ve Kürtlük olunca, Türklüğün beyazı da yeşili de siyahı da el ele verip tam bir dinci-milliyetçi ideolojik konsensüsü içerisinde, ortak bir soykırım stratejisiyle yürütülmekte olup, aslında ortada muhalefet diye bir şey bırakmamıştır. Son yıllarda Türkiye içinde gelişen bazı gelişmeler bunu daha da görünür kılmıştır.

Dünya hegemonik sisteminin geliştirdiği ve başa getirttiği bir hükümet olmasından kaynaklı olarak, yürüteceği politikalarda da onu başa getirenlerin istem ve beklentilerini yerine getirmek durumundadır. Dolayısıyla Erdoğan ve partisi AKP, soykırımcı sömürgeciliğin Kürt sorunu konusundaki resmi devlet politikasının iyi bir sürdürücüsü olmaktadır. Ancak kendinden önceki iktidarlara oranla daha büyük bir ustalıkla bu politikayı sürdürmektedir. Çünkü AKP, bir özel savaş rejim partisi, Erdoğan'da lider düzeyindeki kadrosudur. Dolayısıyla Kürtlere yaklaşım politikasında, özel savaş stratejisi ve taktiklerinin her türlüsünü yürürlüğe sokmuştur. Özel savaşın şimdiye kadar çok kullanılamamış olan bazı yol ve yöntemleri de AKP hükümeti döneminde uygulanmaya başlanmıştır. Çünkü Türk ulus-devletini Kürtlerden "temizlemek" için kendisine her türlü imkan ve olanak tanınmış durumdadır. O yüzden bazen sonuna kadar sert güçleri kullanarak bazen de yumuşak güçleri gündemine alarak, duruma göre ihtiyaç duyduğu siyasi-askeri taktikleri geliştirmektedir.

Türkiye toplumunu Kürt sorununa yaklaşım konusunda en çok şaşırtan iktidar, AKP iktidarıdır

Özel savaş partisi AKP'nin Kürt sorunu konusunda geliştirdiği taktik yöntemler, oldukça değişken olabilmektedir. Denilebilir ki, Türkiye toplumunun Kürt sorununa yaklaşım konusunda en çok şaşırtan iktidar, AKP iktidarıdır. Çünkü bazen "Kürt sorunu diye bir sorun, düşünmezseniz yoktur", "kadın da olsa çocuk da olsa gereğini yapın" deyip tümüyle retçi davranmakta; bazen de "Kürt sorunu bu ülkenin bir sorunudur" gibi söylemlerle, sorunu kabul ediyor görüntüsü verebilmektedir. Hatta bunu inanılmaz biçimde zirveye ulaştırıp, İmralı ile bazen gizli bazen açık görüşme ve diyalog süreçlerine, Dolmabahçe ortak mutabakat süreçlerine bile vardırabillinmektedir. İşin garibi Erdoğan ve AKP bunu yaparken, Türkiye'nin en ırkçı-şoven-milliyetçi kesimleri bile tahmin edildiği kadar bir paniğe falan da kapılmamaktadır. Mesela Abdullah Öcalan ile 2013 Newrozun'dan itibaren, hem devlet heyeti tarafından hem de HDP heyetleri tarafından açıktan yürütülen görüşme süreci, böyle bir süreç oldu ve bu sürece ciddi anlamda karşı çıkan herhangi bir siyasal güç yoktu. Türkiye'nin en ırkçı-şoven-milliyetçi Kürt düşmanı partisi olan MHP bile, bu sürecin karşısında ciddi anlamda durmadı. Çünkü bu kesimler, başlatılan bu tür süreçlerin aslında gerçek bir çözümle sonuçlanmayacağı konusunda, daha işin başından beri gerekli teminatları almış oluyorlar. Ya da onlar da bu süreçlerde, yürütülmekte olan konseptin bir parçası durumunda oluyorlar.

Bu anlamıyla AKP, 12 Eylül askeri cunta yönetiminin bile Kürt sorununa yaklaşımda kullanmadığı yöntem ve argümanları kullanabilmektedir. 12 Eylül darbe rejimi, kendisini yasal zemine kavuşturarak ülkeyi yönetmiş bir rejimdir. 12 Eylül'ün Anayasasını oluşturmuş ve

bu Anayasaya uygun şekilde hareket etmiştir. Oysa Erdoğan hükümeti buna bile ihtiyaç duymamaktadır. 2015'te Cizîrê, Sûr ve Silopi başta olmak üzere Bakur (Kuzey) Kürdistan'ın bir çok yerinde ilan edilen demokratik özyönetim direnişi sürecinde, devletin askeri ve polisine açıktan "yasalardan korkmayın, yasaları takmayın, sizi koruruz" yönünde talimatlar verdi. Ve Erdoğan'ın verdiği bu talimatların ardından Cizîrê bodrumlarında gençler diri diri yakıldı; Silopi sokaklarında Taybet Analar katledilip, katledilmeleri yetmiyormuş gibi ayrıca cenazeleri günlerce sokak ortasında bekletildi; Sûr'un tarihi küçe ve evleri, içindeki insanlarla birlikte önce tank gülleleriyle unufak edilerek enkaz haline getirildi ve sonra da iş makinalarıyla ortadan kaldırıldı. Devletin askeri ve polisi sarayın çeteleri haline getirilmeden, saraydan "korkmayın arkanızdayız" garantisini almadan böyle bir vahşeti uygulayamazlardı. Çünkü 2015'te yaşanan bu vahşet, 12 Eylül darbesinin vahşet düzeyi ile yarışta, üstün gelecek bir düzeyidir. Ayrıca en azından 12 Eylül rejiminin bir askeri darbe rejimi olduğu biliniyordu ve tüm toplum ona göre bir tutum ve yaklaşım sahibi oluyordu. Toplumun tüm kesimleri buna göre kendisini konumlandırabiliyor ve gerekli tedbirlerini alabiliyordu. "Askeri darbe yönetimi" adı bile, kendi başına bir demokratik muhalefete yol açabiliyordu. Çünkü adı konmuş bir rejim vardı. Bu da muhalif kesimlerin bir tutum takınmasını sağlıyordu. Darbe yönetimi olmasından kaynaklı olarak gayri meşru görülüyordu, anti-demokratik görülüyordu. Ancak AKP'nin 12 Eylül cunta rejimini aşan uygulamaları olmasına rağmen, yeterince anti-demokratik görünmüyor. Çünkü seçimle başa getirilmiş bir proje partisidir. Bu durum, salt seçimlere dayalı demokrasi anlayışının sorgulanması gerektiğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

İnkar ve İmhanın AKP'deki Karşılığı

Erdoğan'ın "düşünmezseniz, Kürt sorunu yoktur" yaklaşımında somutlaşan, soykırımcı sömürgeci devletin doksan yıllık inkar ve imha siyasetidir. Doksan yaşında olan Şark Islahat planının güncel uygulama biçimleridir. Şark Islahat planı üzerinden geçen doksan yıllık zaman zarfında devletin ve siyasi partilerin hazırladığı Kürt raporları incelendiğinde, geliştirilen çözüm yollarının hep aynı inkar ve imha çizgisi üzerinden geliştirildiği görülecektir. Bugüne kadar Türkiye'yi yönetmiş tüm iktidar ve ana muhalefet partilerinin, bu çizginin ne sağına nede soluna sapmadıkları görülmektedir. Kürt sorunu, hep aynı sabit zihniyet çerçevesinde ele alınmıştır. Geliştirilen Kürt raporlarında veya çözüm adı altında yazılan bazı proje taslaklarında, adeta "kim daha çok Şark Islahatçı" gibi bir yarışa durma hali vardır. Bu yarışa; Kürt düşmanlık yarışı, demek yanlış olmayacaktır. Kürt düşmanlık yarışının en önde ilerleyen gücü ise güncel olarak, Erdoğan ve liderlik ettiği AKP-MHP hükümetidir.

İster Fethullah Gülen Cemaati ile ittifak kurduğu ilk yıllarda olsun, ister MHP ile ittifak kurduğu son yıllarda olsun, Erdoğan ve AKP hükümetinin Kürt düşmanı çizgisinde herhangi bir değişiklik ortaya çıkmamıştır. Kürt düşmanlığını daha da büyüten bir duruş içerisinde olmuştur. AKP iktidarı öncesinde Kürtlerle toplumsal 'birlik, bütünlük' içerisinde yaşayan Anadolu'nun dindar kesimlerini de, Kürt düşmanı bir çizgiye taşıma ve bunu başarmayı hedeflemiştir. Bunu ne kadar başardığı tartışmalıktır. Ancak bu yönlü bir toplumsal yarılmanın önünü açmak için muazzam çalıştığı açıktır. Çünkü Kürt düşmanlığına dayanmayan bir AKP-MHP ittifakının, ayakta kalması mümkün değildir. Bu yüzden MHP ile ittifak yılları, Kürt düşmanlığının zirveye çıkarıldığı yıllar olmaktadır. Şu anda böyle bir süreci yaşadığımızı, hem içte hem dışta herkes görmektedir.

İnkar ve yok sayma siyasetinin ülke içindeki günlük pratik uygulamalarını sıralamaya kalkınca, sonu gelmeyen bir uygulama zinciriyle karşılaşmaktayız. Herşeyden önce Kürtlerin legal demokratik siyaset alanında ortaya çıkan yasal ve meşru mücadele iradesi yok sayılmakta, inkar edilmekte, ezilip sindirilmek ve susturulmak istenmektedir. Kürtler, adeta varlıklarına sahip çıktıklarına pişman ettirilmek üzere çok sert cezalarla cezalandırılmaktadırlar. Bu kapsamda siyasi parti eşbaşkan ve yöneticileri başta olmak üzere, seçilmiş milletvekilleri, belediye eşbaşkan ve meclis üyeleri, sayısız siyasetçi, aydın, yazar, gazeteci, basın ve medya çalışanı, sivil toplum aktivisti, insan hakları ve kadın hakları savunucuları her gün kelepçelenip zindanlara kapatılmakta ve hak etmedikleri uydurma cezalarla cezalandırılmaktadırlar. Yerel seçimlerde, yüksek seçim komisyonunun onayı ile aday olmuş ve

‘demokratik’ seçim yöntemiyle başa getirilmiş belediye eşbaşkanları, mevcut hükümet tarafından tanınmamış ve Kürdistan’ın belli başlı belediyelerine, birer sömürge valisi olan ‘Kayyumlar atanmıştır. Devletin atadığı bu valilerinin eliyle geliştirilen ilk uygulamalar; Kürdistan’daki demokratik belediyecilik anlayışı çerçevesinde geliştirilmiş olan kadın eşitlik ve özgürlük politikalarının durdurulması, bu yönlü faaliyet yürüten kadın kurumlarının, çocuk gelişim ve eğitim kreşlerinin, kültür-sanat kurumlarının kapatılması ve onların yerine asimilasyon merkezlerinin açılması olmuştur.

21. Yüzyıl demokratik ulus anlayışı, Kürdistan merkezli bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır

AKP-MHP hükümetinin Kürdistan’daki bir diğer pratik uygulaması da, ekonomik sömürü yöntemleridir. Kürt insanını açlık ve yoksulluk sınırları içinde tutarak, kendine muhtaç duruma getirerek, ahlaksızca kullanabileceği bir pozisyonun içine sokmaktadır. Yine Kürt Özgürlük mücadelesi sayesinde artık bilinçlenip aydınlanmış insanları normal yollardan düşürüp kendine hizmet eder duruma getiremediği için, özel savaşın en ahlaksız yol ve yöntemleriyle düşürüp kendine hizmet eder bir vaziyetin içine sokabilmektedir. Ahlaksızca kullandığı kirli, çirkin yol ve yöntemlerin sonucunda düşürebildiği unsurlar üzerinden ajan ve muhbir ağını örgütlemekte; özgürlük mücadelesi etrafındaki insanları kontrol ve denetimine alarak, etkisiz kılabilmektedir. Bu tür özel savaş yöntemleriyle adeta bir ajan-muhbir ordusu geliştirdiği söylenebilir.

AKP-MHP hükümetinin bir diğer uygulaması ise Türkiye sol-sosyalist öznelerinin ve muhalefet partilerinin Kürt Özgürlük mücadelesine yaklaşımını etkisiz kılmakta kullandığı yol ve yöntemlerdir. Kürt sorununun çözümü etrafında gerek sol-sosyalist yapıların gerekse muhalefet partilerinin geliştirmeye çalıştığı söylem ve politikalarına, anında “PKK taraftarlığı” damgasını vurup ‘terörize’ ederek engellemektedir. Bazı durumlarda da “devletin bekası tehlikede” diyerek, geliştirdiği bazı sahte söylemler üzerinden, olası çözüm yanlısı arayışların önünü alabilmektedir.

Daha da çoğaltıp çeşitlendirebileceğimiz bu uygulamaların her biri, Erdoğan ve AKP hükümetinin Kürt sorununu çözen değil, çözümsüzlük içinde tutmada ısrar eden bir hükümet olduğu gerçeğini göstermektedir. Erdoğan ve AKP’nin sözde “çözüm” adına geliştirdikleri her süreç, sorunun çözümsüzlüğünü daha da derinleştirmeye hizmet eden süreçler olarak geliştirilmiştir. Söz konusu faşist hükümetin çözümden anladığı tek şey, aydınlanmış bilinçli Kürtlük adına ne varsa hepsini tasfiye etmektir, yok etmektedir. Özgür ve iradeli Kürtlük adına ortaya çıkan her türlü gelişmeyi kendisi için büyük tehlike gören ve dolayısıyla bu yönlü gelişmelerin önünü hızla alma çabası içerisine giren bir siyaset yürütmektedir. Kürdistan’ın Rojava’sında ortaya çıkan demokratik kazanımları soykırımdan geçirme temelinde geliştirdiği işgal ve ilhak operasyonları, “Kuzey Irak’ta içine düştüğümüz hatayı Kuzey Suriye’de tekrarlamayacağız” söylemi çerçevesinde Başur’da ortaya çıkmış Kürt kazanımlarını tasfiye etme yaklaşımları, elbette inkar ve imha çizgisi kapsamındaki bir duruştur, soykırımcı ve Kürt düşmanı bir iktidarın duruşudur.

Soykırımcı Uygulamalar, Kürtlerin Birlikte Yaşam Seçeneğini Sorgulatıyor

Günümüz Kürtlerinin, elli yıl öncesinde varlığı tartışmalık olan Kürtler olmadığı çok açıktır artık. Halk olarak varlığını; siyasal, sosyal, kültürel, tarihsel, coğrafik tüm boyutlarda yeniden ortaya koymuş ulusal bir varlıktır. Devletleşmemiş olması, var olmadığı anlamına gelmemektedir. Kaldı ki her ulus, devletleşmek zorunda değildir. Nitekim devletleşmemiş birçok ulus vardır. 21. Yüzyıl. devletleşmemiş ulusların aşağılanacağı, horlanacağı, iradesiz ve kimliksiz görüleceği bir yüzyıl değildir. 20. Yüzyıla böyle bir bakış açısı hakim oldu. Ancak yaşanmakta olan 21. Yüzyıl, bu bakış açısının aşılmasını gerektiren bir yüzyıl olmaktadır. 20. Yüzyıl homojen egemen ulus yaratma yerine, 21. Yüzyılın demokratik ulus anlayışı yeşermeye başlamaktadır. 21. Yüzyıl demokratik ulus anlayışı, Kürdistan merkezli bir gelişme olarak

ortaya çıkmaktadır. Rojava'da yaşanan devrimsel gelişme ile beraber, bu süreç başlamıştır. Kuşkusuz bu gelişmeden Kürdistan coğrafyası üzerinde yaşayan herkes etkilenmektedir. En başta da Kürdistan'ın Bakur'undaki Kürtler, ortaya çıkan bu demokratik ulus gelişmesinden etkilenmektedirler. Bunu gören AKP-MHP hükümeti, Türkiye siyasi sınırları içerisinde yaşayan Kürtlerle demokratik bir çözüm arayışına girmekten ziyade, Rojava demokratik kentlerine karşı geliştirdiği işgal operasyonlarıyla bu demokratik gelişmeyi ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Ancak, soykırımcı hükümetin "yok ol" demesiyle yok olacak bir gelişme olmadığı ve son derece tarihsel-toplumsal bir gelişme olduğu pratikte ortaya çıkmıştır.

Kürt sorununun gerçek çözüm yolu Rojava'daki demokratik gelişme örneğinde somutlaşmişken, faşist hükümetin hala Kürdün varlığını inkar eden ve imhasını planlayan soykırımcı "çözümler" peşinde koşması, Kürtlerin öngördükleri birlikte yaşam seçeneğini sorgulamalarına yol açmaktadır. Adeta, Kürtlere "şimdiye kadar onurlu barış ve kardeşlik içindeki çözüm arayışlarımız boş mudur" sorusunu sordurmaktadır. Kürtlerin onurlu bir barış ve kardeşliğin gelişmesine olan inancını zayıflatmaktadır. 'Rojava'daki demokratik toplumsal yaşam sisteminin geliştirildiği Kürt kentleri için "terör koridoru" diyen bir devlet anlayışının, benim onurlu ve itibarlı yaşam duruşumu kabul etmesi nasıl mümkün olacak' sorusunu sordurmaktadır. Zaten devletin günlük soykırımcı uygulamaları da, adeta insanı Kürtlüğüne pişman ettiren bir düzeyde olmaktadır. Tüm bunlar karşısında "geleceğimiz ne olacak, bu iş nereye varacak" soru ve endişesi, tüm Kürtler için çok can alıcı bir soru haline gelmiştir.

Tüm bu anlatılanlar göz önüne getirildiğinde, Erdoğan ve AKP-MHP hükümet dönemi, Kürt-Türk ilişkilerinin en çok zarar gördüğü bir dönem olmaktadır. Kürt halkı artık bilinçli ve politik bir halk olduğu için yürütülmekte olan egemen siyasetin iç yüzünü iyi anlamakta ve yaşadığı tüm sorgulamalara rağmen; demokratik çözüm çizgisindeki, birlikte yaşam çizgisindeki ısrarını sürdürüyor. Ancak bu ısrarın Türkiye toplumunda yeterli somut karşılığı ve desteği bulamıyor olması, daha çok hükümetin söylem ve politikalarını esas alan apolitik bir duruş içinde olunması, zorlayıcı olmaktadır. Bunun tek çözümü, Türkiye toplumunun demokratik siyaset güçleri tarafından bilinçlendirilip aydınlatılmasından geçmektedir. Özellikle de AKP'nin sahte dinci söylemlerinin pençesine kendini kaptırmış olan Anadolunun inançlı kesimlerinin buna şiddetle ihtiyacı bulunmaktadır. Ancak bu toplumsal kesime ulaşmanın en temel aracı olan basın ve medyaya da iktidar el koymuş olup, kendi tekeline almış durumdadır. Türkiye'deki basın ve medya kuruluşlarının soykırıma hizmet etmeyi bırakıp, Türkiye toplumunun ruhsal ve düşünsel sağlığı çerçevesinde kendisini gözden geçirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde Türkiye toplumu, "düşünmezseniz Kürt sorunu yoktur" söylemi etrafında geliştirilen inkarcı anlayışla kandırılmaya devam edecektir.

Erdoğan'ın "düşünmezseniz Kürt sorunu yoktur" söylemi, kendini kandırmanın söylemidir. "Olan" bir şeyi yok saymak, en başta da kendi zihnini, kendi algısı ve düşüncesini yanıltmanın, kandırmanın yolu ve yöntemidir. Gerçekte "yok" edemediği bir varlığı, zihinsel ve düşünsel olarak "yok" sayıp ondan kurtulduğunu sanma halidir. Oysa onbinlerce yıllık tarihi toplumsal geçmişi olan bir varlığın sırf birileri tarafından düşünce ve duyguda yok sayılmasıyla o varlık yok olmaz. Erdoğan'ın çözümsüzlükten çözüm üreten bu yaklaşımı, son derece bilim dışı bir yaklaşımdır. Arka planında, sürrealist felsefeden beslenen bir kafa ve zihin yapısı vardır. Buna ancak bilim dışı düşünen, aydınlanmamış, özel olarak cehalete mahkum bırakılmış ve AKP-MHP dinci-milliyetçi ittifakını ayakta tutan yobaz çevreler inanır. Bu bakımdan tüm Türkiye toplumunun bu düşüncede olduğunu düşünmek, söylemek ve kendi çözüm doğrultusunu da bunun üzerinden geliştirmek, doğru ve objektif olmayacaktır. Dolayısıyla Kürtlerin birlikte yaşam seçeneği, yanlış bir seçenek değildir ve hiçbir faşist hükümet de bunu değiştirme gücünde olamayacaktır. Çünkü Kürtler, sırf mecbur kaldıkları için birlikte yaşam seçeneğini seçmemişler; buna inandıkları için, bunu doğru buldukları için ve kendi özgür tercihleriyle böyle yaşamak istedikleri için bu çözüm seçeneğinde ısrar etmektedirler.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürt Ulusal Birliği

İmam Taşçıer*

Kürtler Mezopotamya'nın kadim haklarındandır. Mezopotamya verimli topraklara ve zengin kültürlere ev sahipliği yapan bir coğrafyadadır. Kürtlerle beraber yaşayan diğer halklar da tarihin değişik dönemlerinde ilgi odağı olmuşlardır. Ve dönem dönem Mezopotamya işgal ve istilalara uğramış; halklar yerinden ve yurdundan edilip sürgüne gönderilmiş, büyük kıyımlar yaşamışlardır.

İşgal saldırılarının amaç ve hedefleri; halkları bölme, parçalama yöntemiyle çatışma içinde tutarak yönetme ve sömürmedir. Bu işgalcilerin stratejik bir yaklaşımdır. Yakın tarihte bu coğrafyada yaşayan halklardan bazıları saldırılar sonucu ya yok olmuş ya da göç ettirildiklerinden yaşadıkları topraklarda azınlık durumuna düşmüşlerdir.

Bütün yok etme ve zoraki göçertmelere rağmen günümüzde de bu coğrafyada, Irak'ta, Suriye'de, İran'da, Türkiye'de ve Kürdistan'da çok zengin kültürlerin, halkların ve inançların birlikte yaşadığını görüyoruz.

Tarihte Kürtler gibi genelde Ortadoğu ve Mezopotamya topraklarında yaşayan diğer halklar da kendilerine özgü yönetim biçimlerini oluşturmuş, dönemin şartlarına göre örgütlenmiş ve yaşamlarını günümüze değin sürdürebilmişlerdir.

Kürdistan coğrafyasının ilk bölünmesi, 1639 yılında İran ve Osmanlı imparatorlukları arasında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması ile gerçekleştirilmiştir.

İkinci bölünme, 1.Dünya Savaşı yıllarında olacaktır. 1916 yılında Sykes-Picot Antlaşması sonucu Kürdistan dört parçaya bölünmüştür. Oluşturulan suni sınırlarla aşiretler, aileler, akrabalar tümü ile bir toplum parçalanmıştır. Bu suni sınırlar mayınlanmış, dikenli teller çekilmiş ve günümüzde de "güvenlik" duvarları örülmeye çalışılıyor. Tüm bu gelişmeler sonucu Kürtler, birlik olmak için çaba içine girmişlerdir. Ve Kürt Birliği cümlesi yaşamın bir parçası haline gelmiştir.

1.Dünya Savaşı yıllarından günümüze, yine emperyalist güçler tarafından binlerce yıl önceki gibi Ortadoğu'ya, Mezopotamya'ya hakim olma savaşları canlı tutuluyor. Ermeni, Süryani ve diğer halkların soykırımdan geçirilmesinden sonra; dört devlet arasında bölünen Kürdistan merkez alınarak; bu savaşlar halen devam etmektedir.

Ulusal birliğe ulaşmada, birden fazla parti ve örgüt yan yana geldiğinde farklı program ve düşüncelerin olması doğaldır

Kısacası şunu diyebiliriz; Kürt sorunu çözülmeden, Kürtler de diğer halklar gibi Ortadoğu'da özgür yaşamadan bölgede savaşların durması imkansız gibidir. Barış içinde bir arada yaşamak için, Ortadoğu'da demokratik ve özgür bir yaşamın sağlanması, Kürt sorununun demokratik çerçevede mutlaka çözülmesini zorunlu kılmaktadır. Kürt sorunun çözümündeki önemli etkenlerden birisi de, Kürtlerin kendi aralarındaki sorunları tüketmiş, ulusal birlik bilinci ile savaş ve çatışmalarına son vermiş olmaları gerekiyor.

Kürtler arası barış ve birlik olursa, bu doğal olarak yaşadıkları ülkelerdeki diğer halkları da doğrudan etkileyecek ve mücadele biçimlerine yansıyacaktır.

Şöyle ki; Kürtlerin tüm meşru mücadele alanları demokratik zeminde sosyal ve siyasal olarak yer bulacak, Kürt sorunun nasıl çözüleceği, değişik platformlarda tartışılacak ve çözüm yolları zenginleşecektir. Ulusal birliğe ulaşmada, birden fazla parti ve örgüt yan yana geldiğinde farklı program ve düşüncelerin olması doğaldır. Kürtlerin birlik ve beraberliği, bu farklı program ve düşüncelerin kabul gören ilkeler temelinde ortaklaşması kolektif hareket etmelerinin önünü açacaktır. Kürtlerin birlik olması, Kürt sorununun çözümü noktasında en önemli ihtiyaçlardan biridir.

Ulusal birlik çalışmaları uzun yıllardır devam etmektedir. 1970'li yıllardan başlayarak Kuzey Kürdistan, Kürt parti ve örgütleri Kürt ulusal birlik için arayışlar başlatmış ve çalışmaları yürütmüştür. 80'li yılların ortalarında, hemen hemen tüm partilerin katıldığı birlik için yan yana gelinmiş ve sonraki yıllarda da bu yan yana gelişler devam ettirilmiştir. 2011 yılında ilk ulusal birlik konferansı, Amed (Diyarbakır) Suriçi'nde balıkçılar başındaki bir otelde düzenlenmiştir. Anayurt içinde ve yurtdışında yaşayan Kürtlerden önemli isimler; parti, örgüt ve kanaat önderleri katılmış. Yine Türkiye'de siyaset yapan Kürt parti ve örgütlerin büyük bir bölümü de katılmıştır. İki gün süren konferans başarılı geçmiş, ulusal birlik için bir konsensüs sağlanamamış olsa da önemli bir başlangıç yapılmıştır. Bir sonraki toplantı yine aynı yerde yapılmış ve bu defa Kürt partileri, tarafları ve dostları arasında daha ileri iletişim gerçekleşebilmiştir. Konferanslar dizisinin daha kapsamlısı ise, 2013 yılında yapılan bir konferans ve çalıştay olmuştur. Yine Suriçi'ndeki bir otelde gerçekleşen bu konferans adı Kuzey Kürdistan'da birlik ve çözüm biçiminde belirlenmiştir.

Konferansa ilgi yoğundu. Hatta beklenenin üzerinde, hem çeşitlilik hem de nitelik anlamında bir katılım gerçekleşti. Kürt örgüt ve partileri dışında, Türkiye'nin çeşitli illerinden Kürt aydın ve siyasetçilerin yanı sıra diaspora Kürtleri, din alimleri, aşiret mensupları, kadınlar, gençler, milletvekilleri gibi toplum yapılarını oluşturan hemen hemen tüm katmanlar konferansta temsilini buldu. İki gün süren toplantıya partiler, örgütler ve diğer kesimler tebliğlerini sundu. Verimli ve çözümleyici tartışmalar yapılmış, birlik ve mücadele umudunu yükseltmiştir. Kürt halkına ve mücadelesine umut verdiğini söyleyebiliriz.

Konferans sonrası basın açıklaması yapıldı ve toplantı sonuç bildirgesi kamuoyu ile paylaşıldı. Kürt basını ve Türkiye'deki diğer basın kuruluşları bu açıklamaya büyük ilgi gösterdi.

Yine bu süreç içerisinde ortak akıl toplantıları ile beraber parti liderlerinin katıldığı dar temsili toplantılar da devam etti.

Kürtlerin birlik olması, Kürt sorununun çözümü noktasında en önemli ihtiyaçlardan biridir

---

1970'li yıllarının şartlarından kaynaklı (O yıllarda Kürt kelimesi bile yasak) Kürt parti ve örgütlerinin büyük kısmı yasadışı, yani illegal örgütlendiklerini biliyoruz. Legal dernek veya farklı örgütlenmelerle mücadele edenler ise, 12 Eylül 1980 faşist darbe ile kapatıldı. Dernek çalışmaları sonlandırıldı. Yönetici ve üyeleri yılarca zindanda kaldılar. 12 Eylül darbesinin etkileri hala sürmektedir. Kürt siyaseti daha çok devlet tabiri ile illegal örgütlenmeye geçmek mecburiyetinde kaldı diyebiliriz. Bu yıllar, Kürt partilerinin çalışmasını durduramadı ama demokratik platformlarda kendilerini ifade etmesini engelledi. Esasen, demokratik alanda siyaset yapmanın koşulları ortadan kaldırılmıştır.

Uzun yıllardır verilen mücadele sonrasında; 2000'li yıllarda Kürtler sıkça yan yana gelmeye başladı ve ulusal birliğin neden gerekli olduğunu birbirlerine anlatma fırsatı doğurdu. Kürt parti ve örgütlerinin birbirleri ile olan diyalogları sonucunda, Kürdistan halkının diğer halklara karşı olmadığı; bilakis taleplerini daha yüksek bir sesle dile getirmeleri gerektiği ve aleni olarak nelerin olduğunu açıklama platformuna dönüşmüştür. Taleplerinin ise yaşadıkları ülkelerdeki halklar gibi özgür bir yaşam istenci ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı çerçevesinde kendilerini yönetebilmektir. Yani bir statü sahibi olma, taleplerinin ve haklarının demokratik anayasa çerçevesinde güven altına alınma gibi söylemlerini dile getirildiği gözlemlenmektedir.

Öte yandan Kürdistan'ın dört parçaya bölünmüşlüğünden kaynaklı olarak, ulusal birlik çalışmalarını tek bir parçanın sürdürmeye çalışması eksik ve yetersiz olacağı açıktır. Bu sebeple her dört parçayı kapsayan ulusal birlik çalışması her zaman ortak yürütülmeye çalışılmıştır.

Şöyle denilebilir; Kuzey Kürdistan'da bir ulusal birlik yapılanması, Güney Kürdistan ile Doğu ve Rojava Kürdistan'ında yapılmadığı takdirde eksik ve yetersiz kalmakla beraber başarıya ulaşma şansı da yetersiz olacaktır. Kürtler kendi iradeleri dışında bölünmüş sınırlara tabi kalmışsa; birbirlerinden ve parçalardan koptukları anlamına gelmez. Yaşanılan tarih boyunca ilişkiler hiç kopmamıştır. O yüzden yapılan ulusal birlik çalışması her parça içinde geçerlidir.

Öcalan, Talabani ve Barzani'nin Ulusal Kongre Çağrısı

2013 yılında Sayın Celal Talabani, Sayın Mesut Barzani ve Sayın Abdullah Öcalan dört parça Kürdistan'ın ulusal birliği için çağrı yaptılar.

Bu çağrıyı Sayın Mesut Barzani diğer iki lider adına yapmıştır. Çağrıda dört parça Kürdistan'da tüm Kürt parti ve örgütlerinin ulusal kongre yapmaları talep edilmişti. Temmuz 2013'te Hewler'de sayın Mesut Barzani'nin başkanlık makamındaki salonda 65 Kürt partisi toplandı. İlk günkü toplantıya katılan tüm partiler ulusal birlik için düşüncelerini dile getirdiler. Her dört parçadaki Kürt partilerinin ve temsilcilerinin ortak görüşü, Kürt Ulusal Kongresinin oluşturulması ve Kürt birliğinin sağlanması oldu. Buradan sonuçla 21 kişilik hazırlık komisyonunun oluşturulması mutabakatına varıldı. Komisyon dört parça Kürdistan'daki partilerin temsil edilmesi ile oluşturuldu.

Benim de içerisinde yer aldığım 21 kişilik komisyonun parçalara göre dağılımı şöyle olmuştur; Kuzey Kürdistan'dan 6 kişi, Güney Kürdistan'dan 5 kişi, Doğu Kürdistan'dan 5, Rojava Kürdistan'ından 4 ve 1 kişi de diasporada ki Kürtlerin temsilcisi olmak üzere toplam 21 kişiden oluşmuştu. Her parça kendi temsilcilerini kendisi seçti.

Komisyon çalışmaları 4 aydan fazla sürdü. Yaptığımız çalışma çok hassas ve tüm dengeler dikkate alınarak yapıldı. Sekizden fazla komisyon ve bunların alt komisyonları oluşturulmuştu. Bunlar hukuk, edebiyat, kültür, medya, ticaret, siyasi ilişkiler vb. komisyonlardı. Her alt komisyon görüş ve önerilerini kongre hazırlık komisyonuna iletti.

Kürt Ulusal Kongresi 600 delegeden oluşacak, delegeler ise dört parçayı temsil edecektir. Parçalara göre dağılımının adaletli olması sağlanacak, demokratik bir işleyiş ile kongre çalışacaktı. Fakat, ulusal kongre istediği sonuca ulaşmadan çalışmalarını durdurdu.

Kongrenin olmaması herhangi bir Kürt partisinin olumsuz tutumundan veya birliğin bozulmasından kaynaklı değildi.

Aksine güçlü partilerden tutun da en zayıf partiye kadar herkesin ulusal kongrenin olması gerektiği çabası ve çalışması vardı.

Kürt ulusal kongresinin çalışmalarını ertelemesi veya o gün durdurması, Kürtlerin bir araya gelmesini istemeyen güçlerin baskısıyla beraber, Ortadoğu'nun o süreçteki durumundan kaynaklı olduğu söylenebilir. Ama tarih bunun gerçek nedenlerini yazacaktır.

Kamuoyuna yansıtıldığı gibi delegeler üzerinde anlaşamama, başkanın kim olacağı ve eşbaşkanlık sistemi gibi konular kesinlikle kongre çalışmalarının durma nedeni değildi.

2013 yılından günümüze kadar, yani Kürt Ulusal Kongre çalışmalarının durdurulmasından sonra da, Kürdistan'ın her parçasındaki parti ve örgütler çalışmalarını hiç durmaksızın birlik için sürdürdüler.

Bir yandan dört parçayı içeren ortak birlik çalışmaları yürütülürken diğer yandan da her parça kendi içinde birlik çalışmaları yaptığını görüyoruz. Ve bu birlik çalışmalarına gerek uluslararası güçler gerekse, Ortadoğu ve Kürdistan'da rol alan devletler konjonktürel çıkarları gereği dikkatle takip ediyorlar. Kimi güçler Kürt birliğinin oluşumunu çıkarlarına uygun bulmayıp karşı tutum alırken, kimileri de belki ilerde lehimize olur düşüncesiyle birliğe daha yumuşak yaklaşabilmektedirler. Bu, son yüz yıldır Kürt'ü inkâr ve yok sayan uluslararası idarenin kendi içinde farklılaşma ve ayrışmaya başladığını gösteriyor. Kürtler açısından bu durum objektif olarak avantajlar sağlamakta ve taktik ittifaklar kurabilmenin zemininin oluşmaya başlamasının yolunu açabilmektedir.

Öte yandan Kürt sorunu önemli oranda dünya gündemine oturdu, devrimci, demokrat ve halkların ilgisini çekmeye başladı. Kürtler için asıl önemli olanda halkların desteğini alabilmektir. Bu önemli bir fırsattır birlik için. Ulusal birlik oluşumu bu desteği daha fazla çekebilecektir. Hal böyle olunca dış dünya ulusal birlik için önemli oranda uygun hale gelmiştir denebilir.

31 Mart 2019 yerel seçimlerinde Kuzey Kürtlerinin en büyük seçim ittifakı sağlandı

Rojava ve Güney Federal Kürdistan yapılarının birlik çalışmalarını yürüttüğü gözlemlenmektedir. Yine Kuzey Kürdistan'da ulusal birlik çalışmaları ise devam etmekte olup, birlik için yapılan çalışmalar ve varılan sonuçlarla önemli yol kat ettiği görülmektedir. Yıllarca bir araya gelememiş parti ve örgütler yan yana gelmiştir. İlk olarak 2011 milletvekili seçimlerinden başlamak üzere ortaklaşmalar olmuş ve birlik adımları atılmıştır. Partiler arası diyaloglar gerçekleşmiş, gelecek yıllarda tüm Kürt partilerin ittifak şeklinde seçimlere girebilmelerinin alt yapısı oluşmuştur.

Yine, 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde Kuzey Kürtlerin inen büyük seçim ittifakı sağlandı. Yüzde yetmişin üzerinde Kürt partileri ve hareketleri seçim ittifakını kurarak seçimlere girdiler. Bu, Kürt siyasal hareketi tarihinde bir ilkti. Seçimler sonrasında devam eden Kürt Ulusal birlik çalışmaları hız kazandı. On parti ve hareket ulusal birlik çalışması için yan yana geldi ve Kürdistan birlik çalışmasını başlattı. Bu partiler yakın zamanda iki günlük ulusal birlik çalıştayını Diyarbakır'da yaptı. Çalıştay katılımcıları arasında ittifak içerisinde olan Kürt partileri dışında sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, din alimleri, Kürt toplumunun önde gelen kanaat önderleri de yer aldı. Çalıştayın oldukça verimli geçtiğini söyleyebiliriz.

Birlik çalışmalarının tümü bize şunu gösterdi; Kürt toplumunun ihtiyaç duyduğu birlik, beraberlik, ortak yaşam, hoşgörü, Kürtler arasındaki demokrasinin geliştirilmesi için Kürt Ulusal Birliği kaçınılmazdır. Kürt ulusal birliği çalışması aynı zamanda Kürtlerin dünyada yaşayan diğer halkların sahip olduğu haklara sahip olmakla beraber yaşadığı coğrafyada barış ve özgürlüğü geliştirmektir.

1924 Anayasası Kürtlerin varlığının inkârı ve asimilasyonu üzerine inşa edilmiştir. Birkaç kez tümden ve onlarca kez değişik iktidarlar tarafından değiştirilmesine rağmen Kürtlerin inkârı ve asimilasyonu ile ilgili maddelere hiç dokunulmamış böylece anayasayı değiştiren güçler, vaat ettikleri özgürlükler, Kürt gerçekliği duvarına toslayarak geri gelmiş, iktidarlar değişse de bir önceki iktidardan farklı olmadığı görülmüştür. Her defasında Türkiye anti demokratik yöntemlerle idare edilmiştir.

Nedeni ise Kürt sorunun çözülmemesidir. Kürtlerin demokratik çerçevede taleplerini dile getirdiği her alan, ırkçı ve milliyetçi siyasetle ''bölünüyoruz, parçalanıyoruz" edebiyatı çerçevesinde hedef gösterilmiş ve bu iktidarların yönetim modeli haline gelmiştir.

Türkiye'ye demokrasinin sağlanması, Türkiye'nin demokratik yol ve yöntemlerle idare edilmesi için, Kürt sorunun mutlaka demokratik zeminde çözülmesi gerekmektedir.

Türkiye'de, Kürt sorunun demokratik yol ve yöntemler ile çözülebilmesinin Kürtler açısından misyonu, Kürtlerin kendi aralarında birlikteliğini sağlamasıdır. Şöyle özetleyebiliriz; Kürt sorunu ile Türkiye'nin demokrasi sorunu iç içe girmiş ve birbirini tamamlayan hal almıştır. Sonuç olarak, Kürt ulusal birliği Türkiye ve Ortadoğu'nun kaderini değiştirecek, barışı sağlayacak ve özgürlükleri getirecektir.

*HDP Diyarbakır Milletvekili

İçindekiler İçin Tıklayınız...

HDK Paradigmasında, Halklar Birliği ve Demokratik Çözüm

Sedat Şenoğlu*

Türk uluslaşmasının tarihsel süreci, Cumhuriyet rejimin1923 yılındaki ilanı ve kurumsallaşmasıyla birlikte, bugüne uzanan somut siyasal ve ideolojik gelişme formunu kazanmış oldu.

Uluslaşma hareketinin, uluslararası burjuva sınıfın dünya görüşüne, politik iktidar stratejisine, kapitalizmin dünya-tarihsel ekonomik gelişim ihtiyaçları ve çıkarları tarafından çerçevelenen egemen "ulus-devlet"çi çözüm anlayışı ve biçimi, Türk uluslaşmasının da yol haritasını çiziyordu. "Batılılaşma" hareketine öncülük eden ve nihayetinde egemen hale gelen güçlerin sınıfsal bileşiminin, kadro yapısı ve örgütlenmesinin ideolojik-siyasi karakteri, Türk uluslaşmasının, dönemin ana eğilimine uyumu bakımından, zorunluluğu ve tercihi aynı tarih kesitinde birleştiriyordu. Ulus-devlet, bu zorunluluğun genel eğilime uyan siyasal biçim olurken, onun inşa yöntemi ve içeriği, Cumhuriyet'in özgün karakterini oluşturuyordu.

Kuşkusuz, Türk ulus-devleti, oluşumunu ve gelişimini şekillendiren dönemi karakterize eden büyük kaosun, derin ve keskin çelişkilerinin etkisi altında varlık kazandı. 20. Yüzyılın ilk çeyreğinin dünyasından bahsediyoruz. Kapitalizmin emperyalizm aşamasına evrildiği, uluslararası mali oligarşinin tekelci ekonomik egemenliğinin dünyanın her yerine yayıldığı bir dönem. Buna paralel olarak da, demokrasinin ortadan kaldırılması eğiliminin her yerde başat hale gelmesi anlamında, siyasal gericiliğin azgınlaştığı bir dönemden söz ediyoruz. Tekelci güçler ve büyük devletler arasındaki hegemonyacı çelişkilerin ve rekabetin, dünyanın yeniden paylaşılması mücadelesinin, dünya emperyalist paylaşım savaşına yol açtığı dönem bu. Dört yıl süren savaşın sonunda, başkaca sonuçlarla beraber, Çarlık Rusya'sının Sovyet devrimiyle yıkılması, Osmanlı İmparatorluğu topraklarının savaşın galibi emperyalist blok güçlerince pay edilmesi gibi sonuçlar da yaratan büyük altüst oluş dönemiydi.

Türk ulus-devletinin, savaşı kaybeden ve dağılan Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesi olarak kurulmuş olması gerçeği, onun özgün karakterinin temel özelliklerine de şekil veren çelişkiler toplamının ve bunlar arasındaki ilişki ve çatışmaların kaynağıdır. Dolayısıyla, bu kaynakların maddi temellerinden hareket etmeden; bunlara dayanan tarihsel çözümlemeler geliştirmeden; ve bunların nesnel sonuçlarını kavramadan; Türk uluslaşmasının, tekçi Cumhuriyet rejimi altında biçimlenen demokrasi karşıtı varoluş serüvenini ve onun bugüne de ulaşan yapısal çelişkilerin etkilerini doğru biçimde değerlendirebilmek mümkün olmayacaktır.

Ancak bu yazının konusu, Türk uluslaşmasını ve Cumhuriyet serüvenini başlı başına incelemek ve tartışmak değil. Bu, yazının amaç kapsamını çok çok aşan bir iddia olurdu.

Biz, daha çok, Türk uluslaşmasının ve Cumhuriyetin inşasının özgün karakterine rengini veren en belirleyici ideolojik-siyasal tarihsel etkenden hareketle sorunu ele alacağız. En dolaysız anlatımla, bu, Türk uluslaşmasının, başka uluslara, halklara, etnik kimliklere karşıtlık üzerinden, inkarcı, imhacı, asimilasyoncu paradigma olarak inşa edilmiş olmasıdır. Bunu somut hale getiren ve Cumhuriyetin ideolojik genetiğine işlemiş bir kalıtım materyali halinde nesiller boyunca aktarılmaya devam eden iki temel karşıtlık bulunuyor: Ermeniler ve Kürtler.

"Hasta Adam" Osmanlıdan Cumhuriyete

Osmanlı'nın son iktidar yönetimi olan İttihat ve Terakki(Birlik ve İlerleme) hareketinin tehcir ve soykırım siyasetiyle Anadolu ve Kürdistan'dan kökleri

kazınarak "haklarından gelinen" Ermeniler olmuştu. Bu kadim halkın milyonlarcası, katliamlar eşliğinde arkalarında kanları ve canlarını bırakarak binlerce yıldır yaşadıkları, vatanları bildikleri topraklardan, bir daha geri dönmemecesine koparıldılar ve dünyanın dört bir yanına sürüldüler. Topraklarına, mallarına, bütün zenginliklerine el konuldu. Kültürel mirasları yakıldı, yıkıldı. Yok sayıldılar. Türkçü/Turancı ideolojinin ve Pan-Türkist politik stratejinin mimarı olan İttihat ve Terakki, böylece, Türk uluslaşmasının damarlarına inkarcılık, imhacılık ve asimilasyonculuk zehrini şırıngalamış oluyordu. İşte, Osmanlı'nın 1. Dünya Savaşından yenilerek çıkması ve dağılmasından bakiye kalan şey, yalnızca, Anadolu ve Mezopotamya'nın bir kısmına sıkışmış toprak parçası değil, değildi, Türkçü ırkçılık ideolojisiydi aynı zamanda.

İttihat-Terakkiciler yenildiler ama fikirlerinin esası Cumhuriyet rejiminde "iktidarda kalmaya" devam etti. Cumhuriyetin kurucu kadrolarının önemli bir yekunu İttihat-Terakki geleneğinden geliyordu. Batılılaşma/Cumhuriyet hareketinin liderliğini üstlenen Mustafa Kemal'de onlardan biriydi zaten. Ayrıca, hareketin kurmay kadrosu içinde olsun, 1920'nin Meclis-i Mebusan'ında ve 1923'ün Büyük Millet Meclisi'nde olsun İttihatçı özlemlerin peşinden giden "yeter sayı"da kadro vardı. Bazıları bakanlığa yükselmiş, pek çoğu devlet bürokrasi içinde köşe tutacak pozisyonlar elde etmişti. Ermeni soykırımını reddeden, dahası bunu, Türk uluslaşmasının ve Cumhuriyetin varlığının zorunlu bir icabı ve meşru bir uğrağı olarak savunup sistematize eden, Cumhuriyet'e bu " tekçi" aklı kazandıran ve bunu rejimin en derin ideolojik köklerine yerleştirmeyi başaran devralınan esasen bu İttihatçı gelenek ve miras oldu.

Ve şimdi, Kürtlere gelebiliriz.

İttihat-Terakki aklı, Osmanlıcı devlet egemenliği altında girdiği Türk uluslaşması sınavını, tarihsel Ermeni soykırımını ve katliamlarını örgütleyerek verdi. Cumhuriyet için bu önemli bir deneyim ve sonrası için hep yararlanacağı bir ders oldu. Buna fazlasıyla ihtiyacı olacaktı. Çünkü Kürtler vardı! Ancak, Cumhuriyet'in Kürtlerle sınavı, tabir caizse, Ermeniler'de olduğu gibi kolay yoldan ve kestirmeden geçilemezdi. Nitekim, bu durum, Cumhuriyet'in yüz yıla varan bütün tarihine yayılan olaylar ve olgular tarafından doğrulanmış bulunuyor.

Bunun, birbiriyle iç içe geçen çok katmanlı tarihsel, toplumsal ve siyasal nedenleri var kuşkusuz. Biz, burada, konumuza ışık tutacak boyutuyla bunların bazılarını hareket noktası almakla yetineceğiz.

Her şeyden önce, Selçukluların Anadolu'ya girişiyle başlayan ilk temaslardan ve sonrasında da kalıcı hale gelen Kürt-Türk ilişkilerinin tarihsel kökeninden söz etmek gerekir. Selçuklu Türkleriyle Bizans İmparatorluğu arasında yaşanan Malazgirt(Muş) savaşı(1071) bu ilişkilerin gelişiminde belirleyici momenti olmuştur. Bölgenin Kürt beylikleri/devletleri, savaşta Selçukluların safında yer almış, Alparslan'ın zaferinde önemli rolleri olmuştur. Kürtler ve Türkler arasındaki İslam ortaklığının ideolojik ve kültürel alt yapısının, bu tavırda ve sonrasındaki ilişkilerin biçimlenmesinde ana eksenlerden biri olduğu tartışmasızdır.

İttihat-Terakkiciler yenildiler ama fikirlerinin esası Cumhuriyet rejiminde "iktidarda kalmaya" devam etti

---

Anadolu Selçuklu Devleti'nden Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerine kadar uzanan 700-800 yıllık tarihsel kesit içinde de bu İslam ortaklaşması boyutu, Türkler ve Kürtler arasında birlikte varoluş, yaşayış zeminini kolaylaştıran bir kültürel etkileşim ekseni olmaya esasen devam etmiştir. Anadolu ve Mezopotamya topraklarında binlerce yıldır yerleşik kadim halkı olan Kürtler, bu tarih kesiti içinde özerk siyasi yapılarını korumayı, toplumsal kültürleri ve geleneklerini sürdürmeyi başarabilmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu döneminin bir çok kesitinde, Kürt beylikleri, imparatorluğun fetih seferlerine asker vererek katılmış, ya da imparatorluk topraklarına yönelik saldırılara karşı Kürdistan topraklarında kurulan savunma hattının ana gücü olarak konumlanmıştır. İmparatorluğun askeri başarıları bakımından bu katkı, Türk- Kürt birliği olarak tarif edebileceğimiz genel zemini koruyan

tarihsel boyutlardan biri olagelmiştir.

Ne zamana kadar?

Osmanlı'nın çöküş dönemine girmesine, özellikle Batı'da/ Balkanlarda topraklarını önemli ölçüde kaybetmeye başlamasına, milliyetçilik akımının dünya tarihsel boyuta yerleşmesiyle birlikte, Osmanlı boyunduruğundaki halkların ulusal kurtuluşçu isyanlara başlamasına kadar.

Ganimet ve vergi gelirleri azalan, hazinesi boşalmaya yüz tutan, ordu toplama kapasitesi dibe vuran, merkezi otoritesi zayıflayan ve hatta dağılan imparatorluğun, Türk- Kürt birliğinin temellerini de dinamitleyen girişimlere yönelmeye başlamasına kadar.

Tekçi Cumhuriyet'in, dön dolaş yüzyıl sonra yine ve yeni bir "Osmanlı"cıya, Erdoğan'a emanet edilmiş olması, tarihin ironisi olsa gerek

Bunlar; Kürt beyliklerinden alınan vergilerin artırılması, özerliklerini sınırlayan fermanlar çıkarılması, nihayetinde beyliklerin başına valiler atanmasına kadar varan uygulamalardı. Bunların, sonuçları imparatorluğa bakan yönüyle tabii ki ağır oldu. Başkaca ayrıntılarına da girmeden söylersek, 1800'lerin başından itibaren bu durum Kürt beyliklerinin direnciyle karşılanmaya, itaat etmemeye ve isyanlara kadar ulaşan tepkiler silsilesine dönüştü. Yüzyılın sonlarına doğru bu isyanlara, dünyada gelişen eğilime paralel olarak milliyetçi ideoloji ve ulusal bilinç mayası da eklenmişti. Osmanlı'nın kendini savunmasının son kalesi olarak İttihat ve Terakki Hareketi ve iktidarı içindeki dengelerin (İslamcılık, Türkçülük, Batıcılık olarak şekillenen eğilimler) Türkçülük merkezine kaymasıyla birlikte, Kürtler üstündeki baskılar, daha tahakkümcü, daha zorbaca ve Türk-Kürt birliğinin feodal temel (ekonomik, siyasal, kültürel) çerçevesindeki tarihsel bağlara karşı ideolojik olarak daha yıkıcı bir derinlik kazanmış oldu.

İttihatçıların yenilgisiyle oluşan yeni koşullar altında Kürtler, Cumhuriyet'te doğru giden yolda, Mustafa Kemal liderliğinde birleşen güçlerle ilişki içinde kendi kaderlerini belirleme seçeneğine ağırlıklı olarak eğilim gösterdiler. Bu, onların Osmanlı idaresi altında yaşadıkları acı deneyimlerden çıkardıkları bir sonuç olduğu kadar, bağımsız bir Kürdistan ideali altında bir araya gelebilecek ideolojik, politik ve örgütsel güçlü bir birleşik merkezi henüz oluşturamamış olmalarıyla da ilgili bir durumdu. Ama aynı zamanda, Kürt-Türk birliğinin İslam'a dayalı kültürel alt yapısının korunuyor oluşundan kaynak alan birlikte varoluş hafızası, canlılığını korumaya devam ediyordu. Toplamda, Cumhuriyet'e gidecek olan yol, Kürtlerin de uluslaşma ve ulusal kurtuluş sürecini biçimlendirecek, "modern" koşullar altında kapıyı açacak pratik anahtarlardan öne çıkan bir seçenek olarak ön görülüyordu.

Öyle mi oldu peki? Tabii ki, hayır. Hayaller ve beklentilerin ışığı çok geçmeden söndü. Kürtlerin üzerine çökmüş olan, ama kısa bir zaman aralığına açılmaya başlayan karanlık, daha koyu biçimiyle geri dönecekti. Cumhuriyet'in ilanından sonra hazırlanan, Türk ulusçuluğunun tekçi, inkarcı, asimilasyoncu ruhunu ve cismini resmi ideoloji olarak kayda geçiren, 1924 Anayasası, Kürtlerin Cumhuriyet'ten eşitlik, adalet, kardeşlik ve özgürlük adına bekledikleri bir şey kalmışsa da, ona son noktayı koyacaktı. Ama zaten öncesinde olan bitenler bu gidişatı mimleyen işaretlerle doluydu. 1920 Meclisi'nin görece çoğulculuk taşıyan halklar temsiliyeti dengesinin ve 1921 Teşkilat-i Esasiye Kanunu'nda tanımlanan ve yerel özerkliği de içeren görece demokratik hakların toplam etkisinin yarattığı olumlu havada, Kürtler açısından kuşku ve kaygıyla karşılamaya yetecek şeyler de birikiyordu.

Örneğin; 1923 Temmuz'unda sonuçlanan Lozan Konferansı süreci ve imzalanan anlaşmayla, Kürdistan toplumunun ve coğrafyasının parçalanması, Türkiye sınırları içinde kalan parçanın da sömürgeleştirilmesinin alt yapısının hazırlanması sonucu çıkıyordu. Her ne kadar anlaşma, Kürtlerin anadilde savunma hakkı, dillerini, kültürlerini özgürce yaşamaları ve geliştirmeleri, ayrımcılığa tabi tutulmamaları gibi maddeleri içeriyorsa da, bunların Cumhuriyet rejimi tarafından kuvvetten fiile geçirilmek için düşünülen şeyler olmadığı açığa çıkacaktı. Bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca buna tanıklık edilecekti.

Bu tarih aralığına eşitlik, adalet, özgürlük temelinde birlikte yaşama ve kolektif kimlik haklarının tanınmasına dönük, özerklikçi, bağımsızlıkçı tam 29 Kürt isyanının sığmış olması, bunun en ikna edici tarihsel pratik kanıtıdır. Türk-Kürt birliğinin "modern" koşullar altındaki demokratik inşa olanağının altını oyan Cumhuriyet rejimi, kendi varlığının dibine kendi eliyle onu sürekli krizli ve tetik halde tutacak bir ideolojik dinamit koymuş oldu. Bu dinamitin en uzun ve hiç sönmeyecek fitilinin Kürtler olduğunu söylemeye gerek var mı? 21. Yüzyılın ilk çeyreğindeyiz ve Türk Cumhuriyet rejimi, son Kürt isyanıyla birlikte yeniden depreşen krizinin içinde 40 yılı aşkındır alev alev yanmaya devam ediyor. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bakiye kalan esas şey, yani, kronik " hasta adam" olma hali bu. Tekçi Cumhuriyet'in, dön dolaş yüzyıl sonra yine ve yeni bir "Osmanlı"cıya, Erdoğan'a emanet edilmiş olması, tarihin ironisi olsa gerek. Cumhuriyet tarihi ve krizi, Osmanlı dönemimin kapanmasıyla birlikte başlamıştı. İroni biçiminde görünen şey, krizin bu kez "Osmanlı"cı dediğimiz tekçi iktidarın üzerine kapanarak son bulmasının ve yeni bir Cumhuriyet'in başlangıcının tarihsel diyalektiğine işaret olmasın? Neden olmasın?

HDK Radikal Bir Demokrasi Programıdır

HDK, işte tam da bu soruda yüklü olan tarihsel anlamın; umudun ve olanağın peşinden gitmek, onu Türkiye halkları için bir gerçeğe dönüştürebilmek için var oldu. O, "neden olmasın" sorusunu, 'nasıl başarılır'ın arayışında ve pratik yolunda ilerleyerek yanıtlamak isteğinin kolektif iradesini kendinde somutlaştırmış oluyordu. Demokrasi ve Cumhuriyet krizinin devrimci demokratik yoldan çözümünün mümkün olduğu inancı ve iddiası ortaklaşmasında bir araya geliş, HDK'nin birleşik mücadelenin stratejik bir aracı olarak önemini de ortaya koyuyordu.

HDK, 2011 yılının Ekim ayında, HDK fikriyatı görüş açısından Türkiye'nin 20'ye ayrılmış bölgesinden gelen 521 delegenin temsil edildiği kongreyle ilan edildi. HDK delegelerinin yanı sıra, bu ilk kongrede bir araya gelen binlerce kişide sembolize olan büyük coşku ve heyecanın kaynağı, bu umut ve olanağın elle tutulur, gözle görülür örgütlü halini yaşıyor oluşlarıydı. HDK somutunda ve onun özgün formunda başarılmış olan, Türkiye siyasi tarihinin iki ayrı coğrafya parçasında, "Fırat'ın doğusu ve batısında" birikmiş olan mücadele güçlerini toplumsal devrimci demokratik dönüşüm programı ve stratejisi altında bir araya getirmesiydi. HDK, her iki coğrafyanın emek, demokrasi ve özgürlük güçlerinin; özel olarak da Batı'nın sol-sosyalist hareketiyle, Kürt özgürlük hareketinin mücadele birliği zemini olarak temel bir misyon yüklenmiş olarak yola çıkıyordu.

Türkiye'de Cumhuriyet sorunu ve krizi, aynı zamanda ve dolaysız biçimde demokrasi sorunu ve krizinin bir sonucu olarak başladığı ve devam ettiği için, HDK'nin temel misyonu, demokrasi sorununun çözümü mücadelesi üzerinden Cumhuriyet sorunun da çözümünün toplumsal ve siyasal koşullarını hazırlama, yaratma olarak tanımlanabilir. Demokrasiyi kazanmak ve bunu halk tabanlı bir toplumsal örgütlenme birliği, iradesi ve hareketine dayalı olarak başarmak, HDK'nin topluma sunduğu çözüm seçeneğidir. Tekçiliğe karşı çoğulculuğun; merkeziliğe karşı yerelliğin ve özerkliğin; üniterliğe karşı federalizmin egemen olduğu bir toplumsal örgütlenme ve siyasal yapılanma modelinin hazırlayıcı ve kurucu paradigması olarak HDK, artık, Türkiye halklarının ve ezilenlerinin geleceğinin belirlenmesi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak vardır. Dolayısıyla, HDK, tarihsel Türk-Kürt birliğinin sürdürülmesinin yeni koşullarının toplumsal demokratik zeminini hazırlama üzerinden, Kürt sorununun adalet, eşitlik ve özgürlük temelinde barışçıl siyasi çözümünün de asli öznelerinden biri olmaya devam edecektir.

Bu seçenek ve yapılanmanın, Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu süreç ve durum bakımından ne kadar acil ve yaşamsal bir ihtiyaca denk düştüğü de gözler önündedir. AKP-MHP bloğunun iktidarı altında, dönemsel/güncel kurumsallaşma biçimini kazanmış olan faşist devlet yapılanması ve yönetimine karşı mücadelenin ihtiyaçları ve başarısı için, HDK fikriyatı zemininde örgütlenmek bir zorunluluktur. Çünkü, HDK, Türkiye'nin örgütlü tüm emek, demokrasi ve özgürlük güçlerinin, sosyalistlerinin, kadınlarının, gençlerinin bir kongre yapılanması ve hareketi altında birliği demektir. Aynı anlama gelmek üzere, bu, demokrasi sorununu ve buna bağlı olarak yaşanan ve ağırlaşan sorunları, toplumu örgütlü hale getirerek, toplumun tabandan örgütlenmesine dayalı halk iradesinin gücüyle çözüme kavuşturma mücadelesi

demektir. HDK, devlete karşı toplum; faşizmin kurumsallaşmasına karşı halkların ve ezilenlerin örgütlü birliği; demokrasiyi iktidara, devlete havale etmeden ve beklemeden, toplumun kendi bağrında demokrasiyi inşa etme gücü ve etkinliği demektir.

HDK, toplumsal ve politik kavrayış bakımından bir köklü zihniyet dönüşümünün ürünü ve sonucu olarak varlık kazanmış ve tarih sahnesine çıkmıştır. HDK fikriyatı, insanlığın binlerce yıllık demokratik birikiminin toplumsal bir sisteme dönüşebilmesine ve bunun mümkünlüğüne dayalıdır. Tüzüğünde de yer aldığı gibi, HDK; tüm ezilenlerin ve sömürülenlerin; dışlanan ve yok sayılan bütün halkların ve inanç topluluklarının, kadınların, işçilerin, emekçilerin, köylülerin, gençlerin, işsizlerin, emeklilerin, engellilerin, LGBTİ+ların, göçmenlerin, yaşam alanları tahrip edilenlerin; aydın, yazar, sanatçı ve bilim insanları ile bütün bu kesimlerle mücadele yürüten güçlerin her türden baskı, sömürü ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve insan onuruna yaraşır bir yaşam kurmak üzere bir araya geldiği ortak bir dayanışma ve mücadele zeminidir. Bu, aynı zamanda, ezilenlerin ve halkların komünal demokratik yaşamının gerçeğe dönüştürülmesi ve egemen kılınması mücadelesinin de zemini demektir.

HDK, en özlü anlatımıyla, radikal bir demokrasi programıdır. Halkların eşitliği ve birlikte yaşamının ifadesi olan ileri bir demokrasi programıdır. Tüm demokratik muhalefet güçlerinin mücadele alanlarını ortak mücadele zemini olarak gören; Türkiye'nin tüm farklılıklarını, zenginliklerini kapsayacak, esnek, toplumun politik özgürlükler temelinde yeni bir toplumsal sözleşme oluşturma için yan yana getirme zemini güçlendirmek, HDK'nin politikası ve rolünün esasıdır.

HDK, tam da bu görüş açısından, ulus-devlete dayalı, demokrasi yoksunu Cumhuriyet'e ve onun kriz üreten tekçi yapısallığına karşı, çoğulculuğu esas alan kendi çözümünü;

Cumhuriyet'in demokratikleştirilmesi hedefli toplumsal dönüşüm programı ortaya koyuyor. Türkiye'nin tüm halkları ve topluluklarını örgütlü demokratik toplum haline getirilerek ve bu temelde mevcut iktidara karşı mücadele edilerek Türkiye'nin demokratikleştirilmesini ve Kürt sorununun çözümünü sağlamak istiyor. HDK, başta Ermeniler, Lazlar, Romanlar, Asuriler, Rumlar, Pomaklar, Çerkezler, Türkmenler, Araplar, olmak üzere tüm etnik kimliklerin özgürce söz sahibi olması; coğrafyamızın farklı mezheplerinin barış içinde, demokratik inisiyatifler olarak örgütlenmesi için geliştireceği her türlü çabaya katkı sunmayı önüne koyuyor. Çok kültürlü, çok kimlikli, farklılıkları zenginlik olarak kabul eden, eşit koşullarda kendini ifade eden demokratik mekanizmalar kurarak, ezilenlerin ve halkların mücadele ve birlik iradesinin zeminini güçlendirmeyi birincil görevleri arasında kabul ediyor.

HDK, politik bir parti gibi davranmaz ve örgütlenmez

Demokrasi ve Cumhuriyet sorunu, ya da bunlar arasındaki kurucu ilişki ve biçim sorunu, siyasal ve toplumsal bir program konusu olarak HDK'nin varoluşuyla birlikte ortaya atılmış yepyeni bir olgu ya da hedef değildi kuşkusuz. Yakın dünya tarihi ölçeğinden bakıldığında, 20. Yüzyılın tüm zamansallığında sınıfsal ve ulusal temelli devrimci ve özgürlükçü halk kurtuluş mücadeleleri yürüten politik kolektiflerin ve cephesel birliklerin pek çoğunun program hedeflerine damgasını vuran başlıca içerik konuları olmuştur bu sorunlar. Örneğin, "Demokratik Cumhuriyet", gerçekleşen pek çok devrimin kurucu paradigması olarak politik, toplumsal ve hukuksal/anayasal bir temel olma işlevi kazanmıştır. Keza, 20.Yüzyıldan devralınan gelenek sürekliliği kapsamında 21. Yüzyılın toplumsal ve ulusal kurtuluş temelli sınıf mücadelelerinde de karşılığını bulmaya devam etmektedir bu program talepleri. Nitekim, Türkiye siyasi coğrafyasının her iki parçasında da bu gelenekler, kendi özgün varoluş formları içinde demokrasi ve cumhuriyet mücadelesini sürdürmektedirler.

İşte, HDK tam da, bu devrimci ve demokratik kurtuluş ve özgürlük mücadelesi yürüten politik ve toplumsal halk güçlerinin gelenek birikimlerinin ve deneyimlerinin kapsanması, sahiplenilmesi ve yararlanılması görüş açısıyla kolektivize edilebilmiş bir birleşik yapı ve hareket olarak ortaya çıkmıştır. Elbette ki HDK'de varlık kazanan bu kapsayıcılık ve bir aradalık halinin aklı ve yöntemi, kendinden önceki bir arada oluş deneyimlerini gereksizleştirici, dışlayıcı

ya da yok sayıcı bir tarzdan uzaktır. Ama onlara öykünme esasına dayanan ya da onları "sentez"leyen bir yaklaşım da değildir.

HDK, parti tipi bir yapılanma değildir örneğin. Bir aradalığının bünyesinde politik parti ve örgütleri de barındırması, ya da onların, HDK omurgasında etkin bir ağırlık taşıyor halinde oluşları, bu gerçeği değiştirmez. HDK, politik bir parti gibi davranmaz ve örgütlenmez. Kendini var edişinin, örgütleyişinin ve gelişiminin araçsal yapıları, politik parti ve örgütlerin bilinen ve kabul edilen temel biçimlerine dayalı değildir. Bütün bunları, halklara, ezilenlere ait kendi dışındaki varoluş gerçeklikleri olarak kabul eden ve reddedici tutumdan uzak duran HDK, kongre tarzı örgütlenmesini, "toplumsal öz örgütlenme" temeline dayalı kendi özgün varoluş anlamı da bunların karşısına koymaz. Ama örgütlenme ilkesi ve buna dayanan pratiğiyle de, ayırır kendini onlardan. Bu ilke, tek kelimeyle ifade etmek gerekirse; meclislerdir. Bu nedenle, HDK'nin örgütlenme modelinin temelini meclisler oluşturmaktadır. Meclisler, farklı alanlarda süregiden toplumsal kurtuluş mücadelelerini ortak bir zeminde birleştirebilmenin ve HDK'nin öngördüğü en geniş toplumsal örgütlenme ağını örebilmenin rasyonel bir biçimidir.

HDK, gerçek anlamıyla meclisler aracılığıyla örgütlenme dışında bir toplumsal varoluş inşa etmez, edemez. HDK, bir partinin "örgüt" olması anlamında örgüt değildir, bir "örgüt"ten ziyade , bir zemin, bir ağ ilişkisi, hareket ve tarzdır. Kongre tarzı örgütlenme ve birleşme hareketidir HDK. Meclisler tarzında örgütlenen toplumsal hareketin, en yerelden, en aşağıdan, en küçük gündelik toplumsal sorunların kolektif sahiplenilmesi ve çözümü üzerinden kazandıkları iradelerinin, birbirlerinden öğrenerek, dayanışarak, güç alarak, birleşerek kurdukları ağları buluşturan zemindir.

Kongre/kongreler, meclislerin meclisidir. İradelerini ve yetkilerini başka bir kuruma, ya da bireye, iradeye devretmeyen, aralarındaki ilişkinin yatay düzlemde kurulduğu, birbirlerine karşı altlık üstlük hiyerarşisini dışlanmış özerk ve özgün yapılardır meclisler. Halkın, ezilenlerin, ötekileştirilenlerin, ayrımcılığa uğrayanların kendi kararlarını kendilerinin aldıkları, uyguladıkları, denetledikleri özörgütlenme mevzileridir. Doğrudan demokrasi demektir bu. Toplumun politika yapmasının gerçek olanağı, siyasetin toplumsal demokratik temeline oturtulması, ya da aynı anlama gelmek üzere, demokratik siyasetin inşa edilmesi demektir.

Politikanın "dar anlamda" yapılışının biçimi olan partili tarzın temsili sınırlarını ve gerçekleşme olanaklarını aşan, bu anlamda "politika yapmayan" meclisler hareketinin toplumsal örgütlenme zemini olarak HDK, halkları "geniş anlamda" politika yapma iradesi haline getirme stratejisidir. Bu nedenle HDK'nin tüzüğünde politik iktidar hedefi yer almaz.

Ancak, HDK'nin felsefesinin, programının, örgütlenme anlayışı ve stratejisinin bütün içeriğinde ve çizgisinin ruhunda, politik iktidardan tarihsel anlamda daha "kıymetli" bir kurucu misyon taşıyıcılığı vardır: toplumsal devrimci dönüşüm yeniden ve yeniden hazırlığı ve "Yeni Yaşam"ın toplumsal inşası. Tarihsel gerçeklik ve onun güncel izdüşümleri göstermiştir ki; toplumsal yaşam ve buna dayalı siyasal sistem köy, sokak, mahalle, işyerinden başlamak üzere tabandan örgütlenmezse, ne demokrasi ne de özgürlükler kazanılabilir. Bu, politik demokrasinin devrim ve demokrasi güçlerince kazanılmasının gerçek zeminini döşeyen bir strateji olduğu kadar, devrim sonrasında da devam edecek radikal toplumsal dönüşümün görevlerine de hazırlanma ufkuna sahip bir kuruculuk misyonudur.

"Yeni Yaşam"ın önünü açacak bu kuruculuk, 'alternatif toplumsal örgütlenme modeli'nin adım adım inşa çabası ve onun içeriğini demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü toplumsal zihniyet ve eylemin öz gücüyle doldurma kararlılığı demektir. HDK, politik olanı toplumsallaştırdıkça, toplumsallaşmış olanı politikleştirdikçe temel işlevini yerine getirebilecek ve böylece kuruluş amaçlarına emin adımlarla yürüyebilecektir.

*HDK Eşsözcüsü

İçindekiler İçin Tıklayınız...